

sokaK çocukları

27 Ocak 2012

çalıştayı

Basım Tarihi: Mayıs 2012

Ankara

sokak çocukları

sokak çocukları *çalıştayı*

27 Ocak 2012

GÜNEYDOĞUM DERNEĞİ

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

*Bu çalışma için,
Çok zor hava koşullarında,
Ankara dışından gelerek ve Ankara içinden katılarak destek veren
Başta Ankara Valiliği olmak üzere,
Üniversitelerin bilim adamlarına;
Çeşitli Bakanlıkların temsilcilerine;
Emniyet Çocuk Şube ve Toplum Destek Şube Temsilcilerine;
Çeşitli illerin Sosyal Hizmetleri ile Ankara Büyük Şehir Belediyesi
temsilcilerine;
Tüm gönüllü katılımcılara;
Çankaya Üniversitesi Öğrenci Temsilciğine;
Tüm emeği geçen ve destekleyenlere;
Ayrıca,
Bu çalışmaya her türlü desteğini veren ve ev sahipliği yapan
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE
teşekkürlerimizle...*

SOKAK ÇOCUKLARI
SORUNU İLE MÜCADELEDE
KURUMSAL İŞBİRLİĞİ ŞART

ÇALIŞTAY DESTEK EKİBİ

Mehmet Arıncı
Ferhat Taş
Sıddıka Eryılmaz
Ferhat Güneş
Mehmet Günişik
Bayram KÜPELİ
Şeyhmus Merdanoğlu
Derya Antaş
Lütfi Yenal
İshak Yaren
Şerafettin Karaköy
Alpay Türkay
Doğan Dereağızı
Melis Fırat
Emrah Kaya
Yunus Tiryaki
Cengiz Kaya
Cengiz Aydemir
Sezai Baş

KİTAP DÜZENLEME EKİBİ

Mehmet ARINCI
Alper AYDOĞAN
Ferhat TAŞ
Nurettin TUR
Seniye SAYHAN
Serpil ERTEKİN
Veysi SAYIN
Lütfi YENAL

SOKAK ÇOCUKLARI FOTOĞRAFLAR

Gül San - Serpil Ertekin

TASARIM & BASKI

Turuncu Digital Ltd. Şti.
www.turuncudigital.com

sokak çocukları çalıştayı

ÇALIŞTAY PROGRAMI

Tarih : 27 Ocak 2012
Yer : Çankaya Üniversitesi
(Öğretmenler Cad. No:14 Balgat / Ankara)
Düzenleyen : Güneydoğum Derneği
Destekleyen : Çankaya Üniversitesi

KATILIMCILAR

Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ - Çankaya Üniversitesi Rektörü
Mehmet SEYMAN - Ankara Vali Yardımcısı
Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ (Sosyolog) - Çukurova Üniversitesi (Adıyaman Üniversitesi Eski Rektörü)
Prof. Dr. Sevil ATAÜZ - Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Kasım KARATAŞ - Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Uğur ÖNER - Çankaya Üniversitesi
Doç. Dr. Özkan YILDIZ - Gaziantep Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Gülbahar BAŞTUĞ - Çankaya Üniversitesi
Dr.ERCÜMENT ERBAY - Hacettepe Üniversitesi
İlker HAKTANKAÇMAZ (Daire Başkanı) - İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Aynur ORAL (Tetkik Hakimi) - Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü
Süreyya AYDIN (Sosyolog) - Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetler Genel Müdürlüğü
İbrahim AKIN (Şef) - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü
Lütfiye KARADUMAN (Uzman) - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü
Mehmet DOĞAN (Uzman Yrd.) - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü
Müge EKİCİ (Uzman Öğretmen) - Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
Yalçın Köksal DEMİR (Uzman) - Gençlik ve Spor Bakanlığı
Özge YAVUZ (Uzman Yrd.) - Gençlik ve Spor Bakanlığı
Emin ERASLAN (Daire Başkanı) - Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı SHCEK Çocuk Hizmetleri

Aziz KAYA (Müdür) - *Ankara Büyükşehir Belediyesi Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi*

İlhan ÇOLAK (Müdür) - *İzmir Alsancak Çocuk ve Gençlik Merkezi*

Mustafa DERNEK (Uzman) - *Ankara Behice Eren Çocuk ve Gençlik Merkezi*

Fatih Hüsnu BERBEROĞLU (Müdür) - *Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Dr. Murat KOÇAK (Müdür) - *İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Dr. Serkan TATIL (Emniyet Amiri) - *Ankara Emniyet Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü*

Dr. İbrahim MEŞE (Müdür) - *Şanlıurfa Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Dr. Ersin KARAPAZARLIOĞLU (Müdür) - *Şırnak Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Ömür SAKA (Müdür) - *Antalya Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Hüseyin CÜNEYDİOĞLU (Müdür) - *Mersin Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

İlker Cem YILDIRIM (Komiser) - *Adana Emniyet Müdürlüğü Toplum Destekli Şube Müdürlüğü*

İnci ÖZKAN (Komiser Yrd.) - *Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Mehmet Ali KOÇYİĞİT (Komiser Yrd.) - *Ankara Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Mehmet SALIK (Komiser Yrd.) - *İzmir Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Mustafa ŞEN (Komiser Yrd.) - *Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Ziya KARAKUŞ (Komiser Yrd.) - *Gaziantep Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

A. Kadir KÖKEN (Polis Memuru) - *Siirt Emniyet Müdürlüğü Toplum Destek Şube Müdürlüğü*

Süleyman ELMAS (Polis Memuru) - *Siirt Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Halil DELLAL (Polis Memuru) - *Batman Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Mustafa Kemal KARTAY (Polis Memuru) - *Mardin Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Mustafa ÇOT (Polis Memuru) - *Adıyaman Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü*

Hayri EFE (Müdür) - *Adıyaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü*

Hasan KÜÇÜKKELEPÇE (Öğretmen) - *Adıyaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü*

Çiğdem TALASDOĞAN (Hemşire) - *Adıyaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü*

Ali AŞÇI (Öğretmen) - *Adıyaman Erkek Yetiştirme Yurdu*

Serpil ERTEKİN (Uzman Öğretmen) - *Milli Eğitim Bakanlığı*

Merve ÖZGÜNLÜ (Öğrenci) - *Çankaya Üniversitesi*

YÜRÜTME KURULU

Öner ERGENÇ - *22. Dönem Siirt Milletvekili (Sokak Çocukları Komisyon Başkanı)*

Nihat ERİ - *22. Dönem Mardin Milletvekili*

ÖNSÖZ

Sokak çocukları sorununa yönelik çalışmalarımız uzunca bir zamandır devam etmektedir. Bu kapsamda, Derneğimizin öncülüğünde Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Ankara, Antalya ve diğer başka illerde panel ve çalıştay türü toplantılar düzenledik.

Bu alandaki çalışmalarımızın son bir değerlendirmesi, 27 Ocak 2012 günü, Ankara’da düzenlenen ‘Sokak Çocukları Çalıştayı’yla yapılmıştır. Güneydoğum Derneği’nin organize ettiği, Çankaya Üniversitesi’nin ev sahipliği yaptığı çalıştayın hedefi, sokak çocukları sorununu sahiplenmesi gerekli kurum ya da kurumları ön plana çıkarmak ve bu sorunla mücadele için kurumsal işbirliği zorunluluğunu vurgulamaktır.

Çalıştay günü, olağanüstü bir gündü. Ankara’da olağanüstü hava şartları çalışmayı da olağanüstü kıldı. Bu çalıştay için görevlendirilen ya da görev alan kamu çalışanları, bürokratlar, bilim adamları, çok zor hava şartlarına rağmen geldiler ve katılım sağladılar. Böylesine zor bir günde çalışmayı gerçekleştiren ve anlamlı kılan onların konuya olan yakınlığı, duyarlılığı, birikimleriydi. Ayrıca Ankara’dan katılanlar için de durum aynıydı. Öylesine kar yağıyor, öylesine ulaşım zor ki, insanlar evlerinden çıkmaya çekinirken, bu çalışmadaki herkes toplantı saatinde oradaydı. Bunun anlamı bir görev sorumluluğundan öte bir gönül sorumluluğuydu, sokaktaki mağdur çocuklar için yüreklerin birlikteliğiydi.

Üniversiteler, Bakanlıklar, Ankara Valiliği, Ankara Büyükşehir Belediyesi, İllerin Sosyal Hizmet Birimleri, Emniyet Birimleri bir araya geldiler ve sokak çocukları sorununa ortak eylem planı arayışına yöneldiler. Ancak asıl mesele bu sorunla mücadele konusunda, kurumsal çalışmalarda bir araya gelebilmeleridir.

Devletin bünyesindeki Sosyal Hizmet Birimlerinin, konuyla ilgili Bakanlıkların, Üniversitelerin, Sivil Toplum Kuruluşlarının, hatta belediyelerin, bu mücadelede etkin rol alması, dolayısıyla, etkin biçimde mücadele etmeye çalışan Emniyet birimlerinin bu konudaki rolünün paylaşılması, beklentimizdir.

Bu çalışmaya destek veren, katılım sağlayan kurum ve kişilere; bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen herkese; çalıştaya ev sahipliği yapan ve kitabın basımını üstlenen Çankaya Üniversitesi’ne teşekkür ederiz.

Duygu SUCUKA

Güneydoğum Derneği Başkanı

ONLAR

BİR YUDUM

SEVGİYE MUHTAÇLAR

Öncelikle onları
sokağa çeken
sebeplere
inmek gerekir.

sokak çocukları çalıştayı

Grup Oturumlarındaki konular, aşağıdaki başlıklar etrafında gelişmiştir.

- Çocukları sokağa iten başlıca sebepler
- Çocukları sokakta bekleyen tehlikeler
- Sokak çocuklarının toplum için oluşturduğu tehditler
- Sokakta yaşayan çocuklar
- Sokakta çalışan çocuklar
- Uçucu ve uyuşturucu ile mücadele ve sokak çocuklarını topluma kazandırma
- Çocukların suça itilmesi
- Çocuk adaleti sistemi
- Çocuk istismarı
- Taş atan çocuklar
- Çocukların suça itilmesinde ve yeniden kazanılmasında ailenin rolü
- Çocukların yeniden kazanılmasında devletin rolü
- Öneriler

BÜYÜK SALON
AÇILIŞ OTURUMU
(TOPLU OTURUM - I)

AÇIŞ KONUŞMALARI

Duygu SUCUKA - Güneydoğum Derneği Başkanı

Saygıdeğer Konuklar, hoş geldiniz. Özellikle Ankara dışından gelen katılımcılar için söylüyorum, zor hava şartlarında sizi buraya, buralara kadar gelmeye zorladığımız için affınıza sığınarak sözlerime başlamak istiyorum.

Sokak çocukları Türkiye'nin çok önemli bir dramıdır. Biz, bu konuda birçok şehirde paneller düzenledik. Daha önce Diyarbakır, Batman, Gaziantep, Güneydoğunun değişik illeri, Ankara, Antalya'ya kadar gidip bu çalışmalarını yaptık. Son olarak da, bu çalışmaların topyekûn değerlendirilmesi amacıyla, bir üst çalışma yapmayı planladık. Bu vesileyle bir çalıştay düşündük. İlgili kurumları, ilgili kişileri bir araya getirerek buradan bir ortak eylem planı çıkarmaya karar verdik.

Türkiye'de çok dağınık çalışılan bir konudur sokak çocukları sorunu. Bir taraftan emniyet birimleri sahiplenmiş durumda, bir tarafta sosyal hizmetler var, bir tarafta belediyeler var. Ama bir araya gelme, ortak çalışmalar gerçekleştirme olamıyor maalesef. Antalya'da bunun çok güzel bir örneğini gördük. Kurumlar bir araya gelmiş, çok güzel bir çalışma, sokak çocukları için bir ortak proje uygulaması yapıyorlardı.

Bu çalıştay sonrasında, sizlerin değerli fikirlerini bir araya getirerek bir kitap çıkarmayı da düşündük. Çalıştayda konuşulan, paylaşılan fikirlerin video çekimi yapılacak. Sonra deşifreler yapılacak ve bu çalışmanın dökümü elde edilmiş olacak. Belki bir el kitapçığı, bir kaynak kitap olacak şekilde bir kitap çıkarmaya çalışacağız.

Bu çalışmaya, Ankara dışından ve içinden gelerek ve katılarak destek verdiğiniz için sizlere; bu çalışmaya son derece güzel bir biçimde ev sahipliği yaptığı için Çankaya Üniversitesi'ne, tüm katılımcılara, bilim adamlarına, emniyet birimlerine, Bakanlıklara, gönüllü katılım sağlayan herkese sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Herkese saygılarımı, sevgilerimi iletiyorum, başarılı bir çalışma olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ - Çankaya Üniversitesi Rektörü

Sayın Valim, Değerli Milletvekillerimiz, Değerli hazirun öncelikle üniversitemize hoş geldiniz demek istiyorum, böyle bir güzide topluluğu çok önemli bir konuda üniversitemizde misafir etmekten onur duymaktayız. Toplantının başında izlemiş olduğumuz o kısa video'dan son derece etkilendim, aslında onların varlığının suçlularını Mars'ta aramaya-çağır. Suçluları aslında bu gezegende, görevini iyi yapamayan kurumlarımızda, her kurum kendi görevini çok iyi yaparsa o kuruma ihtiyaç duyan insanların ihtiyaçları görülürse, ihtiyaç duyan insan kalmayacak, çünkü her kurum kendi açlarını doyurmuş, beslemiş olacak. Devlet sistemi dişlilerin, pek çok dişlinin çok ahenkli bir şekilde çalışmasına benzetiyorum. Bu dişlilerden birkaç tanesi o dişli sistemin de görevini tam yerine getirmedeğinden hiç hesapta olmayan hayal bile edemeyeceğimiz sorunların ortaya çıkmasına sebep oluyor, işte bu çocukların varlığı da bizim sistemimizin güzel çalışmadığını gösteriyor, bunların varlığının sorumlusu bizleriz. İnşallah kar berekettir diyorum ben, dolu tarafından bakarak, bu hava şartlarında buraya kadar geldiniz. İnşallah bu çalıştayın sonucu da bu kar gibi bereket getirir. Tüm devlet kurumlarımızın tekrar kendi vicdanlarında yaptıkları hizmetleri gözden geçirmelerine vesile olur ve daha doğru çalışmaya başlarız, hepini-ze başarılar diliyorum hoş geldiniz, tekrar saygılar sunuyorum.

Mehmet SEYMAN - Ankara Vali Yardımcısı

Sayın rektörüm, Sayın Milletvekillerimiz, Sayın Dernek başkanım, Ülkemizin değişik illerinden bu toplantıya katılmak üzere gelmiş değerli gönül dostları,

Hepinizi şahsım ve Ankara Valimiz Sayın Alaaddin Yüksel adına saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Aslında çok uzun bir süre değil ama bu alandan sorumluluk itibarıyla ayrı kaldığım üç buçuk Ay'dan sonra sizlerle, yaklaşık on iki yılımı verdiğim bir sosyal sorunu tartışmak amacıyla bir arada olmak beni heyecanlandırdı. Sabah evimde, camdan dışarı bakıp şiddetli kar yağdığını görmeme karşın içimde farklı bir sıcaklık vardı. Sayın Milletvekilimiz, değerli dostumuz Sayın ERGENÇ çok iyi bilir, Türkiye' de sokak çocukları diye tanımladığımız ancak o çocukların ısrarla reddettiği bu tanımdaki olay gerçekte çocukların sosyal anlamda dışlanmaları olayıdır. Biz bu olayı bir kurumsal bakışla ancak iki binli yılların başında fark ettik ya da görmek istedik.

2000'li yılların başından itibaren gördüğümüz bu olaya dikkatle bakmaya başladık; sonra yaklaşık on iki yıllık bir mücadele sürecinin önemli bir yerinde sayın ERGENÇ' in başkanlığını yaptığı TBMM Araştırma Komisyonunun İstanbul'daki çalışmalarında buluştuk. Bu sosyal soruna henüz tam bir kurumsal yaklaşım geliştirilmemişti. İstanbul Valiliği olarak o tarihte amacımız bu sosyal sorunun doğru teşhis edilmesi, teşhisi takiben bu sosyal sorunla mücadele edecek yapılanmanın ortaya çıkarılmasıydı. Konuya yerel ölçekli olarak bakılıyordu. Bugün de hala soruna yerel ölçekte bakanlar,

sorunun bölgesel ya da yerel ölçekte olduğunu iddia edenler var olmaya da devam edecek ama ben bu sorunun çözümünden sorumlu bir kamu yöneticisi olarak atandığım tarihten kısa bir süre sonra bu sorunun ulusal ölçekli bir sorun olduğu ve çözüm için de ulusal politikalarla yaklaşılması gerektiğini savundum. Ve beraber yol yürüdüğüm arkadaşlarımla ki o arkadaşlarımdan bir kısmı bugün burada, Sosyal hizmetler çocuk esirgeme kurumu çatısı altında görev yapan başta sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve Emniyet mensubu arkadaşlarımla, bu mantıkla sorunun çözümü mücadelesini sürdürmeye çalıştık.

Türkiye' de maalesef bu tür sosyal sorunları çok büyüdükten sonra fark edip ona çözüm arama alışkanlığına sahip olduğumuz için sorunun çözümü konusunda yapılanmak son derece zor oluyor. Yıllarımızı verip sorunun çözümü konusunda İstanbul Valiliği olarak bir takım politikalar geliştirdikten sonra TBMM'nin Sayın ERGENÇ başkanlığındaki Araştırma Komisyonunun İstanbul çalışmalarını, takiben, çok sağlıklı bir işbirliği sonucunda ortaya çok güzel bir rapor çıktı ve o raporun peşinden de Başbakanlık, hükümet ve diğer kurumların da içinde yer aldığı bütünsel bir politika ortaya çıktı. Böylece bir kurumsal yapılanmanın da önü açılmış oldu. Buna rağmen bazı alışkanlıklarımız, düzenleme tepeden aşağıya şekillendirilmiş dahi olsa kendi kişisel yorumlarımız, zaman zaman kurumsal taassuplara dayalı bakışlar sebebi ile önemli deneyimlere dayanmış yapılanmalardan bile sapmaya çalışırız. Ya da mümkün olduğunca ağır sorumluluk getiren bu yapılanma-

lardan kaçamaklar yapmaya çalışırız. Bu olayda da bunlar yaşandı.

Tüm bunlara karşın o günden bu yana başta İstanbul Valiliği önderliğinde, sokakta yaşayan ve çalıştırılan çocuklar sorununun çözümü amacıyla geliştirilen yaklaşımlar ve oluşturulan kurumsal yapılanma, peşinden Gaziantep ve Antalya Valiliği önderliğinde gerçekleştirilmiş olan, birbiriyle az çok örtüşen yaklaşımlardan sonra ulusal ölçekte Sayın Başbakan tarafından beş Bakan'dan oluşan bir komitenin görevlendirilmesini takiben ortaya çıkarılmış yeni bir hizmet modeli ile bunun uygulanmasına ilişkin Başbakanlık Genelgesi yayımlandı. Böylece çok önemli bir sosyal sorunla ilgili gerek kurumlara gerekse vatandaşlara düşen görev ve sorumluluklar tanımlanmış oldu. Türkiye genelinde bu sorunun önlenmediği takdirde gelecekte çok daha büyük sosyal sorunların temelini teşkil edeceği konusunda yaratılan farkındalıkla birlikte yapılan çalışmalarla önemli mesafeler kat edildi, çok somut örnekler sergilendi.

Burada saygıdeğer hocam Sayın Prof. Dr. Sevil ATAÜZ'u selamlıyorum. Hocamız aynı zamanda çok saygı duyduğumuz yol arkadaşlarımızdan biri oldu. Bu ifade ettiğim süreç içerisinde inanılmaz birikimlerinden yararlandık, arkadaşlarımız da öyle dolayısıyla bu sürecin sonunda çok önemli örnek uygulamalar ortaya çıktı. Bu örneklerden yararlanılmak suretiyle Türkiye genelinde ulusal politika haline getirilmiş model doğrultusunda gerekli yapılanmaların tamamlanarak bu sorunun üstesinden gelebilmemiz mümkün idi. Bugün

2000'li yılların başındaki sokakta yaşayan ve çalıştırılan çocuklar sorunuyla aynı ölçekte bir sorunla karşı karşıya değiliz kuşkusuz ama çok küçük açıklar da bırakılmış olması halinde bu sosyal sorunun toplum için tehlike teşkil edecek başka sorunları da ortaya çıkarabileceği gerçeğini göz ardı ettik. Bunlardan birisi madde bağımlılığı sorunuymuş ve bu ana sorunun en ciddi boyutuydu; çünkü sokakta yaşayan sokakta çalıştırılan çocuğun yaşadığı travmanın üstesinden gelebilmek için kendince geliştirdiği bir çözüm yoluymuş maddeye yönelmek. Oysa bu da bir başka önemli toplumsal sorundu.

Bir başka sorun, toplumun bütünü bu sorunun içinde yer alan çocukları hep suç işleyen çocuklar olarak değerlendirdi. Oysa bu doğru bir değerlendirme değildi. O zaman da doğru bir bakış değildi bugün de öyle. Ben çocuklara böyle bakanlara tekrar ifade etmek istiyorum ki sokakta yaşayan ve çalıştırılan çocukların hepsi ya da çok büyük bir bölümü suça sürüklenen çocuklar değil, o zaman da öyle olmadılar bugün de öyle değiller. Yani her sokakta yaşayan çocuk mutlaka suç işleyen ya da suça karıştırılan çocuk değildi. Ama sokakta yaşayan veya sokakta çalıştırılan çocuklar sorununun bir sosyal dışlanma sorunu olduğunu görmez ve bu sorunu çözemediğimiz takdirde giderek altından kalkamayacağımız iki önemli sosyal sorun da bunlardır. Bugün çocukların suça sürüklenmeleri ve madde bağımlılığı sorunun temelinde biraz önce ifade ettiğim ana sorunun yattığını da göz ardı edemeyiz.

Güneydoğum Derneği'nin birkaç yıldır istikrarla sürdürdüğü "Bu sorunun gelişen boyutuna nasıl bakabiliriz?" çalışması örneğinde olduğu gibi bugüne kadar bazı sivil toplum kuruluşlarımız, üniversitelerimiz, değerli akademisyenlerimiz bu sorunun çözümü konusunda emek verdiler, birikimlerini aktardılar, önemli çalışmalar yaptılar, ülkenin her köşesine ulaşmaya çalıştılar. Ben bu alana bireysel olarak da, akademik olarak da sivil toplum kuruluşu yaklaşımıyla da bir şeyler katan herkesin önünde saygıyla eğileceğimi her zaman ifade ettim. Bu anlayışımı bu duruşumu devam ettiriyorum. Bu sorun sadece Türkiye'nin sorunu değil dünyanın geri kalmış, gelişmekte olan ve hatta gelişmiş ülkelerinin de yaşadığı bir sorundur. Ama nerede olursa olsun odağında çocukların yer aldığı sosyal sorunlarını çözemeyen ülkeler başka sosyal sorunlarla da karşılaşmaya devam edeceklerdir. Ülkemizde de çocuk sorunu her ne kadar 2000'li yılların ortasından itibaren hukuksal düzlemde de yeni bir yasayla toparlanmaya çalışıldıysa her ne kadar hükümet ölçeğinde bir ulusal politika ile çözüm aranılan bir sorun

haline getirildiyse her ne kadar en az on ilde sorunun çözümüne cevap teşkil edecek kurumsal bir yapılanma ortaya konulduysa da maalesef bu politikaları istikrarlı kararlı ve inançlı bir biçimde sürdürme alışkanlığımız olmadığından dolayı sorunun bütünüyle üstesinden gelebildiğimizi söyleyemeyeceğim. Tekrar ediyorum, İstanbul bu konuda çok önemli bir örnektir, bu konuya önderlik etmiş o tarihte ki Sayın Valilerimi, Sayın Erol ÇAKIR'I, Sayın Muammer GÜLER'İ saygı ve şükranla anmak istiyorum. Türkiye' de bu konuda ikinci örnek modeli Antalya'da ortaya koymuş olan (zamanın Antalya Valisi) Ankara Valimiz Sayın Alaaddin YÜKSEL'İN gerçekleştirdiği kurumsal yapı ve bu sorunun çözümüne dönük yaklaşımları nedeniyle kendilerine saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

Bu örnekleri çoğaltabildik mi? Ben bir Mülki İdari Amirimim, ama bu sorunda bir aktivistim ve böyle cevap vereceğim ki, bunları çoğaltamadık. Bu konuya gönül vermiş görevli, idareci ve akademisyenlerin sayısını çoğaltabildik mi? Çoğaltamadık. Bakın bu kadar yıl sonra Prof. Dr. Sayın ATAÜZ hala

buradalar ve hala bu sorunun çözümü konusunda acaba her şeye karşın ne eksik kaldı? Bu gün burada bunlar anlatılırken nerede ne yanlış söylenir de ben düzeltebilirim diye buradalar.

Sayın Rektörümüz buradalar. Bu konuda sorunun çözümü için kapılarını açmışlar, üniversitelerinin hem imkânlarıyla hem de akademik bakışıyla yeni bir yaklaşım geliştirme konusunda ne yapabileceklerini araştırıyorlar. Adıyaman Üniversitemizin eski Rektörü sayın hocamız buradalar; değerli gönül dostu arkadaşlarımız buradalar. Söylenecek çok şey var, çok kısa konuşmalarla bu sorunu anlatmak pek mümkün değil belki ilerleyen saatlerde sizlerle beraber olursam çantama da koyup getirdiğim ve aklımda duran deneyimleri sizlerle paylaşmaya çalışacağım. Güneydoğum Derneğine, sevgili dostumuz, saygıdeğer dostumuz (E) Milletvekilimiz Sayın ERGENÇ'E, sayın Mardin Milletvekilimize bu sorunun yeniden tartışılması konusunda gösterdikleri duyarlılıktan ötürü tekrar teşekkürlerimi sunuyorum ve hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Öner ERGENÇ - 22. Dönem Siirt Milletvekili, TBMM Sokak Çocukları Komisyon Başkanı

det, ihmal ve istismar, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkı, gelir dağılımındaki adaletsizlik.

Ayrıca, komisyon, sokakta çocukları bekleyen tehlikeleri de şöyle belirlemiştir:

Şiddete maruz kalma

Madde bağımlılığı (Tiner, bali, esrar, hap, eroin vs.)

Suçta itilme, (Hırsızlık, gasp, yaralama, suç örgütlerine katılmaya zorlanma)

Cinsel istismar, ticari cinsel sömürü aracı olarak kullanılma

Sağlık sorunları (Madde kullanımı, yaşam tarzı kaynaklı)

Sokaktaki çocuklar birçok tehlike ve tehlide maruz kaldıkları gibi, daha sonralarda kendileri de toplum için bir tehdit unsuru haline gelebilmektedirler.

Zaman içinde çeteleşerek; hırsızlık, gasp, kap-kaç, adam yaralama, öldürme olaylarına karışmakta, birtakım suç örgütüne de kullanılmaktadırlar.

Komisyon, sorunu sistem yaklaşımı ile ele almış, sorun ve önerileri üç ana başlık altında toplamıştır.

Değiştirici ve geliştirici boyut (Mevcut durumu değiştirecek ve geliştirecek hizmet ve faaliyetler)

Koruyucu ve önleyici boyut (çocukları koruma ve olumsuzları önleme hizmetleri)

Tedavi edici ve rehabilitasyon boyutu (Bağımlılık ve psikolojik tedbirler)

Sorunlar bu üç ana başlıkta tanımlanmış ve her sorun için çözüm önerileri getirilmiştir.

O güne kadar sokak çocuklarını sahiplenecek, onlardan sorumlu bir kamu kurumu mevcut değildi.

Komisyonun önerilerinin başında, sokak çocukları da dahil çocuk ve aile hizmetlerini yürütecek icracı bir hizmet bakanlığının kurulması ve sosyal hizmet kurumlarının bu bakanlığın çatısı altında toplanması yer almıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurulmuş olması bu düşüncenin ürünüdür.

Yine komisyonca teklif edilen yasal düzenlemeler çerçevesinde; çocuk adalet sistemi oluşturularak, çocuk ile ilgili tüm hukuki düzenlemelerin bu sistem içinde yer alması önerilmiştir. Bu öneri tam olarak karşılığını bulmamış olsa

Saygıdeğer katılımcılar,
Bugün burada ülkemizin çok önemli bir problemini, sokakta yaşayan çocukları konuşmak üzere bir aradayız.

Katılımlarınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Ayrıca bu çalışmaya ev sahipliği yapmalarından dolayı Çankaya Üniversitesi'ne ve Sayın Rektör'e de şükranlarımı arz ediyorum.

Konu 22. Dönemde bir grup milletvekili tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündemine taşınmış, 20.04.2004 tarihli 75. birleşiminde **"ÇOCUKLARI SOKAĞA DÜŞÜREN NEDENLERLE SOKAK ÇOCUKLARININ SORUNLARININ ARAŞTIRILARAK, ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ"** amacıyla bir meclis araştırma komisyonu kuruldu. Bendeniz de bu komisyonun başkanlığına getirildim.

Komisyonun çalışmaları çerçevesinde; ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, valilikler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine başvurulmuş, sokakta yaşayan çocuklarla bizzat görüşülerek, problemin kaynağına inilmeye ve buna göre tedbirler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Komisyonumuz öncelikle çocukları sokağa iten sebepleri şu şekilde tespit etmiştir:

İşsizlik, göç, tarım politikalarındaki yetersizlik, terör, yoksulluk, eğitimsizlik, sosyal güvenlik ağının yetersizliği, çok çocukluluk, gecekondulaşma, aile parçalanması, aile içi şiddet,

da, "ÇOCUK KORUMA KANUNU" adıyla bir yasanın çıkarılmış olması, önemli bir gelişme olarak değerlendirilmelidir.

Bu konuda çocuklarla ilgili ve çocukları korumaya yönelik ciddi hükümler yer almaktadır. Sokak çocukları ilk kez bu kanun ile hukuki güvenceye kavuşmuşlardır.

Bu kanunla kurulması öngörülen suça itilmiş çocuklara yönelik "DENETİM VE GÖZETİM MERKEZLERİNİN" ıslah evleri yerine kurulması hükmü, çağa uygun bir düzenleme olarak görülmektedir.

Ancak bu merkezler yeterince açılmamıştır. Ayrıca Türk Ceza Kanununda, çocukların suça itilmesi ve istismar edilmesi fiillerine ağır müeyyideler getirilmiştir.

Çocuklara karşı işlenen suçlara da çok ağır cezalar öngörülmüştür.

Ceza Muhakemesi Kanununun birçok maddesinde de çocukların lehinde önemli hükümler yer almaktadır.

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı hakkında Kanun ile de, çocuk kapalı infaz kurumlarının kurulması, çocukların tutuklanmaları, çocuk eğitim evlerinde eğitim ve öğretimlerinin sağlanması hükümlerinin yer alması, çocuklar için önemli yasal düzenlemelerdir.

Görünen odur ki, bugün bu konularda yasal bir eksiklik yoktur. Problem uygulamadaki eksiklik ve aksaklıklardır. Toplumun hala düşünce bazında gerekli değişim ve dönüşümü yeterince sağlayamamış olmasındadır.

Komisyonca sokaklarda yapılan tarama çalışmalarında, çocuklarla yapılan görüşmeler sonucu çok acı örneklerle karşılaşıldı. Bunlardan birkaçını zikretmek gerekirse;

Üvey anne istemediği için öz babası tarafından sokağa atılan çocuklar.

Anneye şiddet uygulayan babasını öldüren çocuklar.

Uyuşturucu kuryeliği yaptırılan çocuklar.

Tecavüz sonucu doğurduğu bebeği ile birlikte sokakta kalan çocuklar.

Babasının ölümünden sonra annesi kötü yola düştüğü için sokağa kaçan çocuklar.

Parklarda küçük paralar karşılığında satılanlar.

Fuhuş çetelerinin eline düşenler.

Çeteler tarafından birer suç makinesi haline getirilenler ve daha niceleri...

Komisyonumuzca uluslararası ölçekte yapılan araştır-

mada bir milyon çocuğun seks ticaretinde kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca, çocuk pornografisi ciddi bir problemdir. Bu konuda yapılan değerlendirmede bir zincir halinde 49 ülkeye yayılan ayda 750.000'den fazla görüntü tespit edilmiştir.

Afrika'dan, Amerika Birleşik Devletlerine, Avrupa'ya birçok ülkede küçük yaşta çocukların seks ticaretinde kullanıldıkları görülmektedir. Bunlardan birçok ülkede temel sebep yoksulluk olarak görülse de, ABD'de ailelerin parçalanması, aile içi şiddet, taciz, ihmal temel sebep olarak ifade edilmektedir.

Nitekim ülkemizde de bazı ailelerin çocuklarını bir kazanç aracı olarak gördüğü ve bu çocuklara sokakta satıcılık, hırsızlık, uyuşturucu kuryeliği, yaptırdıkları, hatta bazılarının para kazanmak için çocuklarını fuhşa sürükledikleri, bazılarının da aile içinde taciz ve tecavüze maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Yine bazı çeteler ve suç örgütleri çocukları kullanmakta ve istismar etmektedirler. Ayrıca, bütün bunlardan ayrı olarak bazı medya kuruluşları reyting adına, çocukların ruhsal, psikolojik ve pedagojik gelişimlerini olumsuz etkileyecek, inanç ve ahlak değerlerini zayıflatan yarışma, program ve dizilerle çocuklarımız farklı biçimde istismar etmektedirler.

Kötü rol modellerle çocuklar şiddete yönlendirilmekte, suç işleme ve gayriahlâkî davranışlar özendirilmekte, evlilik dışı beraberlikler teşvik edilmekte, eşlerin birbirini aldatma teması üzerine bina edilen dizelerle aile hayatımız tahrip edilmeye çalışılmaktadır. Bu durumdan en çok zarar gören çocuklar olmaktadır.

Bu olumsuzlukların önüne geçebilmek için idari ve hukuki tedbirlerin yanında, sevgi ve ilgi temelinde aile odaklı, yoksulluğu giderecek, inanç ve ahlak değerlerini güçlendirecek programların devreye sokulması acil bir gerekliliktir.

"Suçlu çocuk yoktur, suça itilen çocuklar vardır." anlayışı ile çocuklara yaklaşılmalı, çocuğu suça iten sebepler yok edilmeli ve böylesi ortaklardan uzak tutulmalıdır.

Çocukların okullara devamı mutlaka sağlanmalıdır. Okul dışındaki zamanlarında çocuğu sokaktan alıkoyacak, onlara ders çalışma ve yoğun ihtiyaçlarını karşılayacak mekânlar oluşturulmalıdır.

Böylece çocukların kötü çevreyle, çete ve örgütlerle irtibatı kesilmiş olacaktır. Son olarak ailelere şu tavsiyelerde bulunmak istiyorum.

ÇOCUKLARINIZI;

Dinleyin, onlarla konuşun.
Yargılamayın, tehdit etmeyin, sorgulamayın.
Öğüt-emir vermeyin, onlara örnek olun.
Arkadaşlarını tanıyın.
Açık olun öğrenmesine yardım edin.
Hayır demesini öğretin
Sevin, sayın, sevginizi gösterin
Sabırlı olun.

BEN MECBUREN BİR SOKAK ÇOCUĞUYUM ABI

Karnım aç dediğimde, derdimi bilmediniz,
Zenginden istedim, Allah versin dediniz,
Göbekli müdürler yurtlardan defettiniz,
Ben mecburen bir sokak çocuğuyum abi.

Baba, ana, devlet sevgisi hiç tanımayan,
Abi bir yardım et dediğimde horlanıp hırpalanan,
Mekânsız ve çaresiz cami avlularında yatan,
Ben mecburen bir sokak çocuğuyum abi.

Sayın büyüklerim koltuklarınızı iyi zapt edin,
Vicdan, sevgi, merhamet nedir ki yüreklerinize hapsedin,
Soğuk gecelerde titrerken, sizler kedi köpek besleyin,
Ben mecburen bir sokak çocuğum abi.

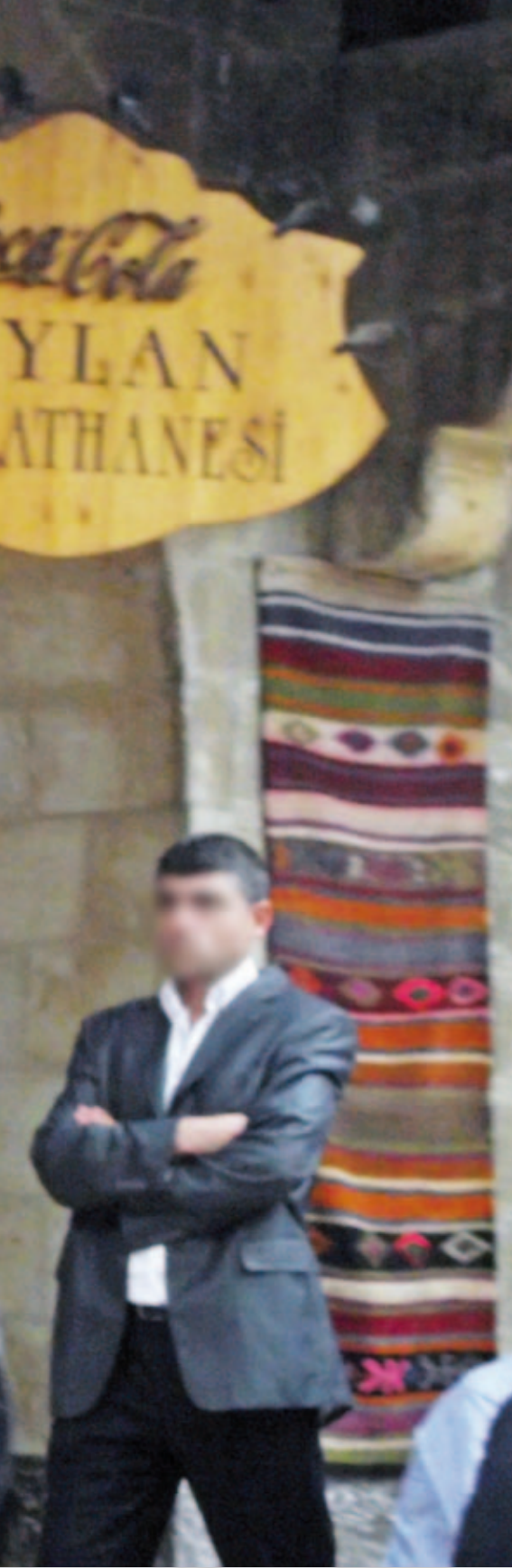
Çocukluğumu çaldınız, yalan söylediniz, sahte güldünüz,
Vicdanlarınızın yerine, cüzdanlarınızı karıştırdınız,
Davacıyım, çünkü beni bu hale sizler getirdiniz,
Ben mecburen bir sokak çocuğuyum abi.

Bir Sokak Çocuğu

Yıllarca sokakta yaşamış, bir vicdan sahibinin sevgiyle yaklaşması sonucu kurtulan ve bugün bir kamu kurumunda memur olarak çalışan eski bir sokak çocuğunun olayı bütün taraflarıyla ifade eden yukarıdaki şiirden çıkarılacak pek çok dersler olsa gerek...

GRUP OTURUMLARI

1. GRUP

Grup Yöneticisi:

Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Hoşgeldiniz Sayın Konuklarımız. Başarılı bir çalıştay olması dileğiyle toplantımızı açmak istiyorum. Buyurun efendim.

Aziz KAYA

Çocuklar alan taraması ile okullara yapılan servis uygulaması ile ya da çalışan çocuğun diğer çalışan çocuğu tanıtması sonucu bizim merkezimize geliyor. 7-14 yaş aralığına hizmet veriyoruz, öncelikle gelen çocuğun merkeze üyeliği yapılıyor, aile bilgileri, okuma bilgisi, çalışma nedenleri bilgileri alınıyor. Çünkü zorunlu eğitim çağı ama maalesef, özellikle Sayın Valimizde kısaca söyledi evet günümüzde, hala okula gitmeyen çocuklarımız var. Bu kayıt aşamasından sonra çocuklara burada haftanın 7 günü sabahdan akşama bilgisayar, resim, el sanatları, sporun 3-4 tane dalı, müzik, okul derslerine takviye, bununla beraber her öğlen yemek verilmesi berber hizmeti, çamaşırların yıkanması gibi kaliteli hizmet veriliyor. Çocukların burada hemen hemen her ihtiyacının karşılanması ve gün içinde daha kaliteli zaman geçirmeleri için ve akrabalarından eksik kalmayacağı hizmetler veriliyor.

Bu çocuklar şehrimizin, misafirlerimizin bir kısmı Ankara'da oturuyor, daha önce Ankara'da çalışmış arkadaşlarımız var, fakir semtlerimiz var veya sosyoekonomik yönden az gelişmiş olan semtlerimiz var. Hacı Bayram Camisi'nin arkasında İsmet Paşa Mahallesi var diğer taraftan da Bent Deresi dediğimiz oradan Aktaş'dan Cebeci Asri Mezarlığı arkasında olan bir alan ada var yani Çinçin, Yeni Doğan, Seğmenler gibi ana arterlerin oluşturduğu bir alan var ve biz buralarda aile ziyaretleri yapıyoruz.

Gördüğümüz şu ki, kısa başlıkları ele aldığımız zaman; ayrılmış aileler var baba terk etmiş olan çocuklar var, anne terk etmiş olan çocuklar var anne ve baba cezaevinde olan var, hatta ikisinin de cezaevinde olduğu aileler var. Dolayısıyla (1) burada çocuk ister istemez kendisi çalışmak zorunda kalıyor, (2) anne yada baba çalışmaya gönderiyor, (3) çocuk zaten içinde bulunduğu ortamdan çalışma zorunluluğu hissediyor, yani çocuk ben buraya katkıda bulunmam lazım gibi düşünerek çalışıyor. Ne yapıyor bu çocuklar? Simit satıyorlar, mendil satıyorlar, ayakkabı boyuyorlar ama yasa gereği bir iş yerinde çalışmadıklarından dolayı mecburen sokakta çalışıyorlar. Ve çalıştıkları yerler sabit olanlar kadar değişken olanlarda var. Kışın çalışıp yazın çalışmayanlar var, hafta sonu çalışıp hafta içi çalışmayanlar var, sabah işe gidip öğleden sonra okula gidenler var, ya da öğleden sonra okula gidip akşamleyin, yani hala diyelim bir hafta iki hafta önce gördüğüm orada mendil satan kızlar var, soğuk yemiş eksili derecelerde akşam soğukunda çalışan çocuklar var. Yani bu çocuklar çalışıyorlar çalışma sebepleri bu dolayısıyla çalıştıktan sonra sokağa indikten sonrada belki o yaştaki çocukların, Ankara için söyleyeyim yani çalışması mahalleden dolayı risk altında çalıştıkları için risk altındalar. Sokakta yaşayan çocuklarla karşılaştığımız zaman bunlarda direkt çocuk esirgeme kurumuna (onlarda kısmen yapı değişikliğine gidiyorlar ama) yuvaya aldırılmalarını sağlıyoruz. Orada kalmasını sağladığımız çocuklar var ama bizim merkezimizde çocuklara gündüz bu hizmetleri vermeye çalışıyoruz yani Ankara'daki belki biraz kötü bir profil çizdim ama bunun yanı sıra Mamak tarafında o bölgelerde veya Kayaş tarafında yani biraz gelişme problemi çeken bölgelerde çalışan çocuklar var diğer taraftan Sincan'da çalışan çocuklar var diğer taraftan Yenimahalle'de özellikle İvedik Mahallesi tarafına yakın olan, işte gecekondu tipi çünkü, fakir zaten o bölgede yaşıyor zaten çalışıyor, yani çalışan çocuklar muhtelif semtlere dağılmış durumda, dolayısıyla Ankara'daki durumumuz bu.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Çok teşekkür ederiz. Bu bağlamda söyledikleriniz tabi diğer arkadaşlarımıza da ışık tuttu. Çocukları sokağa iten başlıca etkenler konusunda sizin söylediğiniz hususlar bu guruba ve bu gruptaki sorulara açıklama getirmiş oldu. Tabi bizim burada fazla zamanımızda yok. Buyurun.

İlhan ÇOLAK

Arkadaşlar hepimiz çocuk üzerine konuşuyoruz. Tabi çocuklar nerede olursa olsun dünyanın her tarafında aynıdır ve eşit haklara sahiptirler. Kız, erkek, siyah, beyaz, zayıf, şişman, çilli, varlıklı-yoksul olmaları hiç fark etmez. Çocukların haklarını korumak ve düşüncelerine saygı duymak onlarla birlikte yapılacak çalışmaların ana ilkesini oluşturmaktadır. Çocuklar tıpkı yetişkinler gibi kişisel yaşamlarına, duygularına, fikirlerine, saygı duyulması gereken yetenekli ve üretken bireylerdir. Son dönemde yapılan araştırmalarda özellikle sokakta çalışan ve yaşayan çocuklarla ilgili bir artış gözlenmektedir. Bu konuyu ele alan ve değişik yerlerde yapılan çalışmalar vardır. Bu çalışmalar içerisinde sokak çocukları olgusu makro düzeyde olup gösterilen nedenler şöyle sıralanmaktadır; birincisi çarpık kentleşme, ikincisi gecekondulaşma, üçüncüsü gelir dağılımındaki uçurumsal farklılıklar, göç sosyal ve ekonomik nedenlerdir. Yine bunların yan etkileri olarak aile içi parçalanmalar, eğitimsizlik, sağlık hizmetlerine yeterince ulaşamama, göç eden ailelerin şehre geldiklerinde sosyal desteklerini kaybetme korkusu ve bununla ilgili aileye verilen önemin kaybıyla çocuğa verilen değerde ihmal ve istismarlar göze çarpmaktadır. Tüm bunlara baktığımızda sokakta gördüğünüz çocukların genelini yoksul veya yoksulluğun altında sosyal ekonomik ve kültürel olarak düşük olup çoğunlukla da Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden göç

etmiş ailelerden oluşmaktadır. Bu aileler büyük şehirlere göç edip geldiklerinde, mesleğiyle ve eğitimiyle ilgili iş bulmakta güçlük çekmekte, anneler ise ev dışında hiçbir yerde çalışmamakta, çok çocuklu aileler olarak eğitimsizlik tüm aile bireylerini etkilemektedir. Saydığımız bu nedenlere istinaden bu gruptaki çocuklar; anne ve babalarından destek alamadığı için birçoğu ilköğretim terk, ilköğretimi bitiren çocuklarında hemen, hemen tamamı riskli ve sigortasız işlerde çalışmaktadır. Bu çocuklar yine ailelerine katkı sağlamak ve okul masrafları çıkartmak amacıyla bizzat aileleri tarafından sokaklarda çalışmaya teşvik edilmektedir. Teşvik edilen çocuklar dolayısıyla da ekonomik sorumluluklarını sırtlarına aldıkları süre içerisinde eve para götürmeyecekleri kaygısıyla azarlanma, itilme korkusuyla para kazanamadıkları zaman eve gitmeme ve sokakta kalma süreleri git gide artmaktadır. Bazı çocuklar ise zamanının çoğunu sokakta geçirip ailesi ile temasını çok az tutmaktadır. Bu çocuklar şehir cazibesine kapılmış yapıda bulunup şiddet eğilimi, madde kullanımı gibi her türlü ihmal ve istismara açık bulunmaktadırlar. Özellikle 3 büyük şehirde yapılan araştırmaya göre; İzmir, İstanbul ve Ankara’da bu tür çocuklarla sık sık rastlanmaktadır. Genel olarak bu durumun nedenleri ortaya konulduğu zaman “Çocuk neden sokakta olur?” sorusuna çocuk nasıl çalışmak için sokakta bulunuyorsa, yaşamak için de mutlaka sokağa çıkmalıdır. Çocuk sokakta bulunduğu süre içerisinde;

birincisi bireysel toplumsal aktiviteler bulunmak zorunda, sokakta bulunan her türlü şey çocuğu etkilemektedir. Örneğin savaşlar, ülkeler arasında ekonomik krizlerin en büyük yansıması, burada bile ilk ve en çok etkilenenler çocuklardır. Şimdi yapılan araştırmalara dayanarak göç nedeniyle büyük şehirlerde yapılan araştırmalarda birinci sırayı; ekonomik sorunlar ve terör almaktadır. Bu durumda sokakta çalışan çocuk olgusunun nedenini toplumsal ve küresel bir boyutta olduğunu da ele alırsak sorunu daha gerçekçi kavrayabiliriz. Sokağa çocuk neden çıkmaktadır? Temel etken sokağa çocuğun çıkmasında bir ailenin; temel olarak eğitimi, daha sonra sosyal yapısı (bireysel veya ailesel, aile içerisindeki patolojik yapılar, aile içi şiddet veya çatışmalar, toplumun aileye bakış açısı, çocuğun ailedeki yeri) ve ailelerin barındığı, yaşadığı çevrenin koşullarını ele aldığımız zaman sokağa çocuğun çıkmasında veya itilişinde önemli nedenleri belirlemiş oluruz. Nasıl ki çocuğun sokağa çıkmasında annenin/ailenin rolü varsa sorunun çözümünde de kurumsal olarak aileyi ele alabilirsek zannediyorum ki önemli bir yol almış olabiliriz.

Müge EKİCİ

Hocama katılıyorum. Bu tür çalışmalarda çok bulunduk, çalışmalarımızda vardığımız sonuç olayın ailede bittiğidir. Bu nedenle hocamın değindiği nokta çok doğru, biz eğer aileyi eğitebilirsek aileyi inandırabilirsek çocuğu içeriye çekebiliyoruz, okula yerleştirebiliyoruz, kendi evine yerleştirebiliyoruz. Bir de ne yazık ki şöyle bir şey var, konar-göçer yaşam tarzının hakim olduğu toplumlarda çocuk sayısı fazla olmakta, ailelerin 10 ve üzeri çocukları olmakta, bu durumda da aile çocuğa gerekli eğitimi verememektedir. Bir başka deyişle, yerleşik yaşayan ve çocuk sayısı az olan ailelere göre bu ailelerde maalesef bunu demek çok acı ama çocuk gerekli değeri görememektedir. Çocukların değeri olmayınca da aile geçinme derdinde olduğu için çocuğu haneye para getirebilecek çalışan güç olarak görmektedir. Bu nedenle öncelikle aileleri eğitmek gerekiyor, biz on küsür yıldır eğitmeye çalışıyoruz ama yine de ne kadar insan kurtarırsak kardır amacıyla, fakat hocamın dediği gibi olay ailede başlıyor, çocukların eğitiminin önemi konusunda ailelerde bir farkındalık yaratılabildiği zaman, ailede bütün fertlerin değerli olduğunu anlatabildiğiniz zaman, olay bir nebze de olsa daha kolay çözülebilecektir diye düşünmekteyiz.

Ömür SAKA

Hocam konuşmam biraz uzun olacak. Öncelikle hanımefendinin çocukların önemsiz ve değersiz olduğu fikrine kesinlikle katılmıyorum. Eğer böyle bir şey olsaydı açlıktan ölen Somali, Afrika ülkelerindeki kadınların o ailelerin o çocukları yaşatmak için yapmış oldukları çabalar görünmezdi ya da Türkiye'de olan olaylar görünmezdi, çok değişik olaylar var ben kısaca bahsetmek istiyorum. Öncelikle sokakta çalışan çocukların ortak özelliklerinden bahsetmek istiyorum. Çocukları çalıştıranlar çocukların kazançlarından ötürü çocukları her zaman kontrol ediyorlar çocuklar baskı altında kalıp şiddete maruz kalıyorlar, çocuklarda korku hakim, çocukluk dönemini yeterince yaşayamıyorlar sokağın her türlü istismarına ve tehlikesine açıktırlar, çocuklar güvenlik görevlilerine karşı çok çekinceli davranıyorlar, çocuklar genelde sağlıksız ve korunmasızlar bulaşıcı hastalıklara açıktır gündelik kazanç parasını elde etmek için çok geç saatlere kadar sokakta kalıyorlar ailede çok çocuk sahibi olmak prensip edinilmiş madde kullanımı var ve mesleki eğitimleri yok. Bunlar sokakta kalan ve yaşayan çocukların ortak özellikleri olarak karşımıza çıkıyor. Bunun yanında da sokakta çocuğu bekleyen tehlikeleri şu maddeler halinde sıralayabiliriz, birincisi madde kullanımı ikincisi şiddete maruz kalma cinsel istismara maruz kalma, suç odakları tarafından kullanılma, organize suç örgütleri tarafından kullanılma, sokak çeteleri, sağlıksız yaşam, okuldan kaçma, eğitimi yarıda bırakma, evden kaçma aileden kendini dışlama ve kimliksizlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Emniyet Biriminde çalışan Şube Müdürü olarak bunları nasıl ve nereden elde ettiğimiz noktasına gelince; Akdeniz Üniversitesi ile birlikte Antalya'da sokakta çalışan yaşayan dilenen dilendirilen çocuklarla ilgili bir proje geliştirdik bütün kamu kurumlarını kapsayan ismi "Çiçekleri Soldurmayalım" isimli proje kapsamında edinmiş olduğumuz tecrübeler bulunmaktadır.

Lütfiye KARADUMAN

Bir araştırma yok değil mi? Bunlar içinde sadece yürüttüğünüz projeden edindiğiniz donanımlar?

Ömür SAKA

Şimdi araştırmalar var. Bu araştırmaları Akdeniz Üniversitesindeki değerli hocalarımız yaptı. Biz bu araştırmalar doğrultusunda hareket ederek kendi tecrübe ve deneyimlerimizi kazandık. Özellikle sokakta yaşayan ve çalışan çocukların çoğunlukla yoksul aile çocukları. Dolayısı ile yoksulluğun bu problemin ana kaynağını oluşturduğunu ve teşkil ettiğini bütün herkes söylüyor ve biz bunu

yapmış olduğumuz çalışmalarda gördük. Yoksulluğun ardından işsizlik ve eğitim olanaklarından yararlanma konusunda karşılaşılan dezavantajlar yer almakta yoksulluk topluma katılımı ve bütünleşmeyi etkileyen temel faktörlerin maalesef başında geliyor sosyal ve kültürel olarak dışlanmak pay sahibi olamamak yoksullukla doğrudan bağlantılı her ne kadar sokakta yaşayan çocuk sokakta çalışan çocuk problemlili göç olgusuyla bağlantılı olduğu intiba olsa da bu göçünde kırsal alanlardan kentlere göçünde sebebi yine yoksulluk olarak karşımıza çıkıyor. Sokakta yaşayan ve sokakta çalışan çocukların, ebeveynlerinin eğitim düzeyinin genellikle düşük olduğunu görüyoruz, fakat ebeveynin eğitim düzeyi ile çocuğuna büyüttüğü sevgi arasında ilişki kurmak pek mantıklı bir yaklaşım olarak da görünmediğini edindiğimiz tecrübelerden ve bilimsel araştırmalardan yine görmekteyiz. Çocuk sevgisini eğitim düzeyine indirgeyerek değerlendirmenin anlamsız olduğunu gösteren örneklerden biride Almanya'da son yıllarda iyice çoğalan ebeveyn tarafından öldürülen ve çocukların sayısında meydana gelen artıştır. Yapılan araştırmalarda maalesef ailelerin eğitim düzeyinin çok yüksek olduğu görülmüştür. Diğer polis istatistikleri çocuk cinayetlerinin genellikle yoksulluk ve ebeveyn uyuşturucu alkol bağımlılığı ile bağlantılı olduğunu da ortaya koymaktadır. Buna bağlı olarak biraz öncede belirttiğim üzere Afrika ülkelerinde açlıktan yaşamı riske giren ebeveynlerine eğitim düzeyi çok düşük olmasına rağmen çocuklarını yatıştırmak için gösterdikleri çaba çocuk sevgisinin ebeveynin eğitim düzeyi ile alakalı olmayacağının bir başka örneğidir. Çocukların sokağa düşmesi sokakta çalışması sevgisizliğin değil daha ziyade sosyal ekonomik düzeyin düşük olmasıyla alakalı olduğunu

söylüyoruz. Biz polis olarak bunun neresinde olabiliriz noktasında çünkü maalesef Türkiye'de şu anda sokakta çalışan çalıştırılan çocukların realite edilmesi, topluma kazandırılması veya bu olgunun sorun olduğunu gören kurumların başında Valiliğimizin bünyesinde Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğümüz ve polis. Bu iki kurum üzerine kalmış ve bu iki kurumun üzerinden maalesef devam etmekte. Sivil toplum örgütlerimiz, belediyelerimiz tabi ki istisnalar kaideyi bozmuyor onları tenzih ediyorum çoğu belediyelerimizin sosyal belediyecilik anlayışı bu olmasına rağmen hiç bir fayda göstermediklerini, hiç bir çalışmanın içinde olmadıklarını hatta gittiğimizde dahi çoğu belediyelerin bu iş olmaz gibisinden ilgilenmediklerini görüyoruz. Sokakta yaşayan çocuklar biraz önce sayın valimde belirtti suça sürüklenme oranları çok fazla değil ama mağdur olma oranları çok fazla biraz önce saydığım gibi hastalık trafik kazasına sebep olma cinsel istismara maruz kalma özellikle kız çocukları erkek çocukları ise organize suç örgütleri tarafından kullanılması, biz her zaman şunu söylüyoruz "Suçlu çocuk yoktur, suça sürüklenen suça itilen çocuk vardır" çünkü çocuk suç olgusunu zaten kavramakta çok yetersiz olduğu için bunun suç mu, kötü bir şey mi iyi bir şey mi olduğunun vicdan muhasebesini yapamadığını görüyoruz tecrübelerimizle. Öncelikle yoksulluğun yarattığı sokakta yaşayan ve sokakta çalışan çocuk probleminin çözümüne polisin katkısı yoksulluğa karşı bir mücadele şeklinde zaten olamaz fakat bu çocukların toplumla bütünleşmesini sağlayacak ilişkilere polisinde katkısı olabilir. Bizim bu projemizin kapsamında yürütülebilecek olan faaliyetlerde bu açıdan değerlendirmek istiyoruz diye biz bu şekilde yola çıktık ve Antalya'da çok başarılı bir çalışma yaptık. Şöyle söyleyeyim

Kepez bölgesi dediğimiz bir bölgemiz var orayı pilot bölge seçtik pilot bölgede sokağa çıkan çocukların büyük bir kısmının oradan sokağa çıktığını gördük. Bu pilot bölgede ilk yılın sonunda yüzde 71'lik bir başarı sağladık daha sonra bunu Antalya'nın tüm geneline yaydık yıllar oranında birinci yıl yüzde 30 ikinci yıl yüzde 38 ve son iki yılda toplamda yüzde 68'lik bir başarı elde etmiş olduk. Bu başarıyı nasıl yakaladık ailelerle görüşme çok çok yoğun, biraz önce hocam belirtti ama ailelerle görüşürken aileleri işe vermenin gerekliliği ortaya çıkıyor bu para değil bu hediye değil.

Müge EKİCİ

İşte benim eğitim dediğim buydu. Yani üniversiteyi okutalım demek istemedim. Eğitim derken aileyi eğiteyim derken bunu demek istedim.

Lütfiye KARADUMAN

Benim 10 tane kalemim var onunu da seviyorum bunlardan bir tanesi kaybolursa çokta üzülmem yani diğer 9 tanesi nasılsa var. Bu çok çocukluk, gerçekten hani literatürde de bu böyledir, çocuk işçiliğinin çocukların sokağa çıkmasının temel sebeplerinden biridir. Tahmin ediyorum Müge Hanım onu koyabilmek için böyle bir şey söyledi.

Ömür SAKA

Yani zamanınızı almayacaksam biraz daha devam etmek istiyorum. Çünkü bu işin içinde olduğumuz için belki küçük bir tecrübem olursa buraya katkıda bulunmak için şey yapıyorum. Ailelerle görüşmenin çok önemli olduğunu bire bir temasın çok etkili olduğunu hatta ve hatta aileye hiçbir şey veremesek dahi çok özür diliyorum utanma belasına dahi ailenin çocuğu sokağa çıkartmadığını ve çocuğu dizginlediğini gördük. Yani diz dize göze göze temasın çok çok önemli olduğunu

gördüm, çocukları sokağa çıkartmayın derken de yine dönüyorum ailelere bir şeyler vermenin gerekli olduğunu ve bu bir şeylerinde mümkünse bir iş bir kazanç kapısı elde etmek kendisine yada çalışabilecek çocuksa 18 yaş aralığıysa bir çocuk onlara iş bulmayla bu işin birazcık çözülebileceğini gördüm birde şunu gördüm Antalya için konuşuyorum Türkiye için genelleyemem sokakta çalışan çocukların çoğunluğunun okula gittiğini özellikle 13-15 yaş aralığında olduğunu gördüm. Bunu da çalışmaya bir katkı olsun diye verebilirim.

Lütfiye KARADUMAN

13-15 arası değil mi?

Ömür SAKA

13-15 yaş aralığının çok fazla olduğunu, sokakta çalışan çocukları gördüm.

Lütfiye KARADUMAN

Bunların çoğunluğu ilköğretimi bitirmiş değiller değil mi?

Ömür SAKA

Bizde her şey var slaytlar olarak da getirdim, çok uzatmayacağım zaten çok uzun ben her şeyi kısaca özetlemeye, anlatmaya çalıştım onların hepsini verdim yani sokağa çıkan ilk çocuklara çok fazla bir şey yapılamıyor bunu gördük ama ikinci kez, üçüncü kez, dördüncü kez çocuk-

ların sokağa çıkmaları engellenebiliyor, bu kolayda oluyor çokta zor olmuyor bunu başırdığımızı düşünüyorum, Antalya'da. Teşekkür ediyorum sağ olun.

Mustafa Kemal KARTAY

İsmim Mustafa Kemal KARTAY. Mardin İl Emniyet Müdürlüğü'nden katılıyorum. Mardin ili mahiyetli, Mardin'i anlatacak şekilde konuşacağım. Okumuş olduğum bir makalede, daha doğrusu bir araştırmada, İstanbul ve Türkiye genelindeki büyük şehirlerdeki sokakta yaşayan-çalışan çocukların %34'ünün köken olarak Mardinli oldukları ortaya çıktı.

Lütfiye KARADUMAN

İstanbul' da ki çocukların yüzde 34 dü değil mi..?

Mustafa Kemal KARTAY

Hayır. Türkiye genelinde büyük şehirlerde yaşayan çocuklar genellikle Mardin ve Güneydoğu kökenlidir.

Öner ERGENÇ

Ankara'da, bize gelen çocuklar içerisinde Erzurum'un belli ilçelerinden ağırlık var, Haymana ilçesinden var. Tek tük bazı ilçeler var. Ben bu konuya bir açıklama getirebilir miyim? Biz komisyon olarak bunu araştırdık. Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların ağırlıklı olarak Güneydoğu, yani bölgesel düzeyde birinci sırada Güneydoğu,

ikinci sırada Doğu Anadolu, üçüncü sırada Karadeniz, diğerleri de bölge, bölge gidiyor. İller bazında birinci sırada Diyarbakır, ikinci sırada Batman, üçüncü sırada Mardin, dördüncü sırada Siirt, beşinci sırada Şırnak ve Şanlıurfa ve böyle devam edip gidiyor. Yani bu, resmi kanallarla yaptığımız araştırmalarda tespit ettiğimiz bir sonuç. Dolayısı ile buna böyle bir şekilde açıklama getirmiş olmak için söz aldım.

Mustafa Kemal KARTAY

Şimdi zaten çocukları sokağa iten başlıca sebeplerde hem fikiriz. Aile, ekonomik şartlar, sosyal şartlar birçok konuda genellikle böyle. Bizim Mardin'de yapmış olduğumuz araştırmadan bazı anekdotlar söyleyeceğim. İl merkezinde yapmış olduğumuz araştırmalarda yaş ortalaması genellikle 13, Mardin'de sokakta yaşayan çocuk yok, yani merkezde yok. Ama sokakta çalışan çocuklarımız var. Onlarda yaşları 13 civarı olan çocuklardır. Yine aynı şekilde öğrenimlerine göre baktığınız zaman ilköğretimde okuyan toplam çocuk oranını %69.2 olarak tespit ettik. Kardeş sayısına baktığımızda ise sadece 2 kardeş olan %3.8, 4 ve daha fazla kardeş sayısı oranı ise %96 civarındır. Burada üzerine durulacak konulardan birisi de Mardin'de yaşayan çocuklar genellikle 8 kardeş, 7 kardeş en azı 6 kardeş ve genellikle aileler konusunda biz sıkıntı yaşıyoruz. Çocuk şube müdürlüğüne geldikleri zaman çocukları ailelerine teslim etmekte bile zorluk çekiyoruz. Almamakta ısrar ediyorlar çocuklarını.

Yapmış olduğumuz başka bir araştırmada çocukların çalışma nedenlerine baktığımızda, % 92,3 aile bütçesine katkı sağlamak için çalıştıklarını söylüyorlar. Mardin ilçelerinde yapmış olduğumuz araştırmalarda da, yine

aynı şekilde genelde oranların hep birbirini destekleyici mahiyette olduğunu gördük.

Mardin'deki sokak çocukları konusunda ne yapabiliriz? Mardin'de 200 tane tarihi eser ve kültürel merkezi-miz var. Buralarda çalışan çocuklar genellikle kendi etraflarındaki mahalle ve köylerden gelenlerdir. Kendi kültürlerini, gelen yabancılara çok güzel bir biçimde anlatıyorlar. Biz bunu kültür müdürlüğü ile görüştük. Bu çalışmalarını bir çatı altına toplamayı düşündük. Fakat çocuklar genellikle 9-10-11 yaşlarında olduklarından dolayı üstlenmek istemedik. Çünkü onları okuldan soğutmak var işin ucunda. Emniyet Müdürlüğü olarak, Mardin'de, güvenli okul kapsamında, okulda şiddet olaylarını azaltmak için elimizden geleni yapıyoruz. Yapmış olduğumuz araştırmada çeteleşmenin çok olduğunu gördük. Yani sokakta çalışan çocuklar genellikle 10'ar 20'şer gruplar halinde çeteleşmeye başlamışlar. Bu da sokak çocuklarının toplum için oluşturdukları bir tehdit, tehlike olabilir.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Gruplaşma yaş grupları yakın olanlar arasında mıdır? Nasıl bir gruplaşma var, örnek verebilir misiniz?

Mustafa Kemal KARTAY

Genellikle aşiret sistemi, sülale sistemi olduğundan dolayı, sokakta çalışan çocuklar birbirlerini zaten tanıyorlar, akrabalar arasında bir gruplaşma ve çeteleşme var. Bu çocuklar sokakta çalışan çocuklar. Bir de Mardin'de ekonomik yönden çok zayıf olan mahalle ve ücra köşelerinde, eğitsel ve sosyal faaliyetleri yürütmek amaçlı evler kuruldu. Petek Mahallesi diye bir mahallemiz var. Ekonomik ve sosyal bakımından çok zayıf olan bir semtimiz. Burada çocukların eğitim

ve sosyal faaliyetlerden yararlanmasını sağlıyor. Güneydoğuda bu evlere ağırlık verilirse, sokakta çalışan, sokağa itilen çocukların bir nebze azalacağını düşünüyoruz.

Emin ERASLAN

Ben şimdi Mardin Kızıltepe'yi ziyaret ettim orada şöyle bir ifade kullanılıyor, buradaki çocukların hiçbirisi çalışmıyor anneleri de çalışmıyor aile sosyal yardıma endeksli yaşıyorlar. Çalışan çocukta görmedim alan çalışması yaptık biz bu alanda ama destek merkezlerine de ihtiyaç var. Bu ihtiyaç merkezlerinin yerinin doğru seçilip yapılması gerekiyor.

Öner ERGENÇ

Şu konuda yine bir açıklama getirme ihtiyacı duydum. Biz bu çalışmalara 2004 yılında başladığımızda Valiliklere yazı yazdık ve durumu sorduk. Diyarbakır Valiliğinden 200-300 civarında sokakta çalışan çocuk bildirildi. Yeni bir tespit yapılmasını istedik. Bir sayım yapar gibi sokak, sokak taratılar ve Diyarbakır'da çalışan 16.000 çocuğun olduğunu tespit ettiklerini söylediler.

Başka bir örnek vereyim; yine o tarihlerde, Adana'da 900 tane sokakta yaşayan çocuğun bulunduğu gayri resmi söylenmişti. Ancak, resmi bir brifingde bu rakam 55 olarak verildi. Yani bu işi tespit, uygulama ve tedbir boyutunda çok iyi bir noktaya taşıyamadığımızı göstermesi bakımından önemli diye ifade etmek istedim.

İlhan ÇOLAK

Sayın Milletvekilim şunu arz etmek istiyorum daha önce meclis araştırması için İzmir iline geldiğinizde bizzat şahsım olarak da bulunmuştum. Şunu arz edeyim Hocamın da az önce belirttiği gibi sebep ve sonuçlarını ele aldığınız zaman neler yapabiliriz diye biz bunu sadece il bazında

değil, toplum bazında da destekleyebilirsek zannediyorum ki çözüme biraz daha yaklaşabiliriz. Ancak kurumsal iş birliği yönünde de özellikle yapılan protokollerin doğru dürüst bir şekilde yürümediğini de ve sürece olumlu bir katkıda bulunmadığını belirtmek isterim. Bu çocuklarla çalışmak gerçekten zor ve özverili bir iş çünkü sorunlar sadece çocukla ya da çocukların geldiği bölgelerden kaynaklanan bir olgu değil geldikleri yaşam veya hayat koşullarından da kaynaklı bir dizi zorlukları bulunmaktadır. Nedir bu zorluklar? Travmatik yaşantılar, ihmal ve istismarlar, şiddet, dikkati üzerlerine çekip değerli olduğunu hissetme istekleri... vb. Bunları yaşamından hayatından kaynaklanan güçlüklerdir, bunları yapamadığınız zaman süreç zaten katkıda bulunamazsınız. Bunları ele aldığınız zaman bir çocuğun eğitim boyutu var, sağlık boyutu var, barınma boyutu var, hukuk boyutu var, meslek boyutu var. Sorunların çözümü için sorunun bir bütün olarak alınıp aktif olarak kurumsal işbirliği gerekmektedir. Çocuk hakları sözleşmesinde çocukların yaşamını geliştirme ve koruma hakkını belirtiyor. Koruma hakkını verdiği gibi birde katılım hakkını belirtiyor. Bu katılım hakkı ile ilgili 12. ve 13. Maddeleri çocuklara kendilerini ilgilendiren konularda yaşlarına ve olgunluk derecelerine göre düşüncelerini ifade edebilmeleri ve bilgi edinebilme ve bilgilerini başkalarıyla paylaşabilme hakkını tanıır. Öyleyse yapacağımız bu çalışmalar içerisinde başta bu çocukları sürece dâhil etmek bulunmalıdır. Bu çalışmalar bir bütün olarak ele alınmalı ve yukarıda bahsedilen nedenler üzerine kurulmalıdır. Peki, neler yapabiliriz? Bu çocuklarla ilgili genel anlamıyla ben üç dört madde şeklinde sıralayacağım;

1. Biraz öncede belirttiğim gibi “Çocuklara bir şeyler verelim”. Çocukların hayatlarını günü birlik gelip geçici olarak değil çocukların duygu ve düşüncelerini ön plana çıkararak, sürece katıp duygu, düşünceleri ve yeteneklerini ortaya çıkarıp bunları geliştirmeye ve işlevsek olarak kullanmalarına yardımcı olmamız gerekiyor. Buna yardımcı olmadığımız süre içerisinde yeterince faydalı olacağımızı zannetmiyorum.

2. Çocukları sürece katarak bu süreç içerisinde yaratıcı fikirlerin yaşamasını ve kendi potansiyellerini fark etmeleri sağlayabiliriz. Tabi bu süreçte bir şeyleri sormakla, bir şeyi sürece katmayla birbirinden

ayırt etmek lazım. Bugün yoksul ailelere çocuklarından dolayı nakdi yardım vermekteyiz. Zamanla bu yapı hazırcılığa alıştırarak kronik bir yapıya dönüşmektedir.

Diğer ele alınması gereken konu ise eğitim ki bunu anayasamız zaten tanıyor; yoksulluk nedeniyle hiç bir çocuk, hiçbir şekilde eğitimi terk edemez. Yani yoksulluk nedeniyle olduğu gibi bu hizmetten haberdar olmama durumu da söz konusudur. Bu nedenle bu noktada bize düşen görev ihtiyacı olan insanları gerekirse teker teker haberdar ederek bu hizmetten yararlanmasını sağlamaktır. Sorunun çözümü çok yönlü çabayı, işbirliğini, bilgi, deneyim birikimi ve paylaşımını, mesleki uzmanlığı, daha çok mali ve insan gücü kaynağını, toplumsal duyarlılık ve bilinci ve bunların ulusal bir çocuk politikası çerçevesinde, koruyucu-önleyici hizmetlerle birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Bu kurumsal iş birliğini yakalayıp da aktif bir şekilde yansıtmadığımız süre içerisinde yarınki bir durumda sokaktaki çocuk yetişkin bir hale dönüşerek toplumu tehdit eder hale dönüşecektir, onun için biran önce farklı projelerle seçeneklerle bu çocukların sürece katılımını sağlamak gerekmektedir.

Uğur ÖNER

Şimdi ben şöyle demek istiyorum. Önemli bilgiler sunuyorsunuz. Tabi bölgelerden gelmiş kişilerin değerli araştırmaları ve bilgileri çok önemli ışık tutuyor. Ancak, ben birde şu telaşı yaşıyorum öğleden sonraya bir rapor hazırlama ve belli konular başlıklar altında bir takım çözüm önerileri iletebilmemiz gerekiyor. Usul hakkında şöyle diyorum, acaba kavramları netleştirerek gidebilir miyiz? Hocam, çocuğa yapılacak çocukla yürütülecek çalışmalar, aile ile yapılacak, çalışmalar bölgelerde nedenleri hepimiz Türkiye’de yaşadığımız ve olaylar içerisinde olduğumuz için kestirebiliyoruz. Belki nedenleri kısaca sıralayıp daha sonra çocuklara neler yapılabilir, bu çocukların hepsini bir potada mı toplayacağız, bireysel özelliklerini tanımak ve bireysel özelliklerine göre bir eğitim programı geliştirmek ya da var olan eğitimin içine entegre edebilmek için bu eğitim sistemi var olan eğitim sistemindeki destekler neler olabilir bunları genel eğitimden soyutlayıp bire bir mi yani bütün bu kavramları adım adım ele alırsak daha sistematik bakabiliriz olaylara. 2. benim bu tür katıldığım toplantılarda içim acıyarak gördüğüm

şey şu herkes birbirinden kopuk, filin belli parçasını tutuyor ve bu bilgiler birbirimize aktarılmıyor, eşgüdüm sağlamak bu projelerin hepsinden sorumlu olacak bir yürütme kurulunun olması, hep bunu öneriyorum ben yapılan çalışmaların hep bu kurula ulaşması yani bunun için hepimiz bir şeyler yapıyoruz ve bu bilgilerin hepimize ulaşması gerekliliğinin olduğuna inanıyorum. Haberlerin birbirimize ulaşmaması bilgi eksikliğine yol açıyor belki burada buna ışık tutabiliriz. Her bölgedeki sorunları saptayıp daha sonra ayrıştırarak gidersek daha anlamlı bir ürün çıkarabileceğimiz gibi geliyor bilmiyorum yanılıyor muyum?

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Teşekkür ediyoruz hocam. Ben bu sorunlarla ilgili epey not aldım, bu notları sizlerle paylaşmak istiyorum. Kaçırdığım noktalar mutlaka vardır onları da ilave ederek çocukları sokağa iten başlıca sebeplerle ilgili elimizde daha geniş kapsamlı bir liste olması açısından müsaadenizle okuyayım. Çarpık kentleşme, gelir dağılımındaki dengesizlik, aile içi parçalanma, göç eden ailelerin yaşadığı sıkıntılar, ailede çocuğa verilen değer, eğitimsizlik, aileye katkı yapması için çalışmaya zorlanması, aile içi şiddet, terör, yoksulluk ve ailenin yaşadığı çevre ile ilgili notlar almışım.

Uğur ÖNER

Hocam bu saydıklarınıza eklemek istediğim bir kaç madde olacak. İhmal ve istismar, sağlık, ailelerin toplumun ruh sağlığı. Ayrıca, toplumdaki değişen değerlerde çok önemli. Toplumda' da bir takım değerler değişiyor. Türkiye çok hızla gelişmekte olan bir ülke.

Emin ERASLAN

Aile içindeki uyuşturucu ve alkol madde bağımlılığı. Madde bağımlılığı daha çok tütün mamüllerini de kapsadığı için özellikle afyon ve uyuşturucuyu belirtmekte fayda var.

Uğur ÖNER

Ve kesici aletlerin ve silahların kolay ulaşılabilir olması belki de. Bilmiyorum bu da önemli bir faktör olabilir bence.

Öner ERGENÇ

Affedersiniz ben bir şey rica edebilir miyim, öbür gruplara da katılıp biraz dinlemek istiyorum. Mardin'den gelen arkadaşımız sunum yaparken o mahallelerde sosyal içerikli evlerin oluşturulması konusunda izin vererseniz biz yaptığımız bir araştırmayı sizlerle paylaşmak isterim. Biz 2006 yılında Siirt' te orada bir özel okul ve özel dersane ile iş birliği yaparak bir proje hazırlattık. Burada sokakta çalışan çocuklar sokakta yaşayan çocuklar ama bu biraz

önce bahsettiğimiz çerçevedeki aile yapı içinde o çocukların tamamı ileride potansiyel sokakta çalışan, sokakta yaşayan çocuk potansiyeli taşıdığı için risk altında olan çocuk bunlar, dolayısıyla problemi kaynağında kurutmayı amaçlamak üzere o çocukları okuldan sonra boş kalan vakitlerini sokakta geçirmemeleri ve o çocukları sokağa terk edip değişik çetelerin değişik kirli grupların eline bırakmamak amacıyla mahallerde özellikle bu varoş dediğimiz kesimlerde okuma salonları oluşturalım istedik bu okuma salonlarını da zaten nüfus yoğunluğundan dolayı köyden göç etmiş merkezde çok zor şartlar altında yaşayan ve tek gözlü bir odanın içerisinde 10 belki 12-13-14 nüfusla yaşayan çocuğun kendi evinin içerisinde ders çalışma imkanı bulamamasını da dikkate alarak başlarına eğitmeye koymak suretiyle, çocuklar okul saatleri dışında gelsinler burada ödevlerini yapsınlar ders çalışsınlar eksiklerini orada tamamlasınlar diye bu salonun içine çok geniş içerikli bir kütüphane oluşturduk. Çocuk geldi orda 1 saat çalıştı dersini bitirdi ondan sonra sokağa gidecek, ya bir internet kafeye gidecek ya da bilmediğimiz yerlere gidecek. Bunun üzerine birde okul içerisinde internet salonu oluşturalım dedik dolayısı ile çocuklar hem derslerini çalışır hem de ödev yaparken internet üzerinden ulaşması gereken bilgiye ulaşabilsinler ama aynı zamanda bundan sonrada çocuk nihayet sokağa çıkmasın dediğiniz an bu çok kolay bir şey değil yani çocuğu sokaktan tamamı ile soyutlamakta mümkün olan bir şey değil dolayısı ile otursun o internetin başında oyun oynasın yani o oyun oynama ihtiyacını gidip

bir internet kafede kontrolsüz oynaması yerine, otursun eğitici hocaların gözetiminde oynasın düşüncesiyle oluşturduk. Siirt'te 16 tane salon oluşturduk ve bunlara 800 tane çocuk kayıt yaptırdı devamında bir müddet sonra tabi bu çocukların ahlaki gelişimleri üzerinde, anne babaya saygıları üzerinde, toplumdaki iletişim, karşılıklı beşeri münasebetlerinde çok müspet gelişmeler olunca aileler bunu fark etti ve oradaki arkadaşlara dedik ki bu aileleri gidin evlerinde bir ziyaret edin gittiler ziyaret ettiler, çok güzel karşılandılar bir müddet sonra aileleri okul merkezlerine davet edildi mesela hanım öğretmenler annelerini diğerleri babalarını dolayısıyla ailelerle bu merkezler arasında bir bağ kuruldu ve derken bu aileler tamamen çocukları ile bütünleşti aile ve çocuk beraber ele alınarak eğitime başlandı akşamları da aileye yönelik programlar uygulamaya başlandı burada ve neticede bunlar potansiyel birer örgüt elamanı olabilecek iken tamamen ailesi ile birlikte örgütten kopup örgütün karşısında yer alabilecek bir yapıya da kavuştu. Dolayısıyla ben hocama katılıyorum böyle somut bir takım örnekler üzerinden hareket edelim. Bunu daha sonra bu bütün güneydoğuda yaygınlaştırıldı. Ve sürekli bir şekilde bu okullara 80.000 öğrenci alındı bu programa. Avrupa birliği projeleri kapsamında da destek aldık yani maddi desteğini de oradan sağladık dolayısıyla bu bağlamda somut örnekler ortaya çıkabilirse hocama katılıyorum ileride bizim bunu ilgililere sunmamız noktasında daha iyi sonuç alabiliriz.

Uğur ÖNER

Bir iki cümle söyleyebilir miyim? çok önemli bir örnek verdiniz. Şimdi, bu örnekler yapılıyor mesela sizin bu verdiğiniz örnek bir pilot uygulamaydı ve iyi çalıştığını gördünüz, neden bu model geliştirilip bütün olarak iyi çalışan bir modelse, eğitim sistemi ise, her bölgedeki merkezlerde uyarlanmıyor? Çünkü siz burada bir pilot uygulama yapıyorsunuz, çalıştığını görüyorsunuz sonuçlarını alıyorsunuz değerlendiriyorsunuz ve diyebiliriz ki diğer bölgelere bu çalışan bir model bunu uygulayalım. Bu bir ekip çalışması bunu bir eğitimcide yapamaz bu kadar çocukla. Bu çocukların hepsinin çok önemli özellikleri var Psikolojik sorunları var. Bilişsel gelişimleri ile ilgili sorunlar var yani bir çok sorunları var. Onun için bu evlerde çalışacak eğitimcilerin de disiplinler arası çok iyi yetişmiş özel eğitim almış eğitimciler olması gerekiyor. Mesela, bunu ortak bir model olarak bütün Türkiye'de de uyarlayabilmeliyiz.

Öner ERGENÇ

Doğru söylüyorsunuz. İnşallah bu çalışma sonunda bu konudaki öneriler ve teklifler ortaya çıkarsa biz mesela düşüncemiz o ki götürüp konuyu Sayın Başbakanın önüne koyalım bugüne değin bu mesafeyi aldık ama şu eksiklikler var lütfen bu eksikliklerimizi gidermek içinde yapılması gereken şunlardır bunları yapalım diyebilelim. Yani bu kişisel olmaktan ziyade işte bu heyetin genel heyetin bir çalışmasının bir ürünü olarak onların önüne koyduğumuz zaman etkili sonuç alırız diye düşünüyorum.

Emin ERASLAN

Öncelikle böyle bir çalışmaya ev sahipliği yaptığınız için huzurunuzda sizlere teşekkür ediyorum. Çok önemli ve sosyal bir konudur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sosyal Rehabilitasyon Hizmetleri Daire Başkan V. olarak görev yapmaktayım. Mesleğim sosyal hizmet uzmanıdır. Sayın Milletvekilimiz ile de bir komisyon çatısı altında komisyon uzmanı olarak çalışmıştım. Çocuklarla ilgili çalışma da öncelikle sorunu kategorize etmemiz gerekir. Sokaktaki çocuğun tespit edilip sokaktan çekilmesi ve bu konularda yapılan stratejilerin belirginleşmesi gerekmektedir. Sokakta çocuklar değişik şekillerde çalıştırılmaktadır. Sokakta çalıştırılan çocukların kardeşleri risk grubundadır bunlarda sokakta çalışmaya adaydır. Sokakta yaşayan çocuklar vardır. Aile bağları kopmuş tamamen de olabilir veya kısmen de olabilir. Tamamen olanlar devamlı sokakta yaşıyor kısmen olan ise zaman zaman sokakta yaşayan çocuklardır. Yani günün belli zamanlarında sokakta yaşar belli bir zamanını sosyal kurumda geçirir belli zamanlarda aile yanında yaşayabilir bu çocukların ise aileleri ile bağları kopmamıştır. Öncelikle çocukların tespiti çok önemlidir. Tespiti zamanında yaparsak bu çocuklara uygulayacağımız her müdahale cevap verir. Tespit bir kolluğun yapmış olduğu bir tespit var birde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü bünyesinde meslek elemanlarından oluşan (psikologlardan, sosyal çalışmacılardan, öğretmenlerden, sosyologlardan) mobil ekiplerin tespiti var. Biz şu an Türkiye genelinde 44 mobil ekiple sahaları tarıyoruz çocukları tespit ediyoruz. Günün yirmi dört saatinde büyük şehirlerde çalışıyor bu mobil ekipler küçük şehirlerde sokak çalışması şeklinde yürütülüyor.

Mobil ekiplerin sivil olmasının önemi şudur çocukları yürütülen çalışmalara istekli hale getirmektedir. Çocuk istekli ise rehabilitasyonu başlatabilirsiniz. Mobil ekipler çocuğu bu çerçevede istekli hale getirmek için çaba sarf eder. Akabinde çocuk rehabilite programına başlar. Sokak çalışmasının nasıl yapılacağına dair uluslararası literatür de de yeri vardır. Nasıl uygulanacağı ve hangi usullerle uygulanacağı hususuna da yer verilmektedir. Ailenin de desteklenmesi gerekiyor. Bu konuda özellikle bazı illerde büyükşehir belediyelerinden ve alt kademe belediyelerden çok büyük destek alıyoruz bazı belediyelerin ise bu alanda yürütülen çalışmalardan, projelerden haberi olmamakta haberdar olup ta ilgisiz olan belediyeler de vardır. Tespiti yaptıktan sonra bu çocuklara ne tür müdahaleler uygulanabilir. Çocuklar sokakta yaşıyorlarsa bu çocuklara uygun kalabilecekleri mekânlara yerleştirilmektedir. Bununla ilgili biz bakanlık olarak çocukların rehabilitasyonunu sağladığımız ilk adım istasyonları yani çocuk ilk geldiğinde ilk kabul yapıldığında ön görüşmelerin sağlandığı sağlık taramalarının yapıldığı madde kullanıyorsa madde kullanıp kullanmadığının tespit edildiği ilk adım istasyonları oluşturduk. İlk adım istasyonlarında eğer çocuklar madde bağımlısı ise çocuğun ikinci bir programa alınmadan sağlık bakanlığına bağlı veya üniversitelere bağlı tedavi merkezlerine yönlendiriyoruz, tedavileri sağlıklı yürütülürse çocuğun madde bağımlılığı ile ilgili detoks yaptırılabilirse yani vücudu bu maddelerden temizlenirse üçüncü aşamada sosyal rehabilitasyon niteliğindeki kuruluşlar daha başarılı olacaktır. Hatta tedavisini yaptırdığımız ama aile bağları zayıf olan çocuklarımızı aile ile uyumlandırıp ailesi yanında desteklenip takibini yapıp topluma kazandırabiliyoruz. Bu çocuklara uygulanan tedaviler. Teda-

vinin temelinde ve her türlü çalışmalarda çocuğun aile ile uyumlandırılması ama sorun yine aileden başlıyor aile ile ilgili çalışma çok disiplinli bir çalışmayı gerektirir. Ülkemizde mevzuat anlamında çok büyük bir eksikliğimiz yok 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunumuz var. Bu kanun birçok bakanlığa eşit sorumluluk yüklüyor ve koordinasyonu direkt ön görüyor mahkeme bununla ilgili karar veriyor ve mahkemenin kararını ilgili kurumlar uygulamak zorundadır. Sağlık tedbiri alınıyor, eğitim tedbiri alınıyor, bakım tedbiri alınabiliyor. 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kuruldu. TBMM Sokak Çocukları Komisyonunun meclise sunduğu raporda bu bakanlığı ön görüyor teşkilatlandırıyor yani sorun var sorunun kaynağında SHÇEK gibi güçlü bir kurum var sosyal yardım ayrı bir bakanlıkta sosyal yardım sosyal hizmetlerin entegre edilmesi birleştirilmesi ikincisi ise aynı bakanlığın icracı bir bakanlığa dönüştürülmesini ön görülmüştü. 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan bakanlığımızda 5 tane genel müdürlüğümüz var bunlar çocuk hizmetleri genel müdürlüğü, özürü ve yaşlı hizmetleri genel müdürlüğü, kadın statüsü genel müdürlüğü, sosyal yardımlar genel müdürlüğü ve aile ve toplum hizmetleri genel müdürlüğü. Aile ile ilgili Hükümet programında yer alan aile destek danışmanları ile ilgili bir proje çalışması devam etmektedir.

Aile destek danışmanlığının içeriği tüm büyük şehirlerde ve tüm il merkezlerinde hatta ilçe merkezlerinde de her ailenin aile hekimi gibi aile destek danışmanı olacak sorun orda hiç ortaya çıkmadan bertaraf edilecek. Ayrıca Çalışma Bakanlığı ile çocuk işçiliğinin önlenmesi amacıyla işbirliği protokolümüz var. İŞKUR'un

düzenlemiş olduğu mesleki eğitimlere sokakta çalıştırılan çocukların ailelerinin dahil olması sağlanmaktadır. Ailenin nitelsiz ve iş sahibi olmaması, işsiz olması, çok çocuklu olması çocukların sokaktan çekilmesinin önündeki engellerdir. Ailelerin ayrıca çok çocuklu olmasıyla beraber çocukların aile içinde yeterince barınma, eğitim, sağlık gibi birçok temel ihtiyaçlarını karşılamakta sıkıntısı var bu sıkıntıları aşmanın yanlış veya geleneksel şekli ile sokakta çalışma veya bir iş kolunda çalışmayı gerektiriyor. Bunun çözümü ile ilgili çok ciddi çalışmalar yapıyoruz. İşbirliği halinde öncelikle ailenin mesleki eğitimini sağlamaya çalışıyoruz. İŞKUR'un meslek danışmanları ile beraber bütün ailelerin mesleklerinde nitelikli bir iş gücüne ulaşmasını sağlamaya çalışacağız. Aile, eğer istihdam edilirse mevcut mevzuatta şöyle bir sıkıntı var eğer ailenin sosyal bir güvencesi varsa kaç tane çocuğu olursa olsun hiçbir sosyal yardım programından faydalanamaz yoksul ailelere de asgari yaşam standardı ölçüsünde de istihdamın önünü kapatmayacak şekilde de sosyal yardıma ihtiyacı olan ailelere de bundan faydalanma imkanı sunmayı plan-

lıyoruz. İkinci bir konu tespit ettik. Tespit çalışmasında örnek bir çalışma olarak sokak ofisi uygulamamız var. Bu merkezlere bir örnek vermek gerekirse Antalya otogarında sokak ofisi hizmet vermektedir. Bu merkezde yılda 1000 civarında evinden kaçmış çocukların ilk tespit edildiği nokta. Çocuk şehre inmeden şehrin ilk giriş noktasında yakalyorsunuz çocuğu tekrar ailesi ile irtibat kurduruyoruz. O kriz anında gittiği merkezdeki uygulamalar sonucunda çocuğu sokağa inmekten sokakta çalışmaktan ve sokakta yaşamaktan kurtarma ihtimaliniz daha çok oluyor. Benim aktaracaklarım bunlar. Bu çalışmaların özellikle çalıştayın sonuç çıktılarını bakanlık olarak almak isteriz çünkü sistem üzerinde çalışıyoruz sadece sokaktaki çocuklar değil suçun faili suçun mağduru çocuklarla ilgili hem modelleme çalışması üzerine yoğunlaştık aynı zamanda mevzuat üzerinde eksiklerimiz neler onların üzerinde çalışmaları var. Sizin yürütmüş olduğunuz bu çalıştayın bakanlığımızın çalışmalarına katkı sağlayacağını ümit ediyorum, teşekkür ederim.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Değerli arkadaşlarım tehlikeler, sokakta çocuğu bekleyen tehlikelere de bir şeyler katalım. Her ne kadar genel değerlendirmelerde geçmiş olsa da.

Aziz Kaya

Şimdi sayın başkanım şunları yazalım. Her türlü istismara açık fiziksel, cinsel, duygusal. Daha önceden oluşmuş suç çetelerinin içine girme.

Müge EKİCİ

Eğitim dışında kalmak, okuldan mahrum kalma.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Aslında devlet parayı baştan harcarsa daha az sorun çıkacak. Sonradan harcama yapıyor çocuk bağımlı olduğu zaman çocuğu bağımlılıktan kurtarmak için hastane ona hizmet veriyor. Yani başından bir harcama yapılsa 100 kat daha ucuza gelebilir bu tür tedavi ve rehabiliteler. Şimdi çocuk normal çocukluğunu yaşıyor

belli bir psikoloji ile büyüyor kişiliği oluşuyor. Bu çocuk bu psikolojisi oluşmadan kesintileri oluyor ne büyük yetişkin, ne de herhangi bir psikolojiye sahip olamadan karma-karışık oluyor. Onu ıslah etmek o kadar zor bir probleme dönüşüyor ki yani o çocuğun psikolojisini tekrar rayına oturtmak o kadar travmadan sonra eziyetten sonra yetişkin insanın verdiği hayat mücadelesi gibi bir hayat mücadelesinden sonra tekrar onları yok sayıp tekrar var saymak olduğu için tekrar rayına oturtulamıyor demek.

Aziz KAYA

Yani o çocuğun 5 sene 8 sene sonra yeniden evlenmesi düzenli bir hayat kurması düzgün çocuklar yetiştirmesi çok zor.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Bu çocuklar ailesine, eşine ve çocuklarına düzgün davranmayacak, davranamayacak bu şekilde zincirleme devam edecek bu olaylar.

Lütfiye KARADUMAN

Ben daha deminden beri konuşulan konulara açıklama getirmek istiyorum. Ben Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığında Çalışma Genel Müdürlüğü Dezavantajlı Gruplar Dairesinde çalışıyorum. Çalışan Çocuklar Şubesi. 1992 yılından beri çocuk işçiliğine karşı Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun "Çocuk Emeginin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı" kapsamında bu sorunla mücadele edilmektedir. 2008 yılında bu program bitti. Sonuç olarak Türkiye bu işi kendisi yapabilir denildi ve epeyce yol kat edildi onun üzerine birimiz, Çalışan Çocuklar Bölümüydü şimdi Çalışan Çocuklar Şube Müdürlüğü'ne dönüştürüldü. Mesela ilgili kurumların üst düzey yöneticilerinden oluşan Ulusal Yönlendirme Komitesi var buna gözlemci olarak uluslararası kuruluşlarda dahiller, sivil toplum kuruluşları, bizim sosyal taraflar dediğimiz işçi ve işveren sendikaları bu kurullarda yer alıyorlar.

Birde teknik kurul var danışma grubu dediğimiz, bu da daha çok kurumların uzman düzeyinde temsil edildiği ulusal yönlendirme komitesine alt yapı oluşturmak üzere oluşturulmuş bir grup. Asıl söylemem gereken, biliyorsunuz çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin ortadan kaldırılması acil önlemler sözleşmesi ülkelere şöyle bir şey söylüyor kendi programınızı yapın kendi en kötü biçimdeki çocuk işçiliği konularını belirleyin ve bununla beraber zamana bağlı bir program oluşturun diyor. Bizim zamana bağlı programımız 2005 yılında hazırlandı 2015 yılında çocuk işçiliğinin en kötü biçimi dediğimiz sokakta çalışma ağır ve tehlikeli işlerde - sanayide çalışma ve mevsimlik tarımda çalışmayı sonlandıracağımızı taahhüt ettik. Bunu desteklemek içinde birçok proje yapıldı aslında, biz Bakanlık olarak da yaptık başka birçok kurum – kuruluş, sosyal taraflar, sivil toplum kuruluşları projeler yaptılar, ancak hepiniz takdir edersiniz böyle problemler projelerle çözülecek bir sorun değil, işte projelerle deneyimler kazandık modeller oluşturduk bunların yaygınlaştırılması ile ilgili sürdürülebilirliği ile ilgili sorunlar yaşıyoruz. Ancak illerde o kadar kurul o kadar komite toplanıyormuş ki bu il eylem komitelerine asla sıra gelmedi ve biz projeyi yürütürken çok kapsamlı projeler yürütürken bile il eylem komitelerini toplamakta güçlük çektik bunun için şöyle bir değişikliğe gittik. Bu yıl çıkarılan bir kanun hükmünde kararname ile bizim taşra teşkilatlarımız artık çalışma ve iş kurumu il müdürlükleri şeklinde değiştirildi. Bence çocuk işçiliği üzerine yapılan en önemli sorun izleme sorunu çocuklar bir şekilde tespit ediliyor ama sonradan kayıp ediliyor, işte göç nedeni ile kaybediliyor ya da mevsimlik tarımdaki çocuklar çocuk bir bakıyorsunuz orda bir ba-

kıyorsunuz başka bir ilde ve bu asla izlenemiyor, şimdi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ASDEP projesini dört gözle bekliyoruz. Umuyoruz bu izleme sorununa Milli Eğitim Bakanlığı'nın e-okul sistemi ile ilişkilendirerekten çözüm bulunacak diye düşünüyor ve ümit ediyoruz. Bir de illerde en önemli sorun mülki idaresinin sorunu sahiplenmemesi bir ilde bir Vali, Vali Yardımcısı bu soruna duyarlı ise orda bir şeyler yapılıyor gerçekten büyük yol alınıyor. Fakat onlar bu işin farkında değillerse ve önemsemiyorlarsa merkezden ne yaparsanız yapın bundan bir fayda sağlayamıyorsunuz. Bunları söylemek istiyordum.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Tehlikelere ilave etmek istediniz okul eğitimi alamamaları, suç örgütleri, madde bağımlılığı, can güvenliği olmaması, sağlıksız yaşam aile bağlarının zayıf veya kopuk olması.

Lütfiye KARADUMAN

Sokakta çalışmanın şöyle bir sakıncası da var, sokakta yaşamaya ve çalışmaya dönük çocuklar daha öncesinde sokakta bulunmuş olan çocuklar hani sokakta çalışan yaşayan çocuğu oradan kurtarabilerseniz o sokak çocuğuna dönüşmeden kurtarma imkanınız olur.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Çıraklık eğitim merkezleri var organize sanayi bölgelerinde. Orada çalışmanın yaş sınırı nedir?

İlhan ÇOLAK

Şimdi şöyle biraz önce arkadaşların da belirttiği gibi çocuk koruma kanununun ilk olarak 2005 bu kanun çıktı. Kanun hakikaten uygulanabilir ise çok iyi. Başlıca vurgusu kurumlar arası güç birlikteliğini ön görüyor. Fakat özellikle de il bazların da çoğu arka-

daş onunla ilişkilendiriyor hiçbir şekilde bu kadar sorun işte eğitim sorunu var sağlık sorunu var hukuk sorunu var meslek sorunu var ama illerde böyle bir koordinasyon yok. İkincisi çıraklık eğitimi ile ilgili baştan teşhisinizi koyduğunuzda sokak çocuklarındaki nedenleri yani sokak çocukları ya ilkokul terk veyahut ta zorunlu olarak ilköğretimi bitirmektedir. Neden ebeveynleri her hangi bir yerden destek alamadıklarından dolayı okuma oranı çok düşük veya okuyanlarda aileleri tarafından sokakta çalışmaya zorlanıyor. Dolayısı ile İŞKUR şimdi ilköğretimi şimdi şart koşuyor bildiğim kadar mesleki kursa katılabilmesi için şimdi bu durumdaki çocukların çoğu ilköğretim terk.

Lütfiye KARADUMAN

Şimdi bir kanun var bununla ilgili. Birincisi 14 yaşını tamamlamak ilköğretimi bitirmiş olmak yani bu iki koşul bir araya gelmezse oraya gidemiyor başka türlü işte 15-16 yaşını tamamladıktan sonra İŞKUR'un kurslarından ya da halk eğitimin kurslarından yararlanıyor ama böyle bir şartı var.

Şimdi Mesleki Eğitim Kanunu var bununla ilgili. Birincisi 14 yaşını tamamlamak, ikincisi ilköğretimi bitirmiş olmak, yani bu iki koşul bir araya gelmezse oraya gidemiyor. Başka türlü işte 15-16 yaşını tamamladıktan sonra İŞKUR'un kurslarından ya da halk eğitimin kurslarından yararlanıyor ama böyle bir şartı var.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Şimdi olaya açıklık kazandırmak açısından sizlerin tecrübeleri deneyimleri ışığında bunları da burada bir araya getirip listeleyebilirsek hedefine ulaşacağını sanıyorum. Şimdi kurumlar arası iş birliğinin geliştirilmesi, etkin izleme sistemi.

Ömür SAKA

Hocam hep ailelere yönelik çalışmalar dedik çocuklara yönelik çalışmalar dedik ama topluma yönelik herhangi bir konuşma ve çalışma olamadı. Esas bu sistemin merkezinde topluma yönelik ve eğitimcilerimize yönelik çalışmalarımızın olması gerekiyor. Şimdi şöyle bir olay var sokakta çalışan çocuk bir malzeme satıyor veya bir emek sarf ediyor, camı siliyor veya mendil satıyor veya dileniyor buna karşılık vatandaşlarımız sattığı malı almazsa dilenmeye para vermezse haliyle arz talep meselesi talep olmazsa arz olmaz arz olmazsa talep olmaz haliyle vatandaşlarımızı ve toplumumuzu eğitememiz lazım. Bunun yanında eğitimcilerimizi eğitmemiz lazım biz yine proje kapsamında bunları yaptık Milli Eğitim Müdürlüğümüz ile bunları görüştük Milli Eğitim Müdürlüğümüz bütün sınıflarda kendi sınıf öğretmenleri rehber öğretmenleri tarafından sokakta çalışmanın kötülüklerini sıkıntılarını öğrencilere anlattırdık. Antalya'nın değişik yerlerinde büyük pankartlar oluşturduk her yere yazdık sokakta çalışan çocuklardan alışveriş yaparak dilenen çocuğa para vererek onu sokağa mahkum ettiğinizi biliyor musunuz? diye.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Aklıma şöyle birşey geliyor siz söyleyin. Trafikte, dört yol ağzında lambaların olduğu yerde bekleyen çocuklar var. Ankara'da da belirli bir saatten sonra yoğunluk gözüküyor, şimdi bu çocuklardan toplum yardım amaçlı sattıklarından almasa veya para vermese bunlar nereye gideceğini biliyor mu? Yani devletin hangi kapısına kurumuna gideceğini biliyor mu? O çocuk onu satmasa diğeri vermese o çocuk ne yapacak nereye gidecek?

Ömür SAKA

Hocam 12 yaşında bir çocuğu 23 defa sokaktan aldık 23 defa. Bu çocuk alışveriş yapamadı mı satıyor olmadı mı mendil satıyor oda olmasa dileniyor. Bu çocuk günlük 100 tl,120-150 tl para kazanıyor gün boyunca ve hatta akşam evine taksi ile dönüyor. Bu çocuğu sokaktan çekmek çok zor. Başımıza gelmiş çok ilginç bir olay anlatabilir miyim? Şimdi deniz kenarında midye satan 15 yaşında bir çocuğumuz var. Sosyal Hizmetlerden, Zabıta'dan ve Polis' ten oluşan 3 kişilik sivil çalışan bir mobil ekibimiz var. Mobil Ekip Midyeciyi yakalamak için gittiklerinde onları gören çocuk denize giriyor, ıslanmaması için cep telefonunu da ağzına alıyor, mobil ekipte tabi ıslatmamak için gel gel diye kenara çağırıyor, oradaki vatandaşlar da Mobil ekibe müdahale ederek sana ne kardeşim bu çocuk işte burada satıyor ne yapsın satmayıp ta gitsin hırsızlık mı yapsın ailesine katkıda bulunuyor okul ihtiyacını karşılıyor, size ne sizi ne ilgilendiriyor diye vatandaşlar toplanmış ve olaya müdahale etmişlerdir. Böyle bir ortamımız var. Ben burada topluma yönelik faaliyetleri ayırarak başka bir başlık altında devam etmemiz gerektiğine inanıyorum. Tabii ki en önemlisi aile. Ailenin sahip çıkamadığı çocuklara dünyanın en gelişmiş toplumları dahi sahip çıkamıyor.

Hüseyin CÜNEYDİOĞLU

Ben hocamıza teşekkür ediyorum. Günümüzde hizmet kalitesi açısından Sosyal Hizmetler Müdürlükleri de çağ atladı. Eskiden saat 17:00 den sonra Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden birisine ulaşmak istediğinizde bunun mümkünatı yoktu. Şu an 24 saat ciddi şekilde hizmet veriyorlar, çalışıyorlar. Bundan dolayı polis teşkilatı olarak Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne ciddi şekilde müteşekkirimiz. Ben sokakta çalışan çocuklarla ilgili olarak Mersin ilinde yapılan uygulamadan bahsetmek istiyorum. Sokakta yaşayan ve sokakta çalıştırılan çocukların korunması suretiyle kamu esenliğinin sağlanması ile ilgili bir karar çıkardık. Bu karar çerçevesinde, sokakta çalışan çocuklar ilk yakalandığında çocuk şubesine getirilip ailesine yazılı bir tebligat yapılıyor, tebligatta ailesine sokakta çalışmanın yasak olduğunu, ikinci kez aynı çocuğun sokakta çalışırken alınması durumunda ceza kesileceğini bildiriyoruz. Tüm bu sokakta çalışan çocuklar hakkında bir kayıt tutuyoruz. İkinci defa çocuk geldiğinde aileye, kabahatler kanununun 32.maddesine göre hükümet emirlerine aykırı hareketten dolayı ceza kesiyoruz.

Ömür SAKA

Biz bunu daha ileri bir safhaya götürdük, Antalya Valiliği bir genelge hazırladı ve yayımladı. 1. safhada uyarı 2. safhada idari para cezası 3. safhada 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 232-233 maddeleri kararını uygulayarak aileleri hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunduk, 4. safhada ise Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından çocuklar ailelerinin ellerinden alınarak koruma tedbiri uygulandı. Buda ciddi anlamda sokakta çalışan çocukların sayısında düşme olarak karşımıza geldi ve işimizi oldukça kolaylaştırdı.

Lütfiye KARADUMAN

Geçmişte Yargıtay'ın da çıkardığı ve aldığı kararlar var ailelerin bu hususta cezalandırılması ile ilgili.

Ömür SAKA

Mesela bu çalıştayda bunu özellikle vurguladık, bütün illerde aynı uygulamanın yapılması hususunda görüş biledebiliriz. Bu çok etkili oldu. Çünkü doğu ve güneydoğu kökenli aileler çocuklarını devlet ellerinden aldı diye kendi memleketlerinde de çok ayıplanıyorlar ve bundan dolayı çok çekiniyorlar.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Şimdi değerli arkadaşlarımızın değindikleri konulara geliyor yine. Bir pilot uygulama yapılmış çok başarılı olmuş bir örnek varsa tabi bunu şöyle düşünmemek lazım her ilin kendi şartları, durumu, yaşantı durumu, eğitim durumu, ekonomik durumu çok farklılık gösterdiği için bir yerde çok başarılı olmuş bir proje diğer bir kopyalanması

uygulanmayabilir ama bize öğreteceği çok şey olur neler yapılmış başarıya ulaşılmış tabi bunun bire bir aktarılması konusunda dikkatli olmak lazım. Çünkü aktarılan yerin durumu ve şartları aktarandan çok farklı olabilir. O öğretici ve eğitici olması yönünden çok etkilidir. Diğer illerde sahada uygulanmadan önce oradaki sorumlu insanlarımıza bürokratlarımıza valiliğe oradaki okullara bunun sonuçlarının paylaşılmasının çok büyük yararı olacaktır.

Uğur ÖNER

Sizler yokken biz biraz daha konuştuk tartıştık neler yapılabilir hangi yollar izlenebilir konularında. Sokakta çocukları bekleyen tehlikeler neler olabiliyor, problem zamanında ele alınmadığı zaman neler olabiliyor bu problemler daha da büyüyerek topluma nasıl sıkıntı yaratıyor. Bunlara değindik ve zaman zamanda tabi çözüm önerileri üzerinde durduk. Şimdi öğleden sonra bence ne yapabiliriz ya da eldeki yapılan önleme çalışmaları ve iyileştirme çalışmaları neler olabilir onların üzerinde mi duralım ya da usul hakkında ne dersiniz?

Aziz KAYA

Yani öneriler olabilir hocam. Sabah üç aşağı beş yukarı konuştuk ve hemen hemen çoğu arkadaşlarımızın da dedikleri aynı ha keza yani yarayı biliyoruz. Bunu şimdi masaya yatıralım ve artık eylem planına geçebiliriz.

Uğur ÖNER

Eylem planımız ne olmalı. Onu da iki boyutta ele alabiliriz. Aileye ne yapılmalı ve çocuğa ne yapılmalı? Buyurun sahada olan arkadaşlar fikirleriniz nelerdir. Tabi önce bir karar verelim daha sonra konuşalım. Buyurun siz söyleyecektiniz.

Ömür SAKA

Hocam biz bunu sadece ailede değil de 5 başlık altında toplayarak konuşsak daha iyi olabilir. Çocuklara yönelik faaliyetler, suça yönelik faaliyetler, ailelere yönelik faaliyetler, eğitim kurumlarına yönelik faaliyetler ve topluma yönelik faaliyetler olarak değerlendiresek işi biraz daha geniş kapsamlı ele almış oluruz.

Uğur ÖNER

Peki bu hususlar başlığı altında konuşmamıza devam edelim. Aileye gelmeden önce ne yapabiliriz. Peki aile ile ilgili konuşmadan önce anne baba olmaya hazır mı insanlar top-

lumsal bir boyutunu mu ele almalıyız. Ana baba olabilmek fizyolojik olarak herkes sınırsız sayıda ana baba olabiliyor ancak psikolojik olarak ana baba olmaya hazır mı bu insanlar?

İlhan ÇOLAK

Aile merkezlerinde aile danışma merkezlerinde en azından koruyucu önleyici tedbirler alınması doğrultusunda bir evlilik konusunda bir çocuk eğitimi konusunda aile planlaması konusunda ailelere kişilere eğitimler verilebilir.

Aziz KAYA

Bende şimdi şöyle bir örnek vereyim hocam bununla ilgili bizim çalıştığı-

mız bölgede polis sandığı ilköğretim okulu diye bir okul var 1600 küsur öğrencisi ile kalabalık bir okul burası. Şimdi geçen seneki birlerle ilgili şimdi ikiler. Öğretmenleri şunları söylediler bize hocam geçen seneki birler bu yılki ikiler biz bunların hepsini haftada bir alıyoruz milli eğitimle ortak çalışma kapsamında bu birler diğer çocuklara göre daha farklı dediler niye diye sorduk bize şöyle dediler bunlar daha önce bizim mezun ettiğimiz öğrencilerin çocukları dediler. Ben bunu bir örnek teşkil etmesi mahiyetinde söyledim. Yani şunu söylemek istiyorum. Kişi düzenli

eğitimden geçtikten sonra hayatına düzenli bir şekilde devam ediyor ve onların yetiştirdikleri de daha derli toplu ve düzenli insanlar oluyorlar. Dolayısı ile bu uzun vadeli bir iş ama mutlaka yapılması lazım gelen bir iş. Ama öncesinde en büyük sıkıntı şu bu biraz bizim alanımızın daha dışına çıkartıyor Türkiye genelinde ele alınan bir durum getiriyor önümüze en büyük sıkıntılardan biriside özellikle bundan 1-1,5 ay öncesinde bir anda seri bir hal aldı bu olaylar işte sokak ortasında öldürülen dövülen bıçaklanan tabanca ile öldürülen darp edilen tabi kapının arkasında neler olur neler oluyor bunu kimse bilemez ama son günlerde konuşulmaya başlanan evlilik okulu olsun yani evlenmeden önce konuşulması lazım gelen konular konuşulmaya başlandı. Yani şimdi özele geldiğimiz zaman bizim burada devlet bu ilkele-ri başta yapmalı ve bizim özelimize benim yetki alanıma hocamın kepez bölgesi ise oraya diyelim İzmir de yoğun olan Karşıyaka da Adıyaman da o bölgelere öncelik verilerek evlilik müessesesi kurulmadan önce bu şeyin kaldırılması hatta teşvik olsun diye şu da yapılmalı yani kardeşim ileride zorunluluk koyduğun zaman adam diyecek ki bende belediyeye gitmiyorum imam nikahı kıydırayım evleneyim tamam bizim töremize göre olacak ama esasında bizim sıkıntılarımızın en büyük sebebi de o işi yasal çerçeveye oturtmadığı için istediği zaman dinin bağlayıcılığı ile kolaylaştırıcılığı ile evleniyor ama canı sıkılınca da kapının önüne atıveriyor.

İlhan ÇOLAK

Hocamın belirttiği gibi ailelerin ekonomik olanakları, eğitim düzeyi, bireysel ve ailesel patolojiler, ailedeki çatışmalar, kadının aile içindeki konumu, çocuğa verilen değer, çocuk sayıları,

çocukların ve kadının çalışmasındaki etik yaklaşım, sokağın çocuğu etkileyen koşullarına ilişkin bilinç, duyarlılık ve ailenin yaşadığı- barındığı çevre, neden- sonuç ilişkisi bağlamında çocuğun sokağa çıkışını- itilmesini de etkilemektedir.

Ömür SAKA

Şimdi şöyle bir şey söyleyeyim. Aile içerisindeki tramvatik olayların, çocuğu sokağa ittiğini örnekliyoruz ama bunun doğru bir örnek olduğunu düşünmüyorum. Aile içerisinde ailenin birbirine tramvatik yaklaşımları davranışları ya da anne baba arasındaki kavgalar çocuğu sokağa iter.

Uğur ÖNER

Sadece tramvatik ilişkiler değil sağlıklı ilişkilerde ya da anne baba.

Aziz KAYA

Sayın hocam sadece anne baba da değil ben örneklerini verdim tekrar sayayım size Mustafa'nın 3 tane kardeşi var babası cezaevinde yatıyor daha önce annesi de cezaevindeydi. Bayram, Bayram'ın annesi terk etmiş Ardahan Ardahan'ında 2 erkek kardeşi var bununda babası terk etmiş gitmiş. Bunun gibi örnekleri çoğaltmak mümkün. Sabah saydığımız Ankara'nın o coğrafi bölgesinde şu andaki en büyük sıkıntılardan birisi ekonomik sıkıntı. Şimdi bunun çözümünde bizim sokak şeyini önleyecek olan ki az önce hocama da örnek verdim 2 senedir annelere mesleki kurs veriyoruz İşkur, Çalışma Bakanlığı Altındağ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü şimdi iş sahibi olup da sigortalı ve diyelim 700-800-900 lira düzenli sabit geliri olan bir insan bu geliri elde ettiğinde bütün samimiyetle söylüyorum o bölgede bunları yaptığımız zaman o bölgeden taşınıp Keçiören'e, Etilik'e taşıyorlar. Benim ilgilendiğim bölgede yapılacak en güzel şey şu anda biz

bu insanları iş sahibi yaparsak bütün samimiyetle söylüyorum ben Ankara için söylüyorum neredeyse bitiririz.

Ömür SAKA

Biter, Türkiye de biter, hayır biter zaten. Çocukların sokağa çıkış sebepleri para için başka bir sebep yok.

Aziz KAYA

O zaman teklifimiz şu hocam kıymetli hocam izniniz olursa burada şu konu başlığı altında ailelerin hem eğitimi hem de iş sahibi olmalarında gelir sahibi olmalarında İşkur, Çalışma Bakanlığı, Belediyeler o 5 bakanlığın 2005 de yaptığı anlaşma gibi sokak çocukları ile ilgili bu aileler ile alakalı büyük ve kapsamlı bir protokol imzalanmalı çalışma olmalı eğitim ve ardında iş sahibi yapılması. Bir programım daha varda onu biraz sonra söyleyeyim.

Ömür SAKA

Şimdi ailelerle bire bir içinde olduğumdan, 2009 yılında biz bu projeyi başlattık, benim Emniyet Müdürlüğü çocuk şube polisliğim yok, bunları kendim yaşadığım için bütün ailelere kendim gittim, doğuda çok bulduğum için ailelerin genel yapılarını da biliyorum. Bütün ailelerin yanına gittim yüzde 99,9'u doğudan göçle gelmiş aileler, bunlar çok uzun süredir Antalya da yaşayan ailelerden değil, 5 yıl 3 yıl 4 yıl öyle göçle gelmiş aileler. Kimisi terörden kaçmış gelmiş kimisi yoksulluktan kaçmış gelmiş aynı bölgeden bir sürü aile var, sadece yoksulluktan çıkıyor sokağa, hatta sokağa çıkan çocuğa bakıyorsun diğerlerinden daha düzgün. Yani bunları gözlemledim. Tramvatik sebepler çocuğu sokağa itmiyor. Burada zaten anne baba arasında bir olay yok çünkü anne zaten çok fazla söz sahibi değil doğu kültürü bu. Yani Antalya da sokakta çalışan çocukların pers-

pektifini zaten kepez bölgesi komple diğer bölgelerde sokağa çıkanlarda göçten gelmiş. Antalya da yerli olarak yaşayıp da uzun sürelerdir orda ikamet edip de çocuğunu sokağa gönderen yok. Çok enteresan bir olay anlatayım. Bir gün erkek ve kız çocuğunu sokaktan bizim arkadaşlarımız aldı, bir kış günü ailesine ulaştık adam çıktı geldi, adam kafasını öne eğdi yapacağım hiç bir şey yok ama aç kaldığımda ben ne yapayım yapacak hiçbir şeyim yok düşündüm taşındım tek çarem çocukları sokağa çıkartmaktı dedi. Tabi bunu söylüyorum başka etkenler azda olsa çokta olsa vardır, ama ciddi olarak söylüyorum yüzde 99'u ekonomik sıkıntı ve parasızlıktır.

İlhan ÇOLAK

Bakın anlaşılmadığımız yer şurası. Aslında aynı dili konuşuyoruz ve aynı şeyi yapıyoruz ve en baştan belirtirken sokağa çıkma nedeni ekonomik, sosyal ya da adaletsiz gelir dağılımı. Bu veriler meclis araştırma komisyonunun araştırma raporundan alıntılar ve yapılan diğer araştırmalara istinaden göç nedenleri arasında ilk iki sırayı ekonomik sorunlar ve terör almıştır. Öyleyse sorunun küresel ve toplumsal boyutu ve buna ilişkin tartışma, çözüm arayışları göz ardı edilmemelidir. Şimdi ben bunu derken ekonomi ve sosyal boyutların altına alt yapıyı koydum. Nedir alt yapı? Aile içerisindeki şiddet, eğitimsizlik, sağlık hizmetlerinden yararlanamama, sosyal dayanakları yok etme korkusu vb. Bunun temeli sosyal ve ekonomik sorunlardır. Ha zaten işsizlikten ve ekonomik olaylardan çocuğunu okula gönderemeyen aileler var veya destek almayan aileler var. Ben bunu belirtmek istedim. Hocam toparlayalım dedi. Ben aile içerisindeki temel sorunları belirttim. Yani şimdi şöyle düz bir mantıkla düşünelim ben aşağı yukarı 10 yıldır bu sokak çocukları içerisindeyim. Örneğin bakın ben bu kurum ile ilgili sayısal değerlerde verebilirim ama şu var çocuk evinde rahatsa evde huzur varsa yani şiddet yoksa çatışma yoksa anne babada bir gerginlik yoksa ekonomik sıkıntıda yoksa çocuk neden sokağa çıksın.

Uğur ÖNER

Sabahki oturumda arkadaşlar bir yasadan söz etti. Anımsayalım hep birlikte. Çocuktan sorumlu anne babadır, öncelikle değil mi? Şöyle bir örnek verdiniz, yakalıyorsunuz çocuğu eve teslim ediyoruz sonra 4. safhadan sonra yasal işlem başlatıyoruz demiştiniz. Bu işliyor mu peki?

Ömür SAKA

Ama o Türkiye genelinde, her yerde yok. Valilik 5442 sayılı kanunun kendisine verdiği yetkiden hareket ederek bu kanunun içerisinde yer almıyor. Asıl işimiz bunları bu kanunun içinde yer almalarını sağlamak. Şimdi şöyle bir şey söyleyeyim, Türk Ceza Kanununa göre Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olmak yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi şikayet üzerine 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ama bunu Cumhuriyet Savcıları kabul etmiyor. Şimdi aile çocuğu sokağa çıkarıyor biz bunu 3.sünde mahkemeye veriyoruz. Cumhuriyet Savcısına aile diyor ki biz çıkarmadık çocuğu sokağa kendisi çıkmış diyor. Cumhuriyet Savcısı iddianameyi kabul etmiyor. Esas sıkıntımız bu. Bu işi çözmiyo-

ruz. İşte bunun için bu çalıştayda net bir şeyler yapmamız ve net bir şeyler çıkarmamız gerekli. Türk Ceza Kanununun ilgili maddeleri genişletilerek daha kapsamlı hale getirilmesi gerekiyor. Türk Ceza Kanununun 232-233 maddeleri şunları söyler. Türk Ceza Kanununa göre çocukları dilencilikte araç olarak kullandıran kişi veya kişilere 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bir diğer maddesi aile hukukundan doğan bakım eğitim ve destek olma hükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi veya kişiler şikayet üzerine 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu kanun var ama savcılar bunu delillendiremediğimiz için kabul etmiyorlar. Ben şimdi şöyle bir şey söyleyeyim. Antalya için bu belki çok iyi oldu çocukları ailelerin elinden almamız. Ama bir Diyarbakır'da devlet alsın çocukları, baksın diye belki özellikle gönderecekler. Yani bu uygulama kimi yere büyük gelir kimi küçük gelir. Mehmet SEYMAN Vali sabah konuştu biliyorsunuz. Ben kendilerine dedim ki, Sayın Valim bir genelge çıkaralım sokakta dilenen çocuğa para cezası keselim, devamında ailelere de para cezası keselim dedim Sayın Valim de olabilir ama bu seferde ters teper dedi, olma ihtimali çok büyük sana ne kardeşim ben alıyorum der ve özellikle çocuğa para verir böylede bir durum var. Bu uygulamayı yaparken de uyacak mı uymayacak mı bunu düşünmek lazım. Bize uydu Antalya ya uydu.

Mustafa Kemal KARTAY

Güneydoğuda şöyle bir sorun var. Zaten aileler çocuklarından da şikayetçi. Ben babayı direkt aradığım zaman gel çocuğunu benden teslim al ben sana teslim edeceğim dediğim zaman baba Allah onun belasını versin nereye gönderirsen gönder diyerekten bir tepki veriyor bana almak istemiyor çocuğu. Yurda gönder diyor görmek istemiyorum diyor.

Uğur ÖNER

Şimdi bu çok doğal bir sonuç. Ama burada ne yapabiliriz? Aile demek ki çocuğun yükümlülüğünü üstlenmekte kendilerini yetersiz hissediyor. Bu yetersizlik ekonomikte olabilir, sosyalde olabilir değerlerden kaynaklanmıyor olabilir birçok nedenden olabilir. O zaman bu aileleri izlemeye almak gerekiyor.

Hüseyin CÜNEYDİOĞLU

Aileler ayrı genelde. Anne ayrı, baba ayrı. Çocuğu suça iten etkenler farklı.

Şuna bir şerhte koyabilir miyiz bilmiyorum. Çoğu arkadaş da yapıyordur. Ben bu sene 2011 yılı içerisinde şahısların işlediği mükerrer suçları çıkardım. Çok uç bir örnek olacak. Bizde M. E.K. isimli bir çocuk var. Geçen sene biz bu çocuğu 46 kez almışız, savcılığa çıkarmışız ve serbest kalmış, yaşı küçük olduğundan dolayı savcı tutuklayamıyor ve dışarıda suç işlemeye devam ediyor. Yani bu çocuğun birini öldürmesi mi lazım? Bence bunun hemen aileden alınması lazım. Bir şey daha eklemek istiyorum. Bir kız çocuğu yurda teslim ediliyor. Çok affedersiniz, çocuk tenini satmak için hemen yurttan kaçıyor. Yurttan kaçmaya engelleyen hiçbir sistem yok. Zaten tanımlamada bile sorun var yurt çocuğu, yurttan kaçan çocuk diye aramıyor... Kuruluştan izinsiz ayrılan çocuk diye arıyor. Halbuki polis, çocuğu yurttan kaçan çocuk olarak arıyor.

Ömür SAKA

Aileleri arıyoruz biz öyle yapıyoruz. Bizim müdavim bir çocuğumuz var. 12 yaşında, bakın gasptan Cezaevine girdi. Bir sürü hırsızlığı var, hırsızlık için eve girdi kadını bıçakladı adamı itekleyip kolunun kırılmasına sebebiyet verdi ve bu çocuk tutuklandı, 3 ay cezaevinde kaldı. Normalde yaştan dolayı kalmaz. Bu çocuk, ayrıca yurt çocuğu. Yani aileden alıp yurda verdiğinizde daha iyimi olacak, bence değil, yurt çözüm değil. Orada daha rahat hareket ediyorlar, Türkiye de kaybedilmiş çocukların gerçekliğini herkesin kabul etmesi lazım. Kaybedilmiş çocuklar maalesef var.

İlhan ÇOLAK

Hocam Müdür beyin belirttiği olgun sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumundaki çocuk müdürlükleri merkezi hepsine istismar ve risk altındaki durumlara karşı çalışmasını verir. Ama açık kapı sistemi ile yönetmelik öyle der yasa yani çocuk isteyecek ki hizmet verelim. Ama diğer bir türlü çocuk koruma kanununu örneğin 5395 farklı vakalarda ama ekonomik ama sosyal farklı nedenlerle çocuklar geliyor. Örneğin diyelim ki tedbir amaçlı çocuklar geliyor hiç dışarı gerekçeli çıkması yapmaması gereken konular ama fiziki yapıları müsait olmadığından dolayı o çocukların içerisine tekrar konuluyor. İsteddiği zaman bu sefer oraya gidip gelebiliyor. Sonuç olarak arkadaşlarımla belirttiği gibi özellikle de son dönemde bu tür çocuklara özellikle ticari ve cinsel istismara açık kız çocukları çok feci şekilde kullanılıyor. Fakat hiç bir proje yok elimizde. Buna ulusal

düzeyde projeler geliştirerek yeni yeni sistemler çıkarabilir ve geliştirebiliriz.

Ömür SAKA

Yani şu konuda hem fikir miyiz. 5395 sayılı kanunun günümüzde yetmediği eksik kaldığı bunun yeniden düzenlenmesi günümüz şartlarında revize edilmesi konusunda hem fikir miyiz?. Bunu çalıştayın 1.maddesi olarak yazabilirsiniz.

Uğur ÖNER

Hocam ben size hemen özetliyeyim. Çare aramaya başladık nedenleri konuştuk sabah sokakta bekleyen tehlikeleri konuştuk nasıl bu sorunla baş edebiliriz genel bir tartışma içerisinde ailenin önemli olduğunu, ailenin sorumluluğu üstlenebilmesi için ailenin güçlendirilmesi, hatta evlilik öncesinden eğitim alması aile planlaması çocuk eğitimi ve bakımı gibi ailenin güçlendirilmesi ve bazı yasal konulara değindik. Yasalarla ne yapabiliriz çocuktan ailenin sorumlu olabilmesi için uygulamadan gelen arkadaşların söylediği 3 aşamalı. 1. Uyarıyorlar aileyi 2. Para cezası 3. Yargılanma yolu. Şimdi tabi burada en önemli açık belki bunu önerebiliriz sunumunuzda size her il aynı yasayı aynı etkinlikle uygulayamıyormuş. Biz belki bunu önerebiliriz. Yasaların bölgesel farklılıkları da gözeterek daha etkili uygulanması. Mutlaka bir biçimde uygulanması.

Halil DELLAL

Batman' da İl Emniyet Müdürlüğümüz bünyesinde İl Emniyet Müdür Yardımcısı Dr. Samih TEYMUR başkanlığında SEM (Sosyal Etütler Merkezi) adında proje tabanlı bir merkez kurduk. Buranın öncelikli amacı "Batman'ın Sosyal Sorunlar Haritası"nı çıkarmak. Sosyal sorunlar haritasını çıkarırken de sosyal alanlarda akademik dünyadaki birikimi ziyadesiyle kullanıp bu akademik bakışın ve tecrübenin artık sahaya inmesi gerekliliğini düşünüyorum. Projemizde Üniversite öğrencilerinden oluşan bir ekip kurulacak. Bu ekip anket ve istatistik konusunda uzman personel tarafından eğitilecek, sahaya inecek ve Batman'da özellikle sorunlu bölgelerde çalmadık kapı bırakmamak suretiyle ailelerin sosyal sorunlarını soracak ve tabii ki elimize gelen bu çıktılar uzman personel tarafından sıralanarak öncelikli sorunlar tespit edilecek. Bu sonuçlar bölgede öncelikli sorunlara yönelik olarak çalışma yapılmasına yani SODES destekli olsun, Avrupa birliği destekli olsun, İçiş-

leri Bakanlığı'nın derneklere açtığı hibe programları olsun vs. kaynakların daha verimli kullanılmasını ve soruna yönelik çalışmalar yapılmasını sağlayacaktır. Batman İl Emniyet Müdürlüğü olarak 874 bin lira SODES projelerinden finansımız var ve şu an 10 kalemde proje yürütüyoruz. Madde bağımlılığı, çocukları genelde 13-17 yaş grubunu spor ve kültürel aktivitelere yönlendirme, "Polis Amca Kütüphaneleri" başlıklı bir proje başlattık belki duymuşsunuzdur. Batman'da 7 adet İlköğretim Okuluna kütüphane yaptırdık. 2012 senesinde de projemiz SODES'ten destek aldı ve projemizle 20 okulumuza daha kütüphane kazandırmayı planlıyoruz. Daha sonra kadına karşı şiddet ve aile içi iletişim başlıklı çok başarılı sonuçlar aldığımız bir proje yürüttük. Bu projede polis eşleri, milli eğitimden öğretmenler ve sosyal hizmet uzmanları ile ortak çalıştık. Oluşturduğumuz çalışma gruplarına konusunda uzman personeller tarafından seminerler verilmek suretiyle gruplar sahada çalışmalarına başlamadan önce bilgilendirildi. Bu proje ile birçok aileye aile içi iletişim seminerleri verildi.

Sosyolojik tabanlı olduğunu düşündüğümüz birçok araştırma projemizde var. Mesela çocukları PKK terör örgütüne katılmış olan ailelerle görüşüyoruz. Yaklaşık 20 aileyle görüştük. Şimdiye kadar altında yatan problemin ideolojik olmadığını düşünüyoruz.

Uğur ÖNER

Ekonomik mi?

Halil DELLAL

Ekonomik yönü de var tabi. Ve ailelerin söyledikleri var. Çok fazla zamanınızı almayayım ama bir örnekle anlatayım: Batmanlı bir amcamızın çocuğu zamanın da PKK terör örgütü saflarına katılmış daha sonra amcamız oğlunu terör örgütünün pençesinden kurtarmak için bir takım bağlantılar kurarak oğlunun pişmanlık yasasından faydalanmasını sağlamış. Fakat bir süre sonra oğlu hakkında bir takım iddialar ortaya atılmış, bunlar kanıtlanmış ve adli makamlarca 20 yıl cezaya mahkûm edilmiş. Buna sinirlenen ve babasını sorumlu tutan kız kardeşle bilinçsizce PKK terör örgütü saflarına katılmış, bir süre sonra dağda hastalanmış, tedavi için Avrupa'nın bilinmeyen bir ülkesine gitmiş ve amcamız bir şekilde kızını görmek için çok çabalasa da 10 yıldır kızından haber alamıyor. Diğer çocuğu da yaklaşık 15 yıldır cezaevindeymiş. Amcamızın

tek istediği şey şu kelimelerle ağzından dökülüyor: “Kızımı dünya gözüyle bir kez göreyim ve oracıkta öleyim.” Soruyorum size evlat sevgisini hangi ideoloji dizginleyebilir.

Batman’da İl Emniyet Müdürlüğü olarak yaptığımız sosyal çalışmaların neredeyse tamamının dolaylı olarak sokakta çalışan çocuk sayısının artmasını önlemeye yönelik önemli katkılar sağladığına inanıyorum.

Uğur ÖNER

Şimdi şu konular üzerinde tartışabiliriz? Etkili uygulamalar neler olabilir?

Halil DELLAL

Ben şunu anlatmaya çalıştım hocam. Biz bu çalışmaları yaparken çocukları sokaktan nasıl alırız değil de son dönemde emniyette de sık uygulanan önleyici hizmeti kollektif çalışmalarla bu alanda da nasıl uygulayabiliriz? Sorusunu sormamız gerekiyor. Batman’da Çocuk Şube olarak şu anda yürüttüğümüz bir çalışmada sokakta çalışan 86 çocuğa ulaştık şimdiye kadar. Tabi ki son 10 yılda sektörel gelişmelere bağlı olarak bir de sokakta çöp toplayan çocuklar çıktı ortaya. Sektörel gelişmeleri takip ederek bunun sokağa olan olumsuz yansımalarını öngörüp problemin ortaya çıkışını engellemeliyiz. Öngörülmemiş kocaman bir problem işte: Çöpü topluyor, geri dönüşüme satıyor, kendisine ve ailesine maddi getiri sağlıyor. Bunu bu çocuk yapıyor.

Uğur ÖNER

Peki şu noktada hem fikir olabiliriz değil mi? Sokakta yaşayan çocuk sokakta çalışan çocuk ele alındığında ailesi ile beraber mi ele alınmalı? Benim gözlemim bu olay kısır döngü gibi. Aile her şeyin temeli, aile her şeyin başlangıç noktası. Aile temelinde hem fikir olunursa bence en doğru

sonuca varılabilir. Aile ve aileye bakış açımız çocuk aile ilişkisi, burada yaşları devreye sokmak, sokaktaki çocuklar ile aileleri ele almak bir bütün olarak koparmadan.

Ömür SAKA

Bir şey eklemek istiyorum. Şimdi bu sokakta çalıştırmakla alakalı ucuz iş gücünü de göz önünde tutmak gerekir. Şöyle bir örnek verebilirim. Türkiye de bütün midye satıcıları Mardin Nusaybinlidir ve kuru köylüdür, soyadlarının yüzde 99’u da Tunç tur. Türkiye’nin her yerinde sorun midyecilere Mardinlidir. Bunlar midyeyi Çanakkale’den alıyor getiriyor ve işliyor. Midyeyi satması için büyük şahıslara verdiği zaman fazla para istiyor, ikincisi çocuk kadar satamıyor, çünkü çocuktan acıyarak alıyoruz, üçüncüsü kalacak yer istiyor falan. Bunlar ne yapıyor Mardin’den özellikle Kuru Köyü’nden yaz tatilinde okumayan çocukları alıyorlar getiriyorlar, Antalya’da çalıştırıyorlar, çocuklar zaten iyi yemek istemiyor ve baraka gibi yerlerde yedi sekiz tane yatak olan yerlerde kalıyorlar. Atıyorum 50 liraya çalıştıracağı işçi 25 liraya çalıştırıyor. Biz bunları tespit ettik ve öncelikle bununla mücadele ettik, bunlardan para kazanamayacakları düşüncesini onlara benimsetmeye çalıştık, hatta Nihat Bey Milletvekilimiz Mardin Kuru Köyü’nün muhtarına telefon açtı çocuklarını göndermemeleri konusunda rica etti. Sonra çocukları yavaş yavaş almaya başlayınca aileler çocukları satıcılıkta kullanan kişilere siz bizim çocuklarımıza sahip çıkamıyorsunuz diye çocukları göndermeye başladılar. Sonuçta biz çocukları alınca Mardin’de alay konusu olmaya başladı, çocuğu çalışmaya gönderdin çocuğa sahip çıkamadın diye. Daha sonra biz o ailelerle telefonla görüştük. Çocuğunu bir daha yollamayacağını söylediler. Biraz ilgi ve biraz korku ile şimdi ne oldu küçük midye satıcıları yok denilecek kadar azaldı Antalya da.

Halil DELLAL

Bu sosyal sorunlar haritasında öncelikli sorunlar, kesinlikle çocuğu sokakta çalışmaya, yaşamaya iten problemlerdir. Her yerde bu planın ve projenin uyuşmadığını görüyoruz. Mesela Batman’da Müdürünün anlattığı örneği kesinlikle uygulayamazsınız. Batman göç alan bir yer değil. Batmanın öncelikli sebepleri biraz daha ekonomik ve gelir dağılımının dengesizliği, sosyal alanların dağılımının dengesizliği bu konuda çok fazla önem arz etmektedir.

Ömür SAKA

Ama şunu söyleyebiliriz ki bu sokakta çalışan çocuklar sorunu tamamen şu anda polisin birazda Sosyal Hizmetlerin üzerine yıkılmış durumda. Çocuk Şube Müdürlükleri'nin kuruluş amacı şudur, 18 yaş altı çocukların aktif iş ve işlemlerini yapmaktır. Büyüklerle aynı ortama getirip çocuğun zarar görmesini engellemektir. Ama bakıyoruz biz esas işimizden çıkmışız artık sosyal sorumluluk projelerine yöneliyoruz. Sebebi de bizden kaçanlar yine bize geliyor dönüyor ama bu sefer iyi profille gelmiyor kötü profille geliyor. İşte benim çalıştaydan istediğim çocukla ilgili her konuda sadece sokakta çalışan çocuklar konusunda değil bütün konularda polisin 2. 3. ve hatta, 4. planda olmasını istiyorum. Biz bir parça olmak istiyoruz. Çocukla ilk iletişime geçen biz olmamalıyız.

Mustafa Kemal KARTAY

Emniyet ayrı olursa sürece destek olmuş oluruz fikir veren taraf oluruz. Zaten emniyet tedbirlerini, emniyet yapıyor ve barınma eğitim sağlık gibi tedbirler sosyal hizmetlerin ama halen daha sokak çocukları gündemdeki yerini koruyor. Demek ki sürece katkıda bulunamıyoruz. Şu olabilir hocam sayı olarak emniyet sosyal hizmetler o bu şu değil de özellikle insan gücüne dayanan mali politikalarla ulusal düzeyde bir çocuk projeler ki mali desteği şart. Ulusal düzeyde yapılacak projelerle koruyucu ve önleyici tedbirler birlikte düşünülmelidir. Emniyet'te olsa Sosyal Hizmetlerde olsa mali destek çok önemli. İşte İzmir'den Komiser arkadaş da burada. Mobil ekip uygulaması yapılıyor. Bu mobil ekip harcamaları valilik karşılaması gerekirken hepsi memur olan arkadaşlarımız yeri geliyor çoğu zaman kendi ceplerinden karşılıyorlar. Yani mali destek önemli olması lazım.

Ömür SAKA

Çocukla polisi muhatap etmeme isteğim şu, her ne kadar biz küçük eğitimler almış olsak da her ne kadar tecrübemiz olmuş olsa da bu işi de bir psikolog kadar bir sosyal hizmet uzmanı kadar bir psikiyatrist kadar bilme şansımız yok o çocuğu anlama şansımız yok zaten biz ailelere ziyarete giderken yanımızda sosyal hizmet uzmanı ile beraber gidiyoruz. O kendi konuşmalarını yaptıktan sonra biz kendi konuşmalarımızı yapıyoruz. Yani dediğim gibi çalıştayda bu kararın alınmasını istiyorum. Kurumlar arası işbirliği tamamen birimlerin üzerine bırakmak değil de herkesin bu işin ucundan tutması ve destek olmasıdır.

Aziz KAYA

Şimdi şöyle bir durumda var. Güneydoğu bölgesi biraz önce sayın vekilimizin de bahsettiği gibi sokak çocuğu ve sokakta çocuk yetiştirmede birinci sırada. Zaten büyükşehirlerde bulunan çocukların yarısı ve hatta yarısından da fazlası doğu ve güneydoğudan olan çocuklar. Bu sorunun çözümü olarak ilk önce oralardan başlarsa büyükşehirlerdeki sokak çocuklarının sayısında azalma olacaktır. Zaten sokakta yaşayan çalışan çocukların çoğu doğu kökenli çocuklardır.

Ömür SAKA

Şimdi Batman Emniyet Müdürlüğünde görevli arkadaşımız diyor ki: biz bunun sosyal haritasını çıkarıyoruz bunun uygulamasını yapması gereken çıkarması gereken en son kurum bana göre polis. Belediyeler nerde sivil toplum örgütleri nerde Valilikler nerde hiç biri yok. Varsa sadece polis var. Kanun gücü olarak bizim olmamız lazım, sizin olmanız lazım, kanundan doğan yetkiniz var bizden çok daha fazla, örneğin çocuğun cebindeki tüm parayı alıp çocuğa para

cezası kesebiliyorsunuz çocuk parayı kaptırdığı zaman bir daha sokağa çıkmıyor. Amaç burada para kazanmak, kazandığı parayı zabıtaya kaptırdığı zaman idari para ceza ile devlete geri ödemek zorunda kaldığında çocuk zaten bir daha sokağa çıkmıyor, amaçta çıkartmamak.

Aziz KAYA

Şimdi şöyle bir şey söyleyeyim. Kıymetli başkanım müsaade ederseniz. Şimdi bizim burada yaşadığımız olaylarda çocuk bariz bir suç işlemeyişse polisle bir araya geliyorsa çocuk polis yanlış anlamayın lütfen polis kanunun soğuk bir yüzü gibi e bizim çocuğumuz gelmiş eline mendili almış mendil satıyor e bu çocuğun bir suçu yok ki! Ne için alıyor polis bu çocuğu? Belki zabıta gelir burada satış yapmayacaksın der belediye kanunu gereği der alır elindekileri bir yetişkine yaptığı gibi toplar götürür. Yani burada polis çocuğun karşısında silahlı bir güç olarak olmamalı.

Halil DELLAL

Şunu belirtmek istiyorum: Güneydoğuda sokaktaki çocukların devleti anlamasının ve algılamasının tek yolu polis. Başka hiçbir güç yok. Devletin varlığını anlamasının tek yolu polis. Devleti karşısında polis olarak görüyor çocuk. Çocukların polise bakış açısını değerlendirecek olursak geçmişe göre çok olumlu değişiklikler olduğunu gözlemleyebiliyoruz. Şu an gelip çevik kuvvet polisinin koltuğun altına girebiliyor çocuk. İnsanlar çok rahatlıkla emniyete girebiliyor. Önceden bunlar mümkün olmuyormuş. Batı bölgeleri için zaten bir şey söyleyemiyorum. Batı bölgelerde polise bakış ve polisle olan uyum zaten ortada. Ama buna Güneydoğuda da ihtiyaç var. Polis artık halkın gözünde eskisi gibi gaddar, yargısız infaz yapan, devletin verdiği gücü olumsuz ve

yersiz kullanan yetkili bir birim olarak değil, güven veren, tutarlı, önyargısız ve gülümseyen bir yüz olarak halkın karşısına çıkıyor.

Hüseyin CÜNEYDİOĞLU

Şimdi az önce arkadaşlar bir istatistik verdi. Özellikle bu kaçan çocuklar, doğu ve güneydoğudan kaçan çocuklar, büyük şehirde çalışan, çalıştırılan çocuklar, sokakta olan çocuklar. Bu çocuklar helikopterlerle uçaklarla gelip uçmuyorlar buraya. Otogarlara gidiyor bilet kestiriyor. Benim amcam şurada burada deyip batı illerine geliyorlar. Bildiğim kadarı ile uçaklara binmek için mutlaka 12 yaşından büyük olmak lazım. Fakat otobüs firmaları 6-7 yaşındaki çocukları bile alıyorlar, bununla ilgili bir kanun çıkması lazım, yurt genelinde uygulanması gereken bir konu. Bütün otogarlarda, otogar polisi olarak görevli arkadaşlarımız var. Firma çalışanları, yaşı küçük bir çocuk kendi başına bilet almak istediği zaman adını soyadını alıp polise haber vermeli.

Mustafa Kemal KARTAY

Ben İstanbul'da ki bir uygulamadan bahsetmek istiyorum. Sabah sayın valimizde anlatmıştı ben valiliğin kurmuş olduğu çocuk koruma ekiple-
rinde de çalıştım 4 kişi dolaşıyorduk ekip aracının içerisinde ve Anadolu Avrupa olmak üzere birçok ekibi vardı. Günlük gece ve gündüz olmak üzere 2 grup halinde çalışırdı grupta bir polis olmak zorunluluğu vardı sosyoloğun psikoloğun ve şoförün güvenliğinden mesul olurdu polis ve sokakta çalışan çocuklar alınırdı. 2 yer vardı İstanbul'da Anadolu yakasında Yel Değirmeni ve Küçük Bakkal Köyü Avrupa yakasında Rotary ve Ayvan saray çocuk korumaya yönelik. Ayvan saray genellikle 15 yaş üstü tineri çocuklarda Rotariye alınan çocuklar ise 13-14 yaş grup çocukla-

rıydı. 15 yaş ve üzerindeki çocuklara tiner ve madde bağımlılığı hususunda yardımcı olunuyordu 13-14 yaş grubu çocuklar ise daha sokak çocukları olmadan gidip evlerinden alınıyordu. Türkiye genelinde İstanbul valiliğinin yapmış olduğu gibi valiliğin kendine has sosyoloğun oluşturduğu psikologların oluşturduğu polise ve şoföre vermiş olduğu yetkilerle araçlarla her il kendi içinde çocuk koruma ekibini oluştursa bu problemle uğraşılması daha mantıklı olmaz mı?

İlhan ÇOLAK

Çoğu ilde de var. Demin arkadaşların ve hocamın da konuştuğu gibi şu olabilir mi? hocam. 5395 sayılı çocuk koruma kanuna göre özellikle aile ve çocuktan sorumlu politikalar bakanlığının hizmet şeklini gözden geçirerek yeni projelerinin yapılması geliştirilmesi gibi örneğin açık kapı sistemi ve yahut ta yeni gelişen sosyal sorunlara karşı elimizde geliştirilen yeni çalışmalar olsa daha iyi olur hocam.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Bu kanunun, 5395 sayılı kanunun gözden geçirilmesi olarak mı yazalım maddelere bunu?

İlhan ÇOLAK

5395 ile örneğin diyelim ki barınma sistemi eğitim sağlık vesaire programlı sistemlerin yükümlülüklerini bazı kurum ve kuruluşlara veriyor ama örneğin barınmada sosyal hizmetler bunun yanında yer alıyor fakat örneğin sosyal nedenlerle sosyal sorunlardan dolayı mahkemelerden gelen çocuklar sosyal hizmetlere geliyor geldikleri zaman hizmet şekli doğru dürüst yok.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

5395 sayılı kanunun gözden geçirilmesi olarak mı yazalım maddelere bunu?

Ömür SAKA

5395 sayılı kanunun tekrar gözden geçirilerek günümüz şartlarına uydurulması ve akabinde çıkarılacak karar ve kararnamelerin günümüz şartlarına uygun olarak hazırlanarak özellikle sahada çalışan personelinde isteklerinin ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurularak yapılması.

İlhan ÇOLAK

Yani çocuk koruma kanununda bir sıkıntı yok bana göre. Aslında uygulan-
sa dört dörtlük bir uygulama bence. Açık kapı sistemi, Bakanlığa sosyal hizmetlere ait bir olgu. Mahkeme örneğin çocuk koruma ile ilgili yazıyı sana gönderiyor ben tanımam açık kapı sistemini diyor.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

5395 sayılı kanunun tekrar gözden geçirilerek günümüz şartlarına uydurulması ve özellikle sahada çalışan personelin görüş ve önerilerinin göz önüne alınarak isteklerinin ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurularak yapılması.

Aziz KAYA

Başkanım başka bir önerimiz özellikle bu çocukların müdürümün de söylediği gibi çalışan ve sokakta yaşayan çocukların nispeten şey yapıyorum ama çalışanları ele alalım illerimizin belli semtlerinde olduğundan dolayı bu çocukların vakitlerini değerlendirebileceği eğleneceği yeteneklerini keşif edebileceği Cumartesi Pazar da hizmet veren hizmet alanlarının oluşturulması lazım.

Hüseyin CÜNEYDİOĞLU

Açık okul sistemi Mersin ilinde de uygulanmaktadır. Eskiden Cumartesi Pazar günleri okulların çoğu kapalıydı. Şimdi ise Cumartesi ve Pazar günleri okullar açık her okulda birer yönetici bulunduruluyor. Öğrenciler burada sosyal etkinliklerde bulunuyor.

Uğur ÖNER

Burada şimdi bir öneride bulunabilir miyim? Okul terkini okuldan ayrılmalari engelleyici Milli Eğitim Bakanlığı'nın diğer kurumlarla iş birliği yapması okul terkleri çok önemli.

Ömür SAKA

Sabahta şunu izah ettim, sokakta çalışan çocukların çoğu 13-15 yaş aralığı ve hepsi okula devam ediyor. Bunların çoğunluğu okuldan kaçmıyor, okul saatleri dışında gidiyor. Hocam şunu söyleyeyim. Çocuklarla ilgili bir proje ve işlem yapıp ta Milli Eğitimin olmadığı bir projenin başarılı olma şansı yok. Çünkü bütün çocukların aileleri ve öğretmenler çok önemlidir. 3 şeye hakim olursanız o bölgeye hakim olursunuz, hemşire, imam ve öğretmen sosyal değişim için bu 3 başlığa hakim olmanız lazım. Öğretmen bizim için çok önemlidir. Hayatımızın önemli yerlerindedir öğretmenler. Ailelerde öğretmenlere çok tevessül ederler, çocuklarda çok dinlerler bizim başarılı olmamızın en önemli nedenlerinden biri rehber öğretmenlerin ve diğer öğretmenlerin sokakta çalışmanın dezavantajlarını anlatmakta olmaları ve çocukları diğer yönere kanallandırmelerinden dolayı Milli Eğitim olmadan başarılı olmanın mümkünü yok.

Uğur ÖNER

Aslında tabi psikolojik danışmanlık ve rehberlik uzmanları en iyi örgütlenmiş en fazla sayıya sahip Milli Eğitim içerisinde yer alan bir örgüt. Bu örgütün çok anlamlı önermeleri de çok önemli pdr uzmanları, çok önemli bu örgütten çok iyi yararlanılamıyor. Mesela hafta içi okulda ödev yapan kişilere hafta sonları bu çocuklarla çalışmalarda sağlanmalıdır. Çünkü özel çalışmacı bunlar özel yöntemler uygulayabilecekler bu çocuklara en iyi yaklaşabilecek grup bu. Belki bunu da önerebiliriz. Milli eğitim Bakanlığı Cumartesi pazarını bu örgütün daha verimli çalışması için iyi değerlendirebilir. Ek ücretle belki bu çocuklarla daha etkili çalışmalar yapılabilmesini destekleyebilir. Çünkü, çok önemli bir örgüt. Her okulda en azından Türkiye çapında önemli bir örgüt yapısı bulunuyor. Bu örgüt yapısı harekete geçirilebilir. Deprem olduğu zaman ilk yardıma koşan ve etkili yardımı sağlayan psikolojik danışma ve rehberlik uzmanlarıdır. Çünkü Türkiye'de çok önemli bir örgütlenmeye sahiptirler. Bu örgütün Milli Eğitim Bakanlığı ile iş birliği içerisinde ciddi bu merkezlerde çalışmacı olarak devreye sokmamız gerekiyor. Önemli bir iş gücü bu ve önemli bir örgüt.

Mustafa Kemal KARTAY

Hocam bir örnek verebilir miyim.? Okuldan idareciler arıyor ve diyorlar ki öğrencimizin devamsızlığı 20 günü geçti. Biz ulaşamıyoruz acaba sizden birisi gitse veya aileye ulaşabilse

veya çocukla görüşme imkânı olsa bizde tamam diyor. Gönderiyoruz oraya adam kapıyı açıyor diyor ki: benim çocuğum suç işlememiş ki neden polis geliyor. Yani en azından okul buna rehber öğretmenini bizimle beraber adrese gönderse hem ters cevaplar vermezler hem de daha etkili olur.

Uğur ÖNER

Tabi tabi burada katılıyorum. Devamsızlık yapan bir çocuğu okul belirlediği anda polis sosyal hizmet uzmanı psikolojik danışman ve rehber ekip çalışması işte burada ortaya çıkıyor ve çok ciddi bir örgüt var Türkiye'de ve bu örgütü harekete geçirmek çok önemli bir öneridir diye düşünüyorum.

Halil DELLAL

Biz yine Batman'da böyle bir uygulama yaptık ve devam ediyoruz hocam. Okul polisi çalışması yaptık. Diğer illerde de bu şekilde bir uygulama var mı? Biliyorsunuz artık Polisliğe üniversite mezunu arkadaşlarımızda alınıyor. Bu arkadaşlar genellikle eğitim fakültelerinden mezun olup, formasyon almış eğitimciler oluyorlar. Batman'da ilgili makamlar bu arkadaşları ortaöğretilere yönlendirdi ve Okul polisi olarak görevlendirdi. Okul Polisi olarak görevlendirilen arkadaşlarımız sivil çalışıyorlar, okul içerisinde öğrencilerle iletişime giriyorlar, devamsızlık durumlarını takip ediyorlar, asayışı bozan olayları takip ediyorlar, Emniyet Müdürlüğümüzün yürüttüğü birçok projeye üst düzeyde katılımı sağlamak için çalışıyorlar. Hem önleyici bir hizmet olarak hem de birçok öğrencinin kazanımında çok etkisi ve katkısı oldu bu uygulamanın.

Uğur ÖNER

İyi iletişim kurabildiğiniz zaman bende eğitim fakültesinde hocalık yaptığım zamandan biliyorum çok polis öğrencim oldu bunun çok etkili olduğunu, polisin çok iyi yetişmiş olmasını ve uzmanlarla beraber çalışmasının çok etkili bir sonuç verdiğini gördüm. Onun için bir örgütlenme meselesi ve akıllıca kullanmak önemli, elimizdeki var olan bu gücü.

Mehmet SALIK

Hocam şimdi İzmir'de de aynısı var. 50 tane okul timimiz var. Bunlar okullardan 3'er tane öğrenci seçiyorlar bunlar genellikle suça karışmış ekonomik zorluklar çeken çocuklar oluyor. Bunların geri dönüşümü bize gerçekten çok büyük yarar sağlıyor. Yani bir suç işlenmişse ikinci bir suç kesinlikle işlenmiyor. Bu aslında genişletilebilir Türkiye genelinde.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Çok teşekkür ederiz. Hep beraber mavi salonumuza geçelim.

2. GRUP

Grup Yöneticisi:
Prof. Dr. Sevil ATAÜZ

Sevil ATAÜZ

Hoş geldiniz. İsterseniz önce herkesin hangi kurumdan olduğunu ve bu konu ile olan ilişkisini çok kısa olarak bahsederek başlayalım.

Gülbahar BAŞTUĞ

Çalıştayda yer aldığım grubun konusu olan sokak çocukları ve uçuşu madde kullanımı hakkında görüşlerimi ilgili literatürden de yararlanarak aktarmak istiyorum. Sokak çocuğu tanımını araştırırken Cılga (1989) tarafından yapılmış oldukça kapsamlı bir tanımla karşılaşılır. “Toplumsal ekonomik sistemin çelişkilerine bağlı olarak yoksullaşan, ekonomik ve sosyal süreçlerindeki çelişkilerin yol açtığı geçim ve yaşam stratejilerindeki bunalımlarla, yapısal sürekliliğini sağlama koşullarının tehlikede olduğu, ekonomik sosyal ve güç ilişkilerinin uyumsuzluk, çatışma ve kopukluklar taşıdığı, toplumun insan kaynaklarının üretilmesi işlevinin sürdürülemediği sorunlu ailelerde; çelişkili değer, tutum ve davranışlar karşısında aile içinde ve çevresinde yeni değerini ve gücünü kaybeden aile kontrolü dışında yaşamak zorunluluğu karşısında kalan, metropol kent yapısına kaçan, güvencesiz, güçsüz, korumasız, yetişmesi tehlikede olan, bağımlı ve yabancılaştırıcı yaşam koşulları

içinde yaşamını kazanma zorunluluğu ile her türlü sömürüye açık ve yoksulluk kültürünün tüm çelişkilerini yaşayan insandır.” Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere sokak çocuğu olgusunun altında yatan nedenler toplumsal olarak az gelişmişlik, ekonomik sorunlar, kırsaldan kentlere göç sonucu gecekondulaşma, ailenin temel görevleri olan barınma, eğitim gibi temel gereksinimleri karşılayamaması, ailenin çocuğu çalışması için sokağa yönlendirmesi, sahte özgürlük duygusu ile sokakta yaşamın benimsenmesidir. Oysaki sokakta evdekine göre daha ağır yaşam koşulları söz konusudur, güvensizlik, çaresizlik duygusu ve istismar, çeşitli şekillerde şiddete maruz kalma, uyuşturucu ve mafya çetelerinin tuzağına düşme, uçuşu madde bağımlılığı olma gibi sonuçları vardır.

Bağımlılık kişinin kullandığı maddeyi birçok kez bırakma girişiminde bulunmasına rağmen bırakamaması, zaman içinde giderek madde dozunu artırması, kullanmayı bıraktığında yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması, zararlarını görmesine rağmen kullanmayı sürdürmesi, zamanının büyük bölümünü madde arayarak geçirmesi ile belirli bir durumdur (Ögel, 2001). Boyalar ve boyalarda kullanılan tiner, bali, uhu gibi yapıştırıcılar, çakmak gazı olarak kullanılan bütan gazı, kuru temizlemede kullanılan maddeler,

benzin, yazı yazılırken yapılan hataları silmekte kullanılan maddeler yaygın olarak kullanılan uçucu maddelerdir. Ülkemizdeki çalışmalarda uçucu madde olarak en sık yapıştırıcılar (uhu, bali) ve tiner kullanımı tespit edilmiştir (Kılıç ve ark. 2000; Yaşan ve Gürge, 2004). Genellikle uçucu maddeye başlama yaşı 12-17 olmakla birlikte (Evren ve ark. 2001) Güneydoğu'da yapılan bir çalışmada (Yaşan ve Gürge, 2004) aslında bunun 11 yaşına kadar düştüğü fark edilmiştir. Alan kişi üzerinde bu maddelerin etkileri ilk alındığında aşırı neşe, hareketlilik, kullanım sürdükçe yorgunluk, unutkanlık, konsantrasyon güçlüğü, varsanılar (var olmayan şeyleri görme), yanılsamalar (örneğin bir sopayı yılan gibi görme şeklinde, var olan bir şeyi yanlış algılama), sanrılar, bilinç bulanıklığı, doz arttıkça merkezi sinir sistemi depresyonu, koma hali ve uzun süreli kullanımda alt ve üst solunum yolu enfeksiyonları, beyin, beyincik hasarı, karaciğer, böbrek yetmezliği, ani kalp durması, ani ölüm şeklindedir.

Sokak çocuklarının uçucuları tercih etme nedeni ucuz olması, yasal olarak serbestçe satılabilmesi, kolayca ulaşılabilmesi ve aşırı hareketlilik gibi etkilerini çok hızlı göstermesinden dolayıdır (Espeland, 1995; McHugh, 1987). Uçucu maddeleri kullanım nedenleri arasında en sık görüleni merak, ikinci olarak en sık görülen kullanım nedeni arkadaş grubunun etkisi olup daha sonra sıkıntı ve acılardan uzaklaşmak, haz almak, çaresizlik, kendini kanıtlama çabası, erişimin kolay olması, aile içi sorunlar, kente göç, kültürel değişikliğe uyum sağlayamama, ailede bağımlı bir kişinin olması, ergenlik döneminin gereği olarak toplumsal değerlere yönelik tepkilerin gösterilme biçimidir. Bağımlı olanlar ise yoksunluk şikayetlerini gidermek ve bırakamama nedeniyle kullanmaya devam etmektedirler (Tapia ve ark, 1995; Anderson ve Loomis. 2003).

Uçucu madde kullananların tipik bir kişilik özelliği olmakla birlikte kaygılı, çökkün, antisosyal özellikleri olan, kimlik karmaşası yaşayan ya da sınır durum yani borderline ve pasif agresif kişilik özellikleri gösteren kişiler oldukları, problem çözme becerilerinin düşük olduğu görülmüştür (Thoits, 1994). Sosyal psikolojik açıdan bakacak olursak, grup değerleri, gruba ait olma, örnek alma, özdeşim, grup içi baskı ya da zorlamalar, grupta yaşanan çatışmalar, gündelik yaşam krizleri uçucu madde kullanımına yol açan nedenlerdir.

Uçucu madde kullanma açısından daha fazla risk altında olanlar, çocuk ve ergenler; özellikle erkekler, okuldan, evden kaçanlar; sokakta yaşayan çocuklar,

alt SED'den gelenler, düşük aile desteği olanlar, aile içinde şiddet ve agresyonun olduğu kişilerdir. Aslında uçucu madde kullanımı ile şiddet ve agresyon arasında neden sonuç açısından bir belirsizlik vardır, yani hangisinin neden hangisinin sonuç olduğu karışabilmektedir. Ailede madde, alkol, sigara kullanım öyküsünün varlığı, anne-babanın evlilik sorunlarının varlığı risk faktörleri arasındadır. Düşük benlik algısına sahip olma da uçucu madde kullanımına neden olabileceği gibi, kişiler madde kullandıkları için düşük benlik algıları olabilir. Depresyon belirtileri ve intihar girişimi öyküsü, akranları tarafından onaylanma ihtiyacı ve sanayi ve iş kollarında bu maddelerin denetimsiz kullanılmaları da risk faktörleri arasındadır (Vega ve ark. 1993; Demirbek ve ark, 1991; Kuğu ve ark. 2000).

Uçucu madde kullanımının kullanan kişi üzerinde yarattığı sonuçlar şöyle özetlenebilir: Okul yaşamı, sosyal ilişkileri, aile ilişkileri bozulabilmekte, madde temini için adli olaylara (hırsızlık, gasp, fuhuş, kendine ve başkalarına zarar verme) karışabilmekte, maddenin etkisi altındayken kolayca suça yönelebilmekte, eğitim sürecini terk etmek ve çocuk yaşta çalışmak zorunda kalmaktadır. Belki daha da önemlisi başka bağımlılık yapıcı maddelere geçiş yapabilmekte, uzun süreli kullanıma bağlı olarak çeşitli psikolojik ve fiziksel sağlık sorunları ortaya çıkmakta ve bedensel travmaya maruz kalma oranında artış olmaktadır (Demirbek ve ark, 1991; Evren ve ark. 2001)

Sorunun çözümüne yönelik önerilerin en başında önleme çalışmaları gelmelidir. Riskli grupların belirlenmesi, kitle iletişim araçlarıyla toplumu eğitmek önleme çalışmalarının başında gelir. Kullanıcıları yeniden topluma kazandıracak yaklaşımları geliştirme, sağlık güvenceleri olmayan gençlere tedavi imkanı sağlanması ve ülkemizde UMATEM'lerin sayısının artırılması ve yaygınlaştırılması oldukça önemlidir. Son olarak kurumlararası işbirliğinin artırılması sorunun çözümü için can alıcı görünmektedir.

Uçucu madde kullanımını önleme çalışmalarının başarısını artırmak için, anlık etkinliklerin, kampanyaların başarılı olmadığı gösterildiğinden, süreklilik sağlanması önemlidir. Gönüllü insanların bu çalışmalarda yer alması başarıyı arttırmaktadır. Bilinçsizce yapılan birçok etkinlikte kişiler maddeye karşı özendirilebilmektedir, bu nedenle madde kullanımını özendirmeden kaçınmak, maddeye karşı merak uyandırmamak gerekir. Risk gruplarını oluşturan kişilerin doğrudan etkinlikler içinde yer almasının sağlanması başarıyı arttırmaktadır. Toplumun

katılımı ve işbirliği sağlanmalıdır. Her kültüre özgü mesajların seçilmesi ve kullanılması önleme çalışmalarının başarısında önemli bir etmendir (Ögel, 2001).

Sevil ATAÜZ

Çok teşekkür ederim sunuş için. Şimdi tabii bunların üstünde tartışılabilir. Diğer kurumlarda çalışan arkadaşları-

mız farklı biçimlerde bu çocuklarla ilişki içinde oluyorlar. Olabilme durumları var. Mesela Mustafa Bey'e ve daha sonra Emniyetteki arkadaşlara sorabiliriz. Bir tartışma açalım. Oturum Başkanı ve tarz ile ilgili olarak, diğer oturumlarla paralellik olsun. Herkes kendi tarzını belirleyecek tabi ki. Mümkün olduğu kadar yararlı bir şey çıkartacağız.

Mustafa DERNEK

Hocam sokak çocuğunu tanımlarken, bazen detaylarda takılabiliriz. Sokakta çalıştırılan çocuk mu?. Yaşayan ve yaşatılan suça itilen mi?. Suç işleyen tanımların kendi içinde ilkeleri var. Nihayetinde çocuğun mağdur olduğunu hepimiz biliyoruz. Şimdi, sokak çocuğu nedir yani. Tanımlar geniştir. Ama başta iyi irdelenmesi gerekmektedir, felsefi tanımlar olduğu için. O açıdan benim bakışım şu. Yani çocuğun kendi yaşadığı ortamlardan, uzaklaşmış aile denetimlerinin tamamen dışına çıkmış, sokağın kültürünü benimsemiş ve tüm ihtiyaçlarını sokaktan temin eden çocuk olarak tanımlanabilir. Çocuk sokakta oynarken annesinin ismini hitap ederek çağırdığında, çocuğun kısmen denetimli olduğu yerdir. Annesinin sesini duymadığı nokta, çocuk için denetimsiz noktadır. Sokak kelimesi bizde, en azından bu toplantıda farklı alt bir kültürü vurgulamaktadır. Çocuğun yaşamı öğrendiği rekabeti, ama, sokağı burada mahalle olmayan bir tanımla kullanıyoruz. Negatif boyutuyla kullanıyoruz. Bu anlamda, ailenin ve sosyal denetim mekanizmalarının kontrol dışındaki yerdeki çocuktur. Orada vakit harcayan çocuktur. Çocuk için sokak kavramını kullanırken onun sokakta bulunduğu yerden başlamak gerekir, mahallesinde oyun oynayan çocukta sokaktır, bizim burada söz ettiğimiz çocuğun sokakta bir kazanca yönelik bulunduğu ve denetim dışı kaldığı noktalardır. Bu biraz da ticari bir noktadır. Aynı zamanda denetimin olmadığı ya da toplumsal denetime güvendiğimiz noktalarda çalışmaktadır. Sorun çocukların yaptıkları işi bir kesimin legal bir kesimin illegal görüyor olmasıdır. Toplumun bu konuda hem fikir olmasını sağlamak ve bu konuda toplumsal baskıyı yaratmak gerekir. Öbür türlü bulunan yasal çözümlerle bu durumun çözülmeyeceği ortadadır.

Sevil ATAÜZ

Çok güzel bir noktaya değindin. Ben 1989 yılında başladım sokak çocukları ile çalışmaya. Üniversitedeyiz ama üniversitede oturmuyoruz. Aynı zamanda sokağa da çıkıyoruz. Uygulamada yapıyoruz. Kurulacak Merkezlere de yardımcı oluyoruz. Mesela çocuk polisinin kurulmasında, İngiltere'den gelen uzmanlarla çok uzun süre çalıştım. Pilot iller seçildi. Orada bayağı çalışmalarımız oldu. Şimdi bütün bu şey içinde, benim şu çalıştığım kısa bir süre içinde bile Türkiye'de sokak çocukları kavramının, çocuk kavramının çok hızla değiştiğini gördüm. Yani çocukların ilgi alanları diyelim ki o zamanlar atari salonları falan gibi şeylerde vakit geçirirken şimdi daha çok bilgisayarla uğraşıyorlar. Çocukların ilişkileri çok kritiktir. Sokak ve aile ilişkileri değişiyor ve Türkiye'deki illerin yapısı değişiyor. Şimdi o benim başladığım yıldan itibaren, 1989-1990'da başladığım ilk UNICEF araştırmasını 1989 yılında İstanbul'da yaptım. İkinci araştırmayı 1990 yılında Kasım Bey de gelirse onunla da paylaşıyoruz. Zuhale Hanım vardı. Üçümüz, Ankara sokaklarında bir fiil sokakta yaşayarak, gece de. Gençlik Parkı çok önemliydi. Şimdi ne kadar önemli bilmiyorum. Ama gençlik parkında, parklarda, sokaklarda ve tüm sokaklarda gece sokağa çıkmazsanız belli sokak çocuk grubunu göremezsiniz. Gündüz mendil satılır. Gece çalışmak lazımdır. Sokakta bulunmak ve sokağın parçası olmak lazımdır. Araştırmanın böyle yapılacağına inanıyorum. Yusuf KULCA vardı. Umur çocukları derneği başkanı. O zaman Sokak Çocukları Derneği Başkanıydı. Biz öyle başladık. Araştırmamızı Şanlıurfa ve Ankara'da yaptık. Buradan başlayarak sokakların çok değiştiğini 90'da büyük bir patlama olduğunu yani, 1989-1990 yılında bu kadar büyük bir patlama yoktu. Bu nedenler arasında, çok kritik bir şeyin 90'lı yıllarda biz daha önce başladık ama Güneydoğu'dan büyük kentlere olan göçle büyük bir patlama olduğunu sokak çocuklarının sayısında artış olduğunu düşünüyorum. Bütün araştırmalar, çocukların kökenlerine baktığımızda aileler nerden geliyor. Bu patlamanın olduğu iller tatbiki Güneydoğu'daki çok uzun yıllar çalıştım ben Gaziantep'te. Diyarbakır'da araştırmam var. Şanlıurfa'da çalıştık. Oradan başlayarak, Mersin, Adana. İzmir'deki Derneği 1994 yılında kurduk. Bütün bu illere tabii İstanbul, en başta İstiklal Caddesi. İstiklal Caddesinden geçtiğimde, o kadar sayıda çocuk görmüyorum. İzmir'de de, Diyarbakır'da da görmüyorum. 90'lı yıllarda devletin bu işe el atması Çocuk Gençlik Merkezlerinin kurulması 90'lı yıllardan 97 yılına kadardır. 97 yılında UNICEF'in desteği ile bu merkezlerin kurulması derken, hakikaten çok ciddi bir sorun olduğunu gördüm. Daha sonra, çeşitli dernekler el attı bu işe. Belediyeler, yerel yönetimler çok bilgilendi-

ler. Sivil toplum örgütleri eskisi, yenisi sırf bunun için çok örgüt kuruldu. Dernek, vakıf kuruldu. Yani sokak çocukları ile ilgili. Ama sorunu bitirebildik mi. Devlet Sayın Mehmet SEYMAN söyledi. Hakikaten Bakanlar bir araya geldi. Bu toplantılara katıldık. O toplantılar İstanbul'da olmuştu. Çok kararlılık gösterdiler bu sorunu çözmek için. Ama sorunun kökenine inemeyince, göç, yoksulluk ve eğitim gibi sorunlar ortadan kalkmıyor maalesef. Hizmet modelleri üzerinde çalışmaya başladık. O hizmet modeli yapıldı. Pilot iller seçildi. Oralarda uygulandı. Biraz geçmişimize baktığımızda, hatırlatmakta yarar var. Bugün sokak çocuğu kavramı olsun, sokak olsun, çocukluk kavramı olsun, tüm bu kurumların sivil toplum ve yerel yönetim olsun, devletin diğer kurumlarının bu işe eğilmesi, tanımlaması, yeni politikalar oluşturulması, böyle bir arka planının önünde yer alıyor. Onun için bugün sıfırdan başlamıyoruz. Böyle bir deneyim ve birikim var. Şimdi geldiğimiz noktada da, neyi çözdük. Neyi çözemedik. Şimdi sayı çok azaldı. Ama, bu çocuklar nereye gitti. Şu anda çalışmıyorum sokakta. Çalışmadığım sokak hakkında da bir şey söylemek istemiyorum. Sokakta bire bir çalışan özellikle, gerek mobil ekiplerde, gerek Mustafa Bey gibi, bizimle paylaşacaklarının önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü sayı azaldı. Ama sorun orada duruyor. Bu çocuklar nereye gitti. Yani, daha yoğunluklu olarak, uyuşturucuya yahut suça yönelik ortadan mı yok oldular? Nereye gittiler? Yani bu sayı niçin azaldı. Yoksa aileler sorunlarını mı çözdü? Yoksa bunlar okula mı yazıldı. Şimdi bu denetim ve denetimsizlik, bu politikalarla çok yakından ilişkili. Polisiye denetimi tabii ki hiç anlamıyorum. Ailenin ve okulun denetimi tabii ki. Dünyadaki bütün örnekler bunu gösteriyor. Çocuk iki şekilde kayboluyor. 1. Ailenin denetiminden çıkınca. Mustafa onu çok iyi dile getirdi. Biraz hadi sokağın ötesine de sapalım. Çocuğun hangi arkadaşla olduğu okula gidip gelmediği, denetimi, hangi arkadaşla olduğu, hangi videolarla iç içe olduğu bütün bunlar denetlenmediğinde, çocuklar hakikaten eğitimin dışında kalıyorlar. Ailenin dışında kalınca, farklı denetim mekanizmaları çocuk merkezleri işte gönüllü girişimler çok, çok marjinal kalıyor. Onun için de aileyi güçlendirmek, aileye her şeyi yüklemek değil, bizim çalıştığımız aileler çok çaresiz durumda olan aileler. Göç etmişler. Kendi başlarının derdine düşmüşler. Emeği pazara sunarak tüm emeği sunmaya çalışıp, tutunmaya çalışıyorlar. Öyle olduğu için de tutunamıyorlar. Tutunamayınca da çocuklar yok oldu gitti. Çok uzunlamasına çalışmalar yapamadık. Araştırmalarda yahut merkezlerde bizim kaydettiğimiz çocuklar bu 10-15 yıl içinde ne oldular acaba. Keşke bunları takip edebilseydik. Maalesef, böyle çalışmaları yapamadık. Sayılar yoktu. İmkânlarımız azdı. Şimdi biraz daha örgütlenmiş durum-

da ama ben geldiğimiz ve sınıdığımız modellerin çalıştığının hiç kanısında değilim. Bir örnek Mustafa dedi. Tüm, yani Ankara'da 3 merkez vardı. 3 merkezin fonksiyonunu tek merkeze dengeleyince olmadı. Halbuki biz model çalışmaların, merkezin sayısının 2 taneye indirilmesi değil, çoğaltılmasıydı. O zaman bu çabalar ne oldu. Niçin yapıldı bu çalıştaylar. Uzun uzun uluslararası örgütlerin de yer aldığı, kendi bakanlıklarımızın işbirliği ile ne oldu? Hangi noktaya geldik? Belki bunun da değerlendirilmesi gerekiyor. Şimdi bu-

nun üstünde başka yönde düşünelim. Sonra bizim sokak çocuğu dediğimiz kavrama başka kavramlar girdi. Ben o arkadaşı da önermişim. Taş atan çocuklarla ilgili. İşte o kavramı çok beğenmiyorum. Tabi bunu Güneydoğum Derneği düzenliyorsa, taş atan çocuklar da bunun ayrılmaz bir parçası olarak oradalar. Onun üstünde de ben asayiş ile ilgili arkadaş olduğu için bu konunun bir altını çizelim. Bir şey yapabilmeyi istiyorum. Sedat keşke gelebilseydi. Çok yeni bitirdi yüksek lisansını. Diyarbakır'da yaptı

çalışmasını. Beraber başlamıştık tezine. O da, çok güncel olarak duran bir sunum. Evet, ben şöyle arka plan açıklaması yapmak istedim. Şimdi nasıl yapaım acaba. İsterseniz bu kadar ağırlıklı olarak, polis arkadaşlar olduğuna göre. Hem önlemede sizler nasıl görüyorsunuz?. Sizlerin görüşlerini almak istiyorum. Bilfiil sokakta olan bunun için örgütlenmesini yapan, beşeri yerlerde olay getirebilecek kritik yerlerde arkadaşlarımız var. Koordinasyonunu yapıyor. Nasıl acaba sizce?

Fatih Hüsnü BERBEROĞLU

Çocukla ilgili görev yapan kurumlar belki personel yetersizliğinden, belki imkânsızlıklardan, yapmak istediklerini bazen yapamıyorlar. Ya da tam tersi bazı kurumlar çocuklarla ilgili başka kurumları ilgilendiren faaliyetlerde bulunuyorlar ama bunu o kurumlarla paylaşmıyorlar. Yani kimsenin kimseden haberi yok. Bu çalışmaların oluşturulacak bir sistem ile tek elden yürütülmesi halinde, sizin söylediğiniz gibi o çalışmaların boşa gitmemesi sağlanabilir. Mesela önceki anlattığınız olaylar. Yapılacak faaliyetlerde işin sahibi belli olsa, ilgili diğer kurumlar da kendi görev alanları çerçevesinde destek verse başarı sağlanacaktır diye düşünüyoruz.

2009 yılında İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile TOBB arasında imzalanan protokol ile başlatılan Umut Yıldızı Projesinden bahsetmek istiyorum. Projede, bizim emniyet olarak görevimiz, 16-18 yaş aralığındaki suça sürüklenen ve risk altında olduğu değerlendirilen çocukları tespit ederek İş-Kur İl müdürlüklerine bildirmektir. Bugüne kadar, 10.175 çocuğumuzu tespit ettik ve İş-Kur İl müdürlüklerine bildirdik. İş-Kur İl Müdürlüklerince 2.358 çocuğumuza kabiliyetleri ve kapasiteleri ölçüsünde mesleki edindirme kursu verildi. 205 çocuğumuzun eğitimleri ise devam etmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği kanalıyla bu çocukların 599'u aldıkları eğitim ve kazandıkları beceri ile ilgili bir işe yerleştirildi. Bu rakamın da 3 sene için önemli bir sayı olduğunu düşünüyoruz. Zira Emniyet Teşkilatı olarak bir çocuğumuzun bile suçtan uzaklaştırılmasının çok anlamı ve önemli bir husus olduğunu değerlendiriyoruz. Proje-

nin koordinesini biz gerçekleştiriyoruz. Çocuklarımız işe yerleştirildiklerinde para kazandıkları gibi katıldıkları kurs boyunca da kendilerine günlük 15 TL harçlık da veriliyor. Ailelerine ufakta olsa katkı sağlıyorlar. Bugüne kadar çocuklarımıza 6 milyon 826 Bin TL kaynak harcanmış.

Çocuklarımızın her türlü korku ve endişeden uzak eğitim ve öğretimlerini devam ettirebilmelerini teminen 2007 yılında MEB ile İçişleri Bakanlığımız arasında imzalanan protokolle Güvenli Okul - Güvenli Eğitim projesi uygulanmaya başlanmıştır. Projenin amacı; okullarımızdaki çocuklarımızın eğitim öğretimlerini güvenli bir şekilde devam ettirmelerini, okul ve çevresinde meydana gelecek olaylar anında müdahale etmek ve en kısa sürede, çocuklarımızın etkilenmelerinin en aza indirilmesidir. Ayrıca, okullar ve çevresinde meydana gelen olaylara anında müdahale edilmesi, meydana gelmesi muhtemel olayların da önlenmesi amacıyla Okul yönetimleri ile devamlı iletişim halinde olan 14.751 personelimiz görevlendirilmiştir. Bu görevlilerimiz ile ilgili kamuoyunda yanlış anlaşılan bir konu var. Okul irtibat görevlilerimiz kesinlikle okul içerisinde bekleyen personel değildir. Adından da anlaşılacağı üzere irtibat kişisidir. Okul yöneticileri ile gerek telefon gerekse diğer iletişim yolları ile karşılıklı bilgi alışverişinde bulunarak çocuklarımızın suç ve diğer tehlikelerden korunması için gerekli yerlerle irtibatlandırılan kişilerdir. Proje kapsamında özellikle okul giriş ve çıkışlarında da genel asayiş ve trafik denetimleri arttırılmıştır. Genel olarak projenin başladığı tarihten bugüne kadar yapılan çalışmalar sayesinde okullarımızın çevresinde meydana gelen asayiş olaylarında önemli derecede azalma sağlanmıştır.

Sevil ATAÜZ

Bir şey sorabilir miyim? Merak ettim. Bunu duyuyorum. Ama hep bir olay mı olması lazım? Çocuğu okulda ne tür riskler bekliyor. Diyelim ki 2 grup büyük bir kavgaya karıştı. Okul kapısının önünde bir şey mi oldu? Okul kapısının önü çok kritik yerlerdir. Örneğin uyuşturucu orada satılır.

Fatih Hüsnü BERBEROĞLU

Her yıl eğitim, öğretim dönemi başlamadan, proje kapsamında biraz önce bahsettiğim önlemlerin alınması ve denetimlerin yapılmasına ilişkin Bakanlık Genelgesi yayınlanarak tüm Valiliklerimize gönderiliyor. Okul önleri, çevresinde çocuklarımızı rahatsız eden şahıslar başta olmak üzere diğer şüpheli şahısların uzaklaştırılması ve gerekli işlemlerin yapılması sağlanmaktadır.

Sevil ATAÜZ

Adli olması çok tabi ki sizin açınızdan doğal ama mesela, adli olmayacak yeni bir tanım geldi. Akran Zorbalığı. Tabi öğretmenlerin yaptığı zorbalığı bir yere koyarsak, bunlar mesela ne oluyor. Bunlarla ilgileniyor musunuz?

Fatih Hüsnü BERBEROĞLU

Akran zorbalığı tamamen okul içerisinde cereyan eden bir konudur. Bunun tespiti ve bize iletilmesi durumunda konu savcılığa intikal ettirilir. Zira suça sürüklenen (şüpheli) çocuklarla ilgili soruşturma kanunen Cumhuriyet Savcılıklarınca yürütülmektedir. Polis olarak biz sadece kimlik tespitini yapıyoruz. Savcılığın talimatı ne olursa ona göre de gerekli işlemleri yapıyoruz. Bu tür olaylarda genelde karşılıklı uzlaşma oluyor.

Sevil ATAÜZ

Şunu kabul edelim ki okullarımızda ne yazık ki çok şiddet var. Bu şiddet illa darp etmek yahut açık kavga biçiminde olmayıp, her türlü alay, aşağılanma, onlar çok somut olarak ortaya çıkmadığı için, bununla kim uğraşacak. Bu çok ciddi sokakta yaşayan çocuklar açısından baktığımızda, çok önemli nedenlerden biri okul bırakmaları. Tabi okuldaki hocaların tutumları, işte çocukların dışlanması, kalabalık sınıflarda olduğu için gözden kaçması gibi şeyler oluyor.

Fatih Hüsnü BERBEROĞLU

Bu ifade ettikleriniz tamamen Milli Eğitim Bakanlığı'nın iç meselesidir. O sebeple, herhangi bir yorum yapmam doğru olmaz.

Mustafa DERNEK

Hocam sokak çocuğunu tanımlarken, bazen detaylarda takılabiliriz. Sokakta çalıştırılan çocuk mu?. Yaşayan ve yaşatılan suça itilen mi?. Suç işleyen tanımların kendi içinde ilkeleri var. Nihayetinde çocuğun mağdur olduğunu hepimiz biliyoruz. Şimdi, sokak çocuğu nedir yani. Tanımlar geniştir. Ama başta iyi irdelenmesi gerekmektedir, felsefi tanımlar olduğu için. O açıdan benim bakışım şu. Yani çocuğun kendi yaşadığı ortamlardan, uzaklaşmış aile denetimlerinin tamamen dışına çıkmış, sokağın kültürünü benimsemiş ve tüm ihtiyaçlarını sokaktan temin eden çocuk olarak tanımlanabilir. Çocuk sokakta oynarken annesinin ismini hitap ederek çağırdığında, çocuğun kısmen denetimli olduğu yerdir. Annesinin sesini duymadığı nokta, çocuk için denetimsiz noktadır. Sokak kelimesi bizde, en azından bu toplantıda farklı alt bir kültürü vurgulamaktadır. Çocuğun yaşamı öğrendiği rekabeti, ama sokağı burada mahalle olmayan bir tanımla kullanıyoruz. Negatif boyutuyla kullanıyoruz. Bu anlamda, ailenin ve sosyal denetim mekanizmalarının kontrolü dışındaki yerdeki çocuktur. Orada vakit harcayan çocuktur. Çocuk için sokak kavramını kullanırken onun sokakta bulunduğu yerden başlamak gerekir, mahallesinde oyun oynayan çocukta sokaktadır, bizim burada söz ettiğimiz çocuğun sokakta bir kazanca yönelik bulunduğu ve denetim dışı kaldığı noktalardır. Bu biraz da ticari bir noktadır. Aynı zamanda denetimin olmadığı ya da toplumsal denetime güvendiğimiz noktalarda çalışmaktadır. Sorun çocukların yaptıkları işi bir kesimin legal bir kesimin illegal görüyor olmasıdır. Toplumun bu konuda hem fikir olmasını sağlamak ve bu konuda toplumsal baskıyı yaratmak gerekir. Öbür türlü bulunan yasal çözümlerle bu durumun çözülmeceği ortadadır.

Fatih Hüsnü BERBEROĞLU

Bakanlıklar arası bir imza var.

Mustafa DERNEK

Kendi öngörülerimi söylüyorum. Biz toplumu sevmeyen bir toplumuz. Bugünkü gerçeği kabul edersek, Emniyet bununla ilgili duruşunu değiştirmekle ilgili çalışmaları devam ediyor. Ben süreç olarak söylüyorum. Bu anlamda, bu projenin uygulanmasındaki somut meslekler olarak farkındayım ama sosyal yaşamda bir vatandaş olarak hak ettiğimiz bir süreci aklanmak için söz aldım. Bu projenin kendi içinde de yararları var. Onları da fark etmek lazım ama, sınırlarımızı iyi çizerek bunu yapmak

gerekir. Aydınlık evlerde o ışığı bilirsiniz, Ticaret Lisesi vardır. Oradaki okul yan yanadır. Orada sabahları gençlik grubu orada okulu yönetme, ideolojik boyutları da var. Çeşitli modelle bunları belli ediyorlar. Şimdi 2,3 kişi başka sistemleri de öğretmeye çalışıyorlar. Aydınlık evlerde öğretmeni bıçaklama süreci de yaşandı. Zaten, okul polislerinin çıkışına da denk geliyor. Bu süreçlerde bu yapılanma kırıldı. Okul dışında bu yapılanma bozulunca, sınırın dışında ve fark edilmeden bunları yapmak. İlegal olan orada uygunsuz olanların tasfiyesi içerideki uygunsuzlukları otomatikman zayıflattı. Çünkü ben içeride dayıyım. Çünkü dışarıda daha büyük dayılarla beraberim. Dışarı çıkınca size yapacağım işler var. Başka bir şeyi çocuk yuvasında görüyorum. O işler öyle değişiyordu. 12 yaşında çocuk yuvasında çocuklar geçer, yurttaki çocuklarımız her Salı günü yuvaya gelirlerdi. Tahsilata gelirlerdi. Küçük yaşta harçlık dağıtılırdı. Onlar Salı günü parayı toplar öyle giderlerdi. Akşama doğru ağlayan bir çocuk grubu vardı. Niye Salı günü dağıtıyoruz. Niye aynı saatte dağıtıyoruz. Bu tahsilat mekanizmalarını bozalım. Tahsilat memurları ıskalasınlar. Hocam, biz vermiyoruz. Onlar kendileri geliyorlar diyor. Okuldaki işlerde böyle oldu. Bu çocuklara biz bir şey yapmıyoruz. Onlar kendi kendilerine tabidirler diyorlardı. Bu unsurlar yok olunca, o anlamda ciddi anlamda oldu. Baskı grupları yok oldu. Bu anlamda yararlı, ama sınırları iyi çizilirse iyi. Ama okulda polis var fikri. Bu anlamda yararlı olduğunu düşünüyorum.

Fatih Hüsnu BERBEROĞLU

Özür dilerim Hocam. Güvenli okul kapsamında bu okul aile birliği toplantıları ve boş dersleri olduğunda, yönetimler bizlere talep ederse, biz her konuda hem öğrencilerimize hem ailelere bilgilendirme adına uzman arkadaşlar gidip, uyuşturucu ve diğer maddelerin kullanımın engellemeleri, çocuğun uzak tutulması ile ilgili brifingler veriyorlar. Onu da söyleyeyim.

Sevil ATAÜZ

Evet, çok önemli bir konu. Çünkü uzun yıllardır bu hususta uluslararası işbirliği yaparak, çok güzel çalışmalar yapılıyor. Polis akademisinde uzman arkadaşlar var. Yeni yaklaşımlarla okullarda çalışmalar yapıyorlar. Bu konuda çok teşekkür ederim hatırlattığınız için. Evet, Buyurun efendim.

Serkan TATIL

Toplum destekli polislik şubesi olarak her seviyeden okullarımızı ziyaret ediyoruz. Buralarda güvenlikle ilgili sorunlar olup olmadığını sormanın yanı sıra öğrencilere

yönelik bilgilendirici sunumlar yapılıyor. Anaokulu ile ilkokul 5. sınıfa kadar olan çocuklara kendi güvenlikleriyle ilgili mesajlarımızı hazırladığımız bir çocuk oyunuyla veriyoruz. Oyuncu kadrosunu Devlet Tiyatrolarından eğitim almış polis memuru arkadaşlarımız oluşturuyor. İnteraktif olarak hazırlanan oyun çocukların da katılımını mümkün kılıyor ve çocuklar iletmek istediğimiz mesajları sıkılmadan ve daha akılda kalıcı bir tarzda alıyorlar. Ortaokul ve lise seviyesindeki öğrencilere ise kötü alışkanlıklar, güvenli internet kullanımı, şiddet gibi konularda sunumlar yapılıyor. Okul idaresi ve öğretmenlerle de okuldaki genel güvenlik konularında görüş alışverişi ve işbirliğinde bulunuluyor. Malumunuz üzere Ankara'daki liselerde sorumlu birer okul polisi mevcut. Bu uygulama ilk başladığında biraz soğuk karşılsa da okul idarecileri bu uygulamadan memnun olduklarını dile getiriyorlar. Okul polislerinin gerek okul içindeki gerekse okul dağılım saatlerinde okul çevresindeki istenmeyen, çocukların güvenliğini tehlikeye düşürebilecek kişi ve davranışlara müdahale ederek istenmeyen olaylar olmasını engelliyorlar. Okul yöneticileri okul polisinin varlığından memnun görünüyorlar. Ayrıca öğrencilerin de uygulamadan memnun olduğunu ve okul polisine okul içinde veya dışında kendilerini sıkıştıran, bir şeye zorlayan kişileri şikâyet ettiklerini bildiriyorlar. Bunun dışında toplum destekli polislik şubesi personeli sorumluluk alanlarındaki ortaokul sonrası okulu bırakmış, ailesi ekonomik sıkıntılarla boğuşan, sosyal çevresi kötü arkadaşlarla dolu ve suça sürüklenme potansiyeli yüksek gençleri tespit ederek bunlara yardım ediyorlar. Bu yardım öncelikle gençlere bir vasıf kazandırmak amacıyla iş eğitimi veren kurumlara götürmek ve iş eğitimi almalarını sağlamakla başlıyor. Bunun yanında kendisinin ve ailesinin yaşam ortamının iyileştirilmesi için yardım edebilecek kuruluşlarla irtibata geçilip ailenin durumu bildiriliyor ve bu kurumların yardımcı olması sağlanıyor. İş eğitimi alan gençlerle iletişimi koparmadan daha sonra onlara iş bulmada da yardımcı olunmaya çalışılıyor. Tüm bu faaliyetler gençlerimiz kendilerini çevreleyen olumsuz faktörler onları suça sürüklemekten önce müdahale etmek ve böylece suçu önlemek amacıyla yapılıyor.

Sevil ATAÜZ

Teşekkür ederim. Arkadaşa bir şey söylemek istiyorsunuz.

Ercüment ERBAY

Bir katkıda bulunmak istiyorum. Sosyal hizmetler bu konuları yapıyor ve yapmalı. Bu okul sosyal hizmetinin konusu. Serkan Beyin burada anlattığı bu hizmetleri yürütenlerin çoğu sosyal hizmet uzmanı olmalı.

Serkan TATIL

Aslında yukarıda bahsettiğim birçok konuyu polis yapmamalı bunları iyi yetiştirilmiş sosyal hizmetler uzmanları yapmalı ve bunun takibi de titizlikle sürdürülmeli. Okullara bir ya da iki tane güvenlik görevlisi çalıştırabilecek bir bütçe verilmeli. Sokak çocuğu ya da sokak çocuğu olmaya namzet kişilerle ve aileleriyle belirttiğim gibi sosyal hizmet uzmanları ilgilenmeli ve bu kişilerin durumu gerekirse yıllarca takip edilmeli sıkıntılarının giderilmesi anlamında.

Hasan KÜÇÜKKELEPÇE

Tabii bu genel bir kavram değil. Okullarda şiddet, bölge okullarında var. Merkezi okullarda çok şiddet uygulanmıyor. Biz şiddet toplumu yetiştirmişiz. Öğretmenlerden kaynaklanan bir durum yok. Bu komplike bir durum. Şiddetin kalkmasını istiyorsak, projelerle gidermemiz gerekir. Ekonomik sebepleri düzeltmemiz lazım. Ekonomik seviyesi yüksek bir çocukta bile tabii ki şiddet olabiliyor. Bu durum düşük bir seviyededir. Eğitim seviyesi yüksekse şiddet azdır diye düşünüyoruz. Sigara içen çocuklar ekonomik seviyesi düşük olan ailelerin çocuklarıdır. Şiddet uygulayan çocuklar ekonomik seviyesi düşük olan çocuklardır. En yüksek sebebi ekonomiktir. Sizlerde görüyorsunuz. TV'ler şiddet içerikli. Mecliste bile

kurumu meşrulaştıran bir sürü hareket bulunmaktadır. Tek yönlü bakmamak lazım.

Sevil ATAÜZ

Şimdi sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar açısından bir şiddetten söz ediyoruz. Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet çok tartışılan konular. Konumuzla da yakından ilişkili. Her yerde şiddet var. Tanımıyla da yakından ilişkili. Biz şiddeti illa fiziki bir şiddet olarak görüyoruz. Sosyo ekonomik düzeyde de şiddet var. Alt sosyo-ekonomik düzeyde olmak başka riskler getiriyor. %100 bir ilişki kuramıyoruz. Aile Bakanı Fatma hanımla aile içi şiddet konularında hep karıştık. Bu konunun altını çiziyor. Şiddet ne yazık ki toplumun her yerinde var. Sokak çocukları ile şiddet ilişkisi çok çok önemli. Ben kendi deneyimimden çok kısa bir şey söyleyeyim. Gaziantep'ten size bir örnek vereyim. Ben çocuk olsam, ben de sokağa çıkarım. Çünkü küçüklüğünden beri çocukta şiddet var. Aile üyelerinin diğerlerinde de şiddet var. Okulda aşılanıyor, dışlanıyor. Orada bir şiddet var. Çocuk okuldan da kopuyor iş yerine gidiyor. Sokağa düşmesin şunu bir yerde çalıştıralım. Bu çocuklara kapalı iş yerlerinde alternatif olarak çok fazla iş buluyorduk. Orada bir şiddet var. Empatik davranışlarımızda, biz bu çocuğu bir okula yerleştirelim.

Ailesine döndürelim. Yapıyoruz. Ama, bir süre sonra işlemiyor. Şiddetin nerelerde ve hangi düzeyde olduğunu bilmemiz gerekli. Sürekli küfüre maruz kalma çok korkunç bir şey. Çok güzel projeler. Ama, okulumuz ve işyerimiz ne kadar güvenli, ailemiz ne kadar güvenli. Deneyimlerimizdeki başarısızlıkları da söyleyeyim. Çocuğu aileye döndürüyoruz. Ben olsam o aileye o çocuğu koymam. Ama alternatifimiz yok. Nereye koyacağız çocukları. İşte Sosyal Hizmetler, Çocuk Esirgeme, artık yeni bakanlığımızın ismiyle yeni modeller üretiliyor. O kurumlarda da şiddet var. Arkadaş şiddeti, başka türlü şiddetler var. Sevgi evleri, çocuk evleri ile bir şeyler yapılmaya çalışılıyor. Çocuklar aileler ne durumda. 80 öğrenci ile yaptığımız araştırmada çocuklar kazasız belasız evlerine nasıl dönüyorlar. Keçiören'de yakınımızda bir ilkokul vardı. 2 İngiliz uzman gelmişti. Çocuk hakları ile ilgili. Bu çocuklar sağ salım nasıl evlerine dönüyorlar. 2.500 öğrenci var bu okulda. Burada güvenlik, empati ve şiddeti önleme çok kompleks bir durum sokak çocukları için.

Mustafa DERNEK

Bu çocuklarla ilgili bir tanım var. Sokak çocukları diyoruz. Ama tanım var. Biz bunu nereye yerleştiririz. Sosyal Hizmetler Kurumu ve Sosyal yardımlar ile ilgili bir tanım söyleriz. Bunun sayısını yaklaşık olarak söyleyeyim. 30.000'i geçmemektedir. Sosyal yardımlar 40.000 civarındadır. Bu yardımların doğru yerlere gidip gitmediğini iyi analiz etmemiz ve doğru kullanılması konusunda da bir bilinç yaratmamız gerekmektedir.

Öner ERGENÇ

Ne yapmak lazım. Çalışmamızın asıl konusu.

Sevil ATAÜZ

Bazı arkadaşların tespitleri var. Önce onları dinleyelim.

Mustafa ŞEN

Bizim Valiliğimizin aldığı kararla, yeni projeler başlatılıyor. Sokakta çalışan çocuklar tespit ediliyor. Valiliğin bununla ilgili kararı var. Bu tespitler sonucunda idari yaptırımlara kadar uygulamalar olacak. Aile gerçekten muhtaç ise Sosyal Hizmetler ailelere destek sağlıyorlar. Çocuk koruma altına alınabilir diye ailelere tebligatımız var. Sokakta çalışan çocukların Yurda yerleştirilmesi de bu karar arasında. 6 çocuk koruma altına alındı. Bunlardan 2'sinin daha sonra ailesine teslim edildiğini biliyorum. Hala 4'ü Sosyal Hizmetler yurtlarında kalmaya devam ediyorlar. Bununla ilgili valiliğin koordinasyonun-

da ayda bir toplantı yapılıyor. Değerlendirmeler yapılıyor. Karar yeni çıktı. Uygulamalar yeni yapılmaktadır. İnşallah iyi olacaktır diye düşünüyoruz.

Sevil ATAÜZ

Şimdi ben bir şey söylemek istiyorum. Diyarbakır'da 1997 yılında yaptığım araştırmamda, Çocuk Gençlik Merkezi yıkılıp bir iş merkezi haline dönüştürülecekti. O zamanın Başbakanı ile o yer çocukları verilsin diye toplantı yaptık. Diyarbakır'da sayılar o kadar fazla ki. O kadar çok göç aldı. İş daha çok kompleks durumda. Benim görebildiğim kadarıyla gazeteler de yazdı. Çocukların koruma altına alınması 1990'lı yılların ortasında olsaydı aileler vermek isteyebilirlerdi. Şimdi devlet çocuğumuzu elimizden alıyor diye gazetelerde manşetler vardı. Her yerde her zaman çocuğun korunma altına alınması iyi bir şey olarak görünmüyor. Ailelere sokakta çocukları çalıştırdığı için para cezası kesilmesi var, hatta ailelerin gözaltına alınması çok denenilen şeylerden biri. Ama hiç işlemedi. Bu deneyimleri bilerek yeni adımları atmakta yarar vardır diye düşünüyorum.

Öner ERGENÇ

Bir şey ifade etmek istiyorum. 2004 yılında, Diyarbakır valiliğine başvurmuştum. Sokakta çalışan kaç tane çocuk var diye. O tarihlerde 400 küsur çalışan çocuk var diye cevap geldi. Resmi bir bilgi verdiler. Daha sonra Erkan Beyin Valiliği zamanında, kendisi ile birebir görüştük. Meclisten tespit yazısı gönderdik. Diyarbakır'da sokakta çalışan çocuk sayısı 16.000 olarak bildirildi. Dolayısıyla çocukları sokaktan mutlak anlamda sokaktan alıkoymadığımız müddetçe sokaktan en az zarar olacak şekilde neler yapabiliriz. Biz Siirt'te bir proje başlattık. Çocukların çoğu çok çocuklu aileler sizlerin bahsettiği gibi. Her semte bir tane okuma salonu açın dedik. 16 adet okuma odaları açtık. Bunların içine internet salonu koyduk. 800 çocuk buraya kayıt yaptırdı. Hepsi varoş ve kırsaldan gelen çocuklar. Bir kısmı internet kafelere gidiyordu. Bir denetleyenin başında otursun internet oynasın. Mümkün olduğunca sokakla irtibatı keselim. Bir müddet sonra o merkezlerimiz aileleri ile irtibata geçti. Çocukların dav-

ranışlarında gelişme gördüğü aileler memnuniyetlerini dile getirdiler. Aileleri de davet ederek, sürece dahil ettik. O ailelerde müspet bir gelişme olduğunu tespit ettik. Bu projedeki uygulama ile müspet gelişmeler yaşandı. Gaziantep'te 80.000 öğrenci buralara kayıt yaptırdı. Çok ciddi olumlu sonuçlar aldık. Belediyeler ve Sanayi ve Ticaret Odaları devreye girdi. Siirt'teki projeyi AB'den finanse etmiştik. Somut şeyler ortaya çıkabilirse çok iyi olur. Bu 2006 yılında başladı. İkinci olarak, suça sürüklenen çocuklarla ilgili olarak, tutuklama kararı verilemeyen çocuklarla ilgili Çocuk Koruma Kanunu hükümlerine göre denetim ve gözetleme merkezlerini eğitim amaçlı olarak oluşturduk. Adalet Bakanlığı uhdesinden Sosyal Hizmetlere verildi bu görev. Bunlar yeterli bir sayıda açılmadı. Hükümet nezdinde bu görevi tamamlaması gerektiği konusunda bir eksiklik hissediyorum ben. Çocukların infazı ile ilgili kanunda eğitim evleri diye bir kavram var. Tutuklama kararı verilen çocukların bu evlerde eğitilmek üzere israflarının sağlanması hususunda Adalet Bakanlığının bir görevi olduğunu biliyorum. Acaba Türkiye'de kaç tane açılabilir. Açılanların da nitelikleri nedir?

Sevil ATAÜZ

Öğleden sonra bu konuyu işleyelim.

Aynur ORAL

Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü'nden katılıyorum. Bakanlığımızda birçok Genel Müdürlük var. Bahsedilen çocuk eğitim evleri Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı hakkında Kanunumuzun 15 inci maddesinde düzenlenmiştir. Çocuk eğitim evlerinin sayısına ilişkin veriler Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunabilir. Sokak çocuklarının sokağa itilmesinin sebeplerinin araştırılması, önlenmesi bizim görevlerimiz ile irtibatlı değil. Genel Müdürlük olarak olayın kanun yapma boyutu ile ilgilenmekteyiz. Sokak çocuklarının suça karışması, haklarında yürütülen soruşturma ve kovuşturma usulleri, cezalandırılmaları ve cezalarının infazı vb. noktalarda çocuk hukuku mevzuatında ihtiyaç doğrultusunda mevzuat yapım çalışmalarında devreye giriyoruz.

Kasım KARATAŞ

Ben Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü'nde öğretim üyesiyim. Bu alana öncelikle politika düzeyinden bakmamız gerekiyor. Sosyal politikalar düzeyinde, doğru önceliklerin olması gerekiyor ki bu sorunlar çözülebilir. Eğer doğru sosyal politikaları geliştirmişsek, bunu hayata aktaracak mekanizmalara gerek vardır. İdari yapılanmalar buna uygun mu? Bunları bütünleyecek mevzuata, finansman kaynağına ihtiyaç var.

Öncelikle politika düzeyindeki tespitlerde bazı hatalarımızın olduğu-

nu düşünüyorum. Aslında sokakta yaşayan/çalışan çocuklara yönelik sorunları tartıştığımız zaman biz, bir yanıyla bütün çocuklara yönelik sorunları da tartışıyoruz demektir. Onların sorunlarını diğer çocukların sorunlarından ayırt edemeyiz. Sorunları iç içe yaşıyoruz. Kategorik olarak tek bir meseleye bakmamamız gerekiyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını ilgilendiren sorunlar yumağıyla karşı karşıyayız. Önce bir durum analizi yapalım. Bu amaçla mevcut bilgileri daha görünür hale getirmek gerekir. Eldeki bilgileri, bu işin aktörlerinin önüne koyalım. Buna beraber mevzuatta temel bazı düzenlemelere ihtiyaç var. Bu açıdan Çocuk Koruma Kanunu'nun yeniden gözden geçirilmesi gereklidir. Çocukların yargılanma usullerinde ciddi sıkıntılar yok; ama koruma ile ilgili sıkıntılar bulunmaktadır. Ailenin Korunmasına Dair Yasanın da yeniden düzenlenmesi gerekir. Engelli ve yaşlılarla ilgili yasal düzenlemelerin ayrı ayrı gözden geçirilmesi gereklidir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Teşkilat Yasasını çıkarmak lazım. Bu yasa ile Bakanlı-

ğın adının "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" olarak değiştirilmesi gereklidir. Sosyal Politikalar Bakanlığı dediğinizde, Bakanlığın görev alanında olmayan şeylerin de bu Bakanlığın görev alanındaymış gibi bir izlenim yaratıyorsunuz. Oysa onun alanı sosyal hizmetlerle sınırlı.

Geçmişten beri iki ayrı model olarak uygulana gelen aile danışma ve toplum merkezleri uygulamaları vardı. Öteden beri iyi de çalışıyordu aslında. Bu iki modeli birleştirip "Aile Danışma ve Toplum Merkezleri" adı altında Türkiye'nin her yerine yaygınlaştırsak, gerektiğinde ilçe ölçeğine gerektiğinde muhtarlarla Aile sağlık merkezleri ile bütünleştirirsek, koruyucu, önleyici ve tedavi edici hizmetlerde daha kolay koordinasyon sağlanabilir. Ayrıca özellikle sokakta yaşayan/çalışan çocuklar için geliştirilmiş olan "Çocuk ve Gençlik Merkezleri" tüm çocuk ve gençlerin yararlanabileceği şekilde yaygınlaştırılmalıdır. Buralar öncelikle serbest zamanları değerlendirmek amacıyla geliştirici sosyal hizmet merkezleri olarak kurulmalıdır.

Çocukların, gençlerin kendilerini mutlu hissettikleri yerler olarak iş görmelidirler. Avrupa'da örnekleri var. Uygulanmış modelleri ülkemize yönlendirebilirsek çok faydalı şeyler yapabiliriz.

Finansman ve bütçe açısından fazla ciddi bir sorunumuz olduğunu düşünmüyorum. Türkiye Cumhuriyeti sosyal hizmetlere çok ciddi kaynaklar ayırmaktadır; ancak bunları etkili ve verimli kullanmak zorundayız. Öte yandan sosyal hizmetler ve yardımlar ciddi ve profesyonel bir iştir. Bu kurumlarda sosyal çalışmacı, psikolog gibi eğitilmiş profesyoneller çalıştırılmalıdır. Zira yardım etme bilgisi ve becerisi

üniversite düzeyinde eğitimle kazanılan önemli bir konudur.

Doğru hizmet modelleriyle çalışmamız gerekir. İlkokul çağında yüzbinlerce çocuğun (rakamlar hakkında farklı iddialar var.) devamsızlık ve benzeri nedenlerle okul sistemi dışında kaldıkları biliniyor. Bunlar sokakta olmayacak da nerede olacaklar? Bu çocukların en temel yaşama becerilerinden bile yoksun olarak büyüyor olması, kendileri başta olmak üzere, aileleri ve toplum için büyük bir risktir. Bu çalışmaların içinde mutlaka Milli Eğitim Bakanlığının da olması gerekir. Çok sektörlü ve çok aktörlü bir alanda çalıştığımızın bilincinde, sorunları bütünlük içinde ele almamız gereklidir.

Ercüment ERBAY

Sokakta yaşayan çocuklara yönelik olarak, Sosyal hizmetler ne yazık ki 5 bakanın imza attığı protokolle olumlu bir şekilde etkilendi. Halen sorunlar, Çocuk ve Gençlik Merkezlerin üstünde. Yeni modelin işlemediğine dair yayınlar da var. Aslında bu durum sistemin kendisinden kaynaklanıyor. Ciddi anlamda koordinasyon ve işbirliğinin olmadığını görüyoruz. Modelleri ortaya koyan ekipler yok. Mobil ekiplerimiz sokaktan çocuklarımızı toplamakla görevli kişiler olarak görünüyorlar. Sonrasında aile ile çalışacak bir sistem maalesef yok. Sosyal politikalar açısından sıkıntılarımız var. Ama, bence asıl sıkıntı kurumsal hizmetlerdedir. Meslekler arası çalışmaların çok zayıf olduğunu görüyorum. Kurumlar arası çalışmalar çok yetersiz. İşe yarar yeni protokollerin yapılması gerekiyor. Bunu yıllardır başarabilmiş değiliz. Sorun çok net. Hala çözüm önerisi yok. Ben sorunun kurumsal işbirliğinin olmamasından kaynaklandığını düşünüyorum.

Sevil ATAÜZ

Ben bu önerilere çok açık olmakla birlikte bir yere kadar gelinmişti. 15 yıldır Çocuk ve Gençlik Merkezleri çalışıyor. Şimdi bu niye çalışmıyor. Deneyimlerin üstüne bir şeyler inşa etmek lazım bence. Durum tespiti yeni baştan araştırma yapalım değil. Öner Bey tarafından rapor sunuldu. Herkes dinledi. Şimdi mecliste onlar yok. Mecliste bir lobi de yapmak gerekir. Yeni politikalar yapılırken eski-lerin üzerine bir şeyler yapalım. Sivil toplum örgütlerinin sokak çocukları ile ilgili birçok projeleri var. 1994 yılında sivil toplum örgütleri başladı. Gaziantep'te Belediye ile 3 merkez kurmuştuk. Hala çalışmaya devam ediyor. Uluslararası kuruluşlar buna çok dikkat ederler. İyi uygulamalar

iyi örnekler demektir. Biz de iyi uygulamalar yaptık. Örnek olduk. ILO ile Ankara'da Sokak çocuklarının araştırmasını 1 Temmuz 1993 yılında yaptık. Merkezi kurduk. Bir şeyin sürdürülebilir olması gerekli. Moskova ve Doğu Avrupa'da da kuruldu bu model. Bu iyi bir uygulamadır.

Mustafa ÇOT

2007 yılında Adıyaman'da toplum destekli polis olarak, görev yapmakta iken sorumlu olduğum mahallede toplantı düzenledik. Mahalle sorunları görüşüldü aynı zamanda Toplum Destekli Polisliğin tanıtımı yapıldı. Birkaç şikayet ele alındı. Bunlardan en önemlisi 14-18 yaş arasında 15 kişilik bir genç grubunun eski fabrika duvarında bali çektiklerini yoldan geçenlere sataştıklarına ilişkin bir şika-

yet aldık. Çocuklarla görüşmek üzere belirtilen fabrika civarına gittiğimde çocukları yolun karşısında gördüm ve yanıma davet ettiğimde birkaç kişi gelirken diğerleri oradan ayrılmaya çalışırken ısrarla onları da yanıma davet ettim geldiklerinde aralarında yaşça büyük ve yapılı olan, sen bizden korkmadın mı biz kalabalığız sen teksin dedi. Kendimi tanıtarak çocuklarla teker teker tokalaştım. Empati ile birkaç konudan bahsedip oradan ayrılırken çocuklar elimi öpmeye çalıştılar, ve ayrıldılar. Daha sonra mahalledeki diğer gençlerle de görüşerek mahalle futbol takımı oluşturmak istediğimi söyledim. Diğer bölgelerde çalışan Toplum Destekli polis arkadaşlarında çalışmalarını ile Adıyaman genelinde toplam 20 takım oluşturuldu bölge

esnaflarının katkıları ile forma yaptırılarak turnuvaları başlattık. Adıyaman merkezde mahalle aralarında bulunan 6 arsa kurumların desteği ile geçici futbol sahalarına dönüştürüldü. Dereceye giren, centilmen ve en fazla gol atan takımlar çeşitli hediyelerle ödüllendirildi. Takımlarda bulunan çocuklar kapsamlı sağlık taramasından geçirildi. Okullarında ziyaret edilerek ders ve devamsızlık konuları görüşüldü, aileleri ziyaret edildi, kötü alışkanlıkları olanlar alışkanlıklarından kurtulması için çalışmalar yapıldı. Sigara içen 6 çocuk sigarayı bıraktığını belirtti. Bu şekilde oluşturulan takımlar çoğaltılarak 4. yılında 33 mahalle takımına ulaşıldı maddi desteği de SODES tarafından sağlanmaktadır.

Sevil ATAÜZ

Önemli olan sokak çalışması yapmaktır. Bütün dünya bunu böyle yapıyor. Bu tür çalışmalar bize zor geliyor. Okuma yazma kurslarını sokakta yapıyorlar. Bence çocuk en iyi sokakta izlenir diye düşünüyorum.

Mustafa DERNEK

Bizim 10 adet harabe şeklinde binada yaşayan madde bağımlıları vardı. Ankara'daki sokak çocukları yuvadan çıkmış çocuklardı. Meslek grubu arkadaşlarımız onları ziyaret etti. Biz onları bir toplantıya çağırdık. Sizin ihtiyaçlarınız nelerdir dedik. Beslenme ve temel sağlık hizmetleri. Bunlarla ilgili size ne yapabiliriz. Size her gün yemek vereceğiz. Size her gün 2 kişi yemek getirecekler. Sağlık hizmetleri vereceğiz. O çocuk grubu bambaşka oldu. Çocuklar düzenli beslenmeye başladılar. 10 çocuğu yasal zeminde besleyebilmeyi banyo yaptırmayı başardık. Bu çocukların birey olduğunu, biz farkında olduğumuz gündür. 20 yıl sonra dahi çocukları izlememiz gerekli. Kaynakları iyi kullanmamız gerekli. Birey olarak kayıtlarımızı tutmamız lazım.

Sevil ATAÜZ

Daha somut ve daha gerçekçi şeylere geçiyoruz. Yüzyıllardır bunu söylüyoruz. Ama, bu hizmetler nasıl izlenecek? Haftalık olarak izleme ve değerlendirme yapılan işin kalitesinin değerlendirilmesidir. İzleme ve değerlendirme bir vizyondur. 500 çocuğun değerlendirmesinden ancak 100'ünü yollayabildiyseniz burada bir başarısızlık var demektir. Belediyelerin ve polis teşkilatının modelleri var. Biz bunların üstüne ne koyacağız. Türkiye'deki iyi uygulamaları örnek olarak alıp, çocuk popülasyonu hep aynıdır. Madde kullanan çocuklar biraz daha farklı olabilir. 1990'lı yıllarda patlak veren sokak çocuklarının çoğu güney doğuludur. Her yerde sorunlar yaşandı. Dernekler kuruldu.

Acaba bu çocuklar ne oldu. O çocukları işlere yerleştirdik. Büyük aşamalarda her zaman mümkün olmuyor.

Gülbahar BAŞTUĞ

Şimdiye kadar sokak çocukları sorunun ne olduğu ile ilgili fikir paylaşımında bulunuldu. Psikolojik tedavi olarak neler yapılabileceğinden bahsetmek uygun olur. Psikolojik tedavilerde psikologların etkin biçimde yer alması gereklidir. Sokak çocuklarının en büyük sorunlarından biri madde bağımlılığıdır. Yapılmış çalışmalarda bu duruma dürtü kontrol bozukluğunun eşlik ettiği görülmüştür. Dürtü kontrol bozukluğu ile ilgili çeşitli müdahaleler yapılmalı, bunun yanında öfkeye hakim olabilmek, öfke kontrolü ve kendilerini ortaya koyabilme eğitimleri verilmelidir. Stresle başa çıkma ve iletişim becerilerinin kazandırılması, kendilerini yeniden tanımlayabilme ile var olan problemlerinin üstesinden gelerek topluma kazandırılabilmelerinin gerekli olduğunu (Ögel ve ark. 2004) hatırlatmakta fayda vardır.

Sevil ATAÜZ

Burada şuna dikkat etmek lazım. Psikologların bu çocuklarla çalışması için donanımları olmalı. 5 yıl sonra Türkiye'de psikolog patlaması olacak. Psikologlar bu grupla çalışmak istemediler benim deneyimime göre. İstanbul'da daha idealist şeyler çıktı. Hiç kimse bu çocuklarla çalışmak istemedi. Sosyal sorumluluk projeleri var artık. Herkes mesleği çerçevesinde bir katkıda bulunuyor. Öğrencilikten bunları yönlendirmek lazım.

Merve ÖZGÜNLÜ

Çalışmalardan uzakmışız gibi görünüyor. Üniversitede bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yarının ebeveynleri olarak okuyoruz bu üniversitede. İleride anne baba olduğumuzda bunları fark etmemize neden olacak. Bunun eğitiminin verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu verimli bilgiler nasıl ulaşacak. Benim kaygım bu. Hiçbir bilgilendirme yok ortada. Her kesimin insanın yaşayabileceği bir durum bu. Sokak çocuğu tanımlı evde yaşayan çocukları da tanımlıyor bence. Çünkü evi var. Çocuğun dışarı da bir yaşantısı var. Sosyal ekonomik ölçekte özellikle madde bağımlılığında ucuz temin edilebilecek bir şey. Aynı durum yüksek ekonomik ölçekte de başımıza gelebilir. 14-18 yaş çocukları için günümüzde inanılmaz imkanlar sunulmaktadır. Lüks arabalar üniversitelerin hazırlığında kampüste yer almaktadır. O yaştan başlıyor her şey. Anne babayı bilinçlendirecek TV'de yayınlar yapılmalıdır. İnternete baktığımızda çok yüzeysel şeyler var. Aile bazı şeylere göz yumuyor. Ailenin de eğitilmesi gerekiyor.

Mehmet SEYMAN

Sayın Hocam teşekkür ediyorum. Konulara şöyle bir baktım, çok güzel şeyler konuşuluyor. Bir iki not aldım. Aslında çok uzun yıllara dayanan deneyimime karşın hala bazı sorunların sistemi zorluyor olması ya da hala bazı konuların sorun boyutunda tartışılıyor olması, benim gibi uzun yıllar bu alanda çalışmış bir insan için kabulü zor. Oysa bu güne kadar büyük bir mesafe kat etmiş olmamız gerektiğini düşünüyordum.

Bir arkadaşımız Ankara ve çevresini örnek vererek, bazı ihtiyaçlarının karşılanacağını söylemesine rağmen karşılanmadığına değinildi. Hocamın dediği gibi asıl çocuklarla sokakta temas etmek gerekli. Takibi

de ilişkiyi de sokakta kurmalıyız. Bunun geç fark edilmiş olması ciddi bir kayıp. Çocuk ve Gençlik Merkezleri sonsuz yetkilerle tanımlanan kuruluşlar olarak sonradan devreye sokuldu, dedi bir arkadaşım. Kuşkusuz başlarken çok iyi tanımladığımız bir sosyal sorunla mücadele edecek bir yapılanmayı oluştururken, o yapıya çok şey yüklersiniz. Ama bu sizin bahsettiğiniz, Hocamın Gaziantep'te ilk kez yakinen takip ettiği, rehberliğini öncülüğünü yaptığı ilk çocuk gençlik merkezi denemesiydi sonra da İstanbul-Kadıköy Yel değirmeninde ilk çocuk gençlik merkezi kurulduğu zamanda meseleye öyle bakılıyordu. Bu merkezler her şeyi çözecekti. Ama, bunun üzerinden 12-13 yıl

geçti. 13 yıl geçtikten sonra aslında olgunlaşmış olan bu yapıları maalesef işin içinde bulunmamış olanların tanımlarıyla yeniden değiştiriyoruz. Başlarken öyleydi. Çok şey bekledik. Elimizde başka enstrüman yoktu.

Zaman içerisinde ciddi düzenlemelerle geliştiler. Eksikliklerin neler olduğunu tüm uzmanlar da biliyordu. Biz o eksikliklerin yerine doğruları monte etmek suretiyle o kuruluşları geliştirseydik bugün bu sorunlarla karşılaşmazdık. İyi hatırlıyorum, Sayın Hocamızla 2001 yılındaki ilk buluşmada, ölçme ve değerlendirmenin üzerinde çok durmuşlardı. Belli Merkezlerde o tartışmalar çok iyi sonuçlar verdi. Bu gün o yıllara dönük çok iyi tabloları görmek mümkün. O tabloları oluşturmanın temeli 2001 yılındaki yaklaşımlarla attık. İyi gidiyorduk. Her yere ulaşıyor, çocuklarla temas kuruyor. Onları ikna ederek alıyoruz. Kim nerede, ne oldu, ne yapıyor? Ne kadarı sokağa geri döndü; ne kadarı bir

adım ileri gitti? İlk kez Çocuk Bilgi Bankasını kurarak bu soruların cevabını almaya başlamıştık. Ülke genelinde bunu yayabildik mi? Bunu ulusal bir mekanizma haline getirebildik mi? Getiremedik. Bu eleştirileri yaparken şimdi dinlediğim arkadaşlardan hala şunu duyamıyorum; Niye yeni bir model. Ya da yeni model şu olmalı. Şu kadar yılın deneyimi üzerine bugün somut olan şunlar yapılmalı, şöyle bir birim kurulmalı, çocuklarla sokakta şöyle temas edilmeli gibi, çok somut öneriler noktasına halen gelememiştir. Tabii bu sizlerin kusuru değil. Bunu çözümleştirecek kişilerin kusuru. Bir arkadaşımızın değerlendirmesi, "Çocuk Merkezlerinin kurularak, psikolojik tedavi de yapılmalıydı." 2000'li yılların hemen ortasından itibaren, biliyorsunuz Çocuk Gençlik Merkezlerinin tanımını değiştirdiler. İşte, Koruma bakım rehabilitasyon merkezi. Koruma Bakım ve Sosyal Hayat rehabilitasyon Merkezi

gibi üçlü bir tanıma ulaştırıldı. Bazı psikolog arkadaşlar bu merkezlerde görev almaktan kaçınıyorlardı. Olaya bir- az daha elit meslek elemanları olarak bakıyorlardı. Çocuklara yönelik psikolojik yönlendirme yapma şansınız yok. Ama, rehabilitasyon merkezlerinde bunu mutlaka yapmak gerekiyor. Madde bağımlılarına yönelik ikinci adım merkezler yaygın olarak kurulmalıydı. Madde bağımlılığı tespit edilen çocuklar kısa bir sürede Merkezlerde tedavi edilmeliydi. Bunların örnekleri vardı zamanında bunlar başarılıydı. Ancak maalesef bunlar yaygınlaştırılmadı. Psikologları bütünüyle sistemin içerisine sokmayı başaramadığımızı söyleyemem. Sebepleri de vardır. Sayılarının azlığı yanında, SÇHEK olarak doğru istihdam ve ücret politikasından uzak duruldu. Sosyal Yardımlaşma Vakfından aldığımız elemanlara biraz daha iyi ücretler vererek ihtiyacı karşılamaya çalıştık. Kuşkusuz bu sorunun çözümü Hocamın imalı olarak söylediği gibi, Bürokratik çözümlerle fazlaca bir yol alamıyorsunuz. O zaman tüm meslek elemanları, psikoloğu, sosyoloğu bürokratlardan daha fazla sosyal sorunun çözümünde gönüllü olarak rol almayı düşünmelidir. Eğer eleman işe gönüllülüğü katmazsa, 8 saat mesai ile bu sorunu çözemezsiniz. 10-15 saat fedakârca çalışan arkadaşlarımız vardı. İstanbul ve Antalya'da biz Dekanlıklarla temas etmemize rağmen, Hocam ne olur 3. Sınıftan itibaren sosyoloji ve psikoloji bölümlerinden öğrencilerinizi gönderseniz, bu Merkezlerimizde stajlarını yapsalar." diye tüm ısrarlı çabalarımıza rağmen, başarılı olamadık. Başarılı olduğumuz yerde sadece gelişlerini sağladık. 10 yıllık süreçte o kadar çok toplantılar yapıldı. O kadar çok doküman TV'lerde ortaya çıktı. Ben bir Ankara Vali Yardımcısı olarak değil, bir abiniz olarak söylüyorum. Eğer biz, toplumsal sorunlara bakıp ilgilenmeye biraz istekliyseniz, bu tür sorunları görürsünüz. Bana göre görmeliler de. Billboardlara dikkatli bakın. Bir kez onlara iyi bakı-

nızdır. Bir sürü slogan kullanıldı. Ancak, siz bakmaya istekliyseniz görürsünüz. Bunları yeterince yerine getirmedik için de, göremedik. Günümüz gençliği ile içinde yaşadığımız, toplumsal sorunlara ilgili ve duyarlı olmadık. Bunları hala tartışıyoruz, tartışacağız.

Önce kendimize pay çıkarıyoruz. Şu gerçekte unutulmamalıdır. Bu çocukların %80 ila 90'ının ilkökul çağında olduğunu 10 senedir her platformda anlattık, her raporda yazdık, çizdik. Haklısınız, ilkökul çağındaki çocuklar sokaklardır. Ne anne- babaları ne de öğretmenleri gördü.

Yasal bir zorunluluk. Hala o düzenleme yürürlükte. Başbakanlığın altına imza attığı, 2005 yılında İstanbul Valiliği Onur Salonunda takdimi yapılan yeni hizmet modeli yürürlükte ve o modelin içerisinde, otogarlarda kurulacak gözlem evine kadar Çocuk Gençlik Merkezleri ile Rehabilitasyon Merkezlerine kadar hepsi var. 2005/5 sayılı Güvenlik kararı genelgesi var. O genelgenin ekinde yeni hizmet modeline vurgu yapılmıştır. O modelde öngörülen kuruluşların 10 ilde en kısa sürede tamamlanacağı emredilmiştir. Bunlardan bir tanesi de madde bağımlısı tedavi merkezidir. Suça sürüklenen çocuklara özgü bakım ve sosyal ağırlıklı rehabilitasyon 10 ilde kurulması zorunlu merkezlerden biridir. Bir tane İstanbul – Kemerburgaz'da var. İkincisi, Antalya-Aksu'da Sevgi Köyü olarak var. Ayrılımdan önce ihalesini yaptık. Yeniden model üretmeye, var olanı sürdüreceksiniz.

Şimdi, kim alacak kararı? Parlamento. Bu sorun parlamentoya taşındı. Araştırma Komisyonu raporu çıktı. Sonra da Başbakanlık bunu aldı, ulusal ölçekli bir politika haline getirdi. O zaman yukarıdakilerin kabahati kalmadı. Parlamentoda bunlar konuşularak, model ortaya çıkarıldı. Biz sıkıntılı konuları çok uzun süre tartışmayı sevmiyoruz. Önce kendi eksikimizi kabul etmek zorundayız.

3. GRUP

Grup Yöneticisi:
Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Mustafa GÜNDÜZ

Günaydın Arkadaşlar. Sanırım hazırız. Katılımınız ve katkılarınız için hepinize, hepimiz adına teşekkür ediyorum. Çankaya Üniversitesi'nin ev sahipliğinde Güneydoğum Derneği'nin düzenlediği bu etkinlikte gönüllü olarak bir araya gelen siz değerli katılımcıları saygıyla selamlıyorum. Hepinizin bildiği üzere, Güneydoğum Derneği, Türkiye'deki birçok soruna işaret edip, onların çözümlenebilmesi yolunda tamamen gönüllü ve çoğu kamu görevlisi katılımcılarla çalışmalar yapmaktadır. Sokak Çocukları sorununun çözümüne yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalıştay, arzu ettiğimiz bir toplumsal düzene erişebilmemiz yolunda atılan adımlardan bir tanesi olarak görülecektir.

Bizim üniversitelerde yaptığımız toplantılardan biraz farklı bir yol ve yöntemle hareket edersek, daha başarılı sonuçlar elde edeceğimize inanıyorum. Sizlerin de onayıyla önce usule ilişkin birkaç noktayı aydınlığa kavuşturalım, sonra da yine hep birlikte vereceğimiz kararlara işlerlik kazandırmak üzere, (yarım saatlik gecikmeyi telafi edilecek şekilde) bir yol oluşturalım. Güneydoğum Derneği, daha önceki çalışmalarda olduğu gibi, bu çalışmayı da kaydetmektedir. 22. Dönem Milletvekilimiz Öner Ergenç Bey ayrıntılara girmede, çünkü bunları biz söyleyecektik. Buradaki konuşma kayıtları yazıya dönüştürüldükten sonra, konuşmacılara gönderiliyor. Konuşma metni ile yazı metni arasında çok ciddi farklılıklar var. Sonuçta o

metni okuyanlar bizi konuşurken dinlemedikleri için, bazen anlamsız cümleler ortaya çıkabiliyor. Daha sonra, biz konuşma metni bölümümüzü elimize alıyoruz, bize gönderildiği biçimi üzerinden istediğimiz düzeltmeyi yapıyoruz. Anlaşılabilirliği ve okunabilirliği başta olmak üzere, uygun eklemeler de yapabiliyoruz. Buradaki konuşmalar da aynı yolu izleyecek ve Çankaya Üniversitesi'nin yayını olarak kitap halinde basılacaktır. Kitap, konuşmacılara, ilgili kurum ve kuruluşlara, örgütlere, gönderilecektir. Umarım, 2000'li yılların başından itibaren süregelen bu sorunun çözümüne bizler de her birimiz kendi birikimimizle katkıda bulunabilmiş oluruz.

Şimdi uygun görürseniz, bu toplantıya katılanları belirlemek üzere bir liste oluşturalım. Ayrıca sözlü olarak tanışalım. Adı, Soyadı, Kurumu, Maili ve Telefonları yazalım. Başka bir bilgiye gerek var mı? Arkadaşlar, bu listeye önce kendimi yazıyorum. Liste tamamlanırken, sözlü olarak kısaca kendimizi tanıtalım. Efendim ben Mustafa Gündüz, Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalında öğretim üyesiyim. Geçen dönem Adıyaman Üniversitesi Kurucu Rektörlüğünü yaptım. Eğer uygun görürseniz, buradaki her kişi istediği zaman konuşma akışına müdahil olsun. İlk defa söze başlarken, kısaca kendimizi tanıtalım. Hem kayda böyle girer, hem de birbirimizi tanımış oluruz. Sonraki söze karıştığımız her seferde de ismimizi söyleyelim. Yoksa kayıtlara "konuşmacı" diye geçiyor. Adıyaman'dan gelenlere de selam vermiş olayım. Adıyaman'da çok başarılı Toplum Destekli Polis uygulamaları yapılıyordu. "Mavi Polis" adlı şu dergide bazı faaliyetleri yer alıyor. Adıyaman'dayken beni de ziyarete gelmişlerdi. Orada birlikte yaptıklarımız da var. Zannediyorum, Derginin 19-20. sayfalarında yer alıyor. Toplumsal desteğe gereksinimi olan çocuklar için, çocukların kendileriyle çok güzel şeyler yaptılar.

Sabahki oturumda bulunan arkadaşlarımız şunu takdir ederler ki, işin bir duygusal yanı var, bir de bilimsel yanı var. Bilimsel yanın içinde de birincisi sorunu tespit etmeye yönelik yaklaşımlar var, ikincisi de onu çözmeye yönelik yaklaşımlar var. Biz bunların hepsini bir arada değerlendirebiliriz. Eğer seçtiğimiz konunun başlıklarına bakılacak olursa, öncelikle neyin üzerinde durduğumuzu iyi belirlememiz gerektiğini düşünüyorum. Hangi konudan söz ettiğimizi bildirmeliyiz. Sizlerin hem bilimsel ve yasal çerçevede hem de gözlemlerinizi elde ettiğiniz tanımlamalar varsa, öncelikle bildirmeniz yararlı olacaktır. Sonraki konuşmacılar, bu belirlemeleri bir çerçeve olarak görebilecek ve soruna nereden baktığımızı da görebileceğiz.

Konuşmalarımızın daha başında “sokak çocukları” kavramının tanımlanması gerekiyor. Bilimsel ve yasal olarak bunun nasıl sınırlandırıldığını, tanımlandığını ve görüldüğünü ben iyi bilmiyorum. Sokak çocuklarından neyi anlıyoruz? Onu bilmemiz gerekiyor. Ben bir sosyolog olarak, herhalde birazcık katkıda bulunabilirim. Bunu, Doçent Doktor Özkan Yıldız da yapabilir. 1999’da yazdığım bir makaledeki konuyla ilişkilendirerek, sizlere şunları sorabilirim: Sosyolojik anlamda, “sokak çocukları” acaba bir grup mudur? Grup dediğimizde, üyelerinin birbirlerinin varlığının farkında olan kişileri kastediyoruz. Acaba sokak çocukları dediklerimiz birbirlerinden haberdar mıdır? Birbirlerine “birileri bize sokak çocuğu diyor, ortak yanımız var” gibi bir anlayışla yaklaşabiliyorlar mı? Acaba bunların içerisinde anlamlı, devamlı, ortak hedeflere birlikte yürüdükleri bir amaçları var mı? İlişkileri var mı? Annesi, babası, kardeşleri var mı ve kendisi bunun farkında mı? Kendisini sokak çocuğu diye mi tanımlıyor, yoksa başkaları mı böyle etiketleyip kategorize ediyor? Sokak çocuğu dediklerimizin bir lideri var mı? Sosyolojik anlamda, bir örgüt yapısı var mı? Veya sokak çocuğu denildiğinde akşama kadar sokakta, gece de evine mi gidiyor. Evi var mı? Orada kendisine anne-baba şefkati gösterilmesine bile, sığınabileceği yeri var mı? Yoksa gerçekten gecesini ve gündüzünü sokakta geçirenleri mi kastediyoruz. Yaptıkları eylemlere dayalı olarak bir ad verebiliyor muyuz? Bizim çalışma programımızda var. Çok iddialı bir ad değil mi; “Taş Atan Çocukları!”. Acaba bu çocuklar hep aynı mı?

Bunlara kim taşı veriyor, kim attırıyor. Veya sokakta olanlar neden sokaktalar? Türkiye’nin her yerinde sokaktalar mı?

Bu soruları belirleyebilirsek, neyin üzerine konuştuğumuzu tayin edebiliriz, diye düşünüyorum. Tanımlama sorunu çocuk istismarı başlıklı çalışmamız için de geçerli.. Acaba bu istismarı hangi çerçevede ele alacağız? Cinsiyete dayalı istismar mı? Çocuk istismarından kastımız, onların çalıştırılması mı? Çalıştırılması ise biz çocuğu kaç yaşına kadar sınırlandıracağız. Bildiğim kadarıyla 16 yaşından itibaren sigortalı çalışabiliyorlar. Aramızda bu konuyla ilgili olan arkadaşlar varsa söyleyebilirler. Herhalde biz 16 yaşına kadar sınırlandıracağız.

Çiğdem TALASDOĞAN

15 yaşına kadar sigortalı çalıştıramıyorlar. 15 yaşından sonra çocuk sigortası yapılıyor.

Mustafa GÜNDÜZ

Yani, 16 yaşından gün mü alacak?

İlker Cem YILDIRIM

18 yaşının altı, çocuktur.

Mustafa GÜNDÜZ

Bakınız, henüz ortak bir tanıma erişemiyoruz. Eğer istismarda biz çocuk çalıştırmayı düşünüyorsak, mesela Avrupa Birliği standartlarına göre bakıldığında 18 yaşından aşağısı aslında çocuk. Ama yasal olarak 16 yaşından 18 yaşına

kadar da çalıştırabiliyoruz. Şimdi biz nerden tutacağız. Devam edeyim arkadaşlar, hemen bitireceğim. Çocuğun suça itilmesinde ve yeniden kazanılmasında ailenin rolü nedir? Aslında başlığı yeniden değiştirebiliriz. Elimizdeki çalışma programına başka konular ekleyebilir, hatta bazı konuları çıkarabiliriz de. Mesela, “çocuğun suça itilmesinde ailenin rolü” yerine, ailenin dezavantajları diyebiliriz. Bir aile çocuğunu herhalde bile isteye suça itmez. Ama şunu diyebilirsiniz, Adana’da böyle bir problem yaşandı. Taş atan çocukları ailelerinin teşvik ettiğini bildiren bir takım açıklamalar yapıldı. Kabul de taş atmayı suç olarak görmüyor ki o aile. Güvenlik güçleri zarar vermez diye, çocuğunu öne sürüyor. Biz buna nasıl yaklaşacağız? Yine, çocukların topluma yeniden kazandırılmasında nelerin üzerinde duracağız. Başarılı sosyalizasyon süreçlerini mi, devletin rolünü mü ortaya koyacağız. Bunlara da açıklık getirmek suretiyle yaklaşırsak birinci adımı atmış ve üzerinde durduğumuz konu aydınlığa kavuşmuş olur. İkincisi çocuk istismarı. Çocuk istismarından ne anladığımızı maddeler halinde yazalım ve bu sosyal sorununun kendisini ortaya koyalım. Problemlere dayalı olarak çözümler önerelim. Yani sadece sorunu ifade etmeyelim.

Her söz alan arkadaşımız sözünden sonra, söylediklerini derli toplu notlara dönüştürürse, oluşturacağımız sekretarya ile bunları konuşulan konular şeklinde yazılı hale getirebiliriz. Söze nereden başlanılacağına da kimin konuşacağına da müdahale etmek suretiyle hepimiz karar verelim. Herhangi bir kimsenin söze başlamasına ve bitirmesine başlangıç itibarıyla sınır koymayalım. Öğleden sonrasının ucu da açık. Arkadaşlar, söze başlayan önce kendisini tanıtsın, daha sonraki söz almalarında da ya soyadını ya da sadece adını söy-

lemek suretiyle sözüne devam etsin, lütfen. Evet, Özkan.

Özkan YILDIZ

Gaziantep Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü öğretim üyesiyim. Aşağı yukarı on yıldır “çocukluk sosyolojisi”, özelde de “sokakta çalışan ve yaşayan çocuklar”, ‘çocuk işçiler’ ve ‘çocuk suçluluğu’ üzerine çalışıyorum. Ulusal ve uluslararası literatürde bu alanda yazıp çizenlerin çalışmalarına bakıldığında bilhassa sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara yönelik tanımlama ve sınıflamalarda kavramsal belirsizliğin varlığı göze çarpmaktadır. Bu kavramsal belirsizliğin varlığına rağmen UNICEF’in sınıflamasının nispeten kullanışlı olduğu söylenebilir. UNICEF özellikle sokak çocuklarının aileleriyle olan ilişkilerini temel alarak sınıflama/tanımlama yapmaktadır.

Bu çerçevede sokak çocukları 3 ana kategoride ele alınmaktadır. Bunlardan bir tanesi ‘sokakta bulunan çocuklar’, ikincisi; ‘sokak çocuğu olmaya aday çocuklar’, üçüncüsü; sokak çocuklarıdır. Sokakta bulunan çocuklar bunlar bizim de her gün kentlerin işlek caddelerinde gördüğümüz mendil simit çiçek vesaire satan çocuklardır. Yani aile bağları olan ama günün belli bir zaman diliminde sokakta bulunan, çalışan, ama akşam evine dönen çocuklardır. İkincisi sokak çocuğu olmaya aday çocuklar ki bunlarda aile ilişkileri düzensiz, sokak çocuğu olabilecek potansiyele sahip çocuklar. Üçüncü grup çocuk ise günün 24 saatini sokakta geçiren, sokağı mesken edinen yani sokakta yaşayan çocuklardır.

Tarafımdan Gaziantep’te yapılan araştırmalarda sokak çocuklarını iki kategoride ele alınabileceğini gördük. Sokakta çalışan çocuklar ve sokakta yaşayan çocuklar. Gaziantep’te 2000’li yıllarda sayıları binleri bulan

çocuğun sokakta çalıştığı ve yaşadığı kurumların tuttuğu istatistikler ve yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır. Her şeyden önce sokakta bulunma, başlı başına çocuklar için bir risk faktörüdür. Hele bir de sokakta geceleme veya yaşama söz konusuysa istismarın boyutu daha fazla oluyor. Bizim o dönemde her iki grup çocuk üzerinde yaptığımız çalışmanın bulguları birçok açıdan önemli öğeler içermekteydi.

Sokakta çalışan çocukların ailelerinin çok büyük bir kısmının göçle geldiği–Urfa ili Suruç ve Bozova ilçesi doğumlular ağırlıklı- sokakta yaşayan çocukların Gaziantep ili ve ilçelerinden geldiği ve parçalanmış aileye sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu grup çocukların bir süre kurumlarda kaldıkları, madde (bali, tiner, esrar, uyuşturucu hap vb) kullanma alışkanlığının bulunduğu gözlenmiştir. Yaşamları, sokak, mahkeme ve cezaevi üçgeninde bir sarmala dönen bu çocuklara yönelik ulusal ve yerel ölçekte götürülen hizmetlerde her ne kadar birçok çalışma yapılıyor olsa da beklenen sonuç alınamamıştır.

Sorunun, ülke, bölge ve şehir ölçeğinde farklılıklar arz ettiğini belirtmiştim. Çünkü toplumsal ve kültürel yapı farklılıkları söz konusu. Örneğin; Tunceli’de halen devam etmekte olan madde bağımlısı ergenler üzerinde yürüttüğüm çalışmada söz konusu çocuk ya da ergenlerin sokağı kullanma biçimleri, kullandıkları maddeler, yaş dağılımı, aile kompozisyonu farklılıklar göstermektedir. Dolayısıyla soruna sebebiyet veren sosyal-kültürel farklılıkları gözetken politika tedbirlerinin uygulanmasının önemi bir kez daha ön plana çıkmaktadır.

Mustafa GÜNDÜZ

Sokak çocuklarından ne anlıyoruz diye, bir başlığımız var. Buyurun lütfen.

İbrahim AKIN

Merhabalar benim adım İbrahim Akın. Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dezavantajlı Gruplar Dairesinden katılıyorum. Dairemiz, 1992 yılından itibaren çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik olarak iç ve dış kaynaklı projelerin yürütücülüğünü ve koordinasyonunu yapmıştır.

Dış kaynaklı fonların ve ilgili Vali yardımcısının koordinatörlüğünde sokakta çalışan ve yaşayan çocuklara yönelik birçok proje yürüttük, Projelerimizi tamamladık proje illerinde ofisler açtık. Devlet istatistik enstitüsünden istihdamın en düşük olduğu illeri baz alarak bu illerde Avrupa Birliği proje koordinasyon ofisi adı altında ofisler açtık. Ve bu projelerden edinilen deneyimler sonucunda annenin ve babanın istihdama kazandırılması yoluyla çocuk işçiliğinin önlenmesi diye bir kavram geliştirdik.

Mustafa GÜNDÜZ

İbrahim bey özür dilerim. Beni de hoşgörün, ben de böyle bir çalıştayda çok şey yapmadım. Özkan Bey hemen şunu yaparsan iyi olur. Bu söylediklerini bir kağıda yazıp, elden ele dolanmasını sağla. Önümüze gelen notlara ekleme yapmak isteyenler olursa, yazabilir. Buyurun, efendim.

İbrahim AKIN

Bakanlık olarak 2013 yılı başında gezici tarımda çalışan çocukların eğitime yönlendirilmesiyle ilgili hem yerel kaynaklardan hem de Avrupa Birliği fonlarından Projelere başlıyoruz. Özellikle doğudaki illerde sorunun bireylerin istihdam olanaklarına katılamaması nedeniyle kaynaklandığını gördük.

Projenin devam ettiği ilin Valisi ya da AB Projelerinden sorumlu Vali yardımcısı yürütülen projeye destek verdiği sürece o proje başarılı olur. İldeki karar alıcı ve yönetici

mekanizmalar projeye ilgi göstermezse proje kendi ayakları üzerinde duramaz.

Bu bağlamda projeler başlamadan önce, uygulanması planlanan iller'e gidilip amacının, çerçevesinin ve neleri getirip, hangi kesime, hangi faydayı sağlayacağını mutlaka ayrıntılarıyla anlatılması projenin daha başından başarılı olabilmesini sağlayan en önemli koşuldur.

Mustafa GÜNDÜZ

Teşekkür ederim. Aldığım notları özetliyorum.

1- Bu sokak çocuklarını nasıl tanımlarsak tanımlayalım, bunların ailelerinin istihdam edilmesi lazım. Burada ekonomik bir boyuta işaret ediyorsunuz.

2- Sokağa aday riskli çocuklar, aileleriyle birlikte mevsimlik göçe gidip, zaten sokağa aday hale getiriliyorlar, diyorsunuz.

3- Çözüm için, konuyla ilgili yöneticilerin duyarlılıklarının artırılması yönünde çalışmalar yapılması lazım. Çok teşekkür ederim. Evet, Arkadaşlar devam edelim. Murat Bey, buyurun lütfen.

Murat KOÇAK

Doktor Murat Koçak. İstanbul Emniyet Müdürlüğünde Çocuk Şube Müdürü olarak görev yapıyorum. Önce sokak çocukları kavramından ne anladığımıza açıklık getirmeliyiz. Ayrıca bu kavramın toplum tarafından nasıl anlaşıldığı da önemlidir. "Sokak çocukları" kavramı üzerinde olumsuz bir etiket vardır. Bu nedenle de sokak çocukları terimini kullanmayı tercih etmiyoruz. Sayın Ankara Vali Yardımcımız da, çalıştayımızın açılış konuşmasında sokak çocuğu yerine "sokakta yaşayan ve çalıştırılan çocuk" kavramını kullandı.

Mustafa GÜNDÜZ

Bu bir soru. Murat Beyin de katkısıyla biz buradan farklı bir şey de çıkarabiliriz. Yazıyoruz herhalde, not ediyoruz. Turlayalım daha sonra ayrıntılara gireriz, çok teşekkürler. Başka tanımlama ya da kavramsal çerçeve, varsa alalım. Bu, üzerinde duracağımız konularla ilgili ufkumuzu açabilir. Buyurun lütfen.

İbrahim MEŞE

Yaklaşık olarak 1,5 yıldır Şanlıurfa Emniyet Müdürlüğü'nde Çocuk Şube Müdürü olarak görev yapıyorum.

Öncelikle sokak çocukları kavramının tartışılması gerektiğini düşünüyorum. Sokak çocukları, kolluk, sosyal hizmet uzmanları, resmi görevliler ve halk tarafından çok genellenen bir kavram. Öncelikle sorunu anlamak için kavramları tam olarak ortaya koymak durumundayız. Şanlıurfa Valiliği koordinesinde "sokak çocuklarını" Şanlıurfa Spor'un evinde oynadığı maçlara seyirci olarak götürme projesi başarıyla uygulanıyor. Ancak projeye başlarken biraz tereddüt ettik. Çünkü 'karşımızda 'sokak çocukları' diye hazır bir kitle yoktu. Risk altında bulunan bölgelerdeki ilköğretim çağındaki çocukları maça götürelim deseniz, karşınıza büyükçe hazır bir grup bulabiliyorsunuz.

Mustafa GÜNDÜZ

İbrahim Beyi tanıyorum. İl Müdürleri Sabri Durmuşlar aracılığıyla kendilerini Adıyaman Üniversitesi kadrosuna davet etmiştim.

İbrahim MEŞE

Kesinlikle.

Mustafa GÜNDÜZ

Ben mesleki bilgimle açıklayayım. Size verilen bu talimata uygun bir biçimde hareket etmek isterseniz dahi,

Urfa'da sokak çocuklarını gidip nereden bulup getireceksiniz. Yani bunlar örgütlü bir yapıda ve belli bir yerde beklemiyorlar. Üstelik sokakta gördüğünüz her çocukta bizim tanımlayabileceğimiz bütün alternatiflere de uymayabilir. Doğru mu?

Mustafa GÜNDÜZ

Evet devam edelim lütfen.

İbrahim MEŞE

Sonuçta çocukları maça götürdük. Vali Yardımcımız başkanlığında, Emniyet Müdürlüğü, Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı temsilcilerinden oluşan bir çalışma grubu kurduk. Çocuk Şube Müdürlüğü'ne sokakta çalıştığı (boyacılık, hurdacılık, çöp toplayıcılığı vb) için getirilen listesini yaptık. Bu çocukların büyük bir bölümünün ilköğretim öğrencisi olduğunu gördük. Listeleri ilgili yerlere göndererek çocukların maça götürülmesi projesini yürütmeye başladık.

Mustafa GÜNDÜZ

Beni de bağışlayın. Demek ki sokak çocukları, hayatın olağan akışındaki bazı ritüellere de uyabiliyor. Yani, düzensiz de olsa, okula gidebiliyorlar.

İbrahim MEŞE

Dolayısıyla böyle bir yaklaşımla bizim sokak çocukları kavramına bulduğumuz pratik çözüm bu oldu.

Aslında belirli zamanlarda sokakta çalışan çocuklardan bahsediyoruz. Bu çocukların bir kısmı sabahtan öğlene kadar okula gidiyor ve öğlenden sonra çalışıyorlar. Bir kısmı da öğlenden önce çalışıyor ve öğlenden sonra okula gidiyorlar. Dezavantajlı bölgelerde yaşayan sokakta çalışan çocuklardan bahsediyoruz. Bazıları sadece ayakkabı boyacılığı yapıyor, bazıları çöp topluyor, çok farklı işler yapıyor-

lar. Ortak amaçları ise evlerine götürmek üzere 8-10 lira para kazanmak.

Mustafa GÜNDÜZ

Belli bir özellik nitelik gerektirmeyen işlerle uğraşıyorlar. Üç tane akademisyen tespit ettik şimdiye kadar: Üçünüz bu tanımlama işini yaptınız. Buradan bir şey çıkaralım da ben bir şey anlatayım. Biz üniversitede onları ağırladık. İbrahim var mıydı bilmiyorum. Sizin sokak çocukları ya da işte taş atan çocuklardan bir harfane (Müzik Grubu) ekibi kurmuştunuz. SODES kapsamında Urfa'da.

Sanırım. Ben onları üniversiteye aldım. Urfa'da bu SODES'in başındaki Genel Müdür Sayın Yılmaz Tuna ile izledik. Onları Adıyaman Üniversitesine davet ettim. Bir gösteride bulundular. Bir kaç Rektör arkadaşı daha aradım oralarda da gidip gösteride bulundular. Çok sonra yani aşağı yukarı bundan bir 8-9 ay önce, tesadüfen davetli olarak gidip oturduğumuz bir salonda, bu çocukların bir bölümünü gördük. Çok mutlu olduk.

İbrahim AKIN

Hocam hemen bir şey söyleyeyim Urfa'yla ilgili söylemeden geçemeyeceğim. Kıyaslama yapmak için söylemiyorum ama 2007'deki oradaki Urfa il Emniyet Müdürlüğü'nün döneminde sokak çocuklarıyla ilgili ve sokakta çalışan çocuklarla ilgili yürütülen faaliyetleri biz çok yakından takip etmiştik. Orada işte çocuklara İngilizce eğitim verilir, oradaki turistlerin gezdirilmesi, yani çocukların ilgi alanını bir noktadan başka bir noktaya götürücü faaliyetler yapılmıştı Urfa'da. Oradaki çocukların otobüslerle çalıştırılması, halk otobüslerinde falan. Biz gerçekten sırf bunun için iki kere Urfa'ya gitmiştik yapılan çalışmaları gözlemlemek amacıyla. Tabi şu anda o çalışmaların devamı gelmedi sanırım.

Oradaki müdür beyde Ankara'ya geldi. Artık duymuyoruz açık söyleyeyim. Tabi Urfa'da başlatılan bu faaliyetlerin devamını bekliyoruz.

İbrahim MEŞE

İbrahim Akın beyin dediği doğru, zaten bu tür sosyal projeler yapılırken, öncelikle problem belirleniyor ve yapılan analizi müteakip o problemi çözmek için bir proje hazırlanıp uygulamaya konuluyor. Tarama; Analiz; Müdahale (Proje); ve Değerlendirme sorunlara Proaktif yaklaşmanın bir zorunluluğunu oluşturmaktadır. Tarama ve Analiz safhasında tabi ki o bölgede yaşayan insanlarla, okul müdürleriyle görüşülüyor.

Bir de Şanlıurfa'da 2007 de çok güzel projeler yapılıyordu, şimdi yapılmıyor demenin isabetli bir yaklaşım olmadığı kanaatindeyim. Şanlıurfa Çocuk ve Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüklerinin projelerini görmezden gelmenin bir haksızlık olacağı kanaatindeyim

İngilizce öğretilen çocukların da rehberlik yapmaları mevzuata uygun değil. Rehberlik mesleğini ancak ilgili Bakanlıktan kokart almış ve bu konuda eğitim almış insanlar icra edebilir.

Mustafa GÜNDÜZ

İbrahim Bey, ben bir itirafta bulunayım, Sokak çocukları veya madde bağımlısı çocukların birçok eyleminin suç olarak tanımlanmasından kaynaklı olarak ilk ele alındıkları yer emniyet gibi görünüyor. Ben kendi basit bireysel gözlemimi ifade edeyim. Türkiye'de bu dezavantajlı çocukların toplumsal yaşama kazandırılmasında, Emniyet Müdürlükleri çok ciddi çalışmalar yapıyorlar. Ve burada varsa aramızda benim gibi üniversitede, diğer bakanlıklarda sosyal hizmetlerden falan, çok ciddi eksiklerimiz olduğunu onların faaliyetlerinden de

anlıyoruz. Yani belki buradan kaynaklı çözüm önerilerine bir şeyler de ekleyebiliriz. Hanımefendi, Buyurun lütfen.

Serpil ERTEKİN

Ben Serpil Ertekin. Öğretmenim. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünde çalışıyorum. Aynı zamanda Güneydoğum Derneği'nin üyesiyim. Öncelikle arkadaşımın yaptığı tanımlamaya açıklama getirmek istiyorum. "Sokak çocuğu" tanımlaması, sokakta yaşayan çocuğu çok yaralayan bir tanımlama. Bizim dilimizde öyle bir deyim var "sokak çocuğu olmak" şeklinde. Bir kere bu, bireyi aşağılayan, yaralayan bir deyim. Çocuk öyle etiketlendiğini fark ettiği anda zaten size biraz mesafeli yaklaşıyor ve sizin tarafınızdan dışlandığı anlamını çıkarıyor. Önce bunu düzeltmekte yarar olduğunu düşünüyorum. Gelelim deminki açıklamaya. Sayın rektör açıklamasında dedi ki bu çocukların bir kısmı okuyorlar. Oysa okuyanlar, sokakta yaşayan değil sokakta çalışan çocuklar olabilir. Çünkü sokakta çalışan çocuk ile sokakta yaşayan çocuk kavramları biraz farklı. Bunu Murat Berfun Bey de bilecektir. Ben böyle bir televizyon programı üzerinde çalışmıştım. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından İbrahim Bey ile de görüşmelerimiz oldu bu süreçte. Ve sanayide, tarımda, sokakta çalışan çocuklardan en çok ilgimi çeken sokakta çalışan çocuklar oldu. Çünkü bana göre en mağdur olanlar onlardı ve yaşadıkları yerler, çoğu zaman tekinsiz yerlerdi. Yalnız çok ilginçtir, Ankara'da çok fazla sokakta yaşayan çocuk yok. Ya da bilmiyorum bizler mi göremedik, Murat Bey ne der. Biz yaptığımız çekimlerde sırf sokak çocuğu görelim, çekelim diye Şanlıurfa'ya kadar gittik. Bir de şu kavramı sosyal hizmetlerdeki arkadaşlarım daha iyi bilecekler. Çocuklar

bir anda "Haydi ben sokağa çıkayım da sokak çocuğu olayım." demiyorlar. Sokakta çalışmakla başlıyor iş... Sokakta ayakkabı boyuyor, simit satıyor, çöp topluyor, bir süre sonra sokağın o renkli o hareketli yaşamı ilgisini çekiyor. Aileden, önce birkaç saat, sonra bir gece, sonra haftada bir, derken on beş günde bir uzaklaşıyor ve dışarıda geceliyor. Gittikçe ailesiyle bağları zayıflıyor ve sokak çocuğuna dönüşüyor. Yani bir anda sokakta yaşayan bir çocuğa dönüşmüyor. Dolayısıyla o okuyan çocuklarımız, asıl sokak çocuğu değiller. Birer aileleri var onların. Ama kopmuştur ilişkileri zaman içerisinde, sokağa doğru kaymışlardır. Dolayısıyla önce tanımlama üzerinde durmak istedim.

Mustafa GÜNDÜZ

Serpil hocam çok önemli bir noktaya değinmiş oldunuz. Yani kimse tercih etmiyor.

Serpil ERTEKİN

Bunu tercih edenler var tabii ki; ama orada onları bekleyen risklerden haberdar değiller. Ancak yine de çok fazla değil tercih edenlerin sayısı.

Özkan YILDIZ

Bu değerlendirmeye itirazım olacak. Doğrusu alana inmeden önce ben de böyle düşünüyordum ama yanıldım. Kesinlikle sokakta yaşayan çocukla sokakta çalışan çocuk aynı benzer sebepler veya hayat hikâyelerinden dolayı sokakta bulunmuyorlar. Her iki çocuk grubunun sokakta bulunma nedeni çok farklı en azından benim Antep araştırmamda durum böyle. Yani şu söylenemez. Kırdan büyük kentlere göç yaşandı. Göç eden bu köy kökenliler kente tutunmak için çocuk emeğinden yararlanmak istediler. Çocuklar çalışmak için sokağa gittiler. Bir süre sonra da sokak çocuğu oldular. Böylesi bir döngüsel

söylemin yanlış ve yanıltıcı olduğunu ifade edebilirim. Ya da en azından böyle bir otomatik bir döngüsel sürecin olmadığını alan çalışmalarından elde edilen bulgulardan öğrenebiliyoruz. Sokağı olumlu kullanmak, eve katkıda bulunmak isteyen çocuklarda aile bağları çok güçlü olduğu görüldü. Bu çocuk grubunda madde kullanma alışkanlığı yok denecek kadar azdır. Medya haberlerinde bu konu çok istismar edildi.. Bilimsel araştırma sonuçlarına gerçeklere dayanmadan yapılan yorum ve değerlendirmelerin hem aldatici hem de bu çocuklara yönelik toplumsal şiddeti meşrulaştırdığını unutmamalıyız. Toplum için bir korku nesnesine dönüştürülen medya haberleri bu çocukların kendilerine böyle bir kimlik biçmelerini de elbette kaçınılmaz kılıyor.

Mustafa GÜNDÜZ

Not edelim lütfen. Toplumsal algıyı belirleyen etmenler ve çözümleri diyelim.

Özkan YILDIZ

Medyanın bu noktada dikkatli bir dil kullanması gerekiyor. Örneğin Antep araştırmamızda sokakta çalışan çocukların madde kullanma alışkanlıkları yok denecek kadar azdı. Kuşkusuz sokağın risklerine maruz kalabilir bu çocuklar ama hemen sokak çocuğu olacak halleri yok. Evet, bu çocuklar göçle gelen yoksul ailelerinin çocukları. Bir kısmı sokakta bir kısmı küçük atölyelerde bir kısmı da tarlalarda mevsimlik işçi olarak çalışmaktadır. Bu ailelerde sosyal kontrol çok güçlü. Dinsel ve geleneksel değerlerle kontrol sağlanabiliyor. Hırsızlığın kötü olduğunu bu geleneksel sosyalizasyon içinde çocuğa aktarılabilir. Ancak sokakta yaşamak zorunda kalan çocukların hayat hikâyeleri çok farklıdır. Çok derin travmalar yaşayan bu çocukların aile yapılarında çözümler parçalanmalar söz konusu. Bu nedenle genelleştirmelerden kaçınmamız gerekiyor. Sokağa itilme ve sokaktan yararlanma biçimleri çeşitli değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

Serpil ERTEKİN

Ben genelleştirmiyorum, şöyle ki her sokakta çalışan çocuk, sokakta yaşayana dönüşmüyor zaten. Dediğiniz çok doğru. Bazılarını annesi, babası bırakıyor sokakta bir yere ve akşam alıyor oradan. Aile kontrolü altındalar ve zaman zaman gidip denetliyor aile bireyleri çocuklarını. Hatta Ankara'da onları denetleyen sosyal hizmet uzmanları da var. Ankara Behice Eren Çocuk ve Gençlik Merkezi ile yaptığım görüşmelerden öğrenmiştim bu bilgiyi. Sosyal hizmet uzmanları, sokaklarda bu çocukların sıklıkla bulundukları yerlerde dolaşıp onları olası tehlikelere karşı koruyor, onlarla ilgilenip sorunlarını dinliyorlarmış. Ama bazı çocuklar ne yazık ki yine de sokağın büyüüne kapılıyor. Eğer aile de yoksulsa ki bence % 99'u yoksul. O zaman çocuğunu sokakta çalıştırabiliyor. Yoksa kimse çocuğunu sokağa salıp da çalıştırmak istemez.

Özkan YILDIZ

Sokakta yaşayan bir çocuğun şu söylediklerine birlikte kulak verelim.

"Biz on altı kardeşiz yedisi üvey, babam iki eşi, işsiz, ilkokul ikiye kadar gitmiş. Babam beni sürekli döverdi. Dışarı atardı. Üvey annem de ilgilenmezdi bizle. Babama şikâyet ederdi beni hep. 3-4 senedir evden ayırıyım. Gitmek istemiyorum eve. Sadece annemi severim. Babam analığımın sözünden çıkmazdı. Öz annemi çok oldu kaybettik, onu çok özliyorum. Öz dokuz kardeşim var eve gidemediğim için onları çok özliyorum. Babamı sevmiyorum bana hep beddua ederdi, döverdi. Allah seni kaldırmassın, duvar dibinde kal, kanın içinde kalsın gibi laflar ederdi. Çok uzun süre dedemde kaldım. Dedemi de çok severdim. O da ölünce tekrar sokağa düştüm. Bazen dedemin mezarına gider onun mezarına sarılır yatardım. Çok acı çektim. Kullanmadığım bir şey kalmadı. Kollarımı gösteremiyorum kimseye. Utanıyorum. Her tarafında jilet izleri var".

Bu satırlar bir sokak çocuğunun hayat öyküsünü bence çok net özetliyor.

Mustafa GÜNDÜZ

Peki şöyle yapalım arkadaşlar. Serpil Hocamın söylediğini İbrahim Bey de ifade etti. Demek ki sokakta problem olan çocukların şöyle ya da böyle, ailelerinin sosyal, ekonomik ve kültürel çözülmesinden söz etmemiz gerekiyor. Bu, potansiyeli ortaya çıkaran bir durumdur. Sorunlu aile ve yapıları üzerinde durulması gerekecek. Evet, buyurun lütfen.

Çiğdem TALASDOĞAN

Adıyaman Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü Çocuk ve Gençlik Merkezi'nden Çiğdem. Şimdi baştan beri konuştuğumuz sokak çocukları ama ilden ile bu değişiyor. Sokak çocukları kavramı hakikaten çok geniş bir kavram. Mesela Adıyaman'da sokak çocuğu yok. Sokakta çalışan çocuk var. Sokakta çalışan çocuğu sokak çocuğu olarak nitelendirmek çok yanlış olur diye düşünüyorum. Biz onlar üzerine çalışıyoruz. Günlük bizim sokağa çıkıp mobil ekiple yaptığımız çalışmalarımız var. Ve sokakta çalışan çocukları tespit ediyoruz. Şu an bize kayıtlı 350 çocuğumuz var sokakta çalışan. Bunlar niye sokaktalar? Çünkü hani baştan beri söylediğimiz sosyo-ekonomik durumu çok güçlü değil. Bir şekilde çocuk sokakta çalışmak zorunda kalıyor. Bunlar ailelerin söylemi. Gidiyoruz, aile ziyaretleri yapıyoruz, konuşuyoruz, çocuklar daha çok küçükler. 6 yaşında, 5 yaşında çocuklarımız bile var sokakta çalışan. Selpak satan, tartıcılık yapan vs. Bunu yapan çocuklarımız var. Gidip konuştuğumuz zaman "ne yapaalım elimizde imkan yok o çocuğun getirdiğiyle doyuyoruz" diyorlar. Günde en fazla 3 ya da 5 lira getiriyor o çocuk eve onunla doyduklarını ifade ediyorlar. Biz ne yapmaya çalışıyoruz, mümkün mertebe çocukları sokaktan alıyoruz merkezimize getiriyoruz, orada zaman geçirmelerini sağlıyoruz, Yapabildiğimiz kadar gizli yardımlar yapmaya çalışıyoruz, Çünkü aleni yardım yapıldığı zaman sokakta çalışmayan çocukları da bir nevi sokakta çalışmaya itmiş oluyoruz.

Mustafa GÜNDÜZ

Çiğdem Hanım diyor ki, burada önereceğiniz ve uygulanılmasını belirleyeceğimiz politikalar, sokağa teşvik edici olmamalı. Mesela yeşil kart uygulamasında olduğu gibi. Herkes yeşil karta yöneldi. Çok teşekkürler. Bir toparlarsanız.

Çiğdem TALASDOĞAN

Çalışan çocuklarımızın % 70-80'i de okula giden çocuklar. Ve belli mahallelerdeki çocuklar.

Mustafa GÜNDÜZ

Çalışıyor ve okula gidiyor. Çalışanların sosyal yaşamın olağan akışına uyumda, çalışan çocukların, sokakta çalışan çocukların uyumda aslında çok bir problemleri yok. Ailevi nedenler ya da kendilerine rol model olarak alıp sokağa çıkabiliyorlar.

Murat KOÇAK

İstanbul'da "sokak çocukları" olarak görülen iki grup vardır: sokakta çalıştırılan çocuklar ve madde bağımlısı olan çocuklar. Bu çocukların çoğunlukla anne-babaları ve barınacakları evleri var. Evi olmayanlar sosyal hizmetlerin yurtlarında kalıyorlar. Bununla birlikte, bu çocuklar vakitlerinin büyük kısmını sokakta geçiriyorlar. Bazı geceler sokakta bazı geceler kendi barındıkları yuvalarında kalabiliyorlar. 1990'lı ve daha önceki yıllarda görülen, barınacak yeri olmadığı için sokakta barınan kimsesiz çocuklara artık rastlamıyoruz.

Gaziantep uygulaması, özellikle madde bağımlısı çocukların tedavi ve rehabilitasyonlarında bir model olarak umut vaat ediyor. Diğer bölgelerde de farklı modeller geliştirilebilir, hatta yapılacak ihtiyaç analizleri rehberliğinde

geliştirilmelidir de diyebiliriz. Sözgelimi, İstanbul'da yapmış olduğumuz ihtiyaç analizini de göz önünde bulundurarak Üsküdar Belediyesi ve akademisyenlerle birlikte farklı bir model geliştirdik: gündüz hizmet veren bir rehberlik ve danışmanlık merkezinde-yakında hizmete açılıyor-çocuklar ve ailelerine birlikte hizmet verilecek. Çocuklar bir yandan eğitimlerine devam ettirilirken diğer yandan ihtiyaç duydukları psikolojik desteği de, çeşitli sosyal etkinlikler ve uzman psikologlar yardımıyla alabilecekler. Bu modellerin desteklenerek geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekiyor. Bununla birlikte, ceza ve tutukevlerindeki çocukları da düşünmemiz gerekiyor. Türk Ceza Kanununda "yüksek güvenlikli tedavi merkezleri" açılması öngörülüyor. Ancak, bu merkezlerin açılması bu zamana kadar mümkün olmamıştır.

Murat KOÇAK

İstanbul'da yaptığımız araştırma şunu gösteriyor ki, cinsel istismar mağduru çocukların nakledilebileceği her ne kadar sosyal hizmetlerde kurum varsa da bu çocukların rehabilite edilebildikleri şüphe götürür. Travma yaşamış çocuğun yaşına göre, travmanın çeşidine göre kişiye özel terapiler uygulanması gerekiyor ve bu terapileri sıradan psikologlar yapamıyor. Travma terapileri konusunda uzmanlaşmış çocuk psikologları ve klinik psikologları, maalesef ülkemizde çok az sayıda bulunmaktadır. Bu uzman personel de ancak yurt dışında eğitim alabilmektedirler. Üniversitelerimizde bu alanda uzmanlık eğitimlerinin verilmesi ve travma terapileri konusunda uzmanlaşmış çocuk psikoloğu ve klinik psikologlarının sayısının artırılması gerekiyor.

Ersin KARAPAZARLIOĞLU

Çocuğu suça iten faktörlere baktığımızda özellikle aile çok önemli bir faktördür. Şırnak ili için baktığımızda, aile yapısı çocuğu suça veya sokağa iten faktörlerin en önemlisi. Ailelerde çocuk sayısı çok fazla ve yeterli barınma imkanı yok; 2 - 3 odalı 8 – 10 kişinin kaldığı evler var. Bu durum içerisinde çocuğun yeteri kadar fiziki ortamı yok. Bunun yanında aile ve özellikle babanın gözünde çocuğun değeri çok fazla değil. Çocukları da iki gruba ayırmak lazım; kız ve erkek diye. Kız çocukları biraz daha kötü durumda; onlar ikinci sınıf çocuk konumunda. Bu şartlar altında çocuğu eve bağlayan bir bağ yok veya yetersiz; bilgisayar, internet, televizyon gibi vakit geçirebileceği imkanların yetersizliği. Bu yüzden özellikle erkek çocukları vakitlerini dışarıda geçirmek zorundalar. Dış ortam daha cazip ve imkanları daha fazla. Burada imkandan kastettiğimiz oyun alanı, park, bahçe, spor tesisleri değil, sadece dışarıdaki arkadaş ortamı. Şırnak ilinde çocuğun dış ortamda sosyal ve sportif olarak eğlenebileceği ve kendini geliştirebileceği tesisler yok denecek kadar azdır. Bu durumda olan çocuk dış ortamdaki kötü faktörlere tamamen açık hale gelmektedir. Bu durumdaki çocuk illegal grupların kullanabileceği bir çocuk durumundadır ve nitekim de kullanılmaktadır.

Özkan YILDIZ

Sokakta bulunan çocukların tamamına yakını erkektir. Kız çocuklarının sokağa bırakılmaması geleneksel cinsiyet rolleriyle açıklanabilir. Erkek çocuktur bir şey olmaz algısı geleneksel ataerkil toplumlarda genelde kabul gören bir durumdur. Ancak kız çocuk töre namus ekseninde değerlendirilir. Sokağa bırakılamaz. Kız çocuğunu 15 yaşında evlendirdiğiniz zaman ondan kurtulmuş oluyorsunuz. Nitekim, bulunduğum bölgede erken yaşta evliliklerin çok yaygın olduğunu görebiliriz. Elbette erken yaşta evliliğin de çok yönlü olumsuz sonuçları bulunmaktadır.

Serpil ERTEKİN

Ben bu konuda bir şey eklemek istiyorum. Elbette ki öyledir. Bir insan durduk yerde sizin çocuğunuzla ilgileniyor. Sokakta ya da herhangi bir yerde çalışan çocukla bir yabancı ilgilendiği zaman, (sosyal hizmet uzmanı, akademisyen ya da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından görevliler) aile bundan korkuyor. Çünkü devlet onların gözünde daha farklı bir şey. Özellikle de Doğu'da... Dolayısıyla ailenin, "Çocuğumdan ne istiyor, çocuğuma ne yapacak?" kaygısı var. Demin Şırnak'tan gelen emniyet mensubu arkadaşım güzel bir noktaya getirdi lafı. Çocuklar sokaktalar, diyor Şırnak'ta. Öyleler, çünkü gidebilecekleri bir oyun alanı,

bir park yok. Sosyalleşmelerini gerçekleştirebilecekleri ve enerjilerini boşaltabilecekleri tek yer var: Sokak... Bu bizim konumuzun dışında... Bu olanakları sağlamak, sosyal devletin gereği değil midir? Yalnızca sokaktaki çocuk da değildir bu sosyal olanaklara özlem duyan... Evde anesiyle babasıyla son derece sağlıklı koşullarda büyüyen çocuk da bu olanaklardan yoksundur Doğu'daki pek çok ilde. Ben de çocukluğumda aynı özlemle büyüdüm. Tek şansımız, o dönemlerde sokağın daha güvenli oluşuydu. Üzülerek belirtmeliyim ki çocuklar bugün hâlâ parklardan, spor sahalarından yoksunlar. Olayın o boyutunu bence kaçırıyoruz. Yani yalnız sokaktaki çocuk değil yoksun kalan Şırnak'ta ve Doğu'da.

Mustafa GÜNDÜZ

Belki şöyle değerlendirmek gerekebilir. Yani çocuk çocukluğunu yaşayabilecek olanaklarla ve fırsatlarla ailede ve toplumda karşılaşmış olsa, muhtemeldir ki daha çocukluğunda büyüklerin sorumluluğu altına girmemiş olacak.

Serpil ERTEKİN

Elbette ki öyle, bu yüzden erkenden büyüyorlar o çocuklar. Çocuk olamadan yetişkin oluyorlar.

Serpil ERTEKİN

Zaten biliyorsunuz yasaklandı o tür hizmet sunmak. Biz o çocukların birinden röportaj alalım istedik; yasak, dediler bize. Bir tanesi rehberlik yaparken ondan çekim almak istedi; ona da izin verilmedi. Polis bu işi sıkı takip etmekte yani.

İbrahim MEŞE

Şanlıurfa Çocuk Şube Müdürlüğümüz Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Sosyal Destek Programı (SODES) kapsamında finanse edilen 334.840 TL bütçeli "Gelecek Vadeden Gençler-3" projesini yürütmektedir. Bu proje kapsamında, sokaklarda çalışan, herhangi bir mesleki becerisi olmayan ve risk altında bulunan çocuklara yönelik olarak hazırlanmıştır. Proje kapsamında, 10 Çocuğumuza Oto Tamiri, 10 Çocuğumuza Oto Kaporta Tamiri ve 10 Çocuğumuza da Erkek Kuaförlüğü eğitimi verilmektedir. Ayrıca, 10 Çocuğumuza Halk Oyunları ve 9 Çocuğumuza da Müzik Aletleri dersleri verilmektedir.

Bu projelerde amaç bu çocukların yaşamlarına dokunmak olmalı. Bu projeler tabii ki örnek olması açısından medyaya duyurulmalı, ancak işin reklam kısmı arka planda kalmalıdır. Gerçekten o çocukların yaşamlarına neler katıyoruz konusuna odaklanmanın gerekli olduğunu düşünüyorum.

Mustafa GÜNDÜZ

İbrahim Beyin söylediğini şöyle not edelim;

Sokak çocukları nitelikli iş göremedikleri için buralara geliyorlar. Demek ki bu durum, problemlerin önemli bir kaynağıdır. Çözümüne yönelik ilk adım, onlara meslek edindirme yolunda atılmalı. Yani toplumda kabul görebilecekleri, kendilerini toplumun yürürlükteki kurallarına uygun tanımlayabilecekleri bir birey olabilmeleri için meslek edinmeleri gerekiyor. Çözüm önerilerimizde sokak çocuklarının treatmentı, ıslahı, her neyse topluma yeniden kazandırılması sürecinde onlara meslek edindirilmesinin önemli olduğunu vurgulayacağız. Bunu anladık. Evet, söz almayanlardan devam edelim, lütfen.

İbrahim AKIN

Çok önemli bir şey söylemem lazım. Ben geneldeki idarecilerin konuyla ilgisiyle alakalı bir örnek vermek istiyorum. Bu Urfa olur Antep olur, Erzurum olur. Çünkü bütün illerde bu tip örnekleri gördük. Birde şöyle bir şey var; reklam dedi ya İbrahim Meşe bey, reklam değil buna biz model oluşturma dedik. Biz bugün, 81 ilin belediye başkanını topluyoruz, birbirlerine kendi illerindeki ve ilçelerdeki yaptıkları projeleri anlatıyoruz. Buradaki belediye gelip bana teşekkür ediyor. Ben diyor Avanos belediyesindeki projeyi örnek aldım ve aynısını Bolu'da uyguladım diyor. Yani hani biraz artık birbirimizin yaptığı işlerden faydalanalım. Kamunun STK'dan STK'nın kamudan, ya da belediyelerin birbirlerinden ya da illerin birbirlerinden, projelerinden faydalanmaları gerekir diye düşünüyorum.

Kadir KÖKEN

İsmim Abdülkadir Köken. Siirt Emniyet Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğünde Polis Memuru olarak görev yapıyorum. Şimdi bu olayın bir de terör boyutu var. Siirt bazında konuşuyorum ben. Yaklaşık 600 çocuğumuz var sokakta çalışan. Bunların bir kısmı terör dolayısıyla köylerden gelen ailelerin çocukları. Biz Siirt Emniyet Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü olarak "Sokaktaki İnciler Projesi" adında bir proje yürütüyoruz. SODES kapsamında. Projemizin bu yıl üçüncü yılı. İlk sene 30, ikinci sene 40 çocuğumuzu bu projeye dahil ettik. 2011-2012 Eğitim Öğretim yılında da 40 asıl 10 yedek olmak üzere toplam 50 öğrencimizle "Sokaktaki İnciler Projesi" ni yürütüyoruz. Bu hem sokakta çalışan hem de okuyan başarılı öğrencilerimizle yıl boyunca haftanın 4 günü Kitap okuma, Etüt ve Tüm dersler kitabından okulda görmüş olduğu konuları genel tekrar yaparak anlamadıkları yerlerde yardımcı oluyoruz. Haftanın bir gününde de

20 kişilik İnternet ortamlı Bilişim Salonundan faydalaniyorlar, ayrıca her hafta bu öğrencilerimizle yemek organizasyonu, spor faaliyetleri yapıyoruz. Yıl içerisinde İl içi ve İl dışı gezi yaptırılıyorlar, yıl boyunca da kılık kıyafet, kırtasiye masrafları karşılanıyor. Bu çocuklarımızın aileleriyle de görüşüp zaman zaman aile ziyaretleri yaparak onlarla bir bütün olmaya çalışıyoruz. Bu çocukları sokaklardan Şubemize kazandırırken Çocuk Şube Müdürlüğü ve Milli eğitimdeki rehberlik öğretmenlerimizden de faydalaniyoruz. Başarılı ama sokakta çalışan çocukları özellikle tercih ettik proje için. Şu anda 120 çocuğumuzla halen devam ediyoruz.

Mustafa GÜNDÜZ

Peki, bu çocuklar şimdi okulda olan çocuklar mı?

Kadir KÖKEN

Tabii okulda okuyorlar bunlar. 6-7. sınıftalar. Aynı zamanda bu çocuklar teröre meyilli çocuklar. Teröre meyilli çocuklar olduğu için bir taşla iki kuş vurmuş oluyoruz. Hem sokaktaki çocukları toplamış, topluma kazandırmış oluyoruz, hem de taşı atan çocuklar kavramında onları oradan kurtarmış oluyoruz.

Mustafa GÜNDÜZ

Arkadaşlar, taş atan çocuklar falan diyoruz. Aslında terör olaylarına karışma riski taşıyan çocuklar denilirse, sorunun ciddiyetini de işaret etmiş olabilir miyiz?

Serpil ERTEKİN

Onların içinde olmayan çocuk varsa bence etiketlemeyelim. Bu arada başka bir şey daha söyleyeceğim, bence bu da çok önemli. Ankara'da Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi var. Bileniniz vardır; örneğin Murat Bey biliyordur muhtemelen. Merkezin müdürü Aziz Kaya ile defalarca görüşme yaptım; orada çekimler yaptık. Bir öğlen yemeğini sırasında çekelim dedik çocukları. Çünkü çocuklar sağda solda çalışıyor sokakta, gelip orda yemek yiyorlar. Onları kalabalık hâlde bulabileceğimiz tek saat, öğlen saati. Bu arada sohbet ediyoruz. Bir tanesi diyor ki; Abla diyor arkadaşlarımdan bazıları sokakta çalışmıyor ama burada yemek yemek için sokakta çalışmaya başladılar. Bu çok çarpıcıydı. İşin diğer boyutuna bakalım. Çocuğa bazı olanaklar sunuluyor merkezde. Orada internet var, masa tenisi var, bir sürü olanak var. Oh ne güzel eğlenceli bir dünya deyip oradan yararlanmak için çocuk sokağa meyillleniyor. Yani biz farkına varmadan bunu çok pırıltılı bir şekilde öne çıkarmayalım, derim. Sokaktaki çocuğa ya da çalışan çocuğa verdiğimiz

bir hizmet varsa, onu çok da böyle allayıp pullamadan, herkesin gözünün içine sokmadan yaparsak çok daha iyi olur inancındayım. Diğer çocukları da sokağa çekmeyelim derim.

Mustafa GÜNDÜZ

Söylediklerinizi tabi biz bir kavramsal çerçeveye oturtacağız. Kadir Beyin ne demek istediğini hepimiz aslında anladık. Ben, Kadir Bey'e destek çıkayım. Bir örnek vereyim. 1997'de Mersin'de, iki genç arkadaşımınla birlikte, zorlama göçe konu olan ailelerle ilgili bir çalışma yapmıştık. Orada gördüğümüz şey şuydu; bazı aileler, maruz kaldıklarını düşündükleri duruma tepki gösterecek çocuklar yetiştirmeyi hedeflemişlerdi. Çok kaba ve kestirme yoldan söylüyorum. Adam, kendi grubu içerisindeki statüsünü, saygınlığını adeta oğlunun dağa çıkmasına bağlamıştı. Bunları da unutmayalım.

Başka bir yerden gelmiş. Söylediği şu: Hocam diyor, "adam var ya böyle horozlanarak geziyor, ama onda şu kadar yürek yok. Bunun bir oğlu vardı, dağa çıktığından buyana bunun yürüyüşü değişti ve milleti haraca bağladı." Şimdi, bazı toplumsal olaylarda aitik hissine dayalı eylemler öne çıkarılabilir. Büyük şehirlere zorla göç etmiş olan ailelerin bazıları, arzu ettikleri meşru konumu, çocuklarının o çevreyi etkileyen eylemlerine dayandırmış görünüyorlar. Yani, sokakta ne kadar çok taş atmışsa bir çocuk ve onun ailesi, akşam o mahalleye gelindiğinde, onun babası ve annesi daha da bir gururlanabiliyor. Bu yanlış da olsa doğru da olsa böyledir.

Hiç söz almayanlar lütfen. Murat Bey, iki dakika da toparlayın lütfen.

Murat KOÇAK

Ben bu 3. Konunun başlıklarının hepsini çocuk istismarı kavramı içerisinde ele alabileceğimizi düşünüyorum. 18-19 Kasım'da Dünya Çocuk İstismarının Önlenme Günü vesilesiyle İstanbul'da bir sempozyum düzenledik. Çocuk İstismarının Önlenmesi Sempozyumu. O sempozyumun sonuç bildirgesini internet üzerinden yayınladık.

Mustafa GÜNDÜZ

Getirdin mi? Hemen çıktı alabiliriz. Evet, çok güzel.

Murat KOÇAK

Bu çalıştayda bahse konu sonuç bildirgesini destekleme kararı çıkartılırsa uygun olacağını düşünüyorum. Bu çalıştayda yer alan ve kamuoyunda "taş atan çocuklar" olarak bilinen konu da esas itibarıyla istismara giriyor. Genç yaşta "gerillasın" diyerek dağda savaştırılmak zorunda bırakılan çocuklar da bu kapsamda ele alınmalıdır. Çalıştayın diğer bir konusu "sokakta çalıştırılan çocuklar" sorunu da aynı şekilde çocuk istismarının bir başka yüzüdür. Dolayısıyla "çocuk istismarı" kavramı üzerinden meseleye yaklaşırsak, problemin özünü de kavramış olacağız. Çocuk istismarı, çocuğun fiziki ve ruhsal gelişimini ciddi manada etkileyen kötü muamelelerin yetişkinler tarafından yapılmasıdır. Çocuğun suç örgütleri tarafından veya ailesi tarafından kul-

lanılarak zarara uğratılması da istismara girer. Çocuk istismarı, ayrıca, sokak çocuğu üretir. Özellikle evde ailesi tarafından istismar edilen, yani cinsel, duygusal veya fiziki şiddet gören veya ihmal edilen çocuk sokağa kaçır. Bu durum bizim bugün ele aldığımız problemlerin oluşmasına yol açar.

Mustafa GÜNDÜZ

Murat Bey, o zaman şöyle bir tehlike bizi bekler; diğer grupların da diyeceklerini dikkate almak zorunda olduğumuz için ayrıntıya giremeyiz. Tam tersine, tanımlama konusunda bir çıkış bulabilirsek, sizin yine çocuk istismarı ya da benzeri başka bir kavram çatısı altında başlıkları işleyebilirsek, sanırım sorunu belirleme ve çözüm önerisinde daha kolay hareket edebiliriz.

Serpil ERTEKİN

Bir de bu çocukların eğitim sorunlarına değinebiliriz. Sokakta çalışan çocukların diyebilirim ki tamamı eğitime karşı duyarsız ve ilgisiz. Çünkü ailede anne, baba, amca, dayı, ağabey gibi okumuş rol modeller yok. Okuyup da bir yerlere gelmiş insanlar yok. Dolayısıyla okumak, onlar için çok da önemli bir şey değildir. Hani okuyacağım da ne olacak mantığıyla bakıyorlar. Bir de sosyal hizmetlerdeki arkadaşarımdan öğrendiğim bir şey var; çok ilginç gelmişti bana. Bu çocuklar, ileride eğitim yoluyla bir yere gelmek istemiyorlar. Olmak istedikleri ne biliyor musunuz? En büyük idealleri; pavyon fedaisi, bir lokantada şef garson, ya da garson olmakmış. Hani karnını doyurabileceği bir yer. Bu tarz idealleri var. Tutup da işte öğretmen olacağım, avukat olacağım gibi bir idealleri yok ne yazık ki.

Mustafa GÜNDÜZ

Çiğdem Hanım konuştu. Evet, sosyolog arkadaşlar sizi dinleyeceğiz.

Süreyya AYDIN

Adım Süreyya Aydın. Sağlık Bakanlığı Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı'nda sosyolog olarak çalışıyorum. Çocuk istismarı ile ilgili çalışıyorum özellikle. Sokak çocuklarıyla ilgili konuyu iki kısımda değerlendirebiliriz diye düşünüyorum. Bir sokakta yaşayan çocuklarla ilgili, birde bunların hani sokağa itilmesini önlemeyle ilgili. Öncelikle önlem konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Mesela çocuğun sokağa itilmesi aileden kaynaklanıyorsa ya da ekonomik durumdan kaynaklanıyorsa buna yönelik tedbirler alınmalıdır.

Mustafa GÜNDÜZ

Süreyya Hanım, tek tek baştan söylersen, sanırım daha yararlı olacak.

Süreyya AYDIN

Öncelikler ben önleme çalışmalarına ağırlık verilmesini düşünüyorum. Çocuktan ve aileden kaynaklanan. Bunlarla ilgili dediğim gibi aileden kaynaklanıyorsa mesela çocuğunu ekonomik nedenlerden dolayı özellikle istismar eden (ekonomik istismar diyoruz biz buna), buna yönelik mesela tedbirler alabiliriz. Bunun dışında ben daha çok çocuk istismarı ile ilgili çalıştığım için buna yönelik tedbirleri söyleyebilirim açıkçası. Özellikle sokakta yaşayan çocukları sokağa en fazla iten neden ekonomik sıkıntılar olduğu için, ekonomik istismarın önlenmesine yönelik tedbirler alınması gerektiğini düşünüyorum.

Mustafa GÜNDÜZ

Özkan Bey, Murat Bey, sokağa düşen çocukların önemli bir bölümünün ekonomik yetersizlikler içerisinde bulunduğunu ayrı başlıkta ele almayı not edelim, lütfen.

Özge YAVUZ

Ben Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda Uzman Yrd. olarak işe yeni başladım. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü mezunuyum. Ben de yine önlemeyle ilgili sosyolojik olarak bir kaç şey söyleyeceğim. Biz toplum olarak bu çocuklara bir etiketleme yapıyoruz. Şu anda konuşurken dahi onlara nasıl yaklaşacağımız konusunda çekincelerimiz var. Toplumda da durum böyle maalesef. İnsanlar sokakta yaşayan her çocuğu suçlu olarak görmekte ve onlara karşı bir korku taşımakta. Mesela yanımıza yaklaştıklarında çantamızı çekiyoruz, kendimizce bir güvenlik önlemi alı-

yoruz. Ya da yanlarından geçerken, bali çekiyordur diye derhal yanlarından uzaklaşıyoruz. Bu bizde toplum olarak bir korku yaratıyor. Diğer taraftan sokak çocukları açısından baktığımızda da, o çocukların sokakta suç mağduru olma tehlikeleriyle karşı karşıya olduklarını görmekteyiz. Bu noktada biz millet olarak ne yapacağımız nasıl davranacağımızı bilemiyoruz. Onlara para verdiğimizde ya da onlardan bir şey aldığımızda aslında biz onlara iyilik mi yapıyoruz kötülük mü bilemiyoruz. Toplum olarak nasıl davranacağımızı bilmiyoruz. Ya da çocukların yardım isteyebileceği konuda onları ne kadar bilgilendirebiliyoruz? Biz ne kadar bilgiliyiz? Yani biz onlara ne kadar ulaşabiliyoruz?

Mustafa GÜNDÜZ

Arkadaşlar, Özge Hanım, şöyle bir soru atıyor ortaya; bu çocuklar öyle ya da böyle suç işlemiş olduklarında dahi, bunlar suç konusu mu, eylemcisi mi, suçu yaratan mı, yoksa suç ortamının mağdurları mı? Yani suç işlemeyen nasıl sokakta ayakta, hayatta kalacaklar sorusuna cevap aramamızı.

Özge YAVUZ

Medyada algıların toplum bazında değiştirilmesi gerektiği düşüncesindeyim. O çocukların gerçekten yardıma ihtiyaç duyduğu bilinmeli. Sokakta, hayatta kalabilmeleri için, suça sürüklenmeden ya da suç mağduru olmadan nasıl ya da nereden yardım isteyebilirler? Biz bunları gördüğümüzde mesela nereye gideceğiz ya da nereye bildireceğiz? Ben mesela kendim vatandaş olarak ne yapacağımı bilmiyorum açıkçası.

Mustafa GÜNDÜZ

Dikkat çekici olması için şöyle bir soru soralım: Biz mi kendimizi sokak çocuklarından koruyacağız, yoksa toplum mu sokak çocuklarını bizden koruyacak? Yani, kim kimi kimden koruyacak. Kim, kimden korkuyor. Sokak çocuklarını bu duruma düşüren yaratıcı unsura bakalım. Sokak çocukları dediğimiz kategoriyi veya kesimi bu duruma düşüren koşullar ve o koşullara yol açan toplum mu korkacak, yoksa sokak çocukları mı bu toplumdan korkacak. Yani, böyle bir toplumda dünyaya gelmemiş olsalardı, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı böyle olmayan bir toplumda dünyaya gelmiş olsalardı, acaba yine sokak çocuğu olacaklar mıydı? Aslında toplum olarak onları etiketlemişiz ve şimdi de korkuyoruz, diyebiliriz.

Serpil ERTEKİN

Elbette ki olmayacaklardı sayın hocam. Yani o çocukların koşulları öyle olmasaydı, hiç kimse kendi tercih edip de iyi bir eğitim aldıktan sonra sokakta yaşamayı tercih etmezdi diye düşünüyorum.

Mustafa GÜNDÜZ

Ama cevaplarını şimdi tartışmasak bile, biz böyle açık sorular soralım, diye düşünüyorum.

Serpil ERTEKİN

Özge Hanım'ın söylediği bir şey vardı; yetişkin mi olalım olmayalım mı ya da güçlü kuvvetli olalım mı olmayalım mı? Erkekler, kadınlar yanlarından geçen sokak çocuğuna karşı şöyle bir temkinli çantasına sarılıyor, ya da kendi çocuğunu sokak çocuğunun yönünden alıp diğer yanına geçiriyor.

Ali AŞÇI

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Adıyaman Erkek Yetiştirme Yurdu'nda öğretmen olarak çalışmaktayım. Bu çocuklara karşı toplumun önyargılı davrandığını, insanların onlardan çekindiğini hepimiz biliriz. Bu durum onları bizden daha fazla uzaklaştırmakta, kendilerini terk edilmiş, horlanmış hisseden bu çocuklar suça meyilli hale geliyorlar; hatta suç şebekelerinin eline düşebiliyorlar. Onları sokaktan çekip alacak radikal bazı kararlar alınmalıdır. Bu çocuklar sokakta bulununca veya bir suça karışınca genellikle bizim kurumlarda kalan, devletin koruması altında bulunan çocuklarımızın yanına konulur.

Mustafa GÜNDÜZ

Bir saniye bir adlandırma daha çıktı karşımıza. Suça karışmış çocuklar mı diyoruz, adı bu mu?

Ali AŞÇI

Şimdi size biraz bizim çocuklarımızdan (devletin koruması altında bulunan) bahsetmek istiyorum. Bu çocuklar, 0-6, 7-12, 13-18 yaş kategorilerine göre kuruluşlarımızda kalmaktadırlar. Devlet onların bütün ihtiyaçlarını karşılıyor. 18 yaşından sonra da onları işe alıyor. Sokak çocuğu dediğimiz- aslında ben de kullanmak istemiyorum o kelimeyi- çocukları savcılık kararıyla polis arkadaşlar getiriyorlar biz de onları bizim çocuklarımızın yanına alıyoruz. Bu çocuklar, bizim kuruluşlardan kaçıp gidiyorlar. Bu çocuklar, bizim kuruluşlarımızdaki sürekli kalan yani koruma altındaki çocuklar için her yönden risk teşkil ediyor diye düşünüyorum. Çocuklarımıza kötü alışkanlıklar kazandırıyor, yurttan kaçmayı öğretiyorlar. Özellikle suça karışanlar, daha tehlike büyük tehlike arz edebiliyor.

Mustafa GÜNDÜZ

Murat Bey, sizin raporunuzda da var; "Önleyici Yasal Tedbirlerinin Yetersizliği" başlığını da not edelim, lütfen. Evet, buyurun.

Ali AŞÇI

Ayrıca hocam bizde ister yuva olsun ister yurt olsun, 12 yaşına kadar yuvada kalıyor. 18 yaşına kadar 13-18 arası yurttan kalıyorlar. Oradaki çocukların belli bir düzeni var, iyi ya da kötü. Yani onlar devletin koruması altına girmiş, Yani bir şekilde ailesinden uzak kalmış, ailesinin maddi durumu kötü veya anne-baba ayrılmış, bir şekilde istismara uğramış çocuk. Sokaktan getirilen çocuklar bunlara uyum sağlayamıyor. Örneğin: Ben Urfa'da çalışırken çocuk yuvasında, 9 yaşında bir çocuk suç işlemişti. Kız birini bıçaklamış ve suçlu konumunda. Ve bizim yuvaya getirildi. Diğer çocuklar, çekiniyordu ondan.

Mustafa GÜNDÜZ

Şimdi bir kategori daha ortaya çıkıyor. Arkadaşımız devam etsin onu da söyleyelim. Biz hep sokak çocuklarının ailesinin durumu dedik, onun okula gidip gitmemesi, çalışması, çalışmaması dedik ama bir de sokakta yaşayan kimsesizler var. Bunları niye düşünmedik.

Çiğdem TALASDOĞAN

Kimsesizler sokakta çok fazla kalmıyorlar. Sosyal Hizmetler onu zaten kendi bünyesine alıyor.

Ali AŞÇI

Bunlara ayrı bir birim kurulmalı, bu çocuklar rehabilite edilerek topluma kazandırılmalıdır. Büyük şehirlerimizde bulunan ilk adım evleri yaygınlaştırılmalı. Ya da bu çocuklar hiç vakit kaybedilmeden bu kuruluşlara yönlendirilmeli. Sonuç alınıncaya kadar bu çocuklar rehabilite edilmelidir. Bizim kurumlarda tutma, onları kısa zamanda düzeltme imkânımız yok.

Murat KOÇAK

Çocukların ayrı kategorilere ayrılıp ayrı merkezlerde olması lazımken aynı yerlerde aynı programları alıyorlar, dolayısıyla rehabilitasyon olmuyor.

Ali AŞÇI

Zaten kalmıyor çocuklar orada, polisle getiriliyorlar, savcılık kararıyla, çocuk zaten en fazla 1 gün kalıyor. Ve hiçbir faydası olmuyor bizim kurumun o çocuklara.

Murat KOÇAK:

Açık kapı sistemi dedikleri bir sistem var. Zorla tutmak mümkün değil, ben dışarı çıkmak istiyorum dediği zaman izin vermek zorundalar.

Ali AŞÇI

Aynı zamanda biz yıllarca emek vermişiz o yurttaki ya da yuvadaki çocuklara onların davranışlarını da olumsuz yönde etkiliyorlar. Suç işlerken yakalanmış, sokakta yaşıyor veya başka bir yerden gelmiş, bu tür çocuklar savcılık kararıyla geçici olarak geliyor bizim kuruluşlara.

İbrahim MEŞE

Şimdi bir şey vurgulamak istiyorum. Sosyal hizmetlere teslim edilen çocuklar, savcılık kararıyla oraya teslim ettiğimiz çocuklar ertesi gün oradan çıkacak diye bir şey yok. Sosyal hizmetler güvenlik görevlisi kamera sistemi çevre güvenlik sistemiyle bu çocukların oradan çıkmaması için gerekli tedbirleri almak durumunda. Öbür türlü zaten sosyal hizmetlere bağlı bir kurumun anlamı olmaz. Yani savcılık kanalıyla oraya vereceğimiz çocuk bir gün sonra oradan kaçıyor, o kurumların da fiziki şartlarının iyileştirilmesi gerekiyor. Tedbirler alındığı zaman yurttan kaçmalar önlenabiliyor. Ama bu argüman işte açık kapı sistemi, çocuğu burada zorla tutamayız, Yani artık o çocuğun anne-babası devlet oluyor. Çocuğun adliye kararıyla savcılığa verildikten sonra artık çocuğun evi orası. Orada onun kaçmaması için gerekli tedbirler alınmalı ve kaçmaması sağlanmalıdır.

Mustafa GÜNDÜZ

Yani, yasal olarak da böyle bir şey var zaten. Ben de öyle biliyorum. Ali Bey herhalde başka bir şey söyleyecek.

Ali AŞÇI

Koruma kararı altına alınan çocuklar bir şekilde orada tutuluyor zaten. Yani

onlarla sürekli ilgileniyoruz, okullarıyla, yurttaki, yuvadaki durumlarıyla ilgileniyoruz. Bu geçici olarak getirilen çocuklardan bahsediyorum. Yani sokakta bulunmuş çocuklardan. Korumuz da o zaten, sokak çocukları. Çünkü bunlar ya bir suç işlerken ya kalanmış ya sokakta polis rastlamış. Yanında kimliği yok, ailesi yok, ailesinin yanında kalmıyor, sokakta yaşıyor veya başka bir yerden gelmiş. Yani bu tür çocuklar savcılık kararıyla geçici olarak geliyor bizim kuruluşlara, misafir olarak ve tutma yetkiniz yok, yani yasal olarak.

İbrahim MEŞE

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine bağlı kurumlara teslim edilen bir çocuk hakkında Çocuk Koruma Kanununa göre 5 gün içerisinde bir sosyal inceleme raporu hazırlanarak, gerekmesi durumunda Çocuk mahkemesinden 1 aylık geçici koruma kararı alınıyor. Daha sonra yapılan detaylı inceleme sonucunda bu çocukla ilgili olarak Çocuk Koruma Kanununda öngörülen bakım, barınma, sağlık, eğitim ya da danışmanlık tedbirlerinden birine başvurulup vurulmayacağına Çocuk mahkemesi karar vermektedir.

Yani kurumlara teslim edilen bir çocuğun hemen bırakılması gibi bir durum söz konusu değil. Bu durumun bir istisnası şu olabilir: Kayıp olarak aranan bir çocuğun ailesine ulaşamadığınız takdirde o çocuk ailesi gelip teslim alıncaya kadar 1-2 gün o kurumda kalabiliyor.

Öte yandan, eğer kolluk olarak korunmaya muhtaç bir çocuğu tespit ettiğimiz anda eğer beklemek çocuğun aleyhine olacaksa çocuğu Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı bir kuruma teslim edebiliyoruz. Yukarıda bahsettiğim gibi 5 gün içerisinde bir sosyal inceleme raporu hazırlanarak, 1 aylık geçici koruma

kararı alınmakta ve detaylı inceleme sonucunda sürekli bir tedbir kararına başvurulup vurulmayacağına Çocuk mahkemesi karar vermektedir.

Dolayısıyla o kurumlara teslim edilen çocuklar arasında böyle bir ayırım ne kadar isabetli olur onu da tartışmamız gerekiyor.

Mustafa GÜNDÜZ

Peki, Çiğdem Hanım, kısa bir şey söyleyecektiniz.

Çiğdem TALASDOĞAN

Aslında iki hocam da doğru söylüyor. Bize getirilen çocuklar genellikle gece saatlerinde sokakta tek başına bulunan çocuklar olup, belli bir süreliğine getirilip sabah ailesi tarafından gelip teslim alınan çocuklar oluyor. Böyle bir durumda da sosyal hizmetlerde çalışan hiçbir personel, çocuğa sen burada kalacaksın şeklinde bir zorlama yapamıyorlar. Çünkü bu mümkün değil.

Mustafa GÜNDÜZ

Çok özel örnek oldu, onu geçelim.

İnci ÖZKAN

Asayiş Dairesi Başkanlığı Çocuk Şube Müdürlüğünde komiser yardımcısıyım. Aynı zamanda psikolojik danışmanım. Bugüne kadarki çalıştaylarda, sempozyumlarda sokakta çalışan çocuklarla ilgili pek çok konular dinledim. Bununla ilgili önleyici faaliyetlerle ilgili pek çok konular ortaya atıldı. Ayrıca sokakta çalışmaya sürüklenen çocuklarımızın suç işledikten sonrada yapılması gerekenlerle ilgili bir takım tedbirlerin alınması gerektiğini düşünüyorum, yani bununla ilgili projeler üretildi ki biz emniyet olarak her ilimizde benzer veya farklı olmak üzere pek çok projemiz var. Asayiş Dairesi Başkanlığı olarak suça sürüklenen ve risk altında korunmaya ihtiyacı olan çocuklar için

Umut Yıldızı Projesini yürütmekteyiz. Proje ülke kapsamında tüm illerimizde risk altında bulunan ve suça eğilimli davranış gösteren 16-18 yaş arası çocuklara yönelik hazırlanmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı / Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı / Emniyet Genel Müdürlüğü, STK / Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği yetkililerince 13.05.2009 tarihinde bir protokol imzalanarak yürürlüğe girmiş ve proje kapsamında çalışmalara başlanmıştır.

Ülke genelinde 10.175 çocuk tespit edilmiş,

2.358' i mesleki beceri edindirme kursunu bitirerek sertifikalarını almış,

599' u işe yerleştirilmiş,

1.205'i de eğitimlerine halen devam etmektedir.

Mesela 16-18 yaşındaki suça sürüklenen çocuklarımıza işte kuaförlük olsun çeşitli mesleki alanlarda sertifika vererek, her yıl eğitimler düzenleyip her yıl yeniden hayata yaşama kazandırıyoruz.

Aynı şekilde Asayiş Dairesi Başkanlığı olarak yürüttüğümüz bir diğer proje de;

Güvenli Okul / Güvenli Eğitim Projesi

Çocuklarımızın güven içerisinde öğrenimlerini sürdürmesi ve eğitimi olumsuz etkileyen şiddet içerikli olayların önlenmesi amacıyla, 20 Eylül 2007 tarihinde Bakanlığımız ve Millî Eğitim Bakanlığı arasında imza edilen Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu-Önleyici Tedbirlerin Artırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolü ile proje uygulamaya konulmuştur.

2009-2010 Eğitim Öğretim döneminde, Okul yönetimlerinin irtibat kurabileceği ve güvenlik sorunlarını paylaşabileceği 13.982 irtibat görevlisi belirlenmiştir.

2010-2011 Eğitim Öğretim döneminde, Okul yönetimlerinin irtibat kurabileceği ve güvenlik sorunlarını paylaşabileceği 14.751 irtibat görevlisi belirlenmiştir.

Proje kapsamında 2009-2010 Eğitim Öğretim Döneminde;

- 103.18 servis taşıtı,
- 56.167 internet kafe / diğer umuma açık yerler denetlenmiştir.

Proje kapsamında 2010-2011 Eğitim Öğretim Döneminde;

- 106.499 servis taşıtı,
- 95.126 internet kafe / diğer umuma açık yerler denetlenmiştir.

Proje uygulamaya başlandığından bugüne kadar okullarımız ve çevresinde meydana gelen asayiş olaylarında önemli bir azalma meydana gelmiştir.

Mustafa GÜNDÜZ

İnci Hanım diyor ki, biz önleyici tedbirlerle birlikte suça sürüklenen çocukların geleceğine yönelik çeşitli tedbirler de alıyoruz.

İnci ÖZKAN

Bunun dışında illerimizin de kendilerinin uyguladığı pek çok projeler bulunmaktadır. Ama, bunu sadece emniyet olarak değil de mesela çeşitli Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı, Emniyet, Millî Eğitim Bakanlığı olsun bütün ilgili bakanlıklar birleşip daha etkin proje, faaliyet üretmelidir. Bu projeler sayesinde örneğin, Ankara'dan 20-30 çocuğumuz yerine daha fazla çocuğumuzun tekrar hayata kazandırılması için daha geniş çaplı projelerin üretilebileceği düşüncesindeyim. Suça sürükledikten sonrasını da düşünmemiz gerektiğini, çok iyi bir şekilde projeleri geliştirmemiz gerektiğini düşünüyorum

Mustafa GÜNDÜZ

Çok haklısınız, bir kere yani etiketlendiler diye ortada bırakılmamalılar.

İnci ÖZKAN

Tabi mesela hırsız, bu hırsız çocuk okula gitse arkadaşları önyargılı olacak ama bu şekilde kendisi de okula gitmek istemeyecek, daha çok sokakta kalmak isteyecek. Onun yerine hani meslek edindirme sertifikaları veriyoruz, biz elimizden geldiğince ama daha geniş kapsamlı projeler üretilebileceğini de düşünüyorum.

Öner ERGENÇ

Tabi çok güzel konuların tartışıldığını görmekten önce çok memnun olduğumu ifade edeyim. Komisyon olarak 2004'te başlayıp 2005'te bitirdiğimiz bir çalışmanın raporu şu elimdeki rapor. Orada bu konuyla alakalı bir model geliştirmiştik. Daha sonra Sayın Başbakan, 5 tane bakanı, ilgili Devlet Bakanlığı; Millî Eğitim, Sağlık, İçişleri, bir bakan daha vardı, bunları görevlendirdi. Bunlar bir araya geldiler, bizim bu modelimiz üzerinde çalışmak suretiyle bir hizmet modeli geliştirildi ve bu, hükümetin bu konudaki politikasını ortaya koyan bir model oldu. Burada deminden beri tartışılan konu da, mesela, sokaktaki bir çocuğu ne yapıyoruz? Öncelikle valiliklerde bir çocuk koordinasyon merkezi kuruluyor. Kurulması gerekiyor

daha doğrusu. Yani bu koordinasyon merkezinin içerisinde konuyla ilgili tüm birimlerin, resmi kurumların, bakanlık temsilcileri var. Yani Milli Eğitimin var, İçişlerinin var, Adalet Bakanlığının var, vs. Bu koordinasyon merkezine bağlı olarak mobil ekipler oluşturuluyor. Yani bunlar sokaklarda dolaşıyor, ben bunlarla birlikte gece sabahlara kadar bilfiil çalıştım ve çocuk topladım. Dolayısıyla sokaktan alınan çocuk, ister yaşıyor olsun ister çalışıyor olsun. Bu çalışma İstanbul'da yapıldı. Antalya'da yapıldı, Gaziantep'te yapıldı.

İbrahim MEŞE

Bahsettiğiniz konuyla ilgili olarak Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesi: 2011-2015 Merkezde hazırlanarak 81 İl valiliğine gönderildi. Bu belgeye göre, valilik bünyesinde tam zamanlı bir müdürü olan Çocuk Koordinasyon merkezinin kurulmasını öngörüyoruz.

Öner ERGENÇ

Dokuz merkez açılmış ama nitelik bakımından, Ankara'da Çubuk tarafında bir ıslah evi var, sadece onda bu fonksiyonları ifade edebilecek bir yapı gördüm. Onun dışında çocuk eğitim evleri açılmalı.

Özkan YILDIZ

Çocuklarla alakalı bir başka sorun da ıslah ve infaz sisteminde yaşanmaktadır. Çocuk veya ergenlerin tutulduğu kapalı cezaevlerinde bir iki araştırma yaptım. Bu araştırmalarda çocukları cezaevine iten sebepler ayrıntılı olarak ortaya konuldu. Aile destek sisteminde yaşanan çözümler suç üreten sosyal çevre, madde bağımlılığı şiddet iç içe geçen süreçler. Elbette bu tarz sorunlu süreçlerin anlaşılması gerekiyor. Dolayısıyla tutuklanan hüküm giyen her bir çocuğun hayat hikâyesi ve travması farklı oluyor. Buradan başlamak gerekiyor. Kurumda tutulan çocukların yargılanma sürecinden salıverilmeye kadar geçen sürecin çocuğun yüksek yararını gözetecek rehabilitasyon çalışmalarıyla geçirmesi önem arz ediyor. Örneğin eğitim evlerinin yaygınlaştırılması tutukluluk sürelerinin minimize edilmesi vb. çalışmalara hız verilmesi gerekiyor. Meslek edindirme projeleri ve psiko-sosyal çalışmaların da bir o kadar önemli olduğunu söylemeliyiz.

Öner ERGENÇ

Orada tutmak, onları bırakın ıslah etmeyi, onlar birbirlerini teşvik ediyorlar, birbirlerini eğitmiş oluyorlar.

Özkan YILDIZ

Özellikle cezaevinde tutulan çocukların, cezaevinden çıktıktan sonra eğitim ve meslek edindirme noktasında çok

büyük eksiklikler olduğunu gözlemliyorum. Aslında biz devlet olarak sosyal hizmetlere hakikaten çok ciddi kaynaklar arıyoruz. Ama bu kaynakları verimli olarak kullanmıyoruz. Sosyal hizmetler alanı biraz gönüllüğü gerektiriyor. 8-5 mesaisiyle bu işlerin çözülmediğini biz gördük.

Mustafa GÜNDÜZ

Arkadaşlar, Özkan Beyin söylediğinden şöyle bir sonuç çıkarabiliyor muyuz: Sokakta çalışan ya da yaşayan çocuklarla ilgili yürürlükteki mevzuatın birbirleriyle ilişkilendirilmesi gerekiyor. Yani, Adalet Bakanlığı, Ceza Yasaları, Sosyal Hizmetler, Yerel Yönetimler vb. alanlarda yürürlükteki mevzuatın eş güdümlenerek, tek çatı altında toplanabilmesi gerekir. Sağ olsun İbrahim Bey, bizim konuştuklarımızı çok güzel not ediyor, yansın görüyorum. Tekrar oraya döneceğiz çünkü.

Çiğdem TALASDOĞAN

Biz Adıyaman çocuk ve gençlik merkezinde sizin söylediğiniz şekilde 2008 yılından beri çalışıyorum orada, mobil ekip çalışmamız var. Düzenli olarak yaptığımız, her gün çıktığımız. Adıyaman'da Sokak çocuğu, sokakta yaşayan çocuk olmadığı için ilk başta o tespitlerimizi yaptık tabi ki. Gece sokak çalışmalarımız oldu. Boş binaları kontrol ettik, çocukların yaşayabileceği yerleri kontrol ettik, bu anlamda sokakta yaşayan çocuk bulamadık Adıyaman'da ama sokakta çalıştırılan çocuk bulduk. Çalışan çocukları tespit ediyoruz, ikna etmeye çalışıyoruz, ikna edip merkezimize yönlendirmeye çalışıyoruz. Getirebildiğimizi kendimizle getiriyoruz merkezimize, ama ondan sonra neler yapabiliriz, bir yerde tıkanıyoruz. Yani öteye gidemiyoruz. Bu çocukları dışarıdan ne yapıpta tamamen alabiliriz. Az önce de söyledim ben, gizli yardımlar yapıyoruz ama bu yardımlar çocukları sokaktan almaya yetecek yardımlar değil. Bu çocukların belli bir ekonomik desteğe ihtiyacı var. Ancak o şekilde sokaktan alınabileceğini düşünüyoruz biz. Kalıcı çözümler bulamıyoruz.

Öner ERGENÇ

Konuyla alakalı çalışmaları yaparken şunu gördük; Sağlık Bakanlığı'nın tedavi mevzuatına göre, hasta olan bir kişi ancak kendi rızasıyla tedavi edilebiliyor. Dolayısıyla madde bağımlılığı tedavisini Sağlık Bakanlığı bu kapsamda görüyor. Ben o zaman dedim ki, bu çocuklar her ne kadar bağımlıysa da bu bağımlılık bir hastalıktır. Yani buna mutlaka kendi rızaları dışında bir tedavi imkanı getirecek bir mevzuatı oluşturmalıyız. Hatta aklıma çok uç bir şey geldi, dedim ki; madde kullanımı ve bağımlılığı adeta bulaşıcı bir hastalık gibidir, yani işte bir çocuk diğerine bulaştırıyor,

öbürü öbürüne taşıyor. Dolayısıyla bulaşıcı hastalıklar konusunda nasıl ki rızaya bakmaksızın karantinaya varabilecek kadar tedbirler alabiliyorsak, bunları da bu bağlamda görüp ona göre tedbir almak gerekir. Ama gönüllü olarak tedavi olmak isteyenleri ayrı bir yerde, olmak istemeyenleri ayrı bir yerde tutmak lazım. O mevzuat geliştirildi ama hala o merkez oluşturulamadı. Yani benim şahsi kanaatime göre mevzuattan kaynaklanan çok ciddi bir sıkıntımız yok. Eksikliklerimiz var veya mevzuatı güncelleme ihtiyacımız var ama mevzuattan kaynaklanan çok ciddi bir sıkıntımız, bir engelimiz yok. Önemli olan mevzuatı uygulayabilmek, biz bunu uygulayamadık şimdiye kadar. 2004'ten önce bu mevzuatta yoktu. Mesela benim elimde çok detaylı olarak bu mevzuatla alakalı bilgiler var. Bugüne kadar geldiğimiz noktayı da belirleyen veriler var. Fakat kurumlar arasında bir koordinasyon yok. Biraz önce beni Ankara Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden aradılar, işte müdür katılacaktı bir başka yerden il dışında bir toplantıya gitmiş, şimdi bizim elimizdeki veri ayrı, emniyetin elindeki veri ayrı, belediyenin elindeki veri ayrı diyor. Ve aynı alanda üçü de aynı çalışmayı yapıyor. Halbuki belli bir koordinasyon içerisinde götürülebilecek olsa, bunlar olmaz. Mesela sabah açılış oturumunda ben bir şey ifade ettim, o zamanın Diyarbakır Valisi, şimdiki Başbakanlık Müsteşarı Efkan Bey, "biz bir tarama yaptırarak daha önce, 450 civarında çalışan çocuk var Diyarbakır'da" dediği halde, valiliğe ciddi bir sayım yaptırttığımızdan sonra, 16 000 çocuk tespit ettiler. Aile Bakanlığından gelen bir arkadaşla konuştum burada, diyor ki, bizim elimizde 4500 var. Bu değişikendir tabi, o noktada böyle statik olarak durmaz ama on altı binle dört bin çok farklı bir şey. Yani onun için kurumlar arasında bir eşgüdüm, bir koordinasyon, bir birlikte çalışma olsa hem kaynak israfı ortadan kalkar, hem personel israfı ortadan kalkar, dolayısıyla bu konuda daha da iyi yol alabiliriz diye düşünüyorum.

Mustafa GÜNDÜZ

Çok teşekkür ederim. Sona doğru gelelim.15 dakika içinde tamamlayıp, bütün konuşuklarımızı İbrahim Bey aracılığıyla metne döküceğiz, arkadaşlar. İbrahim Bey, önce buradan bir başlayalım.

Ersin KARAPAZARLIOĞLU

Çocuğun aile yapısı içerisindeki bazı dengesizlikler de çocuğu sahipsiz hale getirmektedir. Bu bölgede çok eşlilik yaygındır ve bu şekilde birden fazla anneye sahip olan çocuklar arasında ötelenme, ikinci konuma düşme, sahipsiz kalma gibi durumu oluşmaktadır. Bunun yanında gücü elinde bulunduran baba, eve giren paranın da yöneticisi konumundadır ve taksimatı kendisi yapmaktadır. Bu taksimat genelde de kendi lehine olmaktadır. Çocuğunun ayağında yırtık ayakkabı ve kıyafet dururken, baba lüks arabaya binebilmektedir. Ayrıca çocuğa yapılan masraf gereksiz masraf olarak görülmektedir.

Çocuğu suça iten birçok faktör var tabii ki. Ama benim üzerinde durmak istediğim faktörler aile temeline dayalı faktörlerdir. Çözüm de yine aile odaklı olmalıdır. Öncelikle aile oluşmadan önce, yani evlilik aşamasındaki eğitimle işe başlamalıyız. Evlilik yapmak için müracaat eden çiftlere zorunlu, evlilik eğitimi verilmelidir. Bu eğitim içerisinde, evliliğin hukuki boyutu, tarafların hak ve mükellefiyetleri, doğum, çocuk yetiştirme gibi eğitimler verilmelidir. Doğum kontrol yöntemleri, çocuk sayısının

sınırlandırılması, çok eşliliğin zararları gibi konularda burada işlenebilir. Bu eğitimlerle aile bilinci ve çocuk yetiştirme kültürünü oluşturabiliriz.

Serpil ERTEKİN

Ama bazı şeyler biliyorsunuz ki kâğıt üzerinde var sadece. Mesela, sağlık raporu almak gerekiyor bir evlilik için değil mi? Zorunlu ve göstermelik bir belge. Gidiyorsunuz, başvuruyorsunuz sağlık kuruluşuna. Doktor da yazıyor, veriyor. Böyle bir şey.

Ersin KARAPAZARLIOĞLU

İşte öyle olmaması için, yapılacak olan bize düşüyor. Bunun yanında çocuk sahibi olmak bir hak ise, bu beraberinde ödevleri de getiriyor. Ama bu ödevlere, bu bölgede yeteri kadar riayet edilmiyor. Ailenin, çocuğunu koruma ve kollama ödevi vardır. Bu ödev kapsamında aile, çocuğunu suçtan uzak tutmak için gerekli tedbirleri almak zorundadır. Belki bir veya iki defa suça karışan çocuğun ailesi uyarılarak ikaz edilebilir ama daha fazlası için aileye ciddi müeyyideler uygulanmalıdır; bu sosyal devlet ilkesinin gereğidir. Eğer aile, çocuğundan dolayı bazı maddi hakları kullanıyorsa bunlar kesilebilir, aileye maddi ve manevi cezalar verilebilir ve sonunda çocuk aileden temelli alınabilir. Bu saydığımız müeyyidelerin bir kısmı kanunlarda olsa bile maalesef uygulanmıyor.

Mustafa GÜNDÜZ

Teşekkür ederim. Şimdi arkadaşlar bu aslında TBMM'nin 22. Döneminde yapılan bir çalışmadır. Sorunla ilgili olarak epey bir şey geliştirmişler. Hem sorunu hem de çözümü belirlemişler. Bunları gören arkadaşlarımız var herhalde. Burada aslında zikrettiğimiz bazı konuları madde madde sıralamışlar, gruplandırmışlar. Öner Ergenç Bey, bu çalışmaların başında bulunan birisi olarak, biraz önceki tabloyu ifade etti. Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar sorununun başlıca kaynaklarını biraz önce konuşmuştuk. Bunlar: İşsizlik, göç, eğitimsizlik, sosyal güvenlik ağının yetersizliği, çok çocukluluk, aile planlamasındaki başarısızlık, gecekondulaşma, ailenin parçalanması, aile içi şiddet, yaşam bölgeleri arasındaki telafi edilmesi çok zor olan gelişme farkı vb. olarak görünüyor. Sorunların çözümünde karşılaşılan başlıca engeller de hepimizin üzerinde durduğu, ekonomik nedenler öne çıkıyor. Kuşkusuz, ekonomik yetersizlik tek başında belirleyici olmuyor, ama eko-

nomik yetersizliği ortadan kaldıracak fırsatların eşitsiz dağılımı, bu sorunu daha da önemli kılıyor.

Yaklaşımların değiştirici, geliştirici, tedavi edici ve iyileştirici boyutu var. Bunların birçoğunun üzerinde durduk. Şimdi bu konuştuklarımız yazılı halde önümüze gelecek. Komisyonun bütün konuşmaları hepimizin önüne gelecek ve çeşitli yerlerini düzelteceğiz. Birbirimize de önerilerde bulanacağız. Sözgelimi, Çiğdem Hanım, siz konuşmanızda şunlardan söz etmişsiniz, ama bunu biraz daha genişletirseniz, iyi olur diyebilirim. Ya da muhtemelen ben kendi konuşmalarımı ki hep öyle oluyor, bant çözümünün olduğu konuşma metinlerimi 30 sayfa gönderiyorlar, 10 sayfaya 5 sayfaya düşürüyorum. O kadar gereksiz şey konuştuğumu fark ediyorum. Onlar elimizde olacak ve büyük olasılıkla ciddi katkılarda bulanacağız. Eğer uygun görürseniz, şimdi kabaca başlıklara bakalım ve 10 dakika ara verelim. Geriye 1 saat 15 dakikamız kalır. Raporumuzun tamamlanmasına yoğunlaştım. İbrahim Bey,

başından sonuna kadar konuştuklarımızı başlıklar halinde yeniden yansıtsa, nelerin eksik kaldığını, nelerin fazla olduğunu görebilir ve düzeltebiliriz.

İbrahim MEŞE

Öncelikle kavramsal çerçeveyi oturtmak gerektiğinden bahsetmiştik.

Mustafa GÜNDÜZ

Affedersiniz, arkadaşlar. Tanımlamaları iyi yapmak zorundayız. Sözünü ettiğimiz çocuklarla ilgili uluslararası veya ulusal mevzuatta çok açık ve anlaşılır sınırlama ve tanımlamalar bulunmuyor. Biz, bu boşluğu burada doldurmak üzere yola çıkmış olalım.

İbrahim MEŞE

Evet çünkü çözüm önerilerinde de hep farklı kategorideki çocuklara farklı çözümler öngörüldüğü için öncelikle bu çocuklar kim, bu çocukların hangi demografik özellikleri gündeme geliyor. Cinsiyet açısından bakacak olursak, %99 erkek çocuklarından bahsediyoruz. Yaş grubu da önemli bir değişken.

Mustafa GÜNDÜZ

Yani sokakta çalışan ya da yaşayan çocukların yaş grupları bir defa 18 yaşından küçük çocuklar olması lazım. Ke-sin sınırı koymalıyız.

Serpil ERTEKİN

Uluslararası standartlarda bildiğim kadarıyla 18 yaş değil mi?

İbrahim MEŞE

12 yaşından küçük çocukların cezai sorumluluğu yok, bu çocukların Savcılık tarafından ifadesi dahi alınmıyor.

Mustafa GÜNDÜZ

Ekonomik durumdan, düşük gelirli ya da gelir getirecek fırsatı olmayanları kastettiğimizi belirleyelim.

İbrahim MEŞE

Yani şunu diyebiliriz, ailesi düzenli gelir getirici bir işte çalışmayan.

Mustafa GÜNDÜZ

Doğru, sokak çocuğu ya da sokakta çalışan çocukların düzenli geliri olmaz.

İbrahim MEŞE

Çocuğun ailesinin oturduğu çevre ve yaşadıkları evin fiziki durumu da çok önemli. Ve tabii ki bu çocukların öğrenim durumları önem arz ediyor.

Mustafa GÜNDÜZ

Çok güzel, şimdi çocuk sabahtan öğleye kadar okula gidiyor ve öğleden sonra sokağa çıkıyor. Okuldaki arkadaşlarıyla ilişkileri, arkadaş grupları, öğretmeniyle diyalogları, yaşam koşulları okulun kurallarına göre işliyor. Bu çocuk, öğleden sonra sokağa çıkıyor. Öğleden sonra sokağa çıkarken adeta dişlerini biliyor. Niye? Çünkü sokakta onu bekleyen ilişki biçimi farklı. Peki, bu çocuk ertesi gün sabah tekrar okula geldiğinde, buraya nasıl uyum sağlayacak. İşte bunları düşünelim.

Serpil ERTEKİN

Benim bir tespitim var. Bu çocuklar okullarda arkadaşları tarafından da dışlanıyorlar. Okula yeterince zaman ayıramadıkları, ödevlerini yeterince yapamadıkları için başarısızlar. Büyük bir çoğunluğu başarısız. Zaten pek çoğu da okulu bırakıyor zaman içerisinde. Okulda da zaten arkadaşları tarafından “pis çocuk, kötü çocuk” diye dışlanmışlıkları var. Çünkü onların üstü, başı, ayakkabısı, saç, diğerleri gibi temiz ve düzgün değil. Dolayısıyla dışlanıyorlar.

Mustafa GÜNDÜZ

Zaten büyük problem bu tabi. Evet düşük öğrenim düzeyini kastettiğimizi anladık. Şimdi çocuğun konumuna geldik.

İbrahim MEŞE

Burada sokakta çalıştırılan çocuk kavramından şunu anlıyoruz: Gü-nün belli bölümünde, aile denetim ve kontrolünden uzak, aile ekonomisine bir takım katkıda bulunmak

amacıyla, sokakta herhangi bir nitelik ya da uzmanlık gerektirmeyen (cam silmek, mendil satmak) işlerde çalıştırılan çocuk. Dilendirilmekte bu tanıma dâhildir.

Mustafa GÜNDÜZ

Zaten büyük problem bu tabi. Evet düşük öğrenim düzeyini kastettiğimizi anladık. Şimdi çocuğun konumuna geldik.

İbrahim MEŞE

Kalabalık ailelerde yaşayan, düşük sosyal statüye sahip çocuklar...

Mustafa GÜNDÜZ

Sosyal durumuna diye yazalım İbrahim Bey. Yani statü, bir parantezle statü diyelim, devam edebiliriz.

İbrahim MEŞE

Bu çocuklar sokakta çalıştırılma-ya başlamadan önce (ailede) ya da sonra (sokakta) istismara uğruyorlar: Daha sonra, suçla tanışıyorlar. Suç öğrenilen bir davranış zaten. Suç ya da bağımlılık yapan uçucu ya da

uyuşturucu maddelerle tanışıyorlar. Faydalanacakları rehabilitasyon merkezlerinin eksik olması ve eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimde de sorun yaşıyorlar. Yine okula gidemiyor, çalıştığı için de okulda başarısız oluyorlar.

Mustafa GÜNDÜZ

Bu çocukların sorunları nelerdir sorusunun cevabına ekonomik sorunu bir daha yazalım mı?

İbrahim MEŞE

Ailelerin ekonomik sorunu diye mi? Valilikler bünyesinde tam zamanlı müdür olarak çocuk koordinasyon merkezleri kurulması valiliklere gelmiştir yanılmıyorsam. Hatta bunun sekretaryasını Adalet Bakanlığı yapı-yordu, sonradan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına devredildi, 2011-2015 dört yıllık bir eylem planı ortaya çıkarıldı.

Mustafa GÜNDÜZ

İbrahim Bey, isterseniz oraya çok genel bir ifade koyalım. A-maddesi

olarak. Bu, kamu kurum ve kuruluşlarının sosyal politika uygulamalarının uyumlaştırılması gibi bir açıklamayı karşılar.

Peki şimdi sosyal hizmet uzmanlarının sayısı dememiz uygun olmayabilir. Meslek elemanlarının sayısının artırılması, daha uygun olur. Tutuklu çocuklar için yüksek güvenlikli tedavi merkezlerinin bulunması, yukarıda madde bağımlılığı ile ilişkilendirilebilir, ama çok özel tutuklu ve hükümlü çocuklar için cezaevlerinde iyileştirme merkezlerinin kurulması, ailelere çocuk eğitimi konusunda destek verilmesi, zorunlu eğitim ya da danışmanlık desteği, iki farklı öneri şeklinde yazdık. Bir de sokakta çalıştırılan çocukların aileleri hakkında gerekli adli ve idari işlemlerin ivedilikle yapılması gerekir. İdari işlemlerden kastımız ise hak mahrumiyeti ve yeşil kartın iptali gibi yaptırımlar.

İbrahim MEŞE

Envanter sorunu gerçekten ciddi bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani şu an suça sürüklenen, sokakta çalıştırılan ve mağdur çocuklar hakkında gerçekten her birimde sağlıklı veriler toplanamıyor.

İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğü veri toplamak için 'Olay Takip Projesi' adında mükemmel bir sistem kullanıyor. Bu sistemi Şanlıurfa'da kurmak istiyoruz. Olay Takip Projesinde kolları getirilen her çocuk için dijital bir form dolduruluyor ve o çocuğun kaçınıcı defa kolları geldiği hemen ortaya konabiliyor. Ayrıca, sistem üzerinden tüm İlçe Çocuk Büroları tarafından yapılan işlemler gözlemlenebiliyor.

Sağlıklı veri kayıt sistemi kurulduktan sonra, bu veriler ışığında bölgesel ve ulusal bilimsel çalışmaların yapılması ve desteklenmesi gerekiyor. Bu bilimsel çalışmalar ile çocukları sokağa ve suça iten nedenler ortaya konulmalı ve ona göre müdahale planları ya da projeler geliştirilmelidir. Böylece kamu kaynakları daha etkin ve verimli kullanılmış olacaktır.

Serpil ERTEKİN

Ama sayın hocam, zaten üniversiteler bunu yapıyor. Mesela Hacettepe bunu yapıyor. Onların elinde bu tarz veriler var sanıyorum.

Mustafa GÜNDÜZ

Çok sınırlı. Arkadaşlar İbrahim Bey, iki konuyu genişletirerek yazdı. Birincisi, sokakta yaşayan çocuklarla ilgili yeterli bilimsel çalışma yapılmalı ve diğeri de çocuk istismarını önlemeye yönelik tedbirler geliştirilmeli. Elimizdeki bildirgede çok ciddi konular var. Bu bildirgeye de atıfta bulunalım. Çocuk istismarının önlenmesiyle ilgili önerileri o başlık altında tutalım.

BÜYÜK SALON
KAPANIŞ OTURUMU
(TOPLU OTURUM - II)

Nihat ERİ

Hepiniz hoş geldiniz, kötü hava şartlarına rağmen, çağırdığımız arkadaşların neredeyse tümü davete icabet ettiler. Bazılarınız Anadolu'nun çok uzak illerinden geldiniz, gelirken yolda mahsur kalanlar oldu, buna rağmen yılmadılar, devam ettiler ve geldiler, hepinize teşekkür ediyorum. Sabahtan beri, saatlerdir çalışıyorsunuz, birikimlerinizi gençlerimiz için, sokak çocuklarımız için, ülkemizin geleceği için ortaya koydunuz, inşallah hayırlı bir neticeye ulaşır. Bunda da hepimizin, hepinizin katkısı olur.

Güneydoğum Derneği olarak Çankaya üniversitesinden çok büyük ilgi gördük. Sayın Rektörümüzü tanıdık, hakikaten örnek bir insan, kendisiyle gurur duyduk Üniversite'nin kapılarını sonuna kadar bize, bu çalışmaya açtı. Ama sadece Sayın Rektörümüz değil, Mehmet Arıncı'yı da ismen söyleyip, ona da teşekkür etmek istiyorum, zira bu çalıştay için adeta bir ibadet aşkıyla çalıştı. Bizden daha çok heyecanlandı ve her şeyi hazırladı, ben ona ve ekibine teşekkür ediyorum.

Derneğimiz adına ve hepiniz adına, Çalıştaya katkı veren; İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlıklarına teşekkür etmek istiyorum. Öner Ergenç Bey ile birlikte bu saydığım bakanlıkların çoğunun direk Sayın Bakanlarıyla görüştük, Bakanlarımız konuya son derece duyarlı yaklaştılar, en az bizim kadar heyecan duydular ve anında telefonlara sarılıp talimatlar verdiler ve sizler buralara geldiniz, ben hepinize ve bütün bakanlıklara teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara Valiliği, Emniyet Genel Müdürlüğü, ne teşekkürlerimi sunuyorum. Özellikle Emni-

yet Genel Müdürlüğü, sokak çocukları konusunun yasalar tarafından tayin edilmiş tek sahibi olmasa bile, sanki tek sahibiymiş gibi, aslında kucağında bulduğu bu hayatı konuyu sahipleniyor. Bu konuda 81 ilin neredeyse hepsinde çok ciddi ve çok güzel çalışmalar yapıyorlar. Biz Anadolu'nun muhtelif yerlerinde sokak çocukları ile ilgili çalışmalar yaparken onları tanıdık, projelerini kendilerinden dinledik. Başta Güneydoğu illerimiz olmak üzere birçok ilin çocuk şube müdürlerini bu Çalıştaya'da davet ettik. Sağ olsunlar eksiksiz olarak katıldılar. Ayrıca, sokak çocuklarının sorun olduğu büyük illerimizi de özellikle davet ettik. Herkes davete icabet etti.

Üniversitelerimiz de bu çalıştaya destek verdi, tabii biz bütün üniversitelere ulaşmadık, ama ulaştıklarımızın hepsi geldiler. Hacettepe Üniversitesinden, Çankaya Üniversitesinden, Çukurova Üniversitesinden, Gaziantep Üniversitesinden, İstanbul Maltepe Üniversitesinden çok değerli hocalarımız aramızda, hepsine teşekkür ediyoruz.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Ankara, Adıyaman ve İzmir il müdürlüklerinden gelen arkadaşlara da teşekkür ediyoruz.

Çankaya Üniversitesi'nin Öğrenci Gençlik Konseyi'nde görev alan öğrenci kardeşlerime de ayrıca teşekkür etmek istiyorum. Bu çalışmayı yaparken önce onlarla tanıştık, onların aracılığıyla üniversite yönetimine başvurduk. Üniversite Yönetimi ile gençler arasında da çok güzel diyalog olduğunu gördük bundan da memnuniyet duyduk. Üstelik daha yeni seçildiler, kendilerini kutluyor ve başarılar diliyorum.

Hepinize, bu kötü hava şartlarına rağmen teşekkürleriniz için tekrar tekrar teşekkür ediyor ve sözü Öner hocama bırakıyorum.

Öner ERGENÇ

Teşekkür ediyorum Nihat Bey. Sevgili dostlar sabah ki yoğun ve yorucu bir çalışmadan sonra tekrar bir aradayız. Biraz sonra grupların sunumlarına geçeceğiz ama sunumlara geçmeden önce izniniz olursa ben birkaç düşüncemi ve birkaç gözlemimi sizinle paylaşmak istiyorum.

Benim asıl mesleğim öğretmenliktir, eğitim yöneticiliği uzun yıllar 29 yıl bir yöneticiliğim var, okul müdürlüğünden başlayıp, il Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Bakanlık merkez teşkilatında çeşitli görevlere varana kadar. Onun için çocukla ilgili bir konu gündeme geldiğinde ister istemez mesleğin verdiği refleks ile heyecanlanıyoruz ve dolayısıyla bu konular üzerinde aktif bir şekilde çalışmak istiyoruz. Benim Milli Eğitim Müdürlüğüm sırasında başlayan okullarda gördüğüm öğrencilerimizde gelişmeye başladığını o zamanlar müşahade ettiğim uyuşturucu kullanımı ve bağımlılık konusu beni son derece ülke adına endişelendiriyordu, dolayısıyla o konuda uyuşturucu ve gençlik konusunda bir araştırma yapmaya başlamıştım. Daha sonra ki bir süreçte bu araştırmam devam ederken işte 2002 seçimlerinde Siirt' ten milletvekili seçildim, meclise geldim, meclise bu konuyu gençlik ve uyuşturucu bağlamında taşıyayım diye konuyu derinleştirmeye çalışırken, bir de baktım ki bu madde bağımlılığı içerisinde sokak çocukları dediğimiz aslında sabahleyin Sayın Valimizin de ifade ettiği benim de hiçbir şekilde kullanmak istemediğim, sokakta yaşayan çocuklarla ilgili çalışan çocuklarla ilgili balıcı, tinerici biraz önceki slaytta da gördüğümüz

çocuklar çıktı karşıma ben o zamanlar kapkaç, yaralama hatta adam öldürmeye varana kadar bir takım olaylarla ortalık çalkalanıyordu, bunun üzerine meclis gündemine bunu taşımaya karar verdim ve meclis gündeminde bu konuyla alakalı birkaç kez konuşmalar yaptım.

Bunun üzerine meclisin de fevkalade bütün siyasi partilerin o dönemde mecliste grubu bulunan bütün siyasi partilerin de aynı duyarlılık ile bu konuyu sahiplendiklerini müşahade ettik ve netice de üç grup vardı. Üç grubun ayrı ayrı tekliflerini birleştirmek suretiyle 2004 yılında bir meclis araştırma komisyonu kurdurduk ve bu konuyu enine boyuna araştırılmalı dolayısıyla ne gibi tedbirler almak gerekiyorsa bunu da alalım diye, şimdi biraz sonra zaten grupların sözcüleri konuları sunacakları sırada sebeplerini gayet açık olarak ortaya koyacaklar. Ama kaba olarak ben o araştırmaları yaptığımız sırada karşılaştığımız şeyleri, böyle kısaca bir iki cümleyle özetlemem gerekiyorsa, acı örnekler içerisinde mesela üvey anne istemediği için evden atılan çocuklar, annesine şiddet uyguladığı için öz babasını bıçaklayıp öldüren çocuk, uyuşturucu kuryeliği yaptırılan çocuklar, tecavüz sonucu doğurduğu bebeğiyle birlikte sokakta kalmaya mahkum olan kız çocukları, babasının ölümünden sonra annesi fuhuş yaptığı için evini terk etmek zorunda kalan sokağa kaçan çocuk, parklarda üç beş milyona satılanlar, fuhuş çetelerinin eline düşenler, birer suç makinası haline getirilen çocuklar bütün bunlar bu çocuklarla ilgili tespit ettiğimiz acı örneklerden birkaç tanesi, nitekim bu sadece Türkiye için değil, Sayın Vali Yardımcımız sabahleyin "bu bir dünya problemidir." dedi dünya ülkelerinin problemidir dedi. Nitekim 30'dan fazla ülkeden bazısı 8 yaşa kadar küçük yaşta olan 300.000' den fazla çocuk asker olarak çatışmalarda sömürülüyor. Bugün 1990'dan bu yana 2.000.000'den fazla çocuğun doğrudan doğruya silahlı çatışmalarda öldüğü tahmin ediliyor. Yaklaşık 250.000.000 çocuk işçi olarak çalıştırılıyor, 13.000.000' den fazla çocuğun yalnızca AIDS nedeniyle öksüz kaldığı tahmin ediliyor. Her yıl 1.200.000 çocuk insan kaçakçılığına maruz kalıyor. Ve yine 1995 yılından bu yana yapılan tespitlerde her yıl dünyada 1.000.000 çocuk seks ticaretinde kullanılıyor, bazı ülkelerde fuhuşta kullanılan çocuk sayılarını ülkelere göre vermem gerekirse; Güney Afrika' da 18 yaşından küçük olmak kaydıyla 30. 000, Hindistan' da 20.000 ila 30.000 arası, Dominik Cumhuriyet'inde 30.000, en gelişmiş ülke olarak bildiğimiz ABD' de (Amerika Birleşik Devletleri) ne yazık ki 300.000.

Bazı ülkelerde bu tablonun temel nedeni yoksulluk olarak görülüyor olsa da Amerika Birleşik Devletleri'nde durum tamamen farklı olarak, yapılan araştırmalar bunun ailelerin parçalanması, aile içi taciz, ihmal temel sebep olarak görülüyor. Dolayısıyla bazı ülkelerde seks turizmi bir endüstri haline getirilmiş ve dolayısıyla bu ülkelerden başka ülkelere çocuklar kaçırılmak suretiyle bu amaçla kullanılmaktadır. Hatta ülkemizde de o derece büyük boyutlarda olmasa bile buna yani şu felsefeye uygun bir biçimde çocukları kullanmak isteyen birtakım çetelerin olduğunu o çalışmalarımızın içerisinde gördüm. Dolayısıyla bu meseleye böyle baktığımız zaman geleceği dejenere edilen toplumların ilerde ayakta durmasının mümkün olamayacağı ilkesinden hareket ettiğimiz zaman birtakım kötü örnekleri de göz önüne aldığımızda;

Mesela Brezilya'da öyle bir noktaya gelmiş ki olay, sokaklara akşam saatlerinden sonra insanlar aileleriyle birlikte çocuklarıyla birlikte çıkamaz olmuşlardı ve neticede Brezilya hükümeti ve parlamentosu o çocuklarla ilgili itlaf kararı aldı mecliste ne demek bu o çocukları öldürme kararı aldı ve Brezilya'nın resmi rakamlarına göre 4.500 civarında çocuk itlaf edilmiş, eskiden bizde hayvan hakları bu derece ilerlememiş iken sokak hayvanlarını özellikle köpeklerle itlaf kararları çıkardı ya belediyelerden ve belediye görevlileri sokaklarda işte kuduz olmuş veya o ihtimale binaen köpeklerin peşine öldürmek üzere düşerlerdi, Brezilya'da aynı muameleye

çocuklar tabi tutulmuştu, daha sonra ben Brezilya'da incelemelerde bulunmuş bir kısım araştırmacılarla görüştüğümde bu sayının 14.000'ler civarında olduğunu ifade etmişti bundan daha korkunç bir şey olamaz ama iş o boyuta gelince başka çare bulamamışlar idi, dolayısıyla ben bu konuyla ilgili o gün feryat ederken şunu söylemişim yani bir basın organına önlem alınmazsa Brezilya gibi oluruz uyarısında bulunmuşum o gün ve netice de komisyon kuruldu bu çocuklarımızla ilgili çok ciddi bir çalışma yapıldı. Sayın Vali'mizi, Sevil Hoca Hanım'ı ve daha birçok değerli arkadaşımızı dostumuzu bu çalışma vesilesiyle tanıma imkânı bulduk. Kendilerinden de son derece istifade ettik, dolayısıyla ben o bakımdan kendilerine teşekkür ediyorum.

Mehmet SEYMAN

-Esağfurullah, ben sadece az önceki tablodan bugüne nasıl geldik? Lafı uzatmadan somut raporlarla göstermek istedim ama sonra ama şimdi ne zaman verirseniz.

-O zaman bir de grupların yaptığı çalışmaları değerlendirmenizi isteyeceğim. 1. Grubu Sayın Rektörüm sizler mi sunacaksınız? Buyurun efendim.

I. Grup Sözcüsü Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Sayın Başkan, Değerli Valilerim, Kıymetli Hazirun bizim ekip son derece istekli ve hevesli bir şekilde, durmadan tecrübelerini bizlerle paylaştılar. Antalya' dan Güneydoğu da ki illerden gelen güvenlik personelimiz, uzmanlarımız, psikologlarımızla birlikte yapmış olduğumuz değerlendirme çalışması aslında benim için de bir öğrenme süreci oldu.

Bizim grubun görevi sokak çocuklarının ve çocukların sokağa gitmesi, sokakta yaşaması ve çalışmalarının nedenlerinin tespiti idi. O kadar çok neden sıralandı ki tüylerimizi ürpertti diyebilirim. Müsaadelerinizle ben sokak çocuklarının sokakta yatması, yaşamasına sebep olan nedenleri okumak istiyorum.

Birincisi çarpık kentleşme, ikincisi gelir dağılımında ki dengesizlik ve eğitimin değersiz görülmesi konusu. Bu durum dar gelirli ve çocuk sayısı fazla olan ailelerde daha fazla ve sık görülüyor, okuyunca işsiz kalan çocukların görülmesi, iş bulsa da çok düşük maaşla çalışıyor olmaları, ailede ma-

alesef eğitimin değersiz görülmesine sebep olmaya başlıyor "okusam ne olacak?". Bu soruya cevap bulunamaması çocuğun çok küçük yaşta çalışmaya başlamasına neden oluyor. Ailelerin parçalanması, göç eden ailelerin yaşadığı sıkıntılar özellikle ekonomik nedenle yer değiştiren büyük şehirlere gelen ailelerin, çocuk sayıları da fazla ise bu ailelerin gittikleri yerlere hemen adapte olamamaları, iş bulamamaları ve bu vesileyle tüm ailenin bütün bireylerinin çalışıp eve ekmek getirme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmaları, bu yaşam mücadelesi içerisinde maalesef o çocuklar da sokakta çalışmaya zorlanıyor.

Göç eden ailelerin yaşadığı sıkıntılardan dolayı, bu sorunlar onlar arasında çok yoğun görülüyor, kısacası göçün de buna sebep olduğu çok açık. Sokağın çekici yanları ve çocukların arkadaş çevresi tabi çok önemli çocuğun etrafından duydukları, arkadaşlarından duydukları her şeyi yapabilme özgürlüğü o yaştaki çocuklara cazip gelebiliyor. Aile de çocuğa verilen değer bu da gene çocuk sayısı arttıkça azalıyor, hatta çok fazla çocuğu olduğundan isimlerini bile

söyleyemeyen aileler var maalesef. Ben birkaç tane gerçek hikaye biliyorum onu daha sonra sizlerle paylaşayım. Ailenin ruh sağlığı, bu bozulduğu zaman tabi çocuklar sahipsizleşiyor ve ondan sonra sokağa gitmek bir çözüm olarak gözüktüyor. Ailenin eğitimsizliği, çok çocuklu aile olması onu biraz önce de söylemiştim. Çocuklar, aileye katkı yapması için çalışmaya zorlanıyorlar bu da genellikle dar gelirli aileler ve göç eden aileler de karşımıza çıkıyor. Aile içi şiddet, çocuğun evden uzaklaşmasına sebep oluyor. Biraz önce sayın milletvekilimizin de verdiği örneklerden, çocuğu katil de yapabiliyor, evden kaçmasına da sebep olabiliyor. Bu tür çocukların ne kadar çok olması, tehditler kısmında da buna değineceğim, teröre yarıyor, ailenin yoksulluğu, ailenin yaşadığı çevre, ailenin ihmal ve istismarı, aile içinde madde bağımlılığı, uyuşturucu ve alkol gibi bağımlılıkta çocukların bulundukları ortamlarda mutsuzlaşmasına sebep oluyor, hayatın beklentisini azalttığı gibi ailesine olan güvenini de sarstığı için dışarıya gitmeyi kurtuluş olarak görmektedir. Benim aldığım notlar bunlar bizim ekip, atladıklarım varsa, katkıda bulunabilir. Daha sonra bunları biz toparlayıp sizlere yazılı olarak iletacağız.

Sokak çocuklarını kategorize ettik, bizim grupta bulunan Antalya ekibi bu konuda epeyce tecrübeli. Sokakta çalıştırılan çocuklar var bunu aileleri yürütüyor yapıyor. Sokakta çalıştırılan çocukların kardeşleri de doğrudan risk grubu altına giriyor, bir de sokakta kısmi veya sürekli olarak yaşayanlar var. Bunların da çeşitleri olduğunu bizde öğrenmiş olduk. Şimdi bu çocukları ne gibi tehlikeler bekliyor; her türlü istismara açıktır, bir kaç örnek video izledik son derece hüznü verici, neredeyse herkesi ağlattı, o çocuklar devletten yardım bekliyor tabi ki, okul eğitimi alamıyorlar, suç örgütlerine ka-

tılıyorlar, katılabilirler. Bunların can güvenliği yok, madde bağımlısı oluyorlar, sağlıksız yaşıyorlar ve duygusal çöküntü içindeler. Şimdi böyle bir çocuğu normal insan haline getirmek için belki 100.000.- TL, 1.000.000.-TL harcamak gerekecek, ama o baştan önleyici tedbirler olsaydı belki 1.000.- TL'ye bu iş yapılabilecekti.

Öneriler kısmında da epeyce notumuz var. Belki bu kısımda diğer gruplarımızla çok kesişmeler olacak. Kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi konusunda çok örnekler verildi özellikle sahada olan insanlarımızın yaşadığı sıkıntılar doğrudan bu konuya işaret ediyor, kurumlarımızın birbiriyle temasının olmadığı, beş bakanlık arasında yapılan protokolün sahada uygulanmasında sıkıntı olduğu ve onun tekrar gözden geçirilmesi gerektiği kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi, yerel yönetimlerin ve mülki idari amirlerimizin konuya önem vermeleri ve eğilmeleri gerekiyor. Ekte ki arkadaşlarımızdan birisi şunu dile getirdi; bir valimiz bu konuya çok hassasiyet gösterdi, yakından ilgilendi, çok iyi bir gelişmeler oldu. Ama ondan sonra gelen mülki idari amirlerimiz bu konuya önem vermedi tekrar sorunlu çocukların sayısı artarak eski seviyesine döndü. Etkin izleme sisteminin kurulması gerekiyor, çocukları izleyemediklerini söylediler, yani çocukları tespit ediyorlar fakat bir ay sonra altı ay sonra çocuk başka yerden çıkıyor, nereye gittiğini bilemiyorlar, çocuklar il değiştirebiliyor. Eğitimcilerin eğitilmesi gerekiyor, bu çocukları hakikaten normal bir öğretmenlik eğitimi almış kişi eğitemez, onlarla ilgilendiğin de başarılı olamaz. Bu çocukların durumunu, ruh hallerini anlayacak öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekiyor. Sosyal destek projelerinin yerelleşmesi, yani burada ki yerelleşmede ki kasıt her ilin, ilçenin kendilerine özgü sosyoekonomik durumlarının

olması nedeniyle o destekler verilirken o yere yerele özel projelerin hazırlanması gerekiyor, büyük şehirde başka olabilir, Doğu Anadolu'da ki bir şehir de başka olabilir, Güneydoğu'da projenin detayları ve uygulama esasları farklılık gösterecektir. Çocukların boş vaktini geçirebileceği sosyal evlerin kurulması, bu da çok önemli. Sayın vekilimiz geçmişte bu tip uygulamaları yapmışlar sağ olsunlar ve çok başarılı olmuş, buna ilgi duyan ailelerin sayısı ve çocukların sayısı ciddi miktar da artmış. Ailelerin güçlendirilmesi gerekir, evlilik öncesi eğitimin verilmesi gerekir, sokakta ki çocuk ve ailesi birlikte ele alınmalı. Emniyet teşkilatlarının uygulama alanında çalışan arkadaşlarımız şunu söylediler; Sokaktaki çocukla polislerimiz temas ediyor, ilgileniyor ama maalesef ortada çocuğun ailesi yok ve diğer kurumlarımız yok. Sokakta çalışan çocuklarımızın sorunu polise ve sosyal hizmetler kurumuna yıkılmış durumda polis aslında dördüncü, beşinci sırada çocuk ile temas etmesi gerekiyor, çünkü sokakta mendil satan çocuk, simit satan çocuk suç işlemiyor, ama onunla polis birinci elden temas ediyor. Ulusal boyutta çocuk projelerinin mali destek ile yürütülmesi gerekiyor, velisi olmayan 12 yaşından küçük çocukların çok rahat otobüsle şehirlerarası seyahat edebildiklerini söylediler. Bu nedenle terminallerde bir birimin olması velisi olmayan çocuğun tek başına seyahat ettiği tespit edildiğinde terminallerde bu çocuklarla hemen temas edip onun o ofise getirilmesi, onunla ilgilenilmesi ve ailesiyle irtibata geçilmesi önerimiz var. 5395 sayılı çocuk koruma kanununda belirtilen hususların sahada uygulanmasında sıkıntı var. Yönetmeliklerimizin tekrar günümüzün koşullarına göre güncellenmesi gerekebilir ve özellikle bu güncelleme yapılırken sahada çalışan personelin görüş ve önerilerinin de dikkate alınması gerekmekte, çocuklara eğitici ve onların

ilgisini çekecek şekilde etkinlik yaparak seminerler verilmesi, Milli Eğitim Bakanlığımızın diğer kurumlarla birlikte çalışarak okul terklerinin önlenmesi. İlçede, köyde ve büyük şehirlerde imama duyulan saygı çok büyüktür ve sonra hemşire gelir ve öğretmen gelir bu üçlüye toplum güvenir. İşte bundan yararlanmamız gerekiyor, bunlar devrede olacak ve polis olmayacak,

jandarma olmayacak. Toplumun güven duyduğu insanlarla ancak onlara ulaşabiliriz, onlarla iletişim kurabiliriz. Bu anahtar insan gücümüzü doğru değerlendirmemiz gerekiyor. Bu da Devletin, Milli Eğitim Bakanlığımızın koordinasyonunda yürütülmeli, her köyde ve ilçede bu üçlünden (üçlünden bir tanesi psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmeni, hemşire ve imam)

yararlanmamız gerekiyor. Evet bizim listede bu hususlar var. Notlarımızı bir araya getirip hepsini bilgisayar ortamında yazacağız, emek veren tüm arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Özveriyle çalıştılar ayrıca dosyalar da getirdiler, kendileri hazırlıklı gelmişler. Dosyalarda da yazılı epeyce bilgi var, hepsini biz birleştireceğiz. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

II. Grup Sözcüsü Ercüment ERBAY

Sayın Valim, Sayın Milletvekillerim, üniversitelerimizin değerli temsilcileri, sayın rektörüm ve değerli katılımcılar, ikinci grubun sunumunu biz yapacağız.

Başkanımız sayın hocam Prof. Dr. Sevil ATAÜZ idi, ben de grubun raportörlüğünü yaptım. Grubumuz daha çok emniyet mensubu arkadaşlardan oluşuyordu, bu bize çok zenginlik kattı. Onların deneyimlerini paylaşmak çok faydalı oldu bizler için. Şimdi biz analiz ve önerileri bir arada yapmayı tercih ettik grup olarak, o yüzden önerilerle var olan durumun tespitini ayrı ayrı yapmıyoruz, bununla ilgili ve isim belirterek kişilerin görüşünü paylaşmak istiyorum sizlerle onları görüşlerine de saygı duyarak; Efendim ilk olarak Çankaya Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Gülbahar BAŞTUĞ Hocamız bize madde bağımlılığı özellikle uçucu madde bağımlılığı hakkında aydınlatıcı bir sunum yaptılar. Aynı zamanda bu sunumda sokak çocuklarını tanımladılar, bu bizim için bir çerçeve konuşma oldu ve aydınlatıcı oldu. Daha sonra değerli başkanımız Prof. Dr. Sevil ATAÜZ ve Behice Eren Çocuk Gençlik Merkezi Müdürümüz Mustafa DERNEK sokak çocuklarının var olan durumunu gayet başarılı

bir şekilde bizlere analiz ettiler. Biz bunları çok önemsedik çünkü önce var olan durumu tespit etmek istedik yani illerden gelen uzmanlarımızın emniyet mensuplarımızın deneyimleri elbette var ama akademik yönden ve uygulama yönünden bir giriş yapmayı doğru bulduk. Daha sonra emniyet mensubu arkadaşımız Fatih Hüsni BERBEROĞLU başarılı bir projelerinden bahsetti “Umut Yıldızı” adında ve Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şubesinin çalışmalarını bizlere aktardı, daha sonrasında da ayrıntılı bir şekilde “güvenli okul güvenli eğitim” projesinden bizlere bahsetti, bu özellikle okullarda şiddetin önlenmesi, çocukların suça sürüklenmesinin önüne geçilmesi açısından çok önemli bir proje. Daha önce de bilgi sahibi olduğumuz bir proje ama ayrıntılarını burada bu şekilde görmüş olduk. Burada okulda ve çevresinde ilişkilerden çocukların ilişkilerden korunması üzerine grup üyelerimiz değerlendirmelerde bulundu, şahsen ben bir katkı sunmak istedim burada aslında anlattıkları şeylerin birçoğu polislerimizin görevi olmadığını, kendisi de zaten bunu doğruladı, okul sosyal hizmeti diye bizim bir alanımız var sosyal hizmette, aslında sosyal hizmet uzmanlarının da bu alanda çok aktif olması gerektiğini belirttim özellikle de rapora ve kayıtlarımıza geçmesini arzu ettim. Burada uzunca bir süre okullarda şiddet konusunu ve bunun suçla ilişkisini tartıştık, zaten bizim grubumuzun konularından birisi buydu. Daha sonra toplum destekli polis hizmetleri bizim gündemimize geldi, bu birimden polis arkadaşlarımız vardı. Özellikle Dr. Serkan TATIL bu konuda açıklamalarda bulundu, o da yine polisin özellikle okullarda yaptığı hizmetlerden bahsetti sokak çocuklarıyla ilgili detaylı da bir analiz yaptı ve önerilerde bulundu, buradan ona teşekkür ederim.

Daha sonra Mustafa DERNEK, yaklaşık on beş yıldır sokak çocuklarıyla çalışır, Behice Eren Çocuk ve Gençlik Merkezi’nde onun deneyimlerinden özellikle istifade etmek istedik. O tanımlama sorununun olduğunu belirtti.

Çocuğun ve ailenin iyi tanımlanması gerektiğini ve özellikle korunmaya muhtaç çocuk tanımının kesinlikle tartışılması ve yenilenmesi gerektiğini belirtti. Şimdi sokakta çalıştırılan çocuklar korunmaya muhtaç çocuklar olarak değerlendirilmiyor yasamız gereği ve bu yüzden koruma altına alınmaları mümkün değil, aslında bunun pratikte de mümkün olmayacağını belirtti Mustafa Bey çünkü biz bile sokağa çıksak hepimiz var olan sınırlı bilgimizle en azından 100.000 korumaya muhtaç çocuk tespit edebiliriz dedi. Yani buna ilişkin zaten kurumsal kapasitelerimiz çok yeterli ama korunmaya muhtaç olarak görülmemeleri yönünde bir handikap olduğunu özellikle belirtti Mustafa Bey. Mustafa ŞEN daha sonra söz alarak Diyarbakır'da sokakta çalışan çocukları bizlerle paylaştı. Diyarbakır çok önemli bu noktada özellikle sokakta çalışan çocukların çok yoğun yer aldığı illerimizden biri, oradaki çalışmalarından bahsetti ve özellikle de ailelerle yaptıkları çalışmaları bizlere özetlediler. Burada tek tek anlatıp süremi aşmak istemediğim için devrik ve özet cümleler kuruyorum. Komisyonumuza grubumuza kısa bir süre de olsa Öner ERGENÇ Bey dahil oldular. 2004 yılından sonra yaptıkları çalışmaları bizlere özetlediler. Bu da bizler için çok faydalı oldu. Özellikle Siirt'te yaptıkları çalışmaları ve okuma salonları projesini bizlerle paylaştılar ve daha sonra bunun başka illere yaygınlaştığını ve 80.000 öğrencinin bu projelerden faydalandığını, bunların çoğunun sokaktan kurtulduğundan bahsetti, belki daha sonra kendisi bu konuyu açıklama gereği hissedebilir. Yine 1. grupta da çok sıklıkla vurgulandığı gibi kurumsal işbirliğinin olmaması bizde de çok fazla gündeme gelen konulardan biriydi. Mustafa DERNEK tekrar bu konuda şundan şikayet etti; hastaneye çocuk götürüyoruz, çocuk sosyal hizmetlerin çocuğu diyorlar yani Sağlık Bakanlığı üstüne bir şey almıyor, sorumluluk almıyor.

Milli Eğitime ve okula götürüyoruz çocuk yine sosyal hizmetlerin çocuğu, yani ana bir kurum var diğerleri sanki ona yardım eden bir kurummuş gibi algılanıyor. Halbuki hepsi eşit paydaşlar hepsinin ortak sorumlulukları var ama uygulamada bunun böyle olmadığını özellikle belirtti ve bunu burada vurgulamam lazım ve çözüm önerisi olarak da kesinlikle eşgüdümlü politikaların ve uygulamaların izlenmesi lazım. Az sonra Sayın Valimin bu bağlamda görüşleri var, onu sunacağım burada aslında modelle ilgili bir sorun yok uygulamada ciddi sıkıntılarımız var onu biraz sonra bahsedeceğim. Serkan TATIL Bey tekrar durum tespiti ve tanımlamalar üzerinde özellikle durdu, özellikle durduğu diğer bir nokta ise politik iradenin olması. Politik iradenin olmadığı yerde ne yazık ki hizmetlerin yürütülemediğini söyledi özellikle Mehmet SEYMAN Valimizin örneği üzerinde duruluyor. Onun olduğu zamanlarda bu iş oluyor daha sonra o gittikten sonra hizmetlerde ciddi gerilemenin olduğundan bahsedildi. Sadece ilgili yöneticilerle bu işlerin yapılamayacağı bunun kurumsallaşmış hizmetin yoksunluğundan bahsetti. Tabi ki bunu bir kurumsallaşmanın olması yönünde bir öneriye de çevirmek mümkün.

Prof. Dr. Kasım KARATAŞ, Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü öğretim üyesi sokak çocukları sorununun diğer bütün sosyal sorunlarla ilişkili olduğunun özellikle altını çizdi ve bütünsel bir yaklaşım gerektiğini ifade etti. ÇOGEM'ler var biliyorsunuz, Çocuk ve Gençlik Merkezleri. Bu merkezlerin sadece sokakta çalışan çocuklara hizmet vermemesi gerektiğini söyledi. Tüm çocuklar bu merkezlere gelmeli, boş zamanları değerlendirici etkinlikler yapılmalı ve etkileşim içerisinde olunması gerektiğini özellikle vurguladı, sosyal sorunlara ve özellikle bu sokak çocukları sorununa

bütüncül bir bakışın olması gerektiğinin özellikle altını çizdi. Durum analizi konusunda yapılması konusunda ise var olan durum analizlerinin aslında çok yeterli olduğunu, bu sorunun nedenlerini sonuçlarını aslında çok iyi biliyoruz tekrar bir durum analizine ihtiyaç yok belki biraz daha görünür hale getirilebilir ama bizim için bundan sonra tek yapılması gereken somut çözüm önerilerinin sunulması olduğunu söyledi. Birkaç önerisini paylaştı ama bu süre kısıtlılığında çok da ayrıntılı yapamadığımızı itiraf etmek gerekir. Özellikle Çocuk Koruma Kanununun yargılama sistemiyle, ceza veren sistemiyle ilgili ihtiyacı karşıladığını ama çocukları korumaktan çok uzak bir kanun olduğunu yani Çocuk Koruma Kanununun değişmesi gerektiğini belirtti. Hatta yeni adının da Çocuk ve Gençleri Koruma Kanunu olması gerektiğini belirtti. "Çocuk ve Gençlik Yasası" öneriyor. Bu yasayla bu işin bu sorunların çözülme-yeceğini özellikle ifade etti. Ben de daha sonra söz aldığım da kurumsal işbirliği üzerine biraz değindim, okul sosyal hizmeti üzerinde tekrar durdum. Bir de vaka yönetimi konusunu gündeme getirdim, sosyal hizmetin en önemli araçlarından biridir vaka yönetimi. Bir vakayı bir aileyi sosyal çevresiyle birlikte değerlendirme ve o aile üzerinde günlerce belki aylarca çalışmayı kastediyoruz biz burada. Bunu ne yazık ki uygulamalarda göremiyoruz, bunun nedenlerini uzun uzun tartışabiliriz personel yetersizliği, çocukların fazlalığı bunlar olabilir ama bu olmadığı sürece emin olun sokakta çalışan çocuklar sorununu çözmek mümkün olmayacaktır. Bire bir ilgilenmedikçe ailelerle, bunları vaka olarak değerlendirilip belki aylarca ilgilenmedikçe çözme noktasında çok başarılı olamayız diye düşünüyorum.

Daha sonra Mustafa ÇOT Adıyaman'da 14-18 yaş 1.500 çocukla yaptığı projeyi anlattı, oldukça etkileyici bir projeydi burada anlatmak çok uzun sürer, kendi çok özverili bir şekilde çocuklarla çalışmış ve olumlu da sonuçlar almış aslında bu iyi bir uygulama örneği idi.

Gülbahar BAŞTUĞ Hocamız tekrar söz alarak psikoloji bölümünde öğretim üyesi olması nedeniyle psikologların mutlaka Çocuk ve Gençlik merkezlerinde görev alması gerektiğini söyledi. Yani psikoloji boyutunun eksik kaldığını özellikle vurguladı. Haklılık payı çok yüksek bir eleştiri bu, merkezlerde verilmesi gereken psikolojik tedavilerin ana hatlarının ne olması gerektiğini bizlere anlattı.

Çankaya Üniversitesi öğrencisi Merve ÖZ yanlış söylememişimdir umarım adını her sosyoekonomik düzeyde madde bağımlılığının yaygın olduğunun altını çizdi. Bu sorun sadece alt sosyoekonomik düzey sorunu değildir, üst sosyoekonomik düzeyde de madde bağımlılığı çok yaygın dedi ve kendi burada duyduğu izlediği çalışmaların medya aracılığı-

la özellikle vatandaşa ulaştırılması gerektiğini söyledi yani kendi içimizde bir tartışma yerine bunların mutlaka topluma duyurulması gerektiğini ve medyanın bu konudaki ilgisizliğini özellikle vurguladı öğrencimiz.

Sevil ATAÜZ Hocam en başından itibaren zaten çok aktif bu konuda yıllarını vermiş bir hoca olarak Gaziantep, Diyarbakır, İzmir, Ankara ve Şanlıurfa'daki çalışmaları ve iyi uygulama örneklerini bizlerle paylaştı. Bu bizler için çok ufuk açıcı oldu. Onun bir önerisi var yani konuya sanki hiç yaklaşmamış daha önce hiç çalışılmamış gibi sıfırdan başlanılması gerektiğini söylüyor, var olan uygulama örneklerinin, deneyimlerin mutlaka bu alanda yeni çalışmaya başlayan kişilere aktarılması gerektiğini ve bunun üzerine bir bina inşa edilmesi gerektiğini hocamız özellikle vurguluyor. Ülke çapında geliştirilmiş çok iyi modeller olduğunu, bunların mutlaka olumlu örnekler olarak aktarılması gerektiğini ifade ediyor. Özetle bu alan çok da öyle boş, hiçbir şeyin yapılmadığı bir alan değil, değerli hocam bunun özellikle altını çizdi. Politika yapıcılarla yakın ilişkiler içinde olunması gerektiğini söyledi, mesela daha önce milletvekilleriyle bu konuda çok çalışmalar yapılmıştı ama şimdi çoğu değişti, yeni milletvekillerimiz var. Şimdi yeniden onlarla birlikte çalışılması gerekiyor yani bunun bir süreklilik arz edilmesi gerekiyor dedi. 2005 yılında çıkarılan Başbakanlık Genelgesi'nin işlerlik kazandırılmasını ve izleme takip çalışmalarına önem verilmesini özellikle vurguladı. Gaziantep'de o belirttiğim illerde çalıştığımız çocuklar acaba şu an nerede ne oldular yaşıyorlar mı? Devam mı ediyorlar? Suça mı karıştılar, evlendiler de mutlu mu oldular ne olduklarını bilemiyoruz, mutlaka izleme takip çalışmalarının yapılması gerektiğini vurguladı.

Son olarak, Sayın Valimiz Mehmet SEYMAN aramıza katıldı, güzel paylaşımlarda bulundu ama özellikle şunu vurgulamak istiyorum, Başbakanlık Genelgesiyle oluşturulan yeni modelde sıkıntı olmadığını yani üst yapının yapabileceği her şeyi yaptığını söyledi. Politik idarenin ve bu alandaki üst yöneticilerin ancak modelin uygulanmadığını belirtti. Onun döneminde 17 mobil ekip varken şu an 3'e indirildi değil mi sayın valim 2 yada 3'e indirildiğini söyledi. Bakın bu ciddi bir kayıp ve sadece bir örnek. Yani kişilere bağlı uygulamalar ne yazık ki sorunu çözmiyor, kurumsallaşmış hizmetleri oluşturmak gerekiyor. Sayın Valim sorunun da aslında biraz uygulayıcıların istekliliğinde olduğunu, bu alanda çalışanların bu işe gönül vermesi gerektiğini belirtti. Kendisini de dahil ederek kabahat bizde dedi başka kimse de suç aramam diye sorunu özetledi bizlere. Bizim grubumuz bu şekilde çalıştı. Hem analiz hem önerileri bir arada yaptık, kısa sürede bu kadar yapabildik. Dinlediğiniz için çok teşekkür ederim sağ olun.

III. Grup Sözcüsü Mustafa GÜNDÜZ

Sayın Vali, Sayın milletvekilleri, Sayın Rektör, Saygıdeğer Hazirun, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bugün burada olmanın değerini her biriniz kendi yapıp ettiklerinizden kalkarak takdir edebilirsiniz. Ben yine de hepinize, hepimiz adına tek tek teşekkür ediyorum.

Elde ettiği ulusal egemenliği çocuklara adanarak suretiyle bayrama dönüştüren bir ülkenin kurucusu yüce Atatürk'ün öngördüğü siyasal sisteme rağmen, geri kalmış ülkelerdeki gibi hala çocukların sorunlarını tartışıyor olmaktan ötürü üzgünüm. Bilindiği üzere, dünyada şimdiye kadar çocuklara bir bayram tayin etmiş olan ilk ülkeyiz. Çocukları, yalnızca toplumsal geleceğin bir teminatı olarak değil, ama aynı zamanda değer olarak gören bir toplumuz. Sahip olduğumuz değerler ve gelenekler de çocuklar gibi toplumun desteğine gereksinim duyanlara yardımcı yüceltmektedir. Dinimiz İslam'da daha da fazla vurgulandığı üzere, çocuklar gibi

aciz ve düşkün konumda bulunan herkese, hiçbir tasarrufa tabi tutulmadan şefkat gösterilmesi gerektiğini biliyoruz. Böyle bir anlayışın hâkim olduğu kültürde büyümüş bizler, Sayın Milletvekilimizin ifade ettiği üzere, neden Brezilya gibi olma korkusuyla bugünkü sorunu tartışıyoruz? Bu noktadan hareketle eteğimizdeki taşları hep yeni baştan sayıp, kendimize lazım olanını da başımızın üstüne koyup değerlendirmelerde bulunmamız gerekir, diye düşünüyorum.

Biz gerçekten biraz özel ve güzel bir grupta çalıştık. O kadar ilginç ki, başta Emniyet Genel Müdürlüğünden yurt dışı doktorali üç arkadaşımızla birlikte, son derece nitelikli ve istekli diğer kurumlardan temsilci arkadaşlarımızla çok güzel bir iş yaptığımıza inanıyoruz. Diğer grupların son derece önemli konularda yapıp ettiklerinin değerini de gördük, ellerinize ve aklınıza sağlık. Yansıya başlıklar halinde sunduğumuz konular üzerindeki tartışmalarımız ka-

yıtlara alındı, bunları daha sonra da okuyabileceğiz. Ayrıca Birinci ve İkinci grupta yer alan arkadaşlarımızın söylediklerini tekrar etmemeye çalışacağım. Üzerinde durduğumuz konuları başlıklar halinde arz ediyorum.

Aramızda sosyal bilimciler çoğunlukta. Eminim benim söyleyeceklerimi destekleyeceklerdir. Biz ilgilendiğimiz sorunun öncelikle tanımını yapmak ve netliğini ortaya koymak isteriz. Bizim ilk sorumuz, "hangi çocuklar, kim bunlar?" oldu. Kim bunlar? Nereden Çıktılar? Bunlar Sosyolojik Anlamda Grup mu? Daha baştan sokak çocuklarının bir grup olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü grupla ilgili en basit tanımlamalara bile dâhil edemiyoruz. Sosyolojik anlamda bir gruptan söz edebilmemiz için; en az iki kişi olacak, bunların aralarında anlamlı, devamlı, nispeten kalıcı ilişkiler olacak, grubun en az bir hedefi olacak bu hedefi örgütleyen statüsel bir ilişki olacak, bir lider olacak, bir iş yapan olacak, yani statülere dayalı rol paylaşımı

olacak. Bu özelliklerin neredeyse hiç birisi yok. Urfa'dan Dr. İbrahim Bey'in anlattığı bir durumu sizlere aktarayım: Bir gün, İl Emniyet Müdürlüğünden İbrahim Bey'e bir haber gelir, hafta sonu oynanacak maçın seyircisiz kalmaması için kadınlara ve çocuklara yönelik olarak bedava giriş yapılacaktır. Özellikle sokak çocuklarını topla getir, talimatını alır. Kuşkusuz İbrahim Bey'in işi çok zordur. Çünkü sokak çocukları herhangi bir grup gibi belli bir yer de durmuyor ki gidip toplayıp getirebilsin.

Görüldüğü üzere, sokak çocuklarını tanımlamada da tanımada da sıkıntımız var; o halde kim bunlar? Şimdi yasaya bakıyorsunuz aynı sorun var. Demografik özellikleri bakımından şunu görüyoruz ve diyoruz ki; sokakta çalışan ya da sokakta yaşayan çocukların çoğu erkeklerden oluşuyor. Ait oldukları yaş grubu konusunda da ciddi tereddütler var, çünkü ceza yasasına göre farklı, sosyal hizmetlerden yararlanacaklar için farklı yaş grupları esas alınıyor. Birleşmiş Milletler UNESCO'nun gençlik tanımlamasına bakıyorsunuz, 13-21 yaş arasını genç olarak tanımlıyor. O halde bu çocuklara genç mi, çocuk mu diyeceğiz. Ekonomik bakımdan henüz bağımlı durumdalar, ama çalıştıklarına göre belli bir seviyeleri de var. Kaldı ki, bizim toplumumuzda çocuk bile olsa çalışıyor ya da çalışmış olmak gurur duyulacak bir durum olarak görülüp gösteriliyor. Söz gelimi, öne çıkan başarılı iş adamlarımıza bakarsak, bunların önemli bir bölümü çocuk yaşta çalışma yaşamına katılmış olduklarından bahsederler. Bazen ben de öğrencilerime, 11 yaşında garsonlukla çalışmaya başladığını gururla anlatırım. Demek ki fark etmiyor, sokak ya da sokağın yanı başındaki bir yerlerde çalışmak o kadar da sıkıntılı bir durum değil gibi algılanıyor.

Bu çocukların ailelerinin oturduğu çevre ve yaşadıkları evin durumu da

önemlidir. Adana'ya taşınalı henüz 6-7 ay oldu, hiçbir yerini bilmiyorum. Tanıdıklarım aracılığıyla bir iki farklı yere gittim, gittiğim bir iki farklı yerde gördüğüm İstanbul'da da Ankara'da da görülebilecek manzaralar. Bir mahaldeki oturlan çevrenin kendisi ve orada bulunan konutların konumunu dikkate alırsanız, hemen on dakikalık bir mesafedeki başka bir yer ile karşılaştırdığımız da uygarlık açısından arada bir 200 yıllık fark olduğunu görürsünüz. Adana' da A Mahallesi ile B Mahallesi arasında en az 200 yıllık bir uygarlık farkı olduğunu görebilirsiniz. Acaba bunlar nerede oturuyor? ve bir gözlü, bilemediniz maksimum iki gözlü evde 10-15 kardeş bir arada yaşıyorlar. Bu koşullarda çocukların öğrenim durumları nasıl olur?

Bunlarla birlikte, çalışmamızda sokakta çalışan ya da yaşayan çocuklar kategorisi belirledik. Buna göre, sokakta çalışanların bir bölümü olağan yaşam koşullarına uyum mücadelesi veriyor. Sabah okula gidiyor, öğleden sonra da sokağa çıkıyor. Kuşkusuz, okulun kurallı yaşamı ile sokağın koşulları birbirine benzemez. Sokağın koşulları sert, mendil satan bir çocuğun, ışıklarda arabamıza yaklaşip camımızı tıklattığında ona nasıl muamele ettiğimizi gözümüzün önüne getirelim, lütfen. İşte o çocuk ertesi gün sizin çocuğunuzun okulunda aynı sınıfta, sizin çocuğunuzla aynı sırada oturup yaşama tutunmaya çalışıyor. Bu sorunlara ilişkin tartışmalarımız ve bazı cevaplarımız oldu. Çalışma Arkadaşlarımız sağ olsunlar, bu çocukların konumuna ilişkin iyi bir sınıflandırmada bulundular. Sokakta çalıştırılan çocuklar var, sürekli olarak sokakta yaşayan çocuklar var, günün 24 saati sokağı mesken edinen çocuklar var. Bu son kategoridekiler bir grup mudur bilemiyorum. Ünlü oluktan sonra, bazı sanatçılar köprü altında yetiştim, iyi bir gurubumuz vardı,

diyorlar da biz de bir ön yargı olarak böyle bir şey olabileceğini varsayıyoruz.

Bütün bunlar, aslında, sokak çocuklarıyla ilgili değer dünyamızda ve zihnimizde ne kadar da ironik çelişkiler bulunduğunu gösteriyor. Yine, düzensiz aralıklarla dönemsel olarak sokakta yaşayan çocuklar da var. Üstelik bunlar, ailelerinin yaşam koşullarından da etkileniyorlar. Ben, Adıyamanlıyım, Adıyaman'dan örnek vermiş olayım. Adıyaman'ın çalışma kültüründe mevsimlik işçi göçü var. Adıyaman'dan gelen arkadaşlarım ve Ali Beyler daha iyi bilir. Daha okullar bitmeden, çocuklar okulu bırakıp aileleri ile birlikte kamyonların üstünde çalışmaya gidiyorlar. Hafızamızı yokladığımızda, şu kötü biçimleriyle de hatırlayabiliriz. Adana otoyolunda meydana gelen kazada bir kamyon bir minibüse çarptı, kazada yarısı çocuk 60 kişi yaşamını yitirdi. Daha bundan iki yıl önce, Malatya-Sivas arasındaki karayolunda yine aynı hadise oldu. Bu çocuk çalıştırmayla ilgili biz ne kadar yasal düzenleme yaparsak yapalım, sonuçta bunu icra edecek, takip edecek olanlar çözüm üretmek durumundalar. Engellemekte yetmiyor, bazı arkadaşlarımız bizim oturumumuzda ifade ettiler, çocukların çalıştırılmamasına yönelik tedbirlerin ve yasal mevzuatın hatırlatılmasına rağmen çocukların da çalıştırıldığı biliniyor. Yine, şimdi biraz da kendimizi onların yerine koyalım. Şu ya da bu nedenle 10 tane çocuğu olmuş, adeta karnını bile doyuramıyor. Çocuklar çalışmazsa ne yapacak, çocukları alıp toplayıp gidiyor. Bu durumu doğru ya da meşru bulmuyoruz, ama sorun karşımızda; sokakta yaşayan ya da çalışan çocukları tartışıyoruz. Ve artık adını vermekten de utanıyoruz. Aslında kavramsallaştırmalarda da ciddi sıkıntılar yaşıyoruz, Yine sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri bakımından

ailenin ekonomik, durumu, demografik durumu, sosyolojik veya sosyal kültürel durumu ve değer yapılarına bakıldığında; çocukların, başarılı olsa bile yaz aylarında çırak olarak, kalfa olarak iş yerlerinde çalıştırılması, çocuğun boş gezmesinden bir ustanın yanında bulunması, hep yeğlenmiştir. Biz bu sorunların ayrıntılarını tartıştık, çözümleri üzerinde de durduk.

Ayrıca, istismara veya ihmale uğrayan çocuklar ve bu çocukların suç veya sapma davranışlarla ilgisi de iyi belirlenmeli. Çünkü iyileştirme süreciyle ilgili kuruluşlar, çocuğun bu durumuyla doğrudan bağlantılı olarak devreye giriyorlar. Kaldı ki, sadece iyileştirme merkezlerinin sayısının artırılması değil, aynı zaman da bunların bir de ihtisaslaşması sorunu da biliniyor.

Burada bulunan birçok kimsenin ifade ettiği üzere, biz de bu çocukların sorunlarının çözümüne yönelik olarak; 2011-2015 Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon ve Strateji Belgesinde öngörülen hedeflerin gerçekleştirilmesi için ilgili kuruluşların müdahil olup doğrudan doğruya her birinin adeta benim dercesine sahip lenmesini ve bir işbirliği içerisinde bunu sürdürmesini bekleriz. İlk yar-

dım istasyonlarının yaygınlaştırılması gerekir. Rehabilitasyon merkezlerinde görebileceğimiz farklı kategorideki çocuklara yönelik olarak farklı rehabilitasyon merkezlerinin kurulması gerekir. Sayın Milletvekilimiz Öner Ergenç Bey'in de benzeri bir teklifi oldu. Zaten öyledir, diyor Sayın Valim. Çocuk ve gençlik merkezlerinin yaygınlaştırılması, istismara uğrayan çocuklar için kurulan merkezlerin yaygınlaştırılması öneriliyor. Bu konu da İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün bildirgesi elimizde, Duygu Hanım, arzu edenlere mail üzerinden gönderebilir. Bunun hayata geçirilmesi burada yazılı bazı önlemlerin, yine suça sürüklenen bazı çocuklara yönelik ayrı bir merkezin mutlaka oluşturulması gerekir. Arkadaşlarımız madde bağımlılığı ile ilgili konuların üzerinde ayrıntılı olarak durmuşlar. Toplumsal bilincin ve farkındalığın artırılmasına yönelik çok ciddi tedbirler alınmalıdır. Bakın bazen bin nasihatten bir musibet yeğdir, dercesine İstanbul'da belli semtlerdeki kapkaççılar insanların ellerindeki çantalara saldırınca, sokak çocukları adı altındaki sorun Türkiye'nin gündemine oturdu. Sayın Milletvekilim de o vakit bu işlerle ilgileniyordu. İş başa gelmeden sorunu

görme maharetimiz pek yüksek değil, herhalde. Bu bakımdan, farkındalığın artırılabilmesi yolunda herkesin üzerine çok ciddi görevler düşüyor. Medya ile ilgili geniş alanı, iletişim ortamı olarak görüp iyi değerlendirmeliyiz diye düşünüyorum. Yine sokakta çalıştırılan çocukların aileleri ile ilgili gerekli adli ve idari işlemler, (onların mevcut durumdan kurtulmalarına yönelik fırsatlar tanındıktan sonra) eksiksiz ve vakit geçirilmeden uygulanmalıdır. Çocukları sokağa iten nedenlerin belirlenmesi için büyük ölçekli bilimsel çalışmaların yapılmasını öneriyoruz. Bir örnek vereceğim. Buna değerli katılımcılarda çeşitli vesilelerle katkıda bulundular, bizim gruptaki arkadaşlarımız da bildirdiler. Eğer siz bugün Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine bakacak olursanız ya da herhangi bir yerleşim alanı, bir bölge, bir ilden bu konulu sadece istatistiki verileri birden fazla ve birbirinden farklı kurumlardan isteyecek olursanız, emin olabilirsiniz ki hepsi birbirinden farklı sayılar bildireceklerdir. Bu nedenle bilimsel çalışmaların öncelikli olarak desteklenip, yapılıp, sürdürülmesi gerekir. Grup arkadaşlarım adına hepinize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Mehmet SEYMAN

Öğleden sonraki bu oturumda Sayın büyüğümüz, Valimiz Sayın Erol UĞURLU'yu (Üniversite Mütevelli Heyeti Üyesi) da burada görmek beni çok gururlandırdı; kendilerine, Sayın Rektörümüze, Sayın Milletvekillerimize ve değerli arkadaşlarıma tekrar sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Bu gün burada söylenenlerin çok büyük bir bölümü doğru, doğru tespitler. Bunların bir kısmına katılmamak mümkün değil ama bir kısmına da bilgi eksikliğine dayandıkları için katılamadığımı söylemek zorundayım.

Şimdi, sayın hocalarım, sayın arkadaşlarım yılların birikimlerinden çıkardıkları sonuçlarla birtakım tespitler yapmışlar. Ama bu tespitlerle bugün vardığımız düzleme ilişkin çok doğru bilgilere ulaşıldığını da söylemek mümkün değil. Bu nedenle üzgün olduğumu söylemek zorundayım.

Değerli arkadaşlarım, işte bunlar veriler, söz konusu çocukların sosyolojik tanımlarından tutunuz da sokak profiline ilişkin tüm istatistikî veriler var bu dosyada. 2000 yılı başından 2011 yılı Eylül ayına kadar elde edilen bu veriler de bizim hala var olduğundan haberdar olmadığımız koordinasyon emirlerine dayalı olarak, iki aylık, üç aylık, maksimum altı aylık periyotlarla yapılan koordinasyon toplantıları sonucunda devletin resmi kayıtlarına girmiş verilerdir. Ben bugün buraya bir örnek getirdim sadece. Bu benim dosyam ben bu dosyayı geçtiğimiz yıl TBMM Kayıp Çocuklar Araştırma Komisyonuna çağırıldığımda komisyonun bilgilerine sunmak üzere hazırlamış götürmüştüm. İstanbul ve Antalya örneklerine ilişkin en son bilgiler bunlar. O halde bugün bu üniversite çatısı altında tartıştığımız, Türkiye'nin son 10 yılında baş göstermiş, kendini çok belirgin olarak hissettirmiş, önemli sosyal sorunlara neden olmuş, **çocukların sokakta çalıştırılması ve çocukların sokakta yaşamak zorunda kalması, çocukların madde bağımlılığıyla tanışması, kronik madde bağımlılığına yönelmeleri ve çocukların suça sürüklenmeleri sorununa** ilişkin elimizde yeterli tanımlar, yeterli değerlendirmeler, akademik bakış, somut tespitler, devletin yapmış olduğu somut çalışmalar sonucunda elde edilmiş verilerin tümü devletin resmi kayıtlarında bulunmaktadır. Bu kayıtları incelediğimizde geçmişte yapılan çalışmalardan bugün geldiğimiz noktada hala varolan eksiklerimizi bulmak için büyük çabalara girmenin yeni birtakım yapılar icat etmenin gerekli olmadığını görürüz. Çocukların suça sürüklenmesine karşı alınacak tedbirler ve Türkiye'de çocuk sorununun çocuk hukuku çatısı altında toplanmasına ilişkin yeterli çalışma da var. Biraz önce sayın hocam ya da çalışma gruplarının başkanlarından birisi ifade ettiler; Çocuk Koruma Kanunu, çocuk yargılaması açısından yeterli ama çocuğun korunması açısından yeterli değil dediler. Hayır, Çocuk Koruma Kanunu, birtakım eksiklikleri olmakla birlikte Türkiye'nin son on yılında çok girift hale gelmiş çocuk sorununa ilişkin, bugüne kadar dağınık kurumların, yaklaşımların ve düzenlemelerin bir araya toplandığı, derli toplu ve iyi sayılabilecek bir kanundur.

Bakınız, Çocuk Koruma Kanunu çıkmadan önce bizler malesef bu tür sorunları kendi ülkemizde dobra, yüz yüze, çok samimi olarak konuşma cesaretine sahip olamadığımız için 2003 yılı Nisan ayında, Sayın Adalet Bakanlığı Müsteşar Vekili başkanlığında, Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığının Müsteşar Yardımcımızın da bulunduğu, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, SHÇEK, Milli Eğitim, Üniversiteler ve STK temsilcilerinin bulunduğu bir heyet halinde Türkiye'den İsviçre'ye gittik, Walley Kantonunda Sion'da Çocuk Adaleti Enstitüsünde sekiz günlük bir

programla çocukların suça sürüklenmesi ve çözümleri konusunu araştırdık, inceledik, dinledik ve tartıştık. Türkiye'de çocukların suça sürüklenmeleri sorunuyla mücadelede nasıl bir çocuk koruma kanunu yapmalıyız'ı tartıştık. Sonucunda, 15 Nisan 2003 tarihinde, Prof. Dr. Sayın Feridun YENİSEY'in oturma başkanlığında elimde gördüğünüz bu **Sion Sonuç Raporu'nu** orada konuştuk, önemli tespitler yaptık. 2005 'in sonunda Çocuk Koruma Kanunu toparlandı ve sonra TBMM Genel Kurulundan çıktı. O tarihe kadar eski 2253 sayılı çocuk mahkemelerinin kuruluş görev ve çalışma esasları hakkında bir kanun vardı, o kanunda da yargıya aslında önemli sorumluluklar verilmiş ama eline yeterli enstrümanlar verilmemişti; onlar da dikkate alındı, çocuk koruma kanunu tanımlar açısından da çocuğa dönük yargısal sürecin işleyişi açısından da iyi tedbirler içerdi ama zamana ihtiyaç var, zaman içerisinde uygulamalardan elde edilecek sonuçlara göre yapılacak küçük birtakım düzeltmeler ile bu işin üstesinden gelmek mümkün olacak.

Şimdi beş saat oldu; arkadaşlarım uzak illerden de geldiler, çoğu hayatın içerisinde, sorunun içerisinde yer aldıkları için onlara bilgi tekrarı yapmak istemiyorum. Sabah söylemiştim, 12 yılı aşan bir süre ben bu alanın içinde yer aldım; hiçbir zaman sadece Vali Yardımcısı ve devlet memuru Mehmet SEYMAN olarak bu sorunun içinde yer almadım; beraber çalıştığım arkadaşlarım ifade etmişler, Antalya Çocuk Şube Müdürü burada, İstanbul'dan gelen Çocuk Şube Müdürü arkadaşım ve benden sonra görev yapan arkadaşlarım burada, benden sonra uygulamaya ilişkin sorunlarını, ihtiyaçlarının karşılanması konusunda karşılaştıkları sorunları ifade ederek her şeyin sistemin başında bulunan kişilere bağlı olarak yürüdüğünü, kişiler değişince de sistemin işleyişinin değiştiğini istikrarlı bir uygulamanın sürdürülemediğinden yakınmışlar. Evet bu tür sosyal sorunların çözümünde;

1- Kamu sivil toplum kuruluşları, üniversiteler sadece kendi görev perspektiflerinden değil insani duyarlılıklarını katarak yaklaştıkları takdirde bunun üstesinden gelirler.

2- Biraz önce sayın hocamın kökenlerini, sosyolojik nedenlerini saydığı ki doğru; işte göçle gelen aileler, ciddi ekonomik yoksulluk yaşayan aileler, giderek çarpık kentleşme içerisinde parçalanmış aileler, şiddetin egemen olduğu aileler vs. bu ailelerden gelen çocuklar, yaklaşık %80 ile %90'ı arasında ilköğretim çağındaki çocuklardır.

Bu tespitlerin tümü doğru ama sokakta çalıştırılan, sokakta yaşamak zorunda kalan, bu süreçte yaşadıkları travmanın etkisiyle uçucu ve uyuşturucu maddelerle tanışmış çocukların bütününe uyuşturucu bağımlısı ve/veya suç işleyen

çocuklar olarak bakılıyorsa ve bu konuda onlar için hiçbir çare üretilmediği iddia ediliyorsa bu yanlıştır. Bir kısmı suça sürüklenen bu çocuklar için yürütülen mücadele sürecinde çok önemli mesafeler kaydedilmiştir.

- Siyasi irade olarak 2000'li yılların ortasında iş parlamento- da tartışılmış, ciddi raporlar ortaya çıkmıştır.

- Başbakanlık devreye girmiş, ulusal ölçekli bir emir çıkmış, yeni bir hizmet modeli geliştirilmiş, belki iki ya da üç ilde valilerin önderliğinde oluşturulan bir takım yapılanmalar yeni bir hizmet modeli olarak tanımlanmış;

- Otogarlarda kurulacak çocuk gözlem evinden tutunuz da mobil ekiplere kadar görev yapacak birim ve ekipler belirlenmiştir.

- Suça sürüklenen çocuklara özgü tedbirlerin uygulanacağı çocuk koruma bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin yer aldığı bir koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici özel bir model de ortaya çıkarılmıştır.

Elbette ve de en önemlisi bu modelin eksiksiz olarak ve istikrarla uygulanması gerekirdi.

Öğleden sonra Sayın ATAUZ'ün oturumunda ifade ettim; biraz önce arkadaşımız da çok kısa söyledi. Orada ifade ettiğim eleştirilerin içeriğinden sadece "Kabahat Bizim" cümlesini alırlar, arkadaşlarımız da bunu yanlış anlayarak, bu alana yıllarını vermiş Mehmet SEYMAN, Çankaya Üniversitesi'nde "sorunun çözülmemesinin suçunu bize yüklemiş" diyerek haksızlığa uğradıklarını düşünürlər. Oysa şimdi olayı da bu olay karşısında yapılanları da sayıyorum; varılan bu sonuçlara kolay ulaşılmadı, çok büyük emekler verildi.

2000'li yılların başında sosyal hizmet görevlileri ve polislerden oluşan mobil ekipler sokaktaki çocukla temas edip bu çocukları muhafaza altına aldıklarında ilk tartışmayı Baro'yla yaşadık. İstanbul Barosundan Avukat arkadaşlarımızı "siz bu çocukları alamazsınız, bunları gözaltına almış olursunuz, hürriyetlerini tahdit etmiş olursunuz" dediler; birbirimizi anlamak için iki yıl geçti. Eğer söz konusu olan çocuğun üstün yararı ise ve o günkü yasal düzlem etkin ve hızlı tedbir almaya yeterli değil ise 5442 sayılı kanunun sayın valilere verdiği, ilde sosyal, ekonomik, genel sağlık, güvenlik ve esenlik gibi konularda beklenmedik durumlarda ve ihtiyaç halinde İl genelinde özel tedbirler alma yetkisine dayalı olarak İstanbul Valisinin yayımladığı güvenlik kararları ile bu çocukların üstün yararını korumaya çalıştık. İstanbul Barosundan bazı arkadaşlarımız buna hayır dediler. Aylarca oturduk bunları konuştuk, tartıştık, çocukların yararı için birlikte çözümler ürettik. Peki mademki bu kadar şey yapıldı ve bu sorun hala devam ediyor o halde eksik olan

ne? Bunu denetlemekle yetkili ve görevli olanlar, denetim elemanları, yöneticiler "yahu arkadaş bu sosyal sorunun çözümü için elde edilen bu kadar yıllık birikim, bu örgütlenme, bu kurumsal yapılanmaya rağmen sorun neden çözülüyor?" demediler mi yanlışların hesabını kimse sormadı mı? Eğer bunları sormazsanız elbette sorun devam eder.

Türkiye geçen yıl çok ciddi bir biçimde kayıp çocuklar sorununu tartışıyordu. kayıp çocuklar sorununun temelinde de aynen bu bakış, bu yaklaşım vardı. Efendim, işte yasal düzlem yetersiz; hayır değil. Hani genel ve basit bir değerlendirme var ya; "dünyanın en güzel yasalarını da yapsanız uygulayıcılar tarafından doğru uygulamıyorlarsa, etkin ve verimli uygulanmıyorsa sonuç alamazsınız." Kayıp çocukların takip, korunma ve sebepleri konusunda alınacak tedbirleri belirleyen yeterli mevzuat ve düzenleyici emirler var, bunları eksiksiz uygularsanız sorunu azaltırsınız.

Sözlerime başlarken Antalya'daki çocuklara ilişkin tabloyu göstermiştim sizlere; lafı daha çok uzatmadan biz o yıllarda bu sorunun üstesinden hangi kurumsal yapılarla geldik, İstanbul' da durum neydi? Çinili karakol, Çocuk Şube Müdürlüğü, yani mevcut mevzuat doğrultusunda sokakta çocukları takip edecek, gözetecek temas kuracak ilk güvenlik birimi. Bahçeşehir Jandarma Çocuk Merkezi, polis sorumluluk alanı dışında jandarmanın çocuklara dönük koruma hizmetlerini yürüttüğü bir çocuk merkezi vardı. Taşdelen Jandarma Çocuk Merkezi, İstanbul' un bir başka semtinde jandarma sorumluluk alanında, sokakta çalıştırılan, sokakta yaşayan, istismara maruz kalan çocuklara dönük ilkadım hizmetlerini ifa eden ikinci bir merkez vardı. İstanbul' da 2000 yılında sokakta çalıştırılan, sokakta yaşayan, işte mendil vb. satan, maddeye bulaşmış çocuklara dönük ilk mobil çalışmaları yürüten merkez bir barakada kurulmuştu. Ayvansaray Çocuk ve Gençlik Merkezi ilk adım istasyonu olarak görev yapıyordu. İhtiyaç duyulan binaları yapmak için o zaman yeterli ödenek yoktu. İstanbul Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ve İstanbul Çocukları Vakfı kaynaklarından sayın Valimizin de desteğiyle çok önemli bina yapımlarını sağladılar. İstanbul Çocukları Vakfı ve Rotary 2420. Bölge Kulüpleri işbirliği ile sekiz ayda Tepebaşındaki 11 katlı Koordinasyon merkezini inşa ettiler. STK - Devlet işbirliğine somut bir örnekti bu.

Anadolu yakasında Umut Çocukları İlkadım İstasyonu bir Çocuk ve Gençlik Merkeziydi. Buraya bağlı mobil ekipler Anadolu yakasında sokaktaki çocuklara ulaşıyordu. Yel değirmeni Çocuk Ve Gençlik Merkezi koruma, eğitim ve bakım hizmeti veriyordu. Kartal İlkadım İstasyonu vardı. İstanbul'da, **2002 yılında iki bilim insanımızın (Prof. Dr. Esin KÜNTAY ve**

Prof. Dr. Güliz ERGİNSOY-Ticari Seks İşçisi Kız Çocukları) UNICEF adına yaptığı araştırma sonuçları Hürriyet gazetesine sızdı. Ticari cinsel sömürüye maruz kalan kız çocuklarına dönük bilimsel bir araştırmaydı. Haber yayınlandıktan iki gün sonra bir Cumartesi günüydü, sayın İşçileri Bakanlığımız Müsteşar Vekili başkanlığında İstanbul valiliğinde bir heyet toplandı. Kız çocuklarının ticari cinsel sömürüye maruz kaldıkları konusu tartışıldı ve sonucunda, derhal, istismara maruz kalan/ sokakta yaşamak zorunda kalan kız çocuklarına dönük bir koruma merkezinin açılmasına karar verilerek İstanbul Valiliği görevlendirildi. Böylece, yoğun arayışlardan sonra Türkiye’de ilk kez, İstismara uğrayan/ Cinsel sömürü mağduru kız çocuklarına dönük bir Çocuk ve Gençlik Merkezini Beyoğlu’nda kurduk. (İstanbul Çocukları Vakfı kaynaklarıyla kuruldu)

2003 yılında madde bağımlısı çocuklara tedavi hizmeti veren Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi bahçesinde sadece 12 yataklı bir tedavi merkezi vardı.(UMATEM)-(o tarihte sokakta yaşayan çocukların % 20-22’si maddeye bulaşmış çocuklardı; evet %22 oranını hiç unutmuyorum, tümü madde bağımlısı değildi). İstanbul Valiliğince, Özel İdare kaynaklarından 40 yataklı ilave modern bir merkez yaptırılarak 2033 yılı sonunda hizmete sokuldu. ÇEMATEM (Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Araştırma Tedavi ve Eğitim Merkezi) oldu sonra ikisi birden. Çok üzüntülüym ki hala bunların sayısı herhalde 4’ü geçemedi yapılanlar orada kaldı, yine de o tarihte yeni bir model olarak devreye sokulmuştu.

İstismara ve ticari cinsel sömürüye maruz kalan kız çocuklarına dönük ilkadım hizmetlerini takiben ikinci adım iyileştirme hizmetlerinin verileceği İstanbul Çocukları Vakfı’nın Bahçelievler’de yaptırdığı 80’inci Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi 2004 yılında hizmete girmişti. Merkezlerde uyum sorunlarını aşmış, tedavi almış, okula başlatılabilecek çocuklara hizmet vermek üzere Florya Çocuk Gençlik Merkezi açıldı. Sayın milletvekilimiz o tarihte komisyon olarak gelip, incelemelerde bulundular. İlk iki süreci geçtikten sonra çocuğun kabiliyeti doğrultusunda, İstanbul / Florya gibi bir yerde okullara gönderiyorduk çocukları. Florya’ lılar o zaman ayak diretmişlerdi, biz bu semtte yaşamının bedelini ödedik, siz bu suçlu çocukları buraya koyamazsınız diye; biz koyduk ve birkaç ay sonra çevrede yaşayanlar onlara hediye getirmeye başladılar. Demek ki ta o tarihte bu çocuklar için bir çözümler üreten bir kurumsal yapı vardı, bugün kimse yoktu diyemez.

Şimdi devam ediyorum; Vakıfbank Umut Çocukları İlköğretim Okulu, sokaktan gelmiş olup, içlerinde zekâ seviyesi çok

iyi, sokakta yanlış ilişkilere henüz bulaşmamış ilkadım hizmetlerinden geçtikten sonra uzmanlar tarafından kabiliyetleri tespit edilmiş çocuklara hizmet veren Kartal Yakacıkta bir okul ve Rehabilitasyon Merkezi vardı.

Efendim, bu çocuklar mesleki eğitim almalıdır deniliyordu; evet doğru, İstanbul Büyükşehir Belediyesince Tuzlada İstanbul Mesleki Eğitim Merkezi (İSMEM) kurulmuştu. Çocuk ve Gençlik Merkezlerinden uzmanlarca çocuklar seçilerek bu merkeze mesleki eğitime gönderiliyorlardı. Kimi camcı, kimi berber, kimi marangoz, fayans ustası olarak eğitim almaya başlamışlardı.

Tepebaşındaki Rotary Çocuk Evi, Hem Bir Çocuk Ve Gençlik Merkezi hem geçici Kadın Misafirhanesi hem de İstanbul’ da ki tüm sokağa dönük çalışmalar buradan koordine ediliyordu.

Suçla Sürüklenen Çocuklara Özgü Koruma ve Sosyal Rehabilitasyon hizmetlerinin uygulanacağı Kemerburgaz Çocuk Ve Gençlik Merkezi 2006 yılında İstanbul’da Valilikçe hizmete açıldı. **Bu merkezin işleyişini izlemek üzere Prof. Dr. Bengi SEMERCİ başkanlığında bir Bilimsel Danışma Kurulu ilk kez Valilikçe oluşturuldu. Bu olayın izlenmesinde ve çözümünde Sayın.Prof.Dr.SEMERCİ’nin çok büyük katkıları oldu.**

Biraz önce yansıda izlediğimiz, Antalya’daki o çok dramatik görüntüleri bizler nasıl aştık? Bunları aşmamızı sağlayan kurumsal bir yapı var mıydı, yok muydu?

İşte buyurun, Antalya’ da Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü; bugün çok modern bir çocuk şube müdürlüğü binasını(Ömür Bey Müdürümüz buradalar) büyük mücadelelerden sonra tamamladık ve açılışa hazır hale geldi.

Antalya’ da Jandarma Çocuk Merkezi Aksu’ da çok iyi çalışmalar yapıyor.

Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi, zamanın Antalya Valisi Sayın Alâaddin YÜKSEL (şu anda Ankara Valimiz) tarafından Akdeniz Üniversitesi ve Antalya Belediyesi ile işbirliği içerisinde, bir hayırsevere yaptırılarak hizmete açılmış.

İlk adım istasyonu olarak Güllük Çocuk ve Gençlik Merkezi, İstismara ve cinsel sömürüye maruz kalmış ve madde bağımlısı kız çocuklarının İlk adım hizmetleri aldığı Umut Çocukları İlk adım İstasyonu kurulmuştu. Ticari cinsel sömürüye maruz kalmış, her türlü istismara uğramış kız çocuklarının birinci adım hizmetleri aldıktan sonra sevk edildikleri bir kısmının okula ve iş öğrenmeye başladıkları ikinci adım bakım koruma ve rehabilitasyon merkezi Antalya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı kaynaklarından kurularak hizmete açıl-

dı. Aksu Sevgi Köyü Bakım Koruma ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi olarak Türkiye’de İstanbul’dan sonra kurulmuş ikinci Rehabilitasyon Merkezidir. **Sayın Valimiz Antalya’ ya gittiklerinde tanık oldukları ve biraz önce hepimizin içini karartan o dramatik görüntülerle, gerçekleştirilen bu kurumsal yapı marifetiyle baş edebildik.**

Peki, şimdi biz yeniden neyi arıyoruz?

Yeni şeyler icat etmek için çok büyük çaba göstermeye, zaman kaybetmeye gerek yok, derken sizlere anlattığım bu sistem ve bu kurumsal yapıya ve bu deneyimlere dayanırdım sözlerimi. Mustafa DERNEK arkadaşına dediğim gibi, **“elinizde yeterli bir kurumsal yapı var; eğer işletirseniz.”**

Bizim bir alışkanlığımız vardır, **“benim olsun, yeniden olsun, benim icat ettiğim şey olsun, benim projem olsun, benim tanımladığım yerde olsun.”** Arkadaşlar içinde siyasi iradenin de yer aldığı devlet iradesi doğrultusunda, arkadaşlarımızın gece-gündüz sokakta çalışarak peşinden koştuğu bir sosyal soruna ilişkin, ciddi deneyimlerle elde edilmiş bir mesafe ve oluşturulmuş bir kurumsal yapı varsa, yanlış ve hatalı işleyen yanlarını çıkarıp, eksiklerimizin yerine doğruları koyarak yolumuza devam ederiz. Yeni harcamalar, yeni tanımlar, yeni kurumsal yapılar oluşturmaya gerek yoktur.

Bazı arkadaşlarım, olayın içinde yeni yer almış bazı genç kardeşlerim, çok samimi duygularla “... Bunlardan toplum yeterince haberdar değil” diyorsa, ben de diyorum ki televizyon programlarında anlatıldı, yazıldı çizildi, billboardlara çıktı, belki medya yeterince bu konuyu anlatmadı, ne yapalım yani medya (...)’nın bir akşam bir bardan çıktığında yaşadığı bir skandalı kamuoyuna yansıtmada konusunda daha istekli ya da Barbaros bulvarında bir gece yarısı bir kadın sanatçıya yaklaşip para isteyen madde bağımlısı bir çocu-

ğun görüntülerini flaş, flaş, flaş, flaş başlığıyla dakikalarca ve hatta günlerce “ tinerici, balici gençler ...’ya böyle saldırdılar” şeklinde haber yapmayı tercih ediyorlarsa toplumun da sorunu bu gözle değerlendirmesi doğaldır.

Evet; medya sorunu daha çok ve daha duyarlı bir yaklaşımla, o çocuk ve gençleri aşağılamadan ve toplumu da korkutmadan anlatmalıydı. Biraz önce Üniversite öğrencisi kardeşimize söylemiştim; “... Biraz olsun bu toplumda neler olup bittiğini görmek amacıyla bakarsan görürsün.” Ancak, biz çocuklarımızı giderek bu toplumda olup bitenlere bakmaları gerektiği bilinciyle yetiştirmeyi unuttuk ve sonuçta buraya geldik.

Karamsar olmaya gerek yok; bazı şeylere olayın içinde yer almış insan olmanın duygusallığıyla bakmış olabilirim, kimseyi bu konuda suçlamak, yermek, neden bunu görmediniz demek amacıyla söylemedim; birikimlerimi, samimi duygularımı ifade ettim ve **bir sistem yok diyenlere “ var, işte burada ”** dedim.

Bunları kurmuş olan önderlik eden tüm yöneticileri, çalışmaların içinde yer alan arkadaşlarımı, polisinden müdürüne, sosyal hizmet uzmanından sosyoloğuna, akran abisine kadar, gece gündüz çalışarak bu aşamaya getiren tüm arkadaşlarımı takdirle anıyorum. Ancak zaman zaman “... Bunların hepsini geçelim, yeniden bir sürü paralar harcayarak yeni bir sistem oluşturalım” diyenleri dinledikçe de üzülüyorum. Hayır, elimizdeki imkânları değerlendiririz, mevcut sistemi eksiksiz olarak işletiriz ve biz bu sorunun üstesinden geliriz, diyorum.

Beni sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum. Çankaya Üniversitesi Rektörümüze, Sayın Valimize, Sayın Milletvekillerimize, Güneydoğum Derneği yöneticilerine ve yıllarını bu olaya vermiş değerli çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi, şükranlarımı sunuyorum.

Öner ERGENÇ

Sayın Vali Yardımcımıza bu güzel sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum. Ben de aynı kanaattayım. Esas itibarıyla 2000 tarihinden bugüne kadar bu konu da çok ciddi mesafeler aldığımızı biliyorum ve bu mesafeler içerisinde çok ciddi anlamda bir hukuki anlamda boşluğun da olmadığına inanıyorum.

Yani hukuki açıdan çocuğa çocukla ilgili

problemlere ve çocukla bağlantılı olarak aileye bakış açımızda müspet yön- de çok ciddi gelişmelerin ve çalışmaların olduğunu hep birlikte müşahade ediyoruz, görüyoruz. Bence de burada önemli olan mevcut hukuksal mevzuatı uygulamada birtakım sıkıntılarımızın olduğudur. Ama elbette ki yasalar da birer canlı organizma gibidir yani zaman içerisinde uygulama da birtakım eksiklikleri, fazlalıkları ortaya çıkabilir

dolayısıyla onları değerlendirirken o hukuki mevzuatı bütün, bütün yok sayma yerine eksiklikleri tespit edip onları yeniden toplumun ihtiyaçlarını dikkate alarak realize etmek suretiyle daha faydalı bir hale getirme gereği ortaya çıkar, dolayısıyla belki bugün bizim Türkiye’ de yapmamız gereken şey bunlardan bir tanesidir ama en önemlisi uygulayıcıların bu konuda ki zihniyet dönüşümünü yapabilmeleridir.

Bence meselenin tanımlanmasında, hukuksal boyutunda sosyal boyutunda vs. çok ciddi problemlerden ziyade meseleyi gerek yönetici boyutuyla gerek politik açısı boyutuyla gerek vatandaş boyutuyla algılamada ki eksikliğimizi fark edip o algıyı müspet bir anlamda dönüştürüp, değiştirip ve ilgili kurum ve kuruluşların birlikte bir sistem bütünlüğü içinde konuya yaklaşmak suretiyle bu problemi çözme-ye çalışmalarıdır. Bu neye benzer bir hastaneye hasta gelir çok komplike bir rahatsızlığı vardır, bir konsültasyon ihtiyacı çıkar ortaya dolayısıyla değişik değişik branşlardan hekimler bir araya gelir, konuyu konsülte ederler ve dolayısıyla herkes kendi zaviyesinden olaya yaklaşır, yapması gereken neyse beraber birlikte yaparlar o hastayı tedavi ederler. Dolayısıyla bizim de ortada bir hasta gibi duran meseleye bü-

tün kurumlar kendi zaviyelerinden vermeleri gereken katkıyı sanki işte lütfen yapıyormuş gibi değil ama tamamen bu benim görevimdir ben bunu yapmalıyım anlayışı içerisinde yaklaşarak yapmamız lazımdır. Ben belki rapora intikal etmesi bakımından ifade etmek istediğim bir şey var aile burada az konuşuldu gibime geliyor, yani bu olayın temelinde aile yer almaktadır. Ailenin yetersizliği vs. ama neticede aileye dönük alınması gereken tedbirleri çocukla birlikte beraber mütalaa etmek lazım ve birlikte beraber düşünerek beraber bu konuyu onlarla birlikte çözmeye çalışmamız lazım.

Bahsedilmeyen çocuk istismarı konusunda bu son haftalarda, belki son aylarda özellikle televizyon programlarımızın bir kısmında yarışma adı altında bir takım dizilerde çocukların çok ciddi anlamda istismar vesilesi ya-

pıldığını görüyoruz. Bakıyorsunuz 7, 8 yaşındaki bir çocuk bir dans yarışması adıyla tıpkı bir oryantal gibi şeyde sah-nede efendim göbek attırılmakta affınıza sığınarak konuyu belki biraz da ajite ederim diye ifade etmek zorunda hissettim kendimi dolayısıyla o çocuk üzerinden rant elde edebilmek, para kazanabilmek suretiyle çocuklar buna alet edilmektedir dolayısıyla o çocuğun ailesine de biraz maddi işte paralar vermek suretiyle çocuğun ileride ki hayatında meydana getirebileceği psikolojik ve ruhsal bozukluklara, rahatsızlıklara ve travmalara aldırmadan çocuklarımızı da bu konuda bir sömürü aracı olarak kullanılmaktadır dolayısıyla bununla ilgili olarak devletin de bir şeyler yapması gerektiğini düşünüyorum ama aynı zamanda ailelerin de bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiğini burada vurgulamak istiyorum.

Duygu SUCUKA

Bitirirken, Güneydoğum Derneği adına, tüm katılımcılara, yaptıkları bu güzel ev sahipliğinden dolayı Çankaya Üniversitesi'ne teşekkür ediyoruz.

Ben özet olarak şunu söylemek istiyorum: Kurumsal işbirliği. Burada öne çıkan en önemli, en belirgin nokta bu oldu. Antalya'da, (biz de gittik, gördük) çok güzel bir çalışma, kurumsal işbirliğiyle yapılıyor. Çok iyi mesafe aldıklarını gördük.

Belediyeler, Valilikler, Sosyal Hizmetler, İl Müdürlükleri ne olur bir araya gelsinler, ortak çalışmalar, proje işbirlikleri yapsınlar. Güneydoğu'da hemen her ilde çok sayıda çalışma yaptık, kurumların çok da bir araya gelemediğini gördük. Diğer illere gittiğimizde de farklı bir şey görmeyeceğimizi düşünüyoruz. Mesela Valilik ve Belediye bir biçimde birbiriyle yan yana değildir, hatta görüşmüyorlardır, işbirliği yoktur.

Bugün, burada yoğunluklu olarak ön plana çıkan nokta; sokak çocukları konusunda kurumsal işbirliği yapılırsa çok daha iyi sonuç alınacağından şüphe olmadığıdır. Güneydoğum Derneği olarak, yetkililerden, ilgili kurumlardan biz bunu görmek istiyoruz.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Ziya Burhanettin GÜVENÇ

Değerli Hazirun, böyle önemli bir konuda üniversite olarak yer almaktan büyük mutluluk duyduğumu belirtmek isterim.

Biz hep üniversite-sanayi işbirliği alanında üniversitemizin sosyal sorumluluk alanı olarak çok yoğun çalışmalar içerisindeydik, devam etmekte çalışmamız, bu alan da bizim yapabileceğimiz değerli hocalarımızın yapabileceği herhangi bir katkı olursa raporun oluşturulması, basılması sürecinde de bundan sonra da ki toplantılarınızda da destek olmaya canı gönülden hazır olduğumuzu belirtmek isterim. Bir katkımız olursa bizi mutlu edecektir.

Hepinize değerli katkınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Bu karlı günde de uzak yerlerden geldiniz inşallah sağ salim kazasız belasız herkes evine gider, hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Öner ERGENÇ

Efendim son olarak ben de bir teşekkürle oturumu izin verirsiniz kapatmak istiyorum. Bugün ben çok keyifli bir gün geçirdim. Hem çok sevdiğimiz, değer verdiğimiz birçok dostumuzu, arkadaşımızı burada gördük bir günümüzü burada birlikte beraber geçirdik ama onun ötesinde son derece önemli olarak hepimizin üzerinde ittifak ettiği bir konuda bütün bir gün hem de soluk almadan, ama çok büyük istek ve arzuyla bir çalışma gerçekleştirdik.

Buna ilaveten, yeni birtakım simalarla burada tanıştık, dostlukların başlangıcını bir nevi burada başlattık. Dolayısıyla bundan dolayı mutluluğumu

sizinle paylaşmak istiyorum.

Gerek il dışından, gerek Ankara içinden gelip özverili katkı veren tüm arkadaşlarıma ben de teşekkür ediyorum, saygılarımı sevgilerimi sunuyorum. Burada özel bir teşekkürü de gerek Sevil Hoca Hanım'a, gerek Mustafa Bey Hocama, eski rektörümüze aramızda işte son iki saate yakındır burada bulunan benim de epey bir zamandır görüşme imkânı bulamadığım değerli Valimizle beraber olduğum için kendilerine ve hepsinin ötesinde çok değerli Çankaya Üniversitesi Rektörümüzün böyle bu mütebessim, insan sevgisiyle dolu her haliyle bunu gösteren değerli rektörümüze, bu çalışmaya böyle bir

sahiplenme duygusu içerisinde sahiplendiğinden ve bizi çok rahat bir ortamda da çalışma imkânı verip, ağırladığından dolayı da teşekkür ediyorum.

Kendilerini de tanımış olmaktan son derece memnun olduğumu burada ifade etmek istiyorum. Hepinize sağlıklı ve hayırlı günler diliyorum. Gidecek arkadaşlarımıza hayırlı yolculuklar diliyorum. Ve inşallah bu ortak problemlimizi burada ki ortak irade ve hissiyat çözmek için bir motor görevini görecektir. Bu duygu, Çankaya Üniversitesinin bu salonundan yurdun en ücra köşesine kadar böyle bir ruh dalgası halinde intikal edecektir. Bu vesileyle oturumu burada kapatıyorum.

www.cankaya.edu.tr
www.guneydogum.org.tr